

KAHRAMANMARAŞ YÖRESİ AĞITLARI

II. CİLT (ANDIRIN-GÖKSUN AĞITLARI)

H A Z I R L A Y A N L A R

Oğuzhan UZUN – Mehmet TEMİZ
Halil İbrahim ÖZDEMİR

2012

- 1 -

K Ü N Y E

KAHRAMANMARAŞ YÖRESİ AĞITLARI II.CİLT

Hazırlayanlar:

Oğuzhan UZUN – Mehmet TEMİZ
Halil İbrahim ÖZDEMİR

Editör

Cevdet KABAKCI – Mustafa SEMERCİ

İSBN:

Tashih

Fatma YILDIZ – Macide KILINÇ

Grafik • Tasarım

FA AJANS
Matbaa ve Tanıtım Hizmetleri

Kapak ve Sayfa Tasarım

Halil İbrahim TOKLU
Oğuz SÖNMEZ

Kapak Fotoğraf

Mehmet KIRMIZIKAYA

Görsel Yönetmen

Gökhan GÖNEN

Baskı

Baskı Tarihi

İletişim Adresi

Kahramanmaraş Belediyesi
Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü
Tel: (0344) 228 46 00
E-posta: basinyayin@kahramanmaras.bel.tr

Bu eser Kahramanmaraş Belediyesi'nin bir kültür hizmetidir.

A-ANDIRIN AĞITLARI	11
I- AYRI KALAN SEVGİLİLERİ KONU EDİNEREN AĞITLAR	12
ASKER KAÇAĞI OLAN KOZANOĞLU'NUN AĞIDI	12
GURBETE GİDEN EŞİN AĞIDI	13
YAŞAR'IN AĞIDI	14
EKREM KOYUNCU'NUN AĞIDI	15
ÇOBANIN AĞIDI	17
MİNE HATUN'UN AĞIDI	18
SEVGİLİYE AĞIT (KAHIR)	19
YALNIZLIĞIN AĞIDI	20
ELİF KIZ'IN AĞIDI	22
EMİNE'NİN AĞIDI	24
KARŞILIK VERMEYEN GÜZELİN AĞIDI	25
İSTEMEDİĞİ YERE VERİLMEK İSTENEN KIZIN AĞIDI	26
SENEM'İN AĞIDI	28
BEKÂR FADIMA'NIN AĞIDI	29
FATMA DENİZ'İN AĞIDI	30
FADIMA DEMİR'İN AĞIDI	31
YAYLAYA GİDEN GÜZELİN AĞIDI	32
AŞKA KARŞILIK VERMEYEN KIZIN AĞIDI	33
ESME'NİN AĞIDI	34
KRAL KIZININ AĞIDI	35
GELİNİN AĞIDI	36
AYŞE'NİN AĞIDI	37
TELLİ AYŞE'NİN AĞIDI	38
HASAN KEE'NİN KIZI FADIMA'NIN AĞIDI	40
YEDİ BENLİ (BENLİ HÜRÜ)'NİN AĞIDI	41
YÖRÜK KIZININ AĞIDI	43
NAZLI HÜSNE'NİN AĞIDI	44
BEHİYE'NİN AĞIDI	45
SEVGİLİYE AĞIT	46
GEBENLİ HÜSNE'NİN AĞIDI	47
İSMİKAN'IN AĞIDI	48
TELLİ ZEYNEP'İN AĞIDI	49
AZO GELİN'İN AĞIDI	50
EŞİNİ TERK EDEN HACER'İN AĞIDI	51
HATİCE'NİN AĞIDI	52
ELBEYOĞLU'NUN HANIMINA SÖYLEDİĞİ AĞIT	53
DÖNE'NİN AĞIDI	54
GEBENLİ GELİN'İN AĞIDI	55
HANIMI BABASI TARAFINDAN ALINAN ASKERİN AĞIDI	56
MENCİKİLİ ELİF'İN AĞIDI	58
NESİBE'NİN AĞIDI	60
HACI BEY'İN AĞIDI	61
İHANET EDEN EŞİN AĞIDI	63
ARAP'IN AĞIDI	64
KAÇAN KIZIN AĞIDI	65
KAÇIRILAN DÖNE'NİN AĞIDI	66
BOŞANAN ALİ VE HÜRÜ KODAL'IN AĞIDI	67
AĞ ELİF'İN AĞIDI	69
KAÇIRILAN KEKLİK'İN AĞIDI	70
KAYBOLAN MİTELLİ ÇOCUĞUN AĞIDI	71
II- ÇEŞİTLİ SOSYAL OLAYLARI KONU EDİNEREN AĞITLAR	73
AVLAMAZ DURDU'NUN AĞIDI	73

ÂŞIK HÜSEYİN'İN KADERİNE SÖYLEĞİĞİ AĞIT - 1	75
ÂŞIK HÜSEYİN'İN KADERİNE SÖYLEĞİĞİ AĞIT - 2	76
GEBENLİ MEHMET ÇAVUŞ'UN AĞIDI	77
İBRAHİM ŞENSOY'UN AĞIDI	78
VEFASIZLIĞA UĞRAYAN İBRAHİM KORKMAZ'IN AĞIDI	79
VEFASIZLIĞA UĞRAYAN KINACI ÂŞIK HASAN'IN AĞIDI	80
VEFASIZ EMMİLERİN AĞIDI	81
HACER GAR'NİN AĞIDI	82
SAFINUR'UN AĞIDI	84
VEFASIZ EVLADIN AĞIDI	86
AİLESİNCE SAHİP ÇIKILMAYAN BEDRİYE'NİN AĞIDI	87
HIRSIZ TEYZE'NİN AĞIDI	88
III- ÜZERİNE KUMA GETİRİLEN KADINLARI KONU EDİNER AĞITLAR	89
ÜZERİNE KUMA GELEN ZÜLFÜ KABALCI'NİN AĞIDI	89
KUMA GİDEN AKİFİYELİ AYŞEGÜL'ÜN AĞIDI	91
IV- EŞKİYALIK YAPANLARI KONU EDİNER AĞITLAR	92
EŞKİYALIK YAPAN ÇERİBAŞ'NİN AĞIDI	92
EŞKIYA OLAN REMZİ EFENDİ'NİN AĞIDI	93
HASİBE HATUN'UN NAZMİ PAŞAYA SÖYLEĞİĞİ AĞIT	94
SÜRGÜN AĞIDI	95
V- EVLADI OLMAYANLARI KONU EDİNER AĞITLAR	96
ÇOCUĞU OLMAYAN ADAMIN SÖYLEĞİĞİ AĞIT	96
EVLATSIZ AĞANIN AĞIDI	97
DEĞİRMENİN (SEFİLLİĞİN) AĞIDI	98
FAKİRLİĞİN AĞIDI	99
FAKİRLEŞEN GÜNDEŞLİOĞLU'NUN AĞIDI	100
OSMAN AKILLI'NİN AĞIDI	101
GARİBAN HATİCE'NİN AĞIDI	102
VI- HAKSIZLIĞA MARUZ KALANLARI KONU EDİNER AĞITLAR	103
HAKSIZLIĞA UĞRAYAN DURDU'NUN AĞIDI	103
DURAN VE OMAR'IN AĞIDI	104
ÇARESİZ EKREMİN'İN AĞIDI	105
MAFYA'DAN KURTULAN MEHMET'İN AĞIDI	106
YAŞI KÜÇÜK GENÇE ZORLA VERİLEN GELİNİN AĞIDI	108
ÇİRKİNLİK İFTİRASI ATAN NURDAN'IN AĞIDI	109
EVDE KALAN KIZIN AĞIDI	110
VII- HAYATININ BİR BÖLÜMÜNÜ CEZAEVİNDE GEÇİRMEK ZORUNDA KALANLARI KONU EDİNER AĞITLAR	111
MAHKÜMLARIN AĞIDI	111
RAUF DENKTAŞ'IN AĞIDI	112
VIII- ÇEŞİTLİ KONULARDA YAKILMIŞ AĞITLAR	113
VELİ BAKACAK'IN AĞIDI	113
İDAM İPİNDEKİ GENÇİN AĞIDI	114
OTUZ YILLIK ESİRİN EŞİNE SÖYLEĞİĞİ AĞIT	115
ÖMER YILDIZ'IN YAŞLILIK AĞIDI	116
SELVER VELİ'NİN AĞIDI	117
ÂŞIK HÜSEYİN'İN AĞIDI	118
ÖKSÜZ ÇOCUKLARIN AĞIDI	119
ÇOBAN SÜLO (SÜLEYMAN DUMAN)'NUN AĞIDI	121
MUHTARLIK AĞIDI - 1	123
MUHTARLIK AĞIDI - 2	125
ÇALINAN EŞYALARIN AĞIDI	126
PERİŞANLIĞIN (KIZ İSTEME) AĞIDI	127
KORKAK YEĞENİN VE CEREN'İN AĞIDI	128

HACI VELİ'NİN AĞIDI	129
KAZA İLE ELİNİ VURAN PAŞA ÇOMULU'NUN AĞIDI	130
HARUN ÇİNGİLİN AĞIDI	131
GÜÇÜK'ÜN AĞIDI (TATLI AĞIDI)	132
GINDAL SÜLEYMAN'IN AĞIDI	133
ÇARESİZ İNSANLARIN AĞIDI	134
ZAMÂNE HOCALARINA AĞIT	135
ÖĞRETMENLER GÜNÜ ŞİİRİNİN AĞIDI	136
ÂŞIK ALİ DEMİR'İN AĞIDI	137
KÜÇÜK MUSTAFA'NIN AĞIDI	138
MAHMUT ASLANTAŞ'IN AĞIDI (ŞOFÖR AĞIDI)	139
NURİ ÇİNGİLİN AĞIDI (GÖÇ)	140
AŞILAK HACCA'NIN AĞIDI	141
SÖZ TUTMAYAN KADININ AĞIDI	142
KOLANCI KADININ AĞIDI	143
DUL KADININ AĞIDI	144
ANNELERİN AĞIDI	145
SELE GİDEN FATMA'NIN AĞIDI	147
GELİNLİK HATİCE'NİN TATLI AĞIDI	148
GELİN HATİCE'NİN AĞIDI	149
HATİCE ANNEYE ŞİTEM AĞIDI	150
TELLİ HATİN'İN AĞIDI	151
IX- ANDIRIN YÖRESİNDE KINA GECELERİNDE SÖYLENEN AĞITLAR	152
KINA TÜRKÜSÜ - 1	152
KINA TÜRKÜSÜ - 2	155
KINA TÜRKÜSÜ - 3	156
KINA TÜRKÜSÜ - 4	158
KINA TÜRKÜSÜ - 5	159
KINA TÜRKÜSÜ - 6	160
KINA TÜRKÜSÜ - 7	161
KINA TÜRKÜSÜ - 8	163
KINA TÜRKÜSÜ - 9	164
KINA TÜRKÜSÜ - 10	166
GELİN ÖVMELERİ	167
GELİN İNERKEN SÖYLENEN AĞIT	168
X- HAYVANLAR ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR	169
CEREN'İN AĞIDI (KAYBOLAN BUZAĞI)	169
GİR BEYGİRİN AĞIDI	170
NALSIZ KATIRLARIN AĞIDI	171
KEDİLERİN AĞIDI	172
TAVUKLARIN AĞIDI	173
TAVUĞUN AĞIDI	174
CÜCÜĞÜN AĞIDI	175
OĞLAKLARIN AĞIDI	176
GÖĞ KEÇİ'NİN AĞIDI	177
APRİL KIŞINDA ÖLEN KOYUNLARIN AĞIDI	178
KOMPRÖSÖRÜ ÇEKERKEN ÖLEN CAMUZUN AĞIDI	179
BEYGİRİN AĞIDI	180
ALA İT'İN AĞIDI	181
KAFESE KONAN YAVRU KEKLİĞİN AĞIDI	182
XI- MİZAHİ KONULU AĞITLAR	183
İFTİRA ATILAN SELVER ABLA'NIN AĞIDI	183
ARKADAŞINA HİLE YAPAN DUMAN MEHMET'İN AĞIDI	184

VEFASIZLIĞA UĞRAYAN HİDİR AĞANIN AĞIDI	186
KÖR HASAN'IN AĞIDI	187
PALAVRACI ENİŞTENİN AĞIDI	188
KARGAÇAYRI KÖYÜNE YENİ SEÇİLEN HEYETİN AĞIDI	189
BAYTAR OBASINDAKİ VEFASIZ KOMŞULARIN AĞIDI	190
KUMA AĞIDI	191
GELİN HACCA'NIN AĞIDI	192
HACI İSMAİL ÖZDEMİR'İN AĞIDI	194
SAHTEKÂRLIK YAPAN ORMANCININ AĞIDI	196
DAYAK YİYEN BEDRİYE'NİN AĞIDI	197
CİMRİLİK YAPAN KİR ALI'NIN KIZI EŞE'NİN AĞIDI	198
KIZ EMİNE'NİN AĞIDI	199
KARA TAVUK'UN AĞIDI	200
TAVUĞUN AĞIDI	201
KAYBOLAN HOROZUN AĞIDI	203
DEĞÜLÜŞ'ÜN AĞIDI	206
ÇİFT SÜRMEYEN ÖKÜZLERİN AĞIDI	207
SARI ÇEKİRGENİN AĞIDI	208
CİNS HOROZUN AĞIDI	209
XII- DOĞAYI KONU EDİNER AĞITLAR	210
KANADA KAVAĞI'NIN AĞIDI	210
TARHANANIN AĞIDI	212
KAYIP TÜFEĞİN AĞIDI	213
GRİP HASTALIĞININ AĞIDI	216
ORMAN AĞIDI	217
BAKLALAR KABİLESİNİN YOK ETTİĞİ ORMANIN AĞIDI	218
SATILAMAYAN ODUNUN AĞIDI	219
DUT AĞACININ AĞIDI	220
KAVAK VE SÖĞÜTLERİN AĞIDI	221
KARASU'NUN AĞIDI - 1	222
KARASU'NUN AĞIDI - 2	224
KARASU'NUN AĞIDI - 3	225
KIZILOLUK KÖYÜ SUYUNUN AĞIDI	226
ARK YÜZÜNDEN YAKILAN AĞIT	227
XIII- DOĞAL AFETLERİ KONU EDİNER AĞITLAR	228
ERZİNCAN DEPREMİNİN AĞIDI	228
ADAPAZARI DEPREMİNİN AĞIDI	229
17 AGUSTOS DEPREMİNİN AĞIDI	230
AFYON DEPREMİNİN AĞIDI	231
KAR FELAKETİ ÜZERİNE SÖYLENEN AĞIT	232
XIV- ÇEŞİTLİ YİYECEKLERİ KONU EDİNER AĞITLAR	233
ATATÜRK'E HEDİYE İÇİN YAPILAN TARHANANIN AĞIDI	233
ŞEKERİN AĞIDI	234
SOĞANIN AĞIDI	235
FISTIĞIN AĞIDI	236
KABAĞIN AĞIDI	237
TIRŞIĞIN AĞIDI	238
XV- ALACAKLARIN TAHSİL EDİLMEMESİNİ KONU EDİNER AĞITLAR	239
VERİLMİYEN KAVAK PARASININ AĞIDI	239
B- GÖKSUN YÖRESİ	241
I- YEMEN SAVAŞI	242
HASAN İLE CÜCÜK'ÜN AĞIDI	242
OTO OSMAN'IN AĞIDI	245
ŞEHİT MEHMET DEDE AĞIDI	246

II- ŞEHİT OLAN ASKERLERİ KONU EDİNER AĞITLAR	247
MEHMET'İN AĞIDI	247
ÂŞIK MUSTUK'UN AĞIDI	248
ASKERDE ÖLEN BİCO ALI'NİN AĞIDI	249
III- ASKERLİK DÖNEMİNDE YAKILAN AĞITLAR	252
MEHMET GÜZELİN AĞIDI	252
EYÜP DAYIOĞLU'NUN AĞIDI	254
ERİCEKLİ ASKERİN AĞIDI	256
IV- EBEVEYNLERİN VEFATINI KONU EDİNER AĞITLAR	257
BODUK BATTALIN AĞIDI	257
CAKCAK REŞİT'İN AĞIDI	258
BAVE BEKİRİN ANASINA SÖYLEDİĞİ AĞIT	259
HÜRÜ İLE SULTAN'IN AĞIDI	260
V- KOCASINI KAYBEDENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR	261
BODUK BATTALIN AĞIDI	261
KEL ÜMMET MUSTUK'UN AĞIDI	262
MAHMUT'UN AĞIDI	263
CÜL HÜSEYİN'İN AĞIDI	264
MULLA MEMİLİ'NİN AĞIDI	265
EŞE'NİN AĞIDI	266
VI- DOĞUM ESNASINDA VEFAT EDENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR	268
ATAŞ HABBANIN AĞIDI	268
VII- EVLADINI YİTİRENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR	269
MUSTUK'UN AĞIDI	269
MULLA YUSUF'UN DÖRT OĞLUNUN AĞIDI	270
HACI İSMAİLİN KARDAŞLARINA AĞIDI	272
MEHMET'İN AĞIDI	273
EŞE KIZ'IN AĞIDI	275
HAYRİYE'NİN AĞIDI	276
BEBEĞİN AĞIDI	278
VIII- KARDEŞİNİ YİTİRENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR	279
HACI ÇAVUŞ'UN AĞIDI	279
DELİ MEHMETOĞULLARINDAN MEHMET	280
IX- SEVDİĞİNE KAVUŞAMAYANLARI KONU EDİNER AĞITLAR	281
BEYAZITLARIN BAYRAM'IN AĞIDI	281
MERYEM HATUN'UN AĞIDI	282
CÜCÜ ALI'NİN AĞIDI	284
KÖSE'NİN AĞIDI	285
X- HENÜZ ÖLMEDEN ÖNCE KENDİSİNİN ÖLÜMÜNE YAKILAN AĞITLAR	286
EFENDİ HOCA'NIN AĞIDI	286
AŞİR VELİ'NİN KIZI ZEYNEP'İN AĞIDI	287
ZAYIF HÜSEYİN'İN AĞIDI	288
XI- ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT EDENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR	289
İSMAİLİN AĞIDI	289
HACI İRBİYEM'İN AĞIDI	290
HACI İRBİYEM'İN AĞIDI	291
HACI İRBİYEM'İN AĞIDI	292
GIRMIZI İSMAİLİN AĞIDI	293
BEYAZIT'IN AĞIDI	294
ALİŞ'İN AĞIDI	296
CABBAR'IN AĞIDI	298
HÜSNE GELİN'İN AĞIDI	299
DELİ MEVLİT'İN AĞIDI	300
İSMAİLİN AĞIDI	301

ÇAKCAK HAMMANIN AĞIDI	302
ALİ'NİN AĞIDI	303
YONUZ'UN AĞIDI	305
BEKİR GÜRBÜZ'ÜN AĞIDI	306
BEYAZITLARIRI MEVLİT'İN AĞIDI	307
UZUN MEHMET'İN AĞIDI	308
KÜRT ALİ'NİN AĞIDI	309
DANA MEHMET'İN KIZININ AĞIDI	310
XII- ÇEŞİTLİ TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER AĞITLAR	311
GÖ VELİ'NİN AĞIDI	311
MURTAZA'NIN AĞIDI	312
AĞCA ELİF'İN AĞIDI	314
ÂŞIK OSMAN'DAN HACER'E	315
MEMİLİ AĞA'NIN AĞIDI	316
SÜLEMENCE HASAN'IN AĞIDI	317
HACI HASAN VELİ'NİN AĞIDI	318
FADİME'NİN AĞIDI	319
ÇOLUK MEHMET'İN AĞIDI	321
ALİ ÇAVUŞ'UN AĞIDI	322
TAŞOLUK KASABAMIZDAN ANONİM BİR AĞIT	323
MİZAM ÇAVUŞ MEMİŞ'İN AĞIDI	324
CİRİT ALİ'NİN AĞIDI	325
ALCIOĞLU DURDU (DURNA)'NUN AĞIDI	326
MEMİLİ'NİN AĞIDI	327
FATIŞ GELİN'İN AĞIDI	328
KUŞOĞLU ZABİT'İN AĞIDI	329
GARA TEĞMEN'İN OĞLU GENÇ ÖLEN ARAFA'NIN AĞIDI	331
BAVE BEKİR GARDAŞINA SÖYLER	332
SENEM'İN AĞIDI	334
ÇAKAL HALİL'İN AĞIDI	335
ERİCEK YÖRESİNE AİT ANONİM BİR AĞIT	337
BATTAL VE DURDU'NUN AĞIDI	338
ÇELİKHANLI OMAR'IN AĞIDI	339
PALAZ AHMET'İN AĞIDI	340
KÜRT ALİ'NİN AĞIDI	341
KÜRT ALİ İLE SENEM'İN AĞIDI	343
SELVER'İN AĞIDI	344
ELİF BACI'NIN AĞIDI	345
XIII- KAZAEN HAYATINI KAYBEDENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR	348
HAYRETİN'İN AĞIDI	348
DURMUŞ'UN AĞIDI	350
RAMAZAN İLE KISMET'İN AĞIDI	351
MEMİLİ'NİN AĞIDI	352
UZUN DURMUŞ'UN AĞIDI	353
DURMUŞ'UN AĞIDI	355
AVCI ALCIOĞLU İBRAHİM'İN AĞIDI	358
ZABİT ZEKİ'NİN AĞIDI	359
DİRGEN ALİ'NİN YEĞENİ HASAN'IN AĞIDI	361
XIV- ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN İNSANLARI KONU EDİNER AĞITLAR	363
GÖ KARA'NIN AĞIDI	363
MEHMET RÜŞTÜOĞLU'NUN AĞIDI	364
BATTAL'IN AĞIDI	365
MEHMET'İN AĞIDI	366

ALİ'NİN AĞIDI	367
HACI OSMAN'IN AĞIDI	369
OMAR AĞA'NIN AĞIDI	370
MURATSIZ'IN AĞIDINDAN	371
ŞEFRE KARI'NIN OĞLUNUN AĞIDI	372
KOCALARIN OSMAN'IN OĞLU KOCA'NIN AĞIDI	374
PİRİ DURDU'NUN AĞIDI	376
XV- HAYATININ BİR BÖLÜMÜNÜ CEZA EVİNDE GEÇİRMEME MAHKÛM OLANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR	377
GÖ KARA'NIN AĞIDI	377
VELİ ÇAVUŞ'UN AĞIDI	378
XVI- KANUN KAÇAĞI OLARAK ARANANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR	379
KEL ÜMMET'İN AĞITI	379
ALO'NUN TÜRKÜSÜ	380
ALO'NUN TÜRKÜSÜ	382
XVII- TRAFİK KAZASI SONUCU YAŞAMINI YİTİRENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR	383
HACELİ MUSA'NIN AĞIDI	383
DEMİRCİ HACI'NIN AĞIDI	384
GARACA HAÇE'NİN AĞIDI	385
ALİBABA CUMA'NIN AĞIDI	386
VELİ'NİN MEMİLİ'NİN AĞIDI	388
DEMİRCİ HACI'NIN AĞIDI	389
CUMA ASLAN'IN AĞIDI	390
İSMAİL GÜRBUZ'ÜN AĞIDI	392
XVIII- DOĞAL AFETLER SONUCU YAŞAMINI YİTİRENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR	393
GÜNDEŞ ALİ'NİN AĞIDI	393
ÖMER'İN AĞIDI	394
MÜRSEL KÖYÜNDEN HACİBAY KÖK'ÜN AĞIDI	395
XIX- İNTİHAR SONUCU HAYATINI KAYBEDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR	397
LÜLLÜŞ CUMA'NIN KIZI EMİNE'NİN AĞIDI	397
LÜLLÜŞ'ÜN KIZI EMİNE'NİN AĞIDI	398
TEŞEKKÜR	399
KAYNAKÇA	400

C	: c.	cilt
Der.	: der.	derleyen
Haz.	: haz.	hazırlayan
S.	: s.	sayfa
Sa.	: Sa.	sayı
Vs.	: vs.	vesaire
Yay.	: yay.	yayınları

ANDIRIN
AĞITLARI

I- Ayrı Kalan Sevgilileri Konu Edinen Ağıtlar

ASKER KAÇAĞI OLAN KOZANOĞLU'NUN AĞIDI*

Kozanoğlu aşiretinden bir asker, askerden firar eder. Fakat kısa zamanda yakalanarak hapse atılır. Hapiste asılacağını düşündüğünden memleketini, ailesiyle nişanlısını düşünerek çok üzülür ve kendi halini dile getiren aşağıdaki ağıdı söyler:

Gene göründü de Feke Dağları
Meyve verir de bahçaları bağları
Golunuza düştüm de Guzan Beğleri
El aman paşalar da astırman beni

Ağşamdan kaçanı da sabah dutallar
Cezası olanı da hapısa atallar
Ben ölürsem de nişanımı satallar
El aman paşalar da astırman beni

Şeytana uydum da alaydan kaçtım
Öldürüller diye de candan vazgeçtim
Eskerlik elinden de evledim yoktur
El aman paşalar da astırman beni

Guzanoğlu'm da çok söyledi yoruldu
Öğleniye de cümle meclis guruldu
Allah emreyledi de kendir gırlıdı
El aman paşalar da astırman beni

Guzanoğlu'm da çok söyledim özümden
Söyler iken ganlar döktüm gözümden
Merhamet eseri de yok mudur sizde
Heral aslınız da Yonan efendim Yonan efendim

Mustafa AK

* (TEMİZ;2005;445)

GURBETE GİDEN EŞİN AĞIDI*

Zamanın birinde adamın biri fakirlikten dolayı gurbete çalışmaya gider. Aradan çok zaman geçince kadın eşini çok özler ve hasretine dayanamayarak ona aşağıdaki ağıdı yakar:

Gitti yarım gelmez geri
Bu sevda öldürür beni
Cennet yüzü görmesinler
Yârden ayıranlar beni

Yazımız gara yazılmış
Alınyazımız karaymış
Gelmez olaydık dünyaya
Kaderde ayrılık varmış

İbiş KILIÇ

* (TEMİZ;2005;446)

YAŞAR'IN AĞIDI *

Andırın'ın Köklü (Balk) köyünden Mehmet KORKMAZ'ın oğlu Yaşar, herkes tarafından sevilen sayılan biridir. Yaşar evlenir, beş çocuğu alır. 2002'de Yaşar Osmaniyede bir kadınla tanışır. Kadın, Yaşar'ı evine alır ve birlikte yaşamaya başlarlar. Yaşar daha sonra köydeki çocuklarını ve hanımını da Osmaniyeye çağırır, ancak babası göndermez. Zaten çocuklar ve anneleri de gitmek istemez. Bu olaylardan sonra baba Mehmet'in içi yanar, oğluna çok üzülererek aşağıdaki ağıdı yakar:

Yoluna guyardım hay yavrım başımı
Yetmiş buldu da oy benim yaşım
Andırında bulunmazdı vay guzum eşim
Noldu sana guzum, nasıl oluyor
Gel hele gör hele baban ölüyor

Dayanmıyor yürek evlat acısı
İçimden getmiyor bunun sızısı
Zor olurmuş da evlad acısı
Ne oldu guzum da ne oldu sana
Ne oldu yavrumsun da ne oldu sana

Coşgum sular çağıl çağıl akıyor
Dereler sel olup yeri yırtıyor
Bahçalıkta baban gözyaşı döküyor
Ne oldu guzum da ne oldu sana
Ne oldu yavrumsun da ne oldu sana

Andırında senin çoğudu ünün
Neye sıkıldı da vay guzum canım
Akıyor bilekten durmadan ganım
Hasta oldum guzum gel gör sen beni

Sızlıyan yürek de durmadan yanan
Deli deyilidin sen nasıl gaman
İssiz galdı guzum gurulmuş binan
Ne oldu guzum da, ne oldu sana
Ne oldu yavrumsun ne oldu sana

Yaşar deyincik herkes ayağa galkardı
Yanında kimseler para kesesi çekemezdi
Baban milli servetinen sana bakardı
Ne oldu guzum da ne oldu sana
Ne oldu yavrumsun ne oldu sana

Âşık Mehmed der de böyle olmuyor
Evladın insanın halından bilmiyor
Akıyor gözyaşım yavrumsun durmuyor
Aman guzum da ne oldu sana
Ne oldu yavrumsun da ne oldu sana

Âşık Mehmet KORKMAZ

* (TEMİZ;2005;447)

EKREM KOYUNCU'NUN AĞIDI*

Andırın'ın Yeşiltepe köyünde 1975'li yıllarda yaşayan 15 yaşındaki Ekrem KOYUNCU, komşusu Mecid'in kızına âşık olur ve kızı kaçıır. Ekrem'in annesi Ayten Hanım sabah kalktığıında olayı öğrenir. Komşusunun hanımı tuvalete imekleyerekten gitmektedir. Anlaşılan oğlu ile kaçan kızın anasını kocası çok kötü döğmüştür. Ayten Hanım, oğlunun yaşının küçük olmasına mı üzölsün, kız kaçırmasına mı üzölsün yoksa dayak yemekten yürüemez hale gelen komşusu Mecid'in hanımına mı üzölsün? Bu çaresizlik içinde iken oğlunun karakolda olduğunu öğrenen Ayten Hanım, o an pencerenin önüne oturur ve o üzüntüyle şu ağıdı söyler:

Yoruldu dutmuyor dizim
Kimsiye galmadı sözüüm
Boşa vermen mahkemiye
Mıktar bizim a'za bizim

Sabahınan erken galktım
Mecid'in evine baktım
Önünde iki böyüğün
Yavrum bunu nasıl yaptın

Mecid'in kapıyı atlıyor
Durdu başımdan gitmiyor
Gel barışak bre Salih
Düşmanlarımız çatlıyor

Gadanı alıyım Kele
Ben de ne söyleyim ele
Aldırmaz derdim emmisi
Sabahanan düştü yola

Yola çıkmaya gorkuyom
Ne çıkar bilmem önüme
Bacım gibi sahib oldu
Minneddarım ben geline

Gadanı alıyım kele
Ne söyleyimkine ele
Dediler yollar dutulmuş
Habar verin İsmayil'e

Yeter deli gönlüm yeter
Guşlar yuvasında öter
Ben nasıl dü'ün çalıyım
Yavrum hapsanede yatar

* (TEMİZ;2005;448)

Sana diyom zalim Ali
Beni getirdin oyuna
Arka çıkıyor dayısı
Gurban oluyum boyuna

Garakol vardı dayandı
Adnan'ın gapısına
Daha küçük teslim etmen
Polislerin zopasına

Erkenden atılan gara
Düzülmüşler sıra sıra
Dayanamaz küçük yavrım
Teslim etmen garagola

Fadime (Aytan) KOYUNCU

ÇOBANIN AĞIDI *

Bir köyde çobanlık yapan bir adam o köyde yaşayan bir kıza âşık olur. Çoban olduğu için vermeyeceklerini düşünerek düğüncü de gönderemez. Çobanın sevdiği kız da çobana âşık olur ve bu çaresizliğe sitem eden kız, artık dayanamayarak kendi sevgisini ve üzüntüsünü dile getirmek için çobana aşağıdaki ağıdı yakar:

Çobanın elinde gaval
Arkasında sürü davar
Eğer davar susuz ise
Bizim elde çifte pınar
Lili çoban, garib oğlan

Dokuz gattan urganım var
Çiçekliden yorganım var
Çoban beni kaçırırsan
Yedi şişek gurbanım var
Lili çoban, garib oğlan.

İpek mendil boyamadım
Ben çobana doyamadım
Küçük guşlar yuva yapmış
Serçe gadar olamadım
Lili çoban, garib oğlan

Yanına yoldaş olayım
Yüksüğüne gaş olayım
Yalınız davar güdülmez
Ben yanına eş olayım
Lili çoban, garib oğlan

Çoban davar geçirsene
Soğuk sular içirsene
Senin göönün bana düşmüş
Adam olup kaçırırsana
Lili çoban, garib oğlan

Safiye TEMİZ

* (TEMİZ;2005;449)

MİNE HATUN'UN AĞIDI *

Andırın merkezde yaşayan Mine Hatun, 1977'de kaynak şahıs ile sözlenir. Mine ile sözlenip askere giden kaynak şahıs maddi imkânsızlık yüzünden izne de gelemeyip ve çok üzülür. Çok sevdiği sözlüsüne o duyguyla aşağıdaki ağıdı yakar:

Kağızman narıdır inci dişleri
Niğde elmasına benzer işlerin
Bursa şeftalisi olmuş dişlerin
Sevmiyenen doyamadım kız sana
Ne olur birazcık acısan bana

İzmir'in üzümü ufacık gözün
Afyon kaymağından ballanmış yüzün
Mevlana şekeri sanki o sözün
Sevmiyenen doyamadım kız sana
Ne olur merhamet eylesen bana

Antep pekmezidir süner kaşların
Maraş sucuğundan uzun saçların
Nuri ÇİNGİL gibi daha yaşların
Sarmıyanan doyamadım kız sana
Ne olur sözüme he desen bana

Nuri ÇİNGİL

* (TEMİZ;2005;450)

SEVGİLİYE AĞIT (KAHIR) *

Andırın'ın Efrâğzılı köyünde yaşayan Âşık Ali, çok sevdiği bir kıza ailesini dünürcü gönderir. Kızın ailesi, Âşık Ali'nin felçli olması nedeniyle kızı vermez. Âşık Ali, bu duruma çok üzülür ve köyü terk eder. Köyü terk ederken de o kahırla aşığıdaki ağdı yakar:

Gidiyorum daha gelmem köyüne
Dar yerlerin bol oldu mu yar galan
Ben ölürsem bu dünyanın neyine
Bağlamadan hayalimi sor galan

Uğruna harcadım ömrüm çağımı
Nasıl viran ettin gönül dağımı
Daha güz gelmeden bozdun bağımı
Olur olmaz güllerimi kır kalan

Ferhat Şirin için kayalar yondu
Garip Senem için Halep'ten döndü
Kerem de Aslı'yı almadan yandı
Zevki sefa muradına er kalan

Hanı ya yiğitler periler hanı
Hanı Yusuf'lar Mısır'ın sultanı
Meğerki yok imiş dünyanın sonu
Âşık Ali'm bağlamaya vur kalan

Nuri ÇİNGİL

YALNIZLIĞIN AĞIDI *

Andırın'ın Arıklar köyünde yaşayan Mehmet CİNKARA baharda yazlık denilen yere, yaylaya göçer. Okullar açılınca hanımı ve çocukları köye döner. O, orada tek başına çaresiz kalan Mehmet o üzüntüyle aşağıdaki ağıdı yakar:

Erken kurudu dallar hemen dökülüyor
Soğulgan'da davar goyun yatıyor

.....
Çek atımızı göçelim sevdiğim

.Bu eller de bize yaramaz oldu
Yuvamızda hani kimse kalmadı
Odun ocak hepsi söndü
Çek atımızı da göçelim sevdiğim

Üç koyun ile yayla yapılmaz
Biricik inek de satılmaz
Soğudu ortalık gayrı yatılmaz
Çek atımızı da göçelim sevdiğim

Varalım dükkana mola verelim
Çay yapıp birer yudum içelim
Gerekirse aşağısına göçelim
Çek atımızı da göçelim sevdiğim

Gençliyimizin gününü görmedik
Davarlı mallı adam olmadık
Umduğumuz zamanı bulmadık
Çek atımızı da göçelim sevdiğim

Sen hastasın ben ise topalım
Üç beş tavuğumuzu satalım
Yavrulara biraz harçlık salalım
Çek atımızı da göçelim sevdiğim

Soğulgan derler çukurdur yeri
Güzel esiyor hafiftir yeli
Zehir odlu da buranın suyu
Çek atımızı göçelim sevdiğim

Oğlumuz kızımız dağıldı
İneğimiz de erken saçıldı
Gayri goyunumuzun hepsi satıldı
Çek atımızı göçelim sevdiğim

Yeter artık yeter çektiyim acı
Derinden geliyor içimde sancı
Galmadı gayri gardaşım bacı
Çek atımızı da göçelim sevdiğim

Dertli Cinkara'm dönüp duruyor
Gelen arabalara evlat soruyor
İki yavrumuz bize umut veriyor
Çek atımızı da göçelim sevdiğim

Mehmet CİNKARA

ELİF KIZ'IN AĞIDI *[†]

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan ve Göde Mehmet lakabıyla tanınan genç, akrabası ve komşusu olan Melek'in kızı Elif'e âşık olur. Almak için çok ısrar ederse de vermezler. Ailesi Elif Kızı başka birine verir, Elif in aşkıyla yanıp tutuşan Göde Mehmet kavuşamamanın verdiği acıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

Ergöçen'in yolu daşlı
Ben gedyom gözüm yaşlı
Elif zatan sümbül saçlı
Elif gurban Memmed sana

Ergöçen'in yeri sarı
Elif im de arı duru
Elif de Memmed'in piri
Elif gurban Memmed sana

Evlerinin önü köprü
Hacı Musduk gara börklü
Eşe zatan zatan boklu
Elif gurban Memmed sana

Evlerinin götü bayır
Elif geliyor zayır zuyur
Tatarlıda zine gavır
Elif gurban Memmed sana

Aman Ümmed yaman Ümmed
Bunu söyleyen zatı Memmed
Bunu da gınamak olmaz
Güzeli sevmesi sünnet

Elifçiğim biçki diker
Elifçiğim şavkı çeker
Elif de Memmed'i yakar
Elif gurban Memmed sana

Ergöçen'in yeri guyu
Guyudan alırlar suyu
Elif'immin usul boyu
Yeni açılmış güle benzer

Evlerin önü cirpilti çalısı
Elifimin var güççük bacısı
Zor umuş Elif yarin acısı
Mevlanı seversen gavişak Elif

* (TEMİZ;2005;453)

Elif'im de oturmuş daş çekiyor
Melek Hösü'ün yan gözünen bakıyor
Eşe de oturmuş derdin döküyor
Gulak verme Elif'im gavişak sennen

Mercimeğim küle küle
Ben ölçerim sile sile
Elif'im sudan gelirken
Ben bakıyom güle güle

Elif'in damı söküldü
Saçı yerlere döküldü
Daş çeke çeke ömrü söküldü
Gıyamam Elif'im sana gıyamam

Evlerinin önü yokuş
Elif böyle nasıl bakış
Halılara döker nakış
Mekik atan eline gurban

Elif'im suya yörüdü
Golarını sallıyarak
Sar'Elif'im sudan geliyor
Gümüş gimi parlıyarak

Analı babalı bindirdiler ata
Yedi gişiyinen gönderiyorlar öte
Böyle iş daha geldi mi başa
Gediyor Elif'im duy Hösü'ün Hösü'ün
Arkasına da öl Hösü'ün Hösü'ün

Aramıza da bir dağ dikilse
Arayı uzatsan beni unutsan
Ya Mevla'm beni ya senin canı alsa
Ya benim canım alsa seni unutsam
Gediyor Elif'im duy Hösü'ün Hösü'ün
Arkasına da öl Hösü'ün Hösü'ün

Ulu suyun akıntısı
Kırağının yıkıntısı
Dar Ovasının döküntüsü
Sardı Elif'imi Elif'imi

Safiye TEMİZ

EMİNE'NİN AĞIDI*

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Karayiğit Yusuf lakaplı kişi komşusunun kızı Koca Emine'ye âşık olur. Ancak kızın ailesi, Koca Emine'yi vermez. Daha sonra Koca Emine'yi Kavaklı'nın, Kötü Kadirli denen yerindeki de yaşayan Samalı Osman'a verirler. Sevdiği kızı alamayan Karayiğit Yusuf çok üzülür ve ona aşağıdaki ağıdı yakar:

Emine'm de su doldurur
Eteyini yel galdırır
Emine'm yürüşün beni öldürür

Halaman Emin'm halaman
Gadirli'ye varsan da gelin olaman
Garayiğit Yusuf gimi yiğit bulaman

Goyunumu güderim ucundan ucundan
Bir çektiğim var da Eşe bacından
Bana gelsen ölür müydün acından

Halaman Emine'm halaman
Gadirli'ye varsan da gelin olaman
Karayiğit Yusuf gimi yiğit bulaman

Pencereden çıkan tütün
Kele Emine'm halim çetin
Yalan söölemek kârım deel
Alırsam ederim hatın

Sivri'nin de günden yüzü
Kölgelenir bizden yüzü
Güllü bibimin Emine gızı
Yaktı kül eeledi bizi

Evlerinin önü bükük
Bükükten keserler okluk
Benim sevdi'im gara keklük
Gel oturak kele bitii

Safiye TEMİZ

* (TEMİZ;2005;455)

KARŞILIK VERMEYEN GÜZELİN AĞIDI *

Andırın'ın Karapınar köyünün Kesili obasında yaşayan Mustafa ERDEVİR adlı kişi, çeşmede gördüğü bir güzele âşık olur, kız ise ona yüz vermez. Bunun üzerine kaynak şahıs kıza şu ağıdı söyler:

Ya kesili derler suyu mu gaynar
Seni görenin de yüreği oynar
Kötüye varırsan güzellik neyle
Arayıp eşini sorman mı güzel
Arayıp eşini bulman mı güzel

Karcık derler de kiseci kireç
Mehremetsiz güzel de insafın gıraç
Yönün çevir de gözünü beri aç
Dolanıp boynumda galman mı güzel
Arayıp eşini bulmaz mısın güzel

Gocapınar dalında suna akıyor
Güzel olan genden bana bakıyor
Âşık gız boynunu sana büküyor
Mehremetli gullardan olman mı güzel
Dolanıp boynumda ölmen mi güzel

Ya Kesili derler de kiseci kireç
Mehremetsiz güzel de insafın gıraç
Yönün çevirde gözünü geri aç
Merhemetli gullardan olman mı güzel
Dolanıp boynumda alman mı güzel

Erdevir'im der de yoktur suçu
Belini örtüyor örgüsün saç
Gayadaki barda gerdanı döşü
Mehremetli gullardan olman mı güzel
Dolanıp boynuma galman mı güzel

Ya Kesili derler de kiseci kireç
Merhemetsiz güzel de insafın gıraç
Yönün çevir de gözünü geri aç
Merhemetli gullardan olman mı güzel
Dolanıp boynumda galman mı güzel

Mustafa ERDEVİR

* (TEMİZ;2005;456)

İSTEMEDİĞİ YERE VERİLMEK İSTENEN KIZIN AĞIDI *

Zamanın birinde büyük bir çiftlikte ünlü bir ağa yaşamaktadır. Ağa kızını sevmediği biriyle zorla evlendirmek ister. Kız da verildiği oğlanı istemeyerek yanlarında duran ve işlerini yapan amcasının oğlunu sevmektedir. Amcasının oğlu tarlada bideri (tohum) ekmiş olup çift sürmektedir. Kız bohçasını alır ve acı ile amcasının oğlunun yanına gelir ve: “Kaçalım.” der. Amcasının oğlu da çaresiz olduğundan kabul edemeyeceğini söyler. Bunun üzerine kız dertli dertli yalvararak söylemeye başlar. Dayanamayan amcasının oğlu da aynı şekilde ağıtla cevap verir:

Kız:
Bileziğimi nal eyledim,
Saçlarımı çul eyledim
Üç günnücek yem eyledim
Bin gedelim emmim oğlu

Oğlan:
Beş gardaşın var duyarlar
Alayı birbirine uyarlar
Tatlı canımıza gıyarlar
Ben gedemem emmim gızı

Kız:
Arnacımız gızıl gaya
Alnımı alnıma daya
Havlıdaki ağca taya
Bin gedelim emmim oğlu

Oğlan:
Ağca tayın nalı yoktur
Üstünde de çulu yoktur
Üç günnücek yemi yoktur
Ben gedemem emmim oğlu

Kız:
Bileziğimi nal ederim
Örgümü de çul ederim
Üç günnücek yem ederim
Bin gedelim emmim oğlu

Anamın belini büktüm
Babamın evini yıktım
Binbaş altın aldım
Bin gedelim emmim oğlu

* (TEMİZ;2005;457)

Oğlan:
Anan duyar baban duyar
Arkamıza atlı yığar
Gelen atlı cana gıyar
Ben gedemem emmim gızı

Kız:
Anam duysun babam duysun
Arkamızda atlı ıysın
Gelen atlı bana gıysın
Bin gedelim emmim oğlu

Oğlan:
Evimizin önü ceviz
Cevizin dalları gouz
Gız nişannın itten yavız
Ben gedemem emmim gızı

Ala öküzü çifte goştum
Ağ bideri yere saçtım
Ben bir halal ekmee düştüm
Ben gedemem emmim gızı

Kız:
Ala öküzü gurtlar yesin
Ağ bideri serçe deşsin
Halal ekme zehir olsun
Bin gidelim emmim oğlu

Oğlan:
1Beş gardaşın var duyarlar
Alayı birbirine uyarlar
Tatlı canımıza gıyarlar
Ben gedemem emmim gızı

Kız:
Evimizin önü garaçalı
Yer estikçe döner dalı
Emmimoğlu zaten deli
Bin gidelim emmim Arapoğlu

Safiye TEMİZ

SENEM'İN AĞIDI *

Eski zamanlarda gencin biri yaylaya çıkar ve Senem adlı bir kıza âşık olur. Sonunda Senem ile oğlan evlenmeye karar verirler. Ancak bir türlü kavuşamazlar. İkisi de başkasıyla evlenmemek üzere söz verir. Yaylada işler iyi gitmez, göç geri şehre döner. Genç, yukarıda yaylada kalır. Aradan epeyce bir zaman geçer evlenmezler. O zamanlar gâvurun biri köyleri gezerek öteberi satarmış, köyleri gezermiş. Bir gün bu gâvur, Melemen köyüne varır. Melemen köyündeki Senem'in evine de varır -kız evde kocamış karı olmuş- Senem: "Sen nerden geliyor nereye gidiyorsun" der. O da: "Filan yerden, filan köyden geliyorum" der. Senem: "O köyde filan adam vardı, o duruyor mu?" der. O da: "Duruyor" der. Senem: "Benden ona selam söyle yaylada vaat etmiştik evlenmedim aha gocadım garıdım" der. Adam: "Peki baş üstüne" der, oradan ayrılır gezer dolaşır geri adamın olduğu köye gelir. Adamın evine gider. Adam da gocamış yataktan kalkamaz olmuştur. Adama: "Senem'in sana çok selamı var, o da evlenmemiş, duruyor, seni sordu o da duruyor dedim." der. Adam yataktan doğrulur ve aşağıdaki ağıdı söyler:

Ey Senemin geydiği de sarıdır sarı, amanın sarı
 Ölmeden bir dahi göreydim bari oy oy oyy
 Yanık değermenin de bozuk çarkeri
 Yeni yeni düzülmeye başladı oy oy oy oy.

Eyy bir selam gedi de nazlı Senem'den nazlı Senem'den
 Deli gönül şâd olmaya başladı oy oy oy
 Akmadı da kör punarın ayağı
 Seli geldi çağlamıya başladı oy oy oy

Eyy aşığın cezvesi de ocakta gaynar ocakta gaynar
 Mejnun deli gönül de meydanda oynar oy oy oy
 Değermenci dillerinde şekerler çeyner
 Datlı datlı söz vermiye başladım oy oy oy

Halil CAMİZEMEN (ARPACI HALİL)

* (TEMİZ;2005;459)

BEKÂR FADİMA'NIN AĞIDI *

Hatay'ın Payas ilçesinde Fatıma adında bir kız ünlenir. Başında fotür şapka, ayakta çizme, belinde ta-banca, hiç kimse cesaret edip de bu kızı şahsen isteyemez. Kadınlar arasında Fadıma'ya sorarlar o da: "Ko-caya varmam." der. Âşık Bekir adındaki Ozan: "Bu kızı ben de istedeyim bakalım ne diyecek." der. Fadıma'yı tanıyanlar: "Sen gitme bir kadına söylet yoksa seni çeker vurur." derler. Âşık Bekir sonunda bir kadına söy-letir. Fadıma da: "Ben kocaya varman." der. Bunun üzerine çok üzülen ve efkârlanan Âşık Bekir, Fadıma'ya aşağıdaki ağıdı yakar:

Yörü bre yalan dünya yörü
Şu dünyada bir Fadıma'm
Zülüflerin tel tel eyle
Mah yüzüne ver Fadıma'm

Heç mi yok dinin imanın
Geçiyor vahti zamanın
Goynundaki cit memenin
Birin bana ver Fadıma'm

Goynunda leyle kirezi
Gözlerin tel firezi
Eger istersen mirazı
Gel goynuma gir Fadıma'm

Ay gimi yokardan doğar
Gün gimi yere değer
Bal şekeri düşün düver
Haldan bilmez tor Fadıma'm

Gollarım yoruldu gümüş düğme çözerek
Sevdesinden üç beş sene gezerek
.....
Biri sana hizmet etsin vay Fadıma'm

Düşümde gördüm düşümde
Gurdele sokulu düşünde
Sen de benim yanbaşımda
Sallanarak gez Fadıma'm

Fânisin de Gul Bekir'im fânisin
Diyar ellerde gemilerin yürüsün
Ak göğsün arası cennet gorusu
Kokuyor yanağın düşün Fadıma'm

Mehmet İNCİKLİ (Şıh Goca)

* (TEMİZ;2005;460)

FATMA DENİZ'İN AĞIDI *

Andırın'ın Kızık köyünden Ahmet ASLANTAŞ 15 yaşındayken teyzesinin kızı Fatma'ya âşık olur. Ancak Fatma'nın ailesi fakirdir. Bu yüzden kızın babası, zengin bir aile düğürcü gelince Fatma'yı onlara verir. Sevdiği kızın başkasına verilmesine çok üzülen kaynak şahıs, sevdiği Fatma'ya aşağıdaki ağıdı yakar:

Küsme dezzem gızı küsme
Sırtına geymişsin basma
Sabattan başına kakar
Elin gızı gelin Esme
(Hocam gızı gelin Esme)

Doslar gasafet deminde
Düşmannar olur deminde
Sevdim dezzemin gızını
Gece davarlar damında

Haynağıl da bak hayniğa
Yemişi goydum goynuna
Ölmiyeşin vaz geçmemde
Golum doladım boynuna

Gürcük Dere'nin ormanı
Eline almış kirmeni
Seni bana vermiyollar
Zaten baban bir Ermeni

Suya gider satırını doldurur
Geri döner ak gerdanı galdırır
Verem derdi gimi sardı gövdemi
Bu dert beni iflah etmez öldürür

Düğün gurub bayrağımı asamam
Utancımdan oralara basamam
Daha nölup nölme vardır yollarda
Ölmiyeşik umudumu kesemem

Gelir pınarlarda gezer
Gerdanına altın düzer
Ellere mendil verirken
Üstüne ismini yazar

Coştı deli gönül coştı
Yaşım on beşini geçti
Böyle eder intizarım
Dezzem gızı attan düştü

Ahmet ASLANTAŞ

* (TEMİZ;2005;461)

FADIMA DEMİR'İN AĞIDI *

Andırın'ın Köklü (Balk) köyünden Mehmet KORKMAZ 1959'da Darıovaşı köyünden Fadima DEMİR adlı bir kıza âşık olur. Mehmet, bir gün ava gider. Geri eve geldiğinde Fadima'nın başkasına verildiğini öğrenir. Bir doru taya biner ve Fadima'nın ardına yola düşer. Mavzer de omzundadır. Düğün seğmeninin hepsini vurma niyetindedir. Mehmet, Seğmene Fadima'nın gelin olduğu eve inerken yetişir. Ancak o saatten sonra elinden bir şey gelmeyeceğini anlar ve çok üzülür ciğeri yanar ve Fadima'ya aşağıdaki ağıdı söyler:

Evlerinin önü gaya
Ağ Fadıma'm benzer aya
Altımdaki doru taya
Bin gedelim Ağ Fadıma'm

Evlerinin ardı çeşme
Şaşma kömür gözlüm şaşma
Benden kötüsüne düşme
Gaç gedelim Ağ Fadıma'm

Evlerinin önü dere
Ben de daha gelmem bura
Baban döyüs nâmin aslın
Bahşış verdim elli lira

Evlerinin ardı harman
Dizimde galmadı derman
Âşık Mehmed sana gurban
Gaç gedelim Ağ Fadıma'm

Mehmet KORKMAZ

* (TEMİZ;2005;462)

YAYLAYA GİDEN GÜZELİN AĞIDI*

Andırın'ın Alanlı (Orçan) köyünden 1950'de Halbur yaylasına bir güzel gider. Sevdiği kızın gidişine aynı köyde yaşayan Hacı İsmail ÖZDEMİR çok üzülür, derinden etkilenir ve arkasından aşağıdaki ağıdı yakar:

Bir seher vaktına çekmiş göçünü
Döndü yaylasına yolu yavrının
Yörüüşü cilveli ığralar döşü
Ceren gimi ince beli yavrının

Uzunyazı yolu dönderdi düze
Yücenin görecebi emanet size
Çugadarlı köyü uğrama göze
Olmasın perişan hali yavrının

Ordan öte Çömçeli'nin sulağı
Dertlerin dermencisi durağı
Değdi mi ağzına yarin dudağı
Depreşir ağzında dili yavrının

Gööcebel de az çok yaylalar misli
Galaası yolları dumanlı sisli
Şirin Garasu da galmasın yaslı
Geçerken uğrasın yolu yavrının

Seere'en yolları dumanlı tozlu
Arpaderesi'nin sıcaa hızlı
Yar geldi ayıtla daşını Gazlı
Dolaşır fistanı şalı yavrının

Boyundan öte de Şose'yi geçer
Buz gimi yaylanın suyunu içer
Gittiği yerlere amberler saçar
Kokar burcu burcu gülü yavrının

Âşık Hacı'm en son sözün der ki
Gız senin aşgına ölürüm belki
Sakla amaneti ayvalık mevki
Solmasın yeşili alı yavrının

Hacı İsmail ÖZDEMİR

* (TEMİZ;2005;463)

AŞKA KARŞILIK VERMEYEN KIZIN AĞIDI *

Andırında yaşayan İbrahim, Büeme (Rıfatiye) köyünde gördüğü bir kıza âşık olur. Fakat kız kabul etmez ve başka birine gider. Sevdığı kızın başkasına gitmesini bir türlü kabullenemeyen İbrahim, kızı çok sevdiğini göstermek için Âşık Hasan'a gider: "Âşık dostum ben bir kıyı sevdim alamadım. Benim ağzımla onun üstüne bir şeyler söyle." der. Âşık Hasan ile İbrahim giderler. Âşık Hasan da İbrahim'in üzüntüsünü aşağıdaki ağıtla dile getirir:

Çokak'ta ününü duydum
Büeme'de seni gördüm
İrbehem derdinden öldü
Söyle gelin nerelisin

Bir ok attı beni vurdu
İrbehem derdinden öldü
.....
Söyle gelin nerelisin

Yaylasına geden yolu
Kelam söyler datlı dili
Gül dalından ince beli
Söyle gelin nerelisin

Âşık Hasan var garşında
Sürme çekili gaşında
Bu güzellik var başında
Söyle gelin nerelisin

Döne HÖBEK

* (TEMİZ;2005;464)

ESME'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Başdoğan köyünün Haçhaç obasından Hacı İNEKÇİ Sarıveliler obasındaki Kürt Bahri'nin kızı Esm'e'ye âşık olur. Kaynak şahıslar çok uğraşmasına rağmen kızı iknâ edemez araya fesatçılar girer. Sonunda Esm'e'yi alamayan Hacı, 1960'ta askere gider ve nöbet yerinde aklından hiç çıkaramadığı Esm'e'yi düşünür ve çok üzülerek aşağıdaki ağıdı yakar:

Orta güz aylarında topladılar bizleri
Ağlattılar gelinneri kızları oy oy ooy
Hakk'tan sürmeli de Benli Esm'e'min gözleri
Onun uçun da arzederim silayı oy oy oy ooy

.Gara yüzbaşı geldi de veriyor başı
Erzincan'ın içi de karşıya karşı oy oy ooy
On ay oldu da görmüyom çarşı
Onun uçun da arzederim silayı oy oy oy ooy

Dağlardan dağlara gara tren ötüyor
Dördüncü bölük de hasta yatıyor oy oy oy
Yekindim de bana da uyku çöküyor
Onun uçun da arzederim silayı oy oy oy ooy

Hacı İNEKÇİ

* (TEMİZ;2005;465)

KRAL KIZININ AĞIDI *

Gencin biri kral kızına âşık olur ve arkasından kızdan kendisine yardımcı olmasını ister. Kız gencin evlenme teklifini kabul etmez. Genç bu duruma çok üzülür ve kral kızına ağıt söyler o da karşılık verir:

Açtım baktım dokur ıstar
Çok güzel boyunu göster
Yüzbin lira galın ister
Beyleri gral kızının

Evleri gonmuş alana
Cehezi vurmuş golana
Aşar gider Boz beylerden,
Beyleri gral kızının

Dolambaçtan giden yarin olaydım
Bahçanda açılmış gülün olaydım
Sen güzelsin ben de yarin olaydım
İmana gel gral gızı imana

Kız:
Duman baştan gider yara âşık değil
Perçemden açılmış gül eksik değil
Ben güzelim bana yar âşık değil
Var get oğlan var get dönmem dinine

Hacılar da Hac'a gider Hac'olur
Demirciler demir düver tuc olur
Bir gız uçu benim dönmem güc olur
İmana gel gral gızı imana

Kız:
Hacılar da Hac'a getsin Hac'olsun
Demirciler demir dövsün tuc olsun
Benim için olursa da güç olsun
Var get oğlan var dönmem dinine

Allah kelâmını goymam dilimden
Benim dinim Muhammed de dinidir
İmana gel gral gızı imana

Kız:
Allah kelâmını goymam dilimden
Senin dinin Muhammed de dinidir.
Var get oğlan var get döndüm dinine

Döne HÖBEK

* (TEMİZ;2005;466)

GELİNİN AĞIDI *

Andırın civarında yaşayan Âşık Halil adlı ozan, bir geline âşık olur ve onun peşine düşer. Ancak bir türlü kavuşamaz ve çok üzülerək aşağıdaki ağıdı söyler:

Akkala'dan çıkmış Çınar'a gonar
Gazan Punarı'nda zülûfün dara
Uzattım elimi yetmez o yâre
Çığırışır geder de eli gelinin

Çabıtlı'dan aştı yularını çeker
Meclisinen atasına beni yakar
Uzattım elimi yetmez o yâre
Çığırışır geder e eli gelinin

Azgit basalaktır orda durulmaz
Halbur'un belinin garı çekilmez
Uzattım elimi o yâre yetmez
Saç bağısını bağlar beli gelinin

See'den geçtim Geben elini
Usuldur boyu da incedir beli
Bugün konalgamız Meryemçil beli
Oğul bal verir dili gelinin

Âşık Halil der de çekerdim yası
Soğuk olur bu yaylanın havası
Bugün konalgamız Söğüt Ovası
Gonmuş abaz abaz eli gelinin

Ahmet GÖK

* (TEMİZ;2005;467)

AYŞE'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Darıovası köyünde yaşayan Duran AVAN, Ayşe adlı bir kıza âşık olur. Ancak bir türlü buluşma ve kaçırma fırsatı olmaz. Bu duruma çok üzülen Duran, sevdiği kıza aşağıdaki ağıdı söyler:

Cerid Alim der de yaylasına göçtü mü aman göçtü mü
Cihan suyun Günburnu'nda içti mi eyy içti mi oy oy
Eey düşürümü de Haşdırın'a çeşti mi aman çeşti mi
Galk sevdiyim vaatı geldi yaylanın oy oy yaylanın eey
(Çek sevdiğim vaatı geldi yaylanın yaylanın oyy)

Eey Yaz geldi de menevşeler açtı mı açtı mı
Gokusu her tarafa saçtı mı oy saçtı mı oy oy
Âşık Anşam da yaylasına göçtü mü aman göçtü mü
Hazır ol sevdiğim punarların başına oy oy başına eey
(Hazır ol sevdiğin punarların gözüne oy oy gözüne oy)

Eey Geben eli dellerde güvel ördekli yazılar aman yazılar
Avını avlar göö boncuklu tazılar oy tazılar oy oy
Gamalağın da guru dalı vızılar aman vızılar
Çek sevdiğim vaatı geldi yaylanın, ooy ooy yaylanın eey
(Hazır ol sevdiğim yaylanın zamanı oy oy zamanı oy)

Eey Âşık Duran der de ocak batma mı oy aman batma mı
Halbır'dan sana da yol getme mi eey getme mi oy
Galapınar da gilbasına akma mı aman akma mı
Galk sevdiğim vaatı geldi yaylanın oy oy yaylanın eey
(Hazır ol sevdiğim de güçmenin zamanı oy oy zamanı oy)

Duran AVAN

TELLİ AYŞE'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Kıyıkçı köyünden Karaaş Omar'ın babası Menter Ali, Telli Ayşe denilen bir kıza âşık olur. Menter Ali, Telli Ayşe'ye sevgisini söyleyemeden Telli Ayşe ailesiyle yaylaya göçer. Menter Ali, Telli Ayşe'nin hasretine dayanamaz ve köyü. Tereli'den başlayarak yaylaya göçtükleri yere kadar, yolda kondukları yerlerdeki eşyaların ağzıyla da cevap vererek aşağıdaki ağıdı yakar:

Menter Ali:

Tereli'den yüklediler göçünü
Haşdırın'a gondurdular üçünü
Akgaladan çekip geder göçünü
Ekiz Çınar Tell'Anş'a'mı gördün mü

Ekiz Çınar:

Dün gışlağım gelip şuralara gondular
Terledikçe sularım da çimdiler
Ardıç Çam Gısığı da Azgıt'a gondular
Sor goca galaya belki o gördü

Yörü bre yörü de Azgıt galası

Heç getmiyor aşiretin belası
Yıkılıb daşları veran olası
Zalım gala Tell'Anş'a'mı gördün mü

Azgıt Kalesi:

Dün guşlukleyin aha da burdan göçtü
Afşın Albis'tan suyunu içti
Ardıç Çınarlıdere'de Halbır'a çeşti
Sor goca ardıca belki o gördü

Yörü bre yörü de Halbır'ın düzü

Üzerimde yanıyor mazının közü
Allah'ı seversen aldatma bizi
Goca ardıç Tell'Anş'a'mı gördün mü

Koca Ardıç:

Dün guşluğun mahalda buradan göçtü
Yıkıldım belime him daşı düştü
Türkmenler göçünü Geben'e çeşti
Bilemiyom senin yarin hangisi

Menter Ali:
Yörü bre yörü de Geber'in düzü
Yaelir ördee de çağrışır gazı
Tell'Anşamın gonalgası da Gırksu'yun başı
Tell'Anşam buralardan göçtü mü

Menter Ali'm der de zatıdır zati
Görünce güzeli eder de meti
Tell'Anşamın gonalgası Gayranlı zati
Tell'Anşam daşlarına bastı mı

Osman ATEŞ

HASAN KEE'NİN KIZI FADİMA'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yaşayan Göde Mehmet adlı kişi aynı köyden Hasan Kee'nin kızı Fadıma'ya âşık olur. Fakat kızın babası Fadıma'yı başka birine verir. Sevdiği Fadıma'nın başkasına verilmesi- ne çok üzülen Göde mehmet Fadıma'ya aşağıdaki ağıdı yakar:

Menter Ali:
Fadıma'm davar güdüyor
Nazını bana ediyor
Sana diyom Hasan Dayım
Fadıma'm ele gediyo

Fadıma'm davar çobanı
Ne diye aldattın beni
Ener dediğin olursa
Ölmezsem alırım seni

Fadıma'mın gara saç
Hesab ettim iki bacı
Sana diyom Hasan dayım
Yürekten çıkmıyor acı

Evlerinin önü öte
Var mı sözlerimde hata
Coli gucacında yata
Akıllısın gız Fadıma'm

Evden çıkan ikisiniz
Ananızın ilkisiniz
Çukurkoz'da dilkisiniz
Akıllısın gız Fadıma'm

Fadıma'm suya yörüdü
Şavkı yüzümü bürüdü
Sana diyom Hasan dayım
Yürekte yağlar eridi

Safiye TEMİZ

* (TEMİZ;2005;470)

YEDİ BENLİ (BENLİ HÜRÜ)'NİN AĞIDI *

Eskiden Andırın'ın Pınarbaşı mahallesinde yaşayan Bekir DALKIRAN, Benli Hürü adındaki bir kıza âşık olur. Benli Hürü, Bekir'in tarla ortaklarının kızıdır. Benli Hürü de Bekir'i sevmektedir. Fakat Bekir'in babası bu duruma karşı çıkar. Bekir ise ısrar eder. Sonunda Bekir'in dediği olmaz, babasının dediği olur. Bekir Benli Hürü'yü alamaz. Bekir bu arada askere gider. Bekir askere gidince Benli Hürü'yü başkasına verirler. Bekir askerden gelince, Benli Hürü'nün başkasına gittiğini öğrenir. Bu acıya dayanamayan Bekir, Benli Hürü'ye şu ağıdı söyler:

Gara mağara gararıyor
Mekeler de sulanıyor
Yedi Benli'mi vermişler
Gara Ümmüs gıvraniyor

Dayımgile varamadım
Hal hatırın soramadım
Gadanı alayım Hürü'm
(Gadanı allım Yedi Benli'm)
Bir yuvacık guramadım

Davar gelir sürüyünen
Atlar yeelir kürüyünen
Allah'ım beni gavuştur
Yedi Benli Hürü'yünen

Yemen'den de gelir hurma
Havada ötüşür durna
Gadanı allım yedi Benli'm
(Gadanı allım kele Hürü)
Goluna dakmadık burma

Hürü:
Gır beygiri vermediniz galın
Söylemiye yoktur halım
Yedişsene Eyvaz Bekir
Beni veriyollar gelin

Eyvaz Bekir söyler bunu
İnce Gafalı'nın yolu
Gadanı allım kele Hürü
Sebebin de Gabalcıoğlu

* (TEMİZ;2005;471)

.....
Tütmez baca yanmaz ocak
Boztopraklıda Mevlüd dayı
O da gurban Yedi Benli

Evlerinin önü pınar
.....
Gazada da Hökel Omar
O da gurban Yedi Benli

Celil DALKIRAN

YÖRÜK KIZININ AĞIDI *

Yörük kızına âşık olan Karacaoğlan yörük kızının arkasına düşer ve onu takip eder. Takip ederken de yörük kızına şu ağıdı yakar:

Ay dost Akgalâdan da uğradın mı Çınar'a amman Çınar'a?
Gon Gazanpınar'a da zülfünü dara
A heeey şimdi sevdiyim de gGonar dağına
İrgalar saç bağı beli yavrunun of yavrunun

Ay dost Capıl'a da bataklık olmuş gonulmaz amman gonulmaz
Halbır'ın belinde garlar alınmaz
Aheey aradım Ceyhan'ı da misli bulunmaz
Sallanır saç bağı beli yavrunun, oooy Suna'nın

Ay dost Bugün geçtiğimiz de Geben'in suyu, ammanın suyu
İncedir beli de usuldur boyu
Aheey yarın gonalgası da Meryemçilbeli
Sallanır saç bağı beli yavrunun, oy Suna'nın

Ay dost sabahtan gakar da Çinçin'i gezer vay ammanın gezer
Vurur deli gönülde gaynayıp coşar
Aheey yüklemiş yükünü de Gögsüne çözer
İrgalar saç bağı beli yavrunun, oof Suna'nın

Ay dost Karacaoğlan bırak bre de gaminan yası ammanın yası
Ne hoş olur şu dağların havası
Aheey yârın gonalgası da Söğüt ovası
Sallanır saç bağı beli yavrunun, oooy yavrumun

Celil DALKIRAN

* (TEMİZ;2005;472)

NAZLI HÜSNE'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Akifiye köyünden Nazlı Hüsne'nin ağıdıyla ilgili iki rivayet bulunmaktadır.

Birinci Rivayet: Nazlı Hüsne çok güzel bir kızdır. Ceyhan'ın Karamezar köyünden bir genç Nazlı Hüsne'nin adını duyar. Fakat sonra Nazlı Hüsne'nin kaçtığını öğrenince çok üzülür ve Nazlı Hüsne'ye aşağıdaki ağıdı yakar: (Foter Elif DALKIRAN)

İkinci Rivayet: Eskiden Andırın'ın Karamanlı köyünde yaşayan gencin biri, Hüsne adında bir kızı sever. Her ikisinin ailesi de yaz ayında yaylaya göçerler. Yaylada birbirlerine âşık olurlar. Fakat aralarına bir engel girer evlenemezler. Oğlan da çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı yakar:

Başdoğandan öte yolları murtlu
Söyletmen beni de her yanım dertli of
Çık Demirsöbeğe de bir yol ayırdım
Nazlı Hüsne'm bu yollardan geçti mi

Hacı Mamudlu'nun önü bir ince yazı
Garışmış goyuna yayılır guzu
Sana derim sana Hoca'nın gızı
Nazlı Hüsne'm köyünüzden geçti mi

Çiçekli'den öte Garasu yakın
Çık Ağ Gedige de dört yana bakın
Açılmış yaylanın gülünü sokun of
Altınboğa Nazlı Hüsne'm geçti mi

Takımarmıt'tan öte bir derin dere
Söyletmen Nazlı'mı azıyor yare
Çerkez'in kızları serine dura
Akifi'ye Nazlı Hüsne'm vardı mı

Ağları ağları Çerkez ağları
Beyleri bey olur Çerkez beyleri of
Nazlı Hüsne'm ordan göş de eylemiş
İncitmen de nölur Zerg'in dağları

Celil DALKIRAN

BEHİYE’NİN AĞIDI *

Andırın’ın Yeşiltepe (Kümbetir) köyünde yaşayan Koyuncu lakaplı adamın Behiye isminde dillere destan güzel bir kızı vardır. Kadırlı’den Parmaksızlar köyüne yaylacı olarak gelen bankacının oğlu Ali Galip, Kümbetir köyüne bir düğüne gider. Düğünde gördüğü dünya güzeli Behiye’ye vurulur, ve ona şu ağıdı yakar:

Aslını sorarsan Goyuncu gızı
İçerime goydu ateşle közü
Zannedersiniz ki seher yıldızı
Aklımı başımdan aldı bir güzel

Aazı gutu gimi elmastır dişi
Ona derler Kümbetir’in güneşi
Güzellikte yoktur benzeri eşi
Güneş beni eridiyor gar gimi

İncedir beli de usuldur boyu
Huri melekten de eyidir huyu
Kafkasya’dan gelme de Çerkezdir soyu
Çerkez kızı dudakların gor gimi

Bedriye PARMAKSIZ

* (TEMİZ;2005;474)

SEVGİLİYE AĞIT *

Andırın'ın Kümbetir köyünde yaşayan Muzaffer YILMAZ adlı genç 1984'te kendi köyünden bir kıza âşık olur. Muzaffer 1985'te askere gider. Aynı yıl izne gelir. Ancak kızın nişanı olduğunu öğrenince izne geldiğine bin pişman olur. Sevdiği kızın resmini eline alır ve ona aşağıdaki ağıdı yakar:

Resmini elime aldım
Doya doya baktım ona
İki damla göz yaşıyla
Her şeyi anlattım ona

Derdimi döküyorum
O cansız hayaline
Sen şimdi ellerdesin
Resmin bile çoktur bana

Gısa günde kırk defa
Resmine bakıyorum
Unutmam yazdığını
Ağlayıp okuyorum

Muzaffer YILMAZ

* (TEMİZ;2005;475)

GEBENLİ HÜSNE’NİN AĞIDI *

Çukurovadan yaz aylarında Geben’e gelen yaylacılardan Gılıboz (Gıllı Mehmet’in) denilen adamın oğlu Geben’de yaşayan ve Kıtır Ali’nin kızı olan Hüsne’yi görünce âşık olur ve kavuşamayacağını (evli olduğunu) anlayınca çok üzülür ve Hüsne Gelin için aşağıdaki ağıdı yakar:

Beş yüz hane deller de Geben eline
Hayran kaldım da şu gelinin diline
Yabayı küregi almış eline
Harmana gidiyor gelini gördüm

Beş yüz evleri yüksek de garagol bakar
Gelinin ataşı da oy âlemi yakar
Önüne düşmüş de gaanılar çeker
Elinde çemberi telini gördüm

Evlerinin önü de gücücek yokuş
Gız gurban oluyum da bu nasıl bakış
Hahnın üstüne de çaldığın nakış
İlmek çalan ellere de gurban oluyum

İbrahim GÖK

* (TEMİZ;2005;476)

İSMİKAN'IN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasında bir genç İsmikan adlı bir kıza âşık olur. İsmikan çok güzel bir kızdır. Genç çok ısrar eder, ama nafiye. Bunun üzerine genç umudu keser. Son kez bir kere daha söyleyeyim belki gönlünü ederim diye aşağıdaki ağıdı söyler:

Meryemçil Beli'nden yol gelir geçer
İsmikan oturmuş elbise biçer
Görenner boynuna maşallah çeker
Gelirim İsmikan gözle bir zaman

İsmikan oturmuş garaya bakmaz
Adam sevdiğini dilden bırakmaz
Hey Allah'tan gorkmaz guldan utanmaz
Gelirim İsmikan gözle bir zaman

Döne HÖBEK

* (TEMİZ;2005;477)

TELLİ ZEYNEP'İN AĞIDI *

Andırın'ın Çukurkoz köyünde 1960'lı yıllarda bir genç kendi köylüsü olan Telli Zeynep adlı kıza âşık olur. Fakat kızın ailesi Telli Zeynep'i başka birine verir ve Telli Zeynep'in düğünü başlar. Telli Zeynep'i çok seven ve onun gitmesine çok üzülen genç, aşağıdaki ağıdı söyler:

Garüce'nin üçe başı
Yandı yüreğimin başı
Gurban olam Telli Zeyneb
Düğünümüz oldu gayrı

Garüce'nin yolu daşlı
Ben ağlarım gözüm yaşlı
Gurban olam Telli Zeyneb
Düğünümüz oldu gayrı

Davıl zurna vuruluyor
Zeyneb evde süzülüyor
Gurban olam Telli Zeyneb
(Gadan olam allı Zeyneb)
Düğünümüz oldu gayrı

Topuşlu'nun başı dökük
Yağar yağmır dolar gölek
Gurban olam kele Zeyneb
(Kölen olam kele Zeyneb)
Düğünümüz kuruluyor

Hacı Ahmet TEMİZ

* (TEMİZ;2005;478)

AZO GELİN'İN AĞIDI *

Gencin biri Azo Gelin diye bir kıza âşık olur ve kavuşamayınca üzülür ve ona şu ağıdı yakar:

Azo gelin çıkmış Suriye dağlarının başına başına
Güneş değmiş kemerinin gaşına gaşına
Nen eyle de Azo Gelin nen eyle nen eyle nen eyle
Çık da yüce dağlara bize el eyle el eyle

.Azo gelin de benim olsa vermem feleğe feleğe
Anası hürü de gızı meleğe meleğe
Nen eyle de Azo gelin nen eyle nen eyle nen eyle
Çık da yüce dağlara bize el eyle el eyle

Oğlan bir de babam çeksın nazını nazını
Hürü gızı sürmelisin gözünü gözünü
Nen eyle de Azo gelin nen eyle nen eyle nen eyle
Çık da yüce dağlara bize el eyle el eyle

Döne HÖBEK

* (TEMİZ;2005;479)

EŞİNİ TERK EDEN HACER'İN AĞIDI *

Andırın'ın Karanebili (Orhaniye) köyünde yaşayan İsmail KELEŞ Çukurkoz köyünden Hacer adlı bir kızla evlenir. Aradan bir yıl geçer. Hacer gelin İsmail'e "Evliliğimiz yürümeyecek." der ve baba evine çekip gider. Çok üzülen ve acı çeken İsmail, o üzüntüyle eşine aşağıdaki ağıdı söylerler:

Haksızlık olmuyor mu yârim
Bıraktın yarımda yârim
Here nere getsen de oy oy
Çektiklerim yetmez mi zalım

Bir gün güldürmedin yüzüm
Döndürdün dolaba beni
Dilimden aldığım sözü
El âleme rezil ettin

Gezdim dolaştım ovayı
Çukurkoz dediler köyü
Yakmaz olayydın sevdiğim
Bel bağlamaz olaydım

İsmail KELEŞ

HATİCE’NİN AĞIDI *

Andırın’ın Boynuyoğunlu köyünden Turgut GÖK’ün hanımı 2002’de ölür ve Hatice adında bir kadın ile evlenmek ister, fakat kardeşleriyle kayınları evlenmesine yardımcı olmazlar ve Hatice, Turgut Bey’in köyündeki akrabası olan imamın yanına gelir. Turgut Bey çok istese de yakınları pek istekli olmaz ve Hatice Hanım köyden gider. Bu duruma çok üzülen kaynak şahıs Hatice Hanım’a aşağıdaki ağıdı söyler:

Ala gözlü gül Hatice
Şu halımdan bil Hatice
Kerem gibi yanıyorum
N’olur bana gel Hatice

Eylerim de sana hizmet
Eğer bilir isen giymet
Bağışlayım tümünden servet
N’olur bana gel Hatice

Gel Hatice etme zulüm
Sana arzyledim halım
Sen Sultan ol bende kölen
Gabul eyle sen Hatice

Ataş attın da özüme
Dünya zındandır gözüme
Uyma engelin sözüne
N’olur bana gel Hatice

Aşk yolunda yorulursan
Sen Turgud’a darılırsan
Bir kötüye sarılırsan
Gözün kör olsun Hatice

Turgut GÖK (Durmuş Hoca)

* (TEMİZ;2005;481)

ELBEYOĞLU'NUN HANIMINA SÖYLEDİĞİ AĞIT*

Elbeyoğlu yeni evlenir ve evliliğinin 12. günü İstanbul'dan padişaktan ferman gelir. Giderken on iki günlük eşinden ayrılması çok zor gelir, eşine ve gidişine çok üzülerek ağıt yakar:

Aah kömür gözlüm nedir bu müşgül hallar
Ben gedersem aslan olur çakallar
Gorkarım ki yağlı ipe çekeller
Aah nazlım senden ayrılmamız güc oldu

Gece gündüz sohbetinde yediğim
El uzadık gonca gülün derdiğim
Senin ile zevgu safa sürdüğüm
(Ağyar inen nice, zevkler sürdüğün, sürdüğüm)
Aah yalan m'oldu bütün işler heç oldu

Yüce dağda aah bahçe olmaz bağ olmaz, bağ olmaz
Aah çekenin yüreyinde yağ olmaz
Âlem doktor olsa yaram iyi olmaz, iyi olmaz
Aah gücükten sevdiceğim nic'oldu

Melul melul aah ne bakarsın yüzüme, yüzüme
Ateş goydun ciyerime özüme
Çok ağlama boz düşürün gözüne gözüne
Aah senin sevdan şu başımda tac oldu
(Aah gelin sevdan şu başımda tac oldu)

Elbeyoğlu'm der ki beni etse de veran
Ağ gonak yaptırısam çal çal odalı
Şol gara çadırılı Adirmevli
Aah Arap ata binen Begler nic'oldu

Âşık Hüseyin TOPAL

* (TEMİZ;2005;482)

DÖNE'NİN AĞIDI*

Andırın'ın Köleli köyünden Hacı Kee'nin oğlu Ahmet Kadıoğlu Kuzgun köyündeki Döne adlı kıza âşık olur. Ancak Döne'yi Ahmet'e vermezler. Bunun üzerine çok üzülen Ahmet, çok sevdiği Döne'ye aşağıdaki ağıdı yakar:

Ala gözlü gül Hatice
Seni beni bilmez seni
Hani söz vermiştin hani
Göğsündeki gül nigarı
N'olur himmed eyle Döne'm

Baban da köyleri gezer
Benim Dönem okur yazar
Güzelsin değmesin nazar
Muskadaki nazlı Döne'm

Evlerinin önü kesme
Kesmeye dikerler asma
Usul boylu kendi yosma
Sallanıyor nazlı Döne'm

Halil BAL

* (TEMİZ;2005;483)

GEBENLİ GELİN'İN AĞIDI *

Gebenli gelin ağdının hikâyesiyle ilgili iki rivayet vardır.

Birinci Rivayet: Andırın'ın Tokmaklı kasabasından bir ağa kapısındaki işçilerden Ciyer Ali'ye: "Git Geben'den hayvanlara saman getir." der. O da biner atına Geben köprüsünü geçince kağnıyla birlikte harmana giden çok güzel bir gelinle karşılaşır. Ciyer Ali, orada gelinin güzelliğine daynamaz. Geline âşık olur. "Ulan bundan beni idam da etseler geline bir ağıt yakacağım." der ve başlar söylemeye:

İkinci Rivayet: Gökahmetli köyünden olan Mental Ali Geben'e varır. Geben'de bir gelinin kağnının önünde tarlaya gittiğini görür. Gelinin güzelliğini görünce geline vurulur. Gelinden uzaklaşması gerektiğini anlayınca çok üzülerek şu ağıdı söyler:

Sora sora vardım Geben eline
Âşık oldum şu gelinin beline
Yabayı küreyi almış eline
Harmana gediıyor bir gelin gördüm

Temmusta vardım da Geben eline
Hayran kaldım şu gelinin beline
Yabayı küreyi almış eline
Harmana gediıyor güzeli gördüm

Şöyle bir hareketle görsem yolunu
Söyletsem söyletsem duysam dilini
Gadir Mevlâ'm bir yaratmış belini
Her yeri sallanır güzeli gördüm

Köy yeri deller de kekklik uçurdum
Gelini görünce ölüm geçirdim
Gıratıma bozbulanık içirdim
Akıyor punarın gözünü gördüm

Evleri bir çoktur da Karakol bakar
Gelinin ataşı göreni yakar
Önüne düşmüş de gağnılar çeker
Ağzının içinde dilini gördüm

Beş yüz hâne derler Geben eline
Elinin içinde gelini gördüm
Dilleri şeker de ağzı bir gutu
Ağzımın içinde dilini gördüm

Âşık Alî'm der de giderek bakar
Gördüğü güzele türküler yakar
Badeler doldurmuş dilleri şeker
Ağzının içinde dilini gördüm

Hacı KAYRANLI

* (TEMİZ;2005;484)

HANIMI BABASI TARAFINDAN ALINAN ASKERİN AĞIDI *

Eski zamanlarda gencin biri evlenir. Kısa bir sonra da askere gider. Oğlan askere gidince altı yedi yıl gelemmez. Baba, oğlunun hanımını kendisine alır. Genç, askerden gelip durumu görünce çok üzülür, ne yapacağını şaşırır. O şaşkınlık ve üzüntüyle, daha fazla dayanamayarak aşağıdaki ağıdı söyler:

Pınarın başında söylenen sözler
Baba sende yok mu utanır yüzler
Adam evladının yolunu gözler
Gavır baba nasıl aldın gelini

Bir emir geldi de asker yürüdü
Ufacık dağları duman bürüdü
Dört kitabın hangisinde varıdı
Gavır baba nasıl aldın gelini

Baba:

Postaneye vardım bir haber sordum
Albaym elinde küfene gördüm
Oğlum seni bana ölmüş dediler
Ağlaya ağlaya gözümünden oldum

Yüce dağ başında bir soğuk pınar
Elimi soksam barmağım donar
Babamı öldürsem el beni gınar
Gavır baba nasıl aldın gelini

Keten köynek geymiş yakası nazik
Gollarımı sıkmış altın bilenzik
Öpmiye gıyamam sevmiye yazık
Gavır baba nasıl aldın gelini

Keten köynek giymiş yakası kirli
Şeftali satallar ikili birli
Aslını sorarsan Diyarbekirli
Gavır baba nasıl aldın gelini

Keten gömlek geymiş yanı dizinde
Beder beder olmuş benler yüzünde
Böyle güzel mi olur köylü gızında
Baba nerden aldın sen bu gelini

Baba:

Postanaya vardım habarın sordum
Ben almasaydım el alıyordu
Ben almasaydım da eller alırdı
El almasın deyi ben aldım oğlum

Punarin başında destin mi galdı
Eskeri görüşün gaygıya daldı
Eller almasın deyi oğlum ben aldım
Burcu burcu kokar ellerin yarı

Sen almasaydın da eller alaydı
Gavır baba nasıl aldın gelini
Sen almasaydın da eller alaydı
Gavır baba nasıl aldın gelini

Gelin:

Dağ başına çıktım gurtulamadım
Gırlı terezim dartılamadım
Ne gahirli gahirli söylen bre oğlan
Döyüs babayın elinden gurtulamadım

Galadan galaya atılamadım
Gırlı gantarım dartılamadım
Gahirli gahirli söyleme asker
Babayın elinden gurtulamadım

Döne HÖBEK

MENCİKİLİ ELİF'İN AĞIDI*

Andırın'ın Torlar köyünde yaşayan Koca Tahir Mustafa'nın hanımı vefat eder ve bekar kalır. Kadırlı'nın Menciki köyünde yaşayan ve Muhacir Mustafa denen kişi Koca Tahir Mustafa'nın otuz yıllık samimi arkadaşısıdır. Muhacir Mustafa'nın bir de yedi sekiz yıldır evde duran Elif adlı dul bir kızı vardır. Mustafa Bey, evlenmek için Elif'e talip olur. Mustafa Bey Menciki'deki Kel Ahmet ismindeki bacanağının hanımı Kel Fatma denen kadına, Elif'e talip olduğunu ve işi ayarlamasını söyler. Kel Fatma: "Elif hastalıklı, sana yaramaz" diyerek karşı çıkar. Fakat Mustafa Bey kararlıdır. Sonunda Kel Fatma: "Tamam." der. Fakat bu arada Mustafa Bey'in komşusu olan diğer baldızı Tülümen Çavuş adlı kadın olayı duyar ve bacımı göreceğim diyerek Menciki köyüne gider. Fatma bacısıyla görüşür, konuşur ve Fatma'ya: "Sen benim bacımsan bu iş asla olmayacak." der ve oradan ayrılır. Sonunda Koca Tahir Mustafa Mersin'de yaşayan beş oğlunu da alır. Memciki köyüne gider. Ancak iş olmaz ve bu olaya çok üzülen Koca Tahir Mustafa acışkınlıktan (üzüntüyen), şaşkınlıktan ve düşkünlüğünden şöyle bir bir ağıt söyler:

Küçük Fatma attı daşı
Döktü gözlerimin yaşı
Cemile de arkadaşısı
Çok zalım da hayın Fatma

.Küçük Fatma böyle söyler
Akar gözüm yaşı çağlar
Gözüm durmaz gönüm ağlar
Acımadın zalım Fatma

Saşlarını örüyorlar
Söküb söküb darıyorlar
Ora beni garıyorlar
Çok zalım da hayın Fatma

Aşırdı Fatma aşırıldı
Gablıkta gaşık deşirdi
Bişmiş aşımı daşırdı
Acımadın zalım Fatma

Mahaciri daşladılar
Kel Fatma'yı süslediler
Hemen beni suşladılar
Çok zalım da hayın Fatma

Punardan da alır suyu
Her huya benzemez huyu
Gül dalına benzer boyu
Çok zalım da hayın Fatma

* (TEMİZ;2005;488)

Mencikî'nin yeri hoza
Elif gelir toza toza
Ağ Elif'im vermediler
Kel Fatma'yı geze geze

Gezib gezib geliyorum
Yuvayı bomboş buluyorum
Tek evde de galıyorum
Acımadın zalım Fatma

Halan oldu hulan oldu
Her ne desem yalan oldu
Evim barkım talan oldu
Acımadın zalım Fatma

Hürü Çavış ora getti
Daşın büyüğünü attı
Fatma onun sözün duttu
Acımadın zalım Fatma

Mencikî'nin yeri sulu
Memleketin gonca gülü
Ayrıdı da elin dili
Acımadın zalım Fatma

Hereli gönüm hereli
Benim ciyerim çok yaralı
Fatma şu galanın gralı
Çok zalım da hayın Fatma

Koca Tahir Mustafa TEMİZ

NESİBE'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Kesim köyünde yaşayan Hasan Demirci Kümbetir köyüne Hayriye Keskin adlı yeğenini ziyarete geldiğinde Nesibe adlı kızı görür ve ona âşık olur. Daha sonra kızı ailesinden ister. Kızın ailesi Hasan Demirci'ye: "Sen evlisin." derler ve kızı vermezler. Hasan Demirci olaya çok üzülür çok sevdiği Nesibe'ye aşağıdaki ağıdı yakar:

Ben de çıksam Kümbetir'den yukarı
Ağzıma goysalar yemem şekeri
Gınamayın evlileri bekeri
Verin Nesibe'mi öldürmen beni

Ben de çıksam Kümbetir'in başına
Seyran etsem toprağına taşına
Doyamadım Nesibe'min kaşına
Verin Nesibe'mi öldürmen beni

Ben de insem Kümbetir'den aşağı
Çingeneler inmiş eder başağı
Altıma attılar atlas döseğı
Verin Nesibe'mi öldürmen beni

Ben de insem Kümbetir'in enine
Kemer kuşak sarsam ince beline
Doyamadım Nesibe'min diline
Verin Nesibe'mi öldürmen beni

Hayriye KESKİN

* (TEMİZ;2005;490)

HACI BEY'İN AĞIDI*

Eskiden bir şehrin derebeyi varmış. İsmi de Hacı Bey imiş. Hacı Bey çok zengin ve itibarlı olmasına rağmen bir türlü evlenmez. Kimisini kendi beğenmez, kimisi de kendine gelmez. Hacı Bey'in yaşı kırk beş elliye bulunca mutlaka evlenmesi gerektiğini düşünür ve atına binerek başka bir memlekete kız aramaya gider. Başka bir şehre varırken yol kenarında evleri olan güzel bir kızın gergef işlediğini görür. Kızı çok beğenir. Ancak kendisi yaşlı olduğu için kıza görünmez. Hemen evine geri döner. Kendi şehrinde çarşıda gezerken bakar ki çok yakışıklı bir genç, hamallık yapıyor. Hemen genci yanına çağırır: "Oğlum sen çok zengin olmak ister misin?" der. Hamal: "Beyim benimle dalga mı geçiyorsunuz? Zengin olmayı kim istemez?" der. Hacı Bey, hamala: "Oğlum zengin olmak istiyorsan peşime takıl." der. Hamal düşer Hacı Bey'in peşine. Hacı Bey hamalı alışverişe götürür, üzerine yeni ve güzel bir elbise alır ve hamala: "Bak oğlum, filanca köye gideceksin orada bir ev var, hemen o evin yanında bir yaşlı kadın var onun misafiri olacaksın ve bol miktarda bahşiş vererek kadını kendine bağlayıp kendin için komşusunun kızına dünürçülük yapmasını isteyeceksin ve kıza da bir kere gözükeceksin." der. Oğlan Hacı Bey'in atına biner yanına da biraz altın alır kızın yurduna doğru yola çıkar. Kızın evinin önünden geçerken kız bunu görür ve çok beğenir. Oğlan komşu kadının yanına iner, atın yularını tutan kadının eline bir kese altını koyar. Kadın hizmet gösterir. Hamal, kadına: "Nene ben filan şehrin derebeyinin oğluyum orada kendime göre bir kız bulamadım ve senin komşuyun kızını bana çok övdüler ben onun için geldim. Onu bana isteyeceksin." der. Kadın kızın evine gider ve iki köşkten biri olan dünürcü köşküne gidip oturur. Eskiden iki tane köşk olurmuş dünürcü köşküne oturulduğu zaman kesin dünürcü geldiği anlaşılırmış. Kız, kadına: "Nene senin oğlun yok, bir şeyin yok, hayırdır." der. Kadın da olduğu gibi durumu anlatır. Kız, kadına: "Tamam nene git o oğlana söyle beni babamdan istesin, eğer babam vermezse buradan oraya gitmek için bir tünel kazdırır gene varırım." der. Kadın durumu oğlana anlatır. Hacı Bey kıza hemen dünürçüyü gönderir. Kızın babası kızın gönlünün olduğunu duyunca ilk gelmelerine kızını verir. Hacı Bey'in babasının sarayı kızın babasının sarayından çok daha gösterişlidir. Hacı Bey çarşıdan saraya kadar kırmızı halı döşetir. Kız baba evinden ayrılıp Hacı Bey'in sarayına yaklaşıncaya daha da sevinir. O zamanlar âdet farklıymış. Ancak gece gelinin yanına gidilirmiş o zamana kadar gelin damadı göremezmiş. Neyse gece olur Hacı Bey kızın kapısına vurur. Bu arada kız üç kız kardeşmiş ve babası her kızına da güzel bir kılıç hediye etmişmiş. Kız, kapı vurunca birden heyecanlanıp kılıcı eline alır, kız kapıyı açar açmaz Hacı Bey ayağının birini içeri atar. Kız Hacı Bey'i görünce: "Bir adım daha atarsan senin kelleni uçururum." der. Hacı Bey, durumu kıza olduğu gibi anlatır, onun bir hamal oduğunu söyler ve: "Sana bir şartım var eğer onu tutarsan senin düğününü de ben yapacağım ve o oğlana elimle vereceğim, şartım bir ay seninle aynı yerde yaşayacağız, korkma sana elimi bile sürmeyeceğim" der. Kız çaresiz olarak kabul eder. Hacı Bey çok heyecanlı olduğu için kızın uyumasını bekler. Kız uykuya dalınca efkârlanıp kıza şu ağıdı söyler:

Telli durnam sökün gelir
İnci de mercan yükün gelir
Yar yatıyor yele garşı
Elvan elvan da kokun gelir

Getirin curayı bazı
Dün avladık da biz orayı
Seyişde verin de Bozguleyi
Binem gidem de yele garşı

* (TEMİZ;2005;491)

Şahanım var bazlarım var
Tel alışgın, sazlarım var
Yare gizli sözlerim var
Ben diyemem de ele garşı

Hacı beyim evli bekar
Aşk ateşi beni yakar
Dillerinden şeker akar
(Gız dilinden şerbet akar)
İçemiyom da ele garşı

Mehmet ÇIĞŞAR

İHANET EDEN EŞİN AĞIDI *

Eski zamanlarda Karacaoğlan adında bir âşık, köylerdeki düğünlerde saz çalıp insanları eğlendirmiş. Yine bir köyde düğün olur. Karacaoğlan düğüne gider. Karacaoğlan'ın eşini seven biri, Karacaoğlan'ın evine gelir ve eşiyle birlikte olmak ister. Karacaoğlan'ın eşi kabul etmez. Adam: "Eğer bu gece yanında yatmamı kabul edersen sana dokunmam, aksi takdirde seni herkese rezil ederim." der. Çaresiz kalan kadın mecburen kabul eder. Düğünde saz çalarken Karacaoğlan'ın sazının teli kırılır. Karacaoğlan bir şeyler olduğunu düşünerek yola düşer, gece evine gelir. Bakar ki başka biri karısının yanında yatmış uyuyor. Karacaoğlan sırtındaki paltosunu çıkarır üstlerine atar ve oradan ayrılır. Eşinin kendisini aldattığını zanneden Karacaoğlan o acıyla şu ağıdı ağıt söyler:

Yüce dağdan aştım geldim
 Tozlu yola düştüm geldim
 Eğildim yorganın açtım
 Dostum neler gördüm bugün

Ağca kolların appak ola
 Dal boynunu sildim bugün
 Her bakışın bir gan eder
 Tatlı cana gıydın bugün

Kızlar halaya düzüldü
 Etim kemikten üzüldü
 Ne dedim de benzi bozuldu
 Dostum neler gördüm bugün

Yüce dağdan bakınırken
 Lale sümbül sokunurkan
 Ben engelden sakınırken
 Sen engele uydun bugün

Fâni Karacaoğlan fâni
 Veren alır tatlı canı
 Sevmediğim gara donu
 Dost başına geydin bugün

Mustafa ERDEVİR

* (TEMİZ;2005;493)

ARAP'IN AĞIDI *

Zamanın birinde zengin bir ağa yaşamaktadır. Ağanın güzel bir kızı bir de kapısında çalıştırdığı Arap vardır. Ağanın kızı ile bir genç birbirine sevdalanır. Bu arada ağanın dutması Arap da kızı çok sevmektedir. Birgün kızla genç, gece buluşurlar ve kaçmaya karar verirler. Arap da gizlice dinler ve söylenenleri duyar. Arap ata biner gece diğer gençten önce gelir, hiç seslenmeden, kızı atın arkasına aldığı gibi atı kırbaçlar. Uzun bir süre giderler. Arap hiç konuşmaz. Sabah şafak söküp hava ışımaya başlayınca kız Arap'ın yüzünü görür ve hemen attan iner. "Ben seninle hayatta evlenmem." der. Arap, başlar yalvarmaya, dilinin döndüğünce sevdiğini anlatır. Ancak kız kabul etmez. Arap: "O sancılandığı için gelemedi, ben geldim. Ben karayım diye mi kabul etmiyorsunuz?" der ve o üzüntüyle başlar söylemeye:

Şo sallanıb giden güzel
Boyuna gurban olduğum
Âlem burda tanışalım
Diline gurban olduğum

.Beni gara deyi yerme
Mevlâ'm vermiş sen hor görme
Ala göze siyah sürme
Çekeller gara daal mı
İnce beline dökülen
Saçların gara daal mı

Yırakta görünen dağan
Neyine seveler ağan
Kabedeki beytullahan
Örtüsü gara daal mı
Külaha dökülen yaan
Geçisi gara daal mı

Yemen daana ekeller
Ağar şeride çekeller
Biyaz filcana dökeller
Gayfa da gara daal mı

Garacöğlan galasına
Garşı düştüm belasına
Düştüm bir yâr sevdasına
Düşmüyenner bilmez imiş

Döne HÖBEK

* (TEMİZ;2005;494)

KAÇAN KIZIN AĞIDI*

Kayseri'nin Sarız ilçesinin Aşar köyünde bir kadının kızı sevdiği gençle kaçar. Kaçan kızına çok üzülen acılı anne, efkârlanarak kızının ağzıyla şu ağıdı söyler:

Hota benim kızcazım hota
Sebebin ocağa bata
Aa Meyrem'im canın vermiş
Kendirlerden duta duta

Senin analığın batsın
Bir kere gelmedin geze
Ahırda bir gelin ölmüş
Mor belik boyanmış toza

Senin analık batsın
Bana yapmadın analık
Türlü türlü geydirirken
(Çeşit çeşit geydirirken)
Ellerden almış yamalık

Hota kızcazım hota
Sebebin ocağa bata
Aa Meyrem'im canın vermiş
Kendirlerden duta duta

Fadime (Ayten) KOYUNCU

* (TEMİZ;2005;495)

KAÇIRILAN DÖNE'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan Döne adlı kız Memiş adlı gençle nişanlanır. Fakat Döne'nin gönlü yoktur. Bunun üzerine Döne'yi Ali adında bir genç kaçıır. Bu olay üzerine Memiş'in annesi, oğlunun düştüğü duruma çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı söyler:

Yeşil Döne gızım yeşil
Suya gelir ışıl ışıl
Niye vardın sümüklüye
Aklını başına deşir

Döne'nin de akılcı noksan
Mustafânın yaşı seksen
Teyiblere vereceğim
Türküsünü ettim desten

Hökümet gonağı aştı
Döne'nin tebkili şaştı
İkimizi bir görüşün
Hakim savcı hep gülüştü

Alınan mı balınan mı
Altınların gorunan mı
Çok yanıyom kibar Döne'm
Vermiyollar zorunan mı

İki keklik seke seke
Bizim evi yol eyledi
Ben kuş dili bilmez iken
Döne beni deleyledi

Nazik elin suya daldı
Yoruldu yollarda galdı
Kör olsun anayın gözü
Ben sevdim de eller aldı
(Oğul sevdi de eller aldı)

Fatma BOYRAZ

* (TEMİZ;2005;496)

BOŞANAN ALİ VE HÜRÜ KODAL'IN AĞIDI *

Andırın'ın Hafızağzı köyünden Ali KODAL, kaynak şahsın dayısının kızı olan Hürü ile evlenir. Hürü'nün ailesine iç güveysi olur. Bu evlilik tam 30 yıl devam eder. Otuz yıldan sonra Ali KODAL arada bir huzursuzluk çıkarır ve eşi Hürü'den ayrılır. Hacı Mustafa yeğeni olan Ali (Yat Ali) ile eşini barıştırmak ister. Ve sonunda üzüntüsünü ve acısını yeğenin de ağzıyla dile getiren şöyle bir ağıt yakar:

Küstürmüş Ali'm Hürü'sünü
Künde gider sürüsüne
İnad etme Ali gardaş
Özür dile sen yarinden

Yamaz atı satmadın mı
Hiç sarılıp yatmadın mı
Sen Allah'tan korkmadın mı
Özür dile Ali gardaş

Ceridiye binmez misin
Heç azminden dönmez misin
Sen yarini bilmez misin
Özür dile Ali agardaş

Ali gardaş dedim sana
Çekmemişsin belli bana
Gece gündüz sarıl ona
Özür dile Ali gardaş

* (TEMİZ;2005;497)

Yat Ali *

Biçtim otu getirmedim
Samanımı götürmedim
Sofrasında oturmadım
Ben dilemem özür gardaş

Biçtim yoncan galdı galdı
Govulmadım neyim galdı
Yâr sandığım yılan oldu
Ben dilemem özür gardaş

Hacı Mustafa Hürü'ye seslenir:
Yaşlarınız olmuş elli
Eşekliğiniz bundan belli
Ali eşin küsmüş belli
Özür dile dayım gızı

Hafta da gelir Memmed'i
Hepimiz Muhammed Ümmeti
Ali'm işlemez sünneti
Özür dile dayım gızı

Dutmasın dostun sözünü
Şeytan gaplamış özünü
Eller etmesin sözünü
Özür dile dayım gızı

Hacı Mustafa DUMAN

* (TEMİZ;2005;497)

AĞ ELİF'İN AĞIDI *

Andırın'ın Çiçekli köyünde yaşayan Ağ Elif adlı kız Andırın'ın Bunduk köyünden bir gence verilir. Ağ Elif'in nişanlısı Keşkahlı köyünde düğünde vurulur. Kazâ olup olmadığı da tam anlaşılamaz. Ağ Elif'i çok üzgün gören komşusu Hatice Hanım çok üzülrerek aşağıdaki ağıdı yakar:

Üç gün oldu görelî
Elif yüreğîn yareli
Ağlama Ağ Elif'im
Acel gelmiş sıralı

Üç seet içerde godular
Keşife geldi gadılar
Vuranın ellerini
Yesin köpek kediler

Ganın akmış gölek gölek
Bööle mi diledin dilek
Genç gocayı bilmez felek
Ağlama Ağ Elif'im

Ağladın da oldun hasta
Acel geldi çıktın üste
Düğün gursaydın Ağustos'ta
Ağlama Ağ Elif'im

Ben söylerim acı acı
Bayılıyor ana bacı
Nisannıyın adı neci
Ağlama Ağ Elif'im

Hatice SALAN

* (TEMİZ;2005;498)

KAÇIRILAN KEKLİK'İN AĞIDI *

Andırın'ın Beşbucak köyünde akşamleyin Bahratkızı Harman Yeri'nden: "Ümmeti Müslüman yok mu? Ciğerimi götürüyorlar." diye bağırır. Fakı Bey yıldırım gibi koşarak kadının yanına varır: "Ayşe Teyze n'oldu" der. Ayşe Teyze: "Keklik'iğimi kaçırdılar yavrum." der. Keklik; kadıncağızın tek kızıdır. Bütün köylüler seferber olur. Bu olaya çok üzelen Sofu Ali, Keklike aşağıdaki ağıdı yakar:

Çamlığın da yeri üçe
Keklik nasıl kaçtın gece
Gızıl Gedikde Duran Hoca
Keklik oraa varmadı mı

.Kekliğim de bağlar başı
On üçüne değmiş yaşı
Garool gumandanı, Alombaşı
Keklik oraa varmadı mı

Evlerinin önü punar
Kekliğin yüregi yanar
Anıcık öğretmeni Ahmet Yener
Keklik oraa varmadı mı

Evlerinin önü punar
Kekliğime Şahan süner
Anıcık'ta Mehli Omar
Keklik oraa varmadı mı

Kekliğim de vurur kekmeç
İşi gücü dikin dikmek
Maraşal da Fevzi Çakmak
Keklik oraa varmadı mı

Durdu ÇUHADAR

* (TEMİZ;2005;499)

KAYBOLAN MİTELLİ ÇOCUĞUN AĞIDI *

Andırın'ın Emirler (Mitel) köyünde 1996 yılında dört beş yaşlarında kaybolan bir kız çocuğu tüm aramalara rağmen bulunamaz. Bitişik köyde yaşayan Durdu Temiz, çocuğun bulamamayaşına çok üzülür ve aşğıdaki ağıdı yakar:

Zalım görmek istersen Mitel'i ara
Müslüman olan da gıyar mı cana
Nasıl dayanıyor şu garib ana
N'ettiğiniz guzumu zalım Mitelli

Görmeye geldim de anam atamı
Attılar içime iğde tiken
Bundan kötü olsun böyle yaparı
N'ettiniz guzumu zalım Mitelli

Çaldılar yavrumu taştan attılar
Her türlü işkenceyi de yaptılar
Aradık taradık bilmem n'ettiler
Getirin guzumu zalım Mitelli

Dine eğri gâvur yapar mı bunu
Acep ne olacak suçsuzun hani
Durmadan akıyor guzumun ganı
Nereye attınız zalım Mitelli

Küçücek yavruya böyle yapılmaz
Böyle yapmıyanan menzil alınmaz
Bugazı sıkılıp dağa atılmaz
N'ettiniz guzumu zalım Mitelli

Görmeyi değer de goca Mitel'i
Madalya almışlar bunda ne belli
Niçin bıraktınız bu top sakalı
Bu mudur Müslümanlık zalım Mitelli

Köylerinin altı arpa deresi
Yaktı beni şu düşmanın garezi
Gayıb oldu yavrum akşam üzeri
N'ettiniz guzumu zalım Mitelli

* (TEMİZ;2005;500)

Kör olsun gözleri böyle yapanın
Salınsın ciğeri yardım edenin
Allah yardım etsin acı çekenin
N'ettiniz yavrumu zalım Mitelli

Şivilgi Mitel'i yakın gomşumuz
Selam vermeye de dutmaz dilimiz
Gayıb olan yavru bizim guzumuz
N'ettiniz yavrumu zalım Mitelli

Aylarca süründü suçsuz olanlar
Yan gelib yatıyor suçlu olanlar
Demiyor yerini bunu bilenler
N'ettiniz guzumu zalım Mitelli

Âşık durdum der de bitmez kederim
Böyle köylüye de destan yazarım
Elimden gelse de hesap sorarım
N'ettiniz guzumu zalım Mitelli

Durdu TEMİZ

II- Çeşitli Sosyal Olayları Konu Edinen Ağıtlar

AVLAMAZ DURDU'NUN AĞIDI *

Andırın'ın Kızık köyünde yaşayan Avlamaz Durdu 1870'li yıllarda Kargaçayrı köyüne yaylaya çıkar. Yaylada oğlunu evlendirmek isteyen Avlamaz Durdu yakınlarına: "Ağalar gelsin de şu düğünü kurayım." der. Çevresindekiler: "Durdu Emmi bu düğün de ağasız olsun." derler ve düğünü başlatırlar. Bu durumdan haberi olan ağalar toplanırlar, gelinin geçeceği Çinçin Beli'ne 30 kişilik silahlı adamlarını gönderirler ve gelini saamenin elinden aldırırlar. Bir hafta sonra Avlamaz'a bir tosun kestirerek ziyafet verdirirler. Avlamaz'ın bu kötü durumunu gören Gökahmetli köyünden Süleyman Gök, Avlamaz'ın durumuna çok üzülür ve şu ağıdı söyler:

Dinle şimdik Avlamaz'ın işini
Gendi eliyen bağlar başını
Üç beş tabak üstünde guzu döşünü
Yedirsen ağalara ölün mü Durdu

Gökahmetoğlu'nu hor görüp geçme
Gonuş hanedeninen sen ayrı düşme
At deve ister diye gaygıya düşme
Soyluyu soysuzu bilin mi Durdu

Zilfâroğlu o dağların kilidi
Davet etsen o ağalar da gelirdi
Bedeninden elli çakmak olurdu
O zaman gelini alırdın Durdu

Yaycıoğlu'nu dersen o dağların ulusu
Uğrasan alırdın sözün doğrusu
Çaylıoğlu Memili ya kimin nesi
Erkanı yolları bilin mi Durdu

Düştünüz mü o döyüsün fendine
İnanmayın yeminine andına
Biraz mal gereğidi aldı gendine
Malıyın hesabını bilin mi Durdu

İsmail'in oğlunu da dersen attığın almaz
Gaçar yörebe de heç geri gelmez
Tortmuk ilacı derler orda bulunmaz
Memmed'in hilasını bilin mi Durdu

* (TEMİZ;2005;501)

Çinçin Beli'ne de uğrucuun gelmişler
Memili'ye kırk buçacık vurmuşlar
Telli Anşayı da ellerinden almışlar
Sallanı sallanı geldin mi Durdu

Öttü dan davulu silah sıkıldı
Geden samenleri yola döküldü
Gargaçayrı'nda bayrak yıkıldı
Bu irezilliğini bilin mi Durdu

Gul Süleyman bunu böyle söylemiş
İnib aşgın deryasını boylamış
Oturup eteğini tıraş eylemiş
Cunhuruk çıkmış Avlamaz'ın Ali'si

Adil GÖK

ÂŞIK HÜSEYİN'İN KADERİNE SÖYLEDİĞİ AĞIT - 1 *

Andırın'ın Erenler (Dırdıbtılı) köyünde yaşayan Âşık Hüseyin'in, işleri bir türlü yoluna girmez. Kaderinden dert yanar ve onun elinden kurtulamadığı için kendi kaderine üzülür ve efkârlanarak aşağıdaki ağıdı yakar:

Derdim de derdim olalı
Evvelden başım belalı
Dünyaya geldim geleli
Gülmedin gader gülmedin

Bahçelerde olur kiraz
Şükür et de düşün biraz
Şu dünyada sen de muraz
Almadın gaader almadın

Gönüldeki olsam zengin
Yüksek uçar düşer engin
Dünyada kayafın dengin
Bulmadın gader bulmadın

Hüseyin'im bitmez işim
Belli olmaz yazım gışım
Durmaz akar gözden yaşım
Silmedin gader silmedin

Âşık Hüseyin TOPAL

* (TEMİZ;2005;503)

ÂŞIK HÜSEYİN'İN KADERİNE SÖYLEDİĞİ AĞIT - 2 *

Andırın'ın Erenler köyünde hayatını sürdüren Âşık Hüseyin, bir gün olsun rahat bir hayat yaşayamaz. Yine bir gün gençliğinde gezip dolaştığı yaylalara giderken kederlenir, kaderinden karanır(dert yanar) ve kendi kaderine aşağıdaki ağıdı yakar:

Gader senininen de annaşamadım
Ne yaptım da benden kaçyon gader
Çok goştum peşinden de ulaşamadım
Havada ced gimi uçuyon gader

Gezdiğim yerlerde gurmuşsun duzak
Şu benim derdimi de alana yazık
Dedim senin ile de beraber gezek
Ben vardıkça gendin kaçyon gader

.....ettin yatırdın
Şu başıma neçe hallar getirdin
En sonunda taze meyvasını bitirdin
Durmadan ömrümü biçiyon gader

Ah Hüseyin bir menzile eremem
Gader senin heç gününü göremem
Artık sana gizli sırrım veremem
Sırımı ellere açiyon gader
(Sırımı yadlara açiyon gader)

Âşık Hüseyin TOPAL

GEBENLİ MEHMET ÇAVUŞ'UN AĞIDI*

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan ve Kürt olan Elbeyoğlu ve Mehmet Çavuş birbirine zıt gider. Uğradığı haksızlıkları içine sindiremeyen Mehmet Çavuş o üzüntüyle şöyle bir ağıt yakar:

Gaçman Kürtler gaçman sizi dutarım
Bişmiş aşınıza ağı gatarım
Canınızı bir gurşuna satarım
Gelin teslim olun der Mehmed Çavuş

Vuruldum arkadaş akıyor ganım
Çevirin etrafım çıkmasın canım
Ağıdımı eylesin Gül Zekiye Hanım
Bizim gavişmamız mahşere galdı

Martini dayadım bir gara daşa
Evine de acı haber ulaşa
Çocukların guzu gimi meleşe
Bir gurşun payın var der Mehmed Çavuş

Elboğlu'm der de çalındı galem
Bir ben ölmeyincek batar mı âlem
İstanbul'a varam gönderem selam
Sene sene yollarını beklerim

Gıratın üstüne binmeliyimiş
Gürzülü çizmeyi geymeliyimiş
Dövüşü dövüşü ölmeliyimiş
Gardaş gimi mal yoğumuş dünyada
Sonunda Mehmet Çavuş Elboğlu'nu vurur.

Döne HÖBEK

* (TEMİZ;2005;505)

İBRAHİM ŞENSOY'UN AĞIDI *

Andırın'ın Osmancık köyü Rifatiye köyünden ayrılmak ister. Hacı Mustafa DUMAN da köyün ayrılmasını isteyenlerdendir. Hacı Mustafa'nın arkadaşı İbrahim ŞENSOY da ayrılmasını ister. Ancak daha sonra İbrahim ŞENSOY fikir değiştirerek Rifatiye köyüne geçer. Verdiği sözden döner İbrahim ŞENSOY'a çok kızan, fakat arkadaşı olduğu için de üzölen Hacı Mustafa, arkadaşının bu durumuna şu ağıdı yakar:

Elbistan Göksun'a gettik
Adayı barabar seçtik
Beş idik dörde düştük
Neden ayrılıyon bizden

Maraş'tan Antep'e geçtik
Adayı barabar seçtik
Beş idik dörde düşük
Neden ayrılıyon bizden

Oldun da olma mı dedik
Hakkını inkâr mı ettik
Anteb'e barabar gettik
Neden ayrılıyon bizden

Çıkardın bir madde işi
Aptal mı cingen mi bu kişi
Beğendin mi yaptığım işi
Neden ayrılıyon bizden

Âşık Hacı'm doğru söyler
Dostlar hep metini eyler
Ayrılan kendine eder
Neden ayrılıyon beiden

Hacı Mustafa DUMAN

* (TEMİZ;2005;506)

VEFASIZLIĞA UĞRAYAN İBRAHİM KORKMAZ'IN AĞIDI *

Andırın'ın Köklü köyünden İbrahim KORKMAZ 2002'de ölür. Aynı köyden Ali KORKMAZ cenazeye varır ki cenaze de sadece imam, İbrahim'in kardeşinin oğlu ve evinde oturduğu ev sahibi var. Akrabalarından hiç kimse yoktur. Bu duruma çok üzülen kaynak şahıs İbrahim'e ve vefasızlık yapanlara çok üzülenek aşağıdaki ağıdı yakar:

Ulan emmi dayı da böyle mi olur
Bir Müslüman bir Müslüman'ın ölüsüne gelir
İbadette bir gün de Hakk'ın dediğı olur
Daha ne diyem de ne söyleyem eller

Garaymış da bunnarın gapısı
İnsannıktan yoksul da hepsi
Hakk deel mi ulan dört kitabın hepsi
Daha ne diyem de ne söyleyem eller

Âşık Ali'm de hata gelmez elimden
İnsannık beklenir de ulan dilinden
Gelseneniz ulan da bunun yolundan
Daha ne diyem de ne söyleyem eller

Ali KORKMAZ

* (TEMİZ;2005;507)

VEFASIZLIĞA UĞRAYAN KINACI ÂŞIK HASAN'IN AĞIDI *

1970'li yıllarda Andırın'ın Kızık köyünden Âşık Hasan Kuzgun köyüne amcasının kızığilin düğününe gider. Âşık Hasana: "Sen kız evine aşçı (kınacı) git." derler. O da gider. Orada Âşık Hasan'a akla gelmedik cezalar verirler. Seğmen ertesi gün gelini alıp yola çıkar. Eskiden düğünlerde görevli olanlara hediye (yolluk) verirlermiş. Âşık Hasan bakar ki amcasının kızı, kendisiyle gelen kardeşine bir heybe, kendisine de bir atlet veriyor. Âşık Hasan bu yolluk durumuna çok sinirlenir. "Bütün zahmeti çeken benim, büyük hediyeyi kapan ise amcanın oğlu" der. Gelinciler eve dönerken yolda bir çamın dibinde herkesi durduran Âşık Hasan, atleti eline alır paramparça eder ve çamın dalına asar: "Arkadaşlar kız evinde her türlü zahmete katlanan benim, malı götüren amca oğlu, oturun da beni dinleyin bakalım." der ve orada aşağıdaki ağıdı söyler:

Gızığın da ardı yokuş
Heebiye çalallar nakış
Geline getirdim yemiş
Aşçı hakkı yenmez Saraş

Gızığın da ardı depe
Geline daktın mı küpe
Aşçı geldim gopa gopa
Aşçı hakkı yenmez Saraş

Varır Gürc'den sorarım
Vurur müştâğını gırarım
.....
Aşçı hakkı yenmez Saraş

Ahmet ASLANTAŞ

* (TEMİZ;2005;508)

VEFASIZ EMMİLERİN AĞIDI *

Andırın'ın Torlar köyünün Tahirli obasında yaşayan Mustafa TEMİZ aniden dizinden rahatsızlanır. Hastahaneye kaldırılır ve sonunda dizinden ameliyat edilir. Hastahanede bir buçuk ay kalır. Ziyaretine gelmesini beklediği kişiler gelmeyince Mustafa Bey çok üzülür ve gelmeyen akrabalarına aşağıdaki ağdı yakar:

Gara tiren vızılıyor
Yarelerim sızılıyor
Gönüm köyü örzülüyor
Galdım gurbette gurbette

Mesut gelmiş yaralarım açıyor
Hemşireler gelmiş serüm dakıyor
Gonu gomşu bir gül oldu kokuyor
Galdım gurbette gurbette

Şu gurbetin aşu acı
Memet Bey'de başlar tacı
Gadir Mevl'e'm bana acı
Galdım gurbette gurbette

Veli Çavuş bura gelmez
Halım hatirimi sormaz
Gadirin gıymetin bilmez
Çok zalım da Veli Çavuş

Melek hasta gelemiyor
Halı hatırım soramıyor
Gadirim gıymetin bilemiyor
Savılsın da Goca Melek

Bekir Ehmet hep geliyor
Halim hatırım soruyor
Gadirin gıymetin biliyor
Savılsın da Bekir Ehmed

Bizim Baz da bura gelmez
Halim hatırım heç sormaz
Gadirin gıymetin bilmez
Çok zalım da o emmiler

Hacılar emmiler gelmediler
Halim hatırım sormadılar
Gadirim gıymetim bilmediler
Savılsın da o emmiler

Koca Tahir Mustafa TEMİZ

* (TEMİZ;2005;509)

HACER GARI'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Camuzluk köyünden Hacer Garı, gözleri görmeyen yaşlı biridir. Hacer Garı Kahramanmaraşlı bir adamla evlenir. Beş altı sene rahat ve huzurlu yaşar. Fakat kocası ölünce kocasının eski eşi ve kızları, Hacer Garı'yı kapı dışarı ederler. Komşuların yardımıyla Hacer Garı 2000'de Kahramanmaraş Huzur evine alınır. Gözü görmediği için devletten aylık alan Hacer Garı'ya bankada bulunan iki milyarını huzur evine bağışlaması, aksi takdirde huzur evinden çıkarılacağı söylenir. Fakat tüm yaşlıların düşündüğü gibi Hacer Garı da kötü günde gerek olur diye parasına kıyamaz ve parayı huzur evine bağışlamaz. Kanun gereği Hacer Garı huzur evinden çıkarılır. Kocasının ölümüne dayanamayan kaynak şahıs bu olayla iyice sarsılır ve daha fazla dayanamarak kendi haline aşağıdaki ağıdı söyler:

Gene dumannandı Maraş dağları
Ne kötü de müdürleri, beyleri
Bana meken oldu huzur evleri
Ben her gün ağlarım huzur evinde

Ben de geldim de huzur evine
Nelet olsun müdürüne beyine
Ağlar ağlar acısırım beyime
Ben her gün ağlarım huzur evinde

Huzur evine geldim ağrıyor başım
Yanıma gelmez de bacım gardaşım
Bu huzur evlerinde neydi işim
Ben her gün ağlarım huzur evinde

Tuğladan da huzur evinin yapısı
Sayılmıyor penceresi gapısı
Buraya gelenin yaşlı hepisi
Ben her gün ağlarım huzur evinde

Mamirler gelir de golunda sehet
Yenmiyor yemekler masada bayat
Bu huzur evinde geçmiyor hayat
Ben her gün ağlarım huzur evinde

Huzur evi suyu çok ılık akar
Elimi yakasam yüzümü yakar
Zalim gader gara geldi ters bakar
Ben her gün ağlarım huzur evinde

Huzur evinin de işleri bitmez
Bir ucundan bir ucuna ses getmez
Zalim gader gara geldi heç getmez
Ben her gün ağlarım huzur evinde

* (TEMİZ;2005;510)

Huzur evinin bahçasında ötüşür guşlar
Amanın Allah'ım bu nasıl işler
Gözümde akıyor gan ile yaşlar
Ben her gün ağlarım huzur evinde

Huzur evinin bahçasında çekili teller
Otursam ağlasam deli bu deller
Huzur evine geldiğimi duymasın eller
Ben her gün ağlarım huzur evinde

Geldi odamdan da halıyı çekti
Evin anaktarını elimden gaptı
Evin şöbenini, suyunu kesti
Amanın Allah'ım bir gız garısı
(Ben her gün ağlarım huzur evinde)

Maraş dağlarını bürüdü duman
Gız garısına da etmedim aman
Onda da bulunmaz töbe din iman
Amanın Allah'ım bir gız garısı
(Ben her gün ağlarım huzur evinde)

Hep birikti yaşlıların hepisi
Zeyrata geldi de Maraş valisi
Beni evden çıkardı bir gız garısı
Ben her gün ağlarım huzur evinde

Hacer Temiz bunu böyle söyledi
Düştü gurbetlere her gün ağladı
Huzur evlerine meken bağladı
Ben her gün ağlarım huzur evinde

Hacer TEMİZ

SAFINUR'UN AĞIDI*

Andırın'ın Kızılluk köyünden Süleyman DUMAN bir gün evine geldiğinde, evdekiler: “Köyde filanca adam ölmüş.” derler. Baba Süleyman: “Ha öyle mi? O zaman ona göre kendinizi hazırlayın. Bugün o ölür, yarın öteki, bir güne bize gelir. Kendinizi denk alın söylediğiniz sözlere, yaptığımız işlere dikkat edin, bir gün ben de ölürüm.” der. Bu sözlere çok içeren hemşire kızı Safinur: “Ölecekse oğlunu kızını yerle, ondan sonra öl.” der. Kızının bu sözüne baba Süleyman'ın canı çok sıkılır. Ve kızına: “Demek sen bu adam yaşlanır, hastalanır gelir, başımıza bela olur diyorsun, onun için böyle diyorsun. Kızım ben hasta olursam senin yanına da gelmeyeceğim çalıştığın hastahaneye de varmayacağım, başına da bela olmayacağım.” der. Safinur: “Babacığım ben böyle demek istemedim, sen ne biçim düşünüyorsun?” der. Tartışma biraz uzar. Süleyman Bey iyice sinirlenir ve akşam yemeğini yemeden evden çıkar gider. Aslında diğer kızının arkadaşına bir tembihi vardır ve onu söylemek için onlara gider, söyleyeceğini söyler. Sonra arkadaşının evinde yemek yerler çay içerler, aradan biraz zaman geçer. Bu arada Safinur babasının hiç gelmemek üzere çekip gittiği düşüncesine kapılır. Köyü ve yakın köyleri ararlar. Her taraf alt üst edilir ama babayı bulamazlar. Belli bir süre sonra baba Süleyman eve gelir ki ortalık toz duman. Kızı Safinur babasını görünce koşar boynuna sarılır ve saatlerce ağlar: “Nereye gittin, nerde kaldın, sen ölsen ben ne yapardım?” der. -Evdekiler intihar ettiğini zannederek çok korkarlar- Yatma saati gelir herkes yatağına yatar. Yatar yatmasına ama kaynak şahsın gözüne uyku girmez ve içini bir sıkıntı basar. O üzüntülü haliyle kahrını, üzüntüsünü, sitemini dile getiren aşığadaki ağıdı yakar:

Gucağında gezdirmişem
Ak südümü emzirmişem
Ben Safiy'e küstürmüşem
Bana dünya haram oldu

Nen çalıp da uyuttuğum
Küçücükten büyüttüğüm
Elazizde okuttuğum
Bütün bunlar da yalan oldu

Miyase'yi goydum yere
Sevdiğim düştü Safinur'a
Dövüşe mi geldi sıra
Sevdiğim de yalan oldu

Aynur nurdan Safinur
Bunlar evimin gururu
Mardin'den gelirken geri
Çektiklerim yalan oldu

Ben babayım yanar içim
Tükendi galmadı gücüm
Gapıda olurdu gocum
Bütün bunlar yalan oldu

* (TEMİZ;2005;512)

Sizinle guruldu yarın
Başım yastığa goyarım
Safi'm galbin gırdıysa
Kendimi ölü sayarım

Çoban Sülo çok duygulu
Safi'mdir gızların gülü
Eğer yarın gider isen
Bükülür babanın beli

Süleyman DUMAN (Çoban Sülo)

VEFASIZ EVLADIN AĞIDI *

Andırın'ın Kıyıkçı köyünde yaşayan Osman Ateş, büyük oğlunu dört defa Düziçi (Haruniye) Öğretmen Okulu'na kaydettirir, oğlu dördünde de geri gelir. Okumayacağını söyler. Bu defa da iki yıl hocaya gönderir hafızlık okutturur. Osman Beyin oğlu, çok güzel Kur'an okuması ve hafızlık yapmasına rağmen okuduğu ile amel etmez. Oğlunun vefasızlığına çok üzülen baba, oğluna aşağıdaki ağıdı yakar:

Evlat babasına garşı geliyor
Sen darılsan gendi hemen vuruyor
Nuh peygamberin tufanını soruyor
Ne devre zamana galdık gardaşlar

Evlat babasının sözün dutmuyor
Gösterdiği yola doğru getmiyor
Na gadar okutsan amel etmiyor
Ne devre zamana galdık gardaşlar

Osman ATEŞ

* (TEMİZ;2005;514)

AİLESİNCE SAHİP ÇIKILMAYAN BEDRİYE'NİN AĞIDI *

Kadirli'nin ileri gelen ailelerinden birinin kızı olan Bedriye LOĞOĞLU, Andırın'ın Parmaksızlar köyüne gelin gelir. Akrabaları ve kardeşleri, özellikle Tahsin LOĞOĞLU, Bedriye'ye sahip çıkmaz, arayıp sormazlar. Bu duruma çok üzülen kaynak şahıs aşağıdaki ağıdı söyler:

Garlar yağar esik üçe
Sabah olmaz uzun gece
Ben şindicik bişey demem
Tahsin gardaş gelmiyence

Gene dumannandı dağların başı
Gözümden akıttım ganınan yaşı
Dırnaan varsa başını gaşı
Gardaştan baciya fayda yoomuş

Bedriye PARMAKSIZ

* (TEMİZ;2005;515)

HIRSIZ TEYZE'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Kargaçayrı dolaylarında yaşayan bir kızı, öz teyzesi altınlarını almak için kaçıtır. Bunun üzerine kızın kardeşleri teyzelerini öldürmek ister. Yaşanan olaylardan dolayı çok üzülen kız, aşağıdaki ağıdı söyler:

Gardaşlarım gardaşlarım
Gana belendi saçlarım
Sürmeleşim senin uçun
Delik damlarda gışlarım

Gâvur Kürtlerin deresi
Yıkılıp viran olası
Göremedim dezzem oğlu
Nerende hançer yaresi

Mehmet BAKACAK

* (TEMİZ;2005;516)

ÜZERİNE KUMA GETİRİLEN KADINLARI KONU
EDİNER AĞITLAR

III- Üzerine Kuma Getirilen Kadınları Konu Edinen Ağıtlar

ÜZERİNE KUMA GELEN ZÜLFÜ KABALCI'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Beşbucak köyünde yaşayan Zülfü KABALCI, üzerine yıldırım düştüğü için ameliyat olur. Zülfü KABALCI'nın eşi Kara Hacı, Zülfü KABALCI'nın üzerine kuma getirir. Zülfü KABALCI, kocasını çok sevdiği için ses çıkaramaz. Gelini almaya giderler. Gelin evde fir fir dolanır. Zülfü Hanım bir ganrazlık (huzursuzluk) çıkarmasın diye sessiz kalmaktadır. Gelinin babası Mustafa Bey Zülfü Hanıma: "Bu kız seninle düzenlik edecek seninle." der. Zülfü Hanım: "Mustafa Dayı ben ameliyat oldum diye Peygamber olmadım. Senin kızın bana on eyvallah edecek de ben bir eyvallah edebilirsem o da südüme vicdanıma," der. Sabah olur yola çıkılır. Zülfü Hanım yolda efkârlanır, o üzüntü ve kızgınlık içinde başlar söylemeye:

Hartlabımış meşeleri
İzarcığım dolaşıyor
Gurban olam Gara Hacı'm
Arkamsıra ulaşıyor

Çamın da dalları yeşil
Gelin akılcı'mı deşir
Gurban olam Gara Hacı'm
Kak da çayımızı pişir

Killiğ'in yolları çamır
Ben özümü ettim demir
Gaşı gara gözü de kömür
Gul oluyum Gara Hacı'm

Aman mazı aman mazı
İçerime attı közü
Çürükler'in gavır gızı
Gul ollum Gara Hacı'm

Gum galası Gum galası
Yıkılıb veran olası
N'ettim idi kör olası
Götürüyon baş belası

Günnere günnere ekledim
Dört sene yolun bekledim
N'ettim idi kör olası
Üstüme kuma yükledim

* (TEMİZ;2005;517)

ÜZERİNE KUMA GETİRİLEN KADINLARI KONU
EDİNEN AĞITLAR

Anamın keleş çaylamış
Gelinin annı parlamış
Gurban ollum Gara Hacı'm
Taman guluncun terlemiş

Üzüceğ'in yazıları
Yanar yürek sızıları
Gurban ollum Gara Hacı'm
Ayrır aralığın muzuları

Tenekeler tıngır tıngır ediyor
Garşıdan gelen yolcu acep bize ne diyor
Yandım Allah ataşına narına
Aman Allah bak guluyun gücüne.

Aman bu havuzu niye çattırmış
Benim gibi canını cehenneme attırmış
Yandım Allah ataşına narına
Aman Allah bak guluyun gücüne

Amanın evim parladı
Halil ciyerim harladı
Gurban ollum Gara Hacı'm
Taman altımda at terledi

Zülfü KABALCI

ÜZERİNE KUMA GETİRİLEN KADINLARI KONU
EDİNEN AĞITLAR

KUMA GİDEN AKİFİYELİ AYŞEGÜL'ÜN AĞIDI*

Kadirli'de yaşayan İkiz Hacı diye bilinen kişi iki hanımının üzerine bir de Andırın'ın Akifiye köyünde yaşayan Ayşegül adlı kızı alıp kaçıır. Aradan biraz zaman geçer ve İkiz Hacı Ayşegül'ü anne babasıyla barıştırmak için Akifiye köyündeki evlerine getirir. Tekrar eve döneceklerinde Ayşegül İkiz Hacı'ya: "Bana resmî nikah yaptırmazsan seninle gitmem." der ve diretir. İkiz Hacı çok yalvarsa da ikna edemez. En sonunda dayanamaz ve Ayşegül'ü belindeki silahla çekip vurur. Ayşegül'ün ölümü üzerine çok üzülen Kara Kelle'nin kızı Ayşe EVCAN aşağıdaki ağıdı yakar:

Aramızda ufak depe
Ben de geldim gopa gopa
Ayşegül'ü bilmeniz mi
Gulağıdan altın küpe

Güvel ördek göldeyiken
Eğricesi göldeyiken
Minnet edin şu geline
İkiz Hacı eldeyiken

Medine BENLİ

* (TEMİZ;2005;519)

IV- Eşkiyalık Yapanları Konu Edinen Ağıtlar

EŞKİYALIK YAPAN ÇERİBAŞI'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Cambaz köyünde yaşayan Çeribaşı lakaplı Mustafa, eşkiyalık yapmaktadır. Çeribaşı Çukurova'ya akrabalarının yanına gider. Birkaç gün sonra geri dönerken yoğunluk denilen yerde beygirlerin başıboş dolaştıklarını görür. Hemen ormana girer biraz ağca tevek çeker ve onunla atın birini tutar, biner ve son sürat sürer. Az sonra durumu öğrenen at sahipleri arkasından tüfekle sıkarlar. Saçmalar Çeribaşı'na isabet eder. Çeribaşı kaçarak Kızıloluk'a Rabia DUMAN'ın kardeşlerinin yanına gelir. Tabii onlar da kaçaktır. Çeribaşı'nı Kızıloluk'ta bir mağaraya götürürler ve orada yarasını ilaçlayarak iyileştirmeye çalışırlar. Çeribaşı'na: "Sen bu mağarada kal, eğer acıkır ve susarsan göğceoğlak gibi öt, biz anlarız, senin suyunu ekmeğini getiririz." derler. Çeribaşı'nın ve köylünün bu acıklı haline dayanamayan Elif KIVRAK (DUMAN) çok üzümlere aşığdaki ağıdı yakar:

Yoğunluk yoğunluk
Mavi sebka belik belik
Çeri'yi düşman çevirmiş
Bibisioğlu nerde galik

Çeri de mağrada yatar
Kollarını bir hoş atar
Acıkık mı susayık mı
Çeri bayguş gımı öter

Bre Çeri bre Çeri
Çetelerin çalar boru
Baktın düşman zor geliyor
Çal bıçaa dönme geri

Çeri siper yatamamış
Eli martin dutamamış
Çeribaşı car edince
Çeteleri yetememiş

Atı(ağası)Maraş'tan gelir
Sargısı parıl parıl
Hamza Çeri can veriyor
Mendürüsü gürül gürül

Evimizin önü yazı
Yazın yaalir goyun guzu
Gelik birken yoklamamış
Gar'osmanoğlu'nun gızı

Rabia DUMAN (GÜNGÖR)

* (TEMİZ;2005;520)

EŞKIYA OLAN REMZİ EFENDİ'NİN AĞIDI *

Kadirli'nin Dikirli köyünde eşkıyalığa başlayan Remzi Efendi, çetesiyle birlikte, Kadirli'nin Kalealtı denilen yöresinde yaşayan ve zengin olan Bedel Hasan'ın yanına arada uğrayıp yer içer ve giderler. Yine birgün Bedel Hasan'ın evindeyken Remzi Efendi'nin istemezleri Karakola haber verir ve yerini söyler. Müfrezeler konağı basar. Çeteler karşılık verir ve çok kanlı bir çatışma olur. Remzi Efendi çetesi az bir zayıyla kurtulur. Fakat müfrezelerin çoğu yaralı bir şekilde Kadirli'ye kendilerini zor atarlar. Bu olay üzerine Remzi Efendi'ye aşağıdaki ağıt yakılır:

Becenen kapısı dökük
Ganlar akmış yalak yalak
Varılır mı onun üstüne
İremzi Aam çatal yürek

Azgın İremzi Aam ağzın
Üleşe döküldü guzgun
Görenner maşallah desin
Çetiye vermedi bozgun

Müzevirler hep toplandı
Cenderme yola atlandı
İremzi Efendim gayf' içiyor
Yalnız Hasan gatlandı

Ünnü Hacı Veli'm ünnü
Memmed'im evelden kenni
Müfreze bazara endi
Bir yarısı ala gannı

Şemsi KODAL

* (TEMİZ;2005;521)

HASİBE HATUN'UN NAZMİ PAŞAYA SÖYLEDİĞİ AĞIT *

1930'lu yıllarda Atatürk'ün Kadirli ve Andırındaki eşkiyalık olaylarını bitirmesi için gönderdiği Nazmi Bey(Paşa) Hasibe Hatun'un ününü duyar. Hasibe Hatun aynı zamanda kaymakamlıkta jandarmadır. Andırın yöresindeki müfrezelerin insanları dövdüğünü duyunca İsmail Ağa'yı gören Hasibe Hatun şifreli olarak öğüt verir ve kızarak:

N'olur candarma olunca
Emmi dayı bilinme mi
Eşek miydin Hacı İsmail
Bir gılavız salınma mı

Deyince bu sözler kumandanın kulağına gider ve Hasibe Hatun'u yanına çağırır. Hasibe Hatun Paşa beni ne yapacak diye korkar ve korktuğu Nazmi Bey'in huzuruna çıkarken onu yumuşatmak için aşağıdaki ağıdı söyler:

Gumandan beni istemiş
İçimden goptu yüreğim
Altı yetim anasıyım
Efendim neye gereğim

Nazmi Paşa, Hasibe Hatun ile tanışır, konuşur ve onu çok beğenir, takdir eder. Hasibe Hatun'a: "Seni maaşa bağladayım, gel yanımda kal, güzel türküler söylemişsin," der. Hasibe Hatun kocası öldüğü için dul birisidir, korkar ve devam eder söylemeye:

Toygun gumandanım toygun
Hanımı kendine uygun
Neçe eşkıya dutturmuş
Kimi kaçak kimi soygun

Yalınızı yetiresin
Gölgesinde oturasın
GocAhmed'i dutturup da
Şerefine getiresin

Görmeyince met edemem
Ben bir hâne reisiyim
Kalın dersin kalamam
Altı yetim anasıyım

Adil GÖK

* (TEMİZ;2005;522)

SÜRGÜN AĞIDI *

Sürgün ağıdıyla ilgili iki rivayet bulunmaktadır.

Birinci Rivayet: 1930'lu yıllarda Toroslar'da otorite boşluğundan yararlanmak isteyen bazı kişiler dağlara çıkıp eşkiyalık yapmaya başlar. Bunlara bazı Çukurova ağaları da yardım eder. Devlet, ağaları ve eşkiyaları tek tek yakalar. Birazı Sarıçam'da kurşuna dizilir, birazı da önce Kozan'da hapsedilir, sonra Diyarbakır'a sürgün edilir. Sürgün esnasında çok üzölen Üçgözoğlu adlı kişi aşağıdaki ağıdı söyler: (Emin DALKIRAN)

İkinci Rivayet: Çukurova'da ağalığın hüküm sürdüğü bir dönemde, her ağanın birkaç tane eşkiyası bulunuyordu. Devlet bunlara bir emir verir: "Herkes eşkiyasını toplatsın, bulsun getirsin." der. Ancak ağalar bu emre itaat etmezler. Devlet, ağaları Kozan Cezaevi'ne hapseder. Ağalar yine uslanmazlar. Devlet de bunları Diyarbakır'a sürgün eyler. Bunların içerisinde bulunan Kozanlı Aşık da sürgüne giderken çok üzölür ve aşağıdaki ağıdı söyler: (Mahmut TAŞKAYA)

Eey Guzan hapisten de gamyona bindik, gamyona bindik
Serin serin eser de garbi yelleri ooy
Eey İncirli'den Misis'e aşağı indik
Aç göşünü Diyerbekir çölleri çölleri oof

Eey gumandan geldi veriyor akıl veriyor akıl
Eey Çalındı gurnalar köprüden sakın ooy
Yaklaştık menzile de varıyok galan
Aç göşünü Diyerbekir çölleri çölleri oof

Eey Adanadan çıktı tren yörüdü
Ortalığı bir garanlık bürüdü
Eey Sağlam olan hastaları sürüdü
Yavaş çekin incinmesin golları golları ooy

Eey Cahan Toprakgala'yı da görmeden geçtik
Güzel Osmaniye'den habersiz göçtük (aşık olabilir)
Eey Ağşam namazı idi tonele düştük
Eey Tam guşluk va'tidi dudduk elleri ooy elleri

Eey Bazarcık ovası da ne uzak çeker, ne uzak çeker
Sürer araba da dönüyor teker
Kimi suvan eker de kimi turp çeker
Ne hoş anlaşılmaz dilleri var, efendim, efendim, efendim

Âşık Hakkı'm der de geldi gumandan
Ferman okunmuyor tozdan dumandan
Bu ağaları sorarsan Gadirli'den Gozan'dan
Al bakalım Diyerbekir çölleri

Eey aman Üçgözoğlu'm der de nazirim nazir nazirim nazir
Mapuslar geldi de gardiyan hazır
Yetiş bre hey Allah'ım boz atlı Hızır
Af geliyor hey Allah'ın gulları gulları oof

* (TEMİZ;2005;524)

V- Evladı Olmayanları Konu Edinen Ağıtlar

ÇOCUĞU OLMAYAN ADAMIN SÖYLEDİĞİ AĞIT *

Eski zamanlarda bir ailenin, uzun bir süre çocukları olmayınca adam çok üzülür efkârlanarak aşağıdaki ağıdı yakar:

Gel Dudu yanıma otur
Söyleyim sesimi yetir
Ben bıyl yayla görmedim
Get dağlardan çiçek getir

Denginen yatıyor altın
Canımı almıyor satın
Üç beş tene el gızı aldum
Gıymetlisi Dudu Hatın

Doşgın atımı bağlıyom
Coşgun gönümü eğliyem
Oğrun oğru çok ağlıyom
Gel Dudu yanıma otur

Ağ gonakta yüksek pece
Sabah olmaz uzun gece
Sıçırar ata binerdim
Şimdik oldum kümküm goca

Bindiriller cansız ata
İndiriller duta duta
Vardır dünyadan yol ahrete
Yelgin gider atım birgün

Altı yıl beri yatarım
Kimse atlamaz eşığı
Mevla'm bir evlet verirse
Altın döğdürüm beşığı

Gara çadır dokuz direk
Bende de galmadı yürek
Ağ gonağım gırmızı evim
Perçemlice golan gerek

Belkise GÖK (Ballı Hatun)

* (TEMİZ;2005;526)

EVLATSIZ AĞANIN AĞIDI*

Eski zamanlarda zengin bir ağanın çocuğu olmaz. 15 tane kadınla evlenir ama yine de çocuğu olmaz. Yaşlanınca kimseye söz geçiremez olur ve çok üzülür. Sonunda bu duruma dayanamaz ve aşağıdaki ağıdı yakar:

On beş dene el gızı aldım
Heç birinnen de dad olmadı
Ağ gonağım gırmız'evim
Heç bir zaman şenelmedi

Aşşığıdan gelen ferman
Galmadı dizimde derman
Mevle'm bir evlet verseydi
Keserim tülüden gurban

Alt'ay beri hasta yattım
Kimse atlamaz eşiği
Mevle'm bir evlet verseydi
Altın yaptırım beşiği

Ağ gonağım yüksek baca
Ben ağlarım gündüz gece
Sıçrar ata binerdim
Şimdi oldum künküm goca

Aar sufram çekilirken
Ağ gonagım yapılırkan
N'ola gençlikte öleyidim
Âlem benden sakınırkan

Koca Tahir Mustafa TEMİZ

* (TEMİZ;2005;527)

DEĞİRMENİN (SEFİLLİĞİN) AĞIDI *

Andırın'ın Boztopraklı köyünden Mehmet Küçük (Memili)'ün ailesinin bir değirmeni vardır. Memili ve iki ağabeyi değirmeni nöbetleşe beklerler. Memili 17 yaşlarında bir delikanlıdır. İki ağabeyi evlidir. Memili bekârdır ve yalnız başına değirmende kalır. Değirmenin yeri ıssız bir yerdir. Yine bir akşam Memili değirmende kalır. Yatak yorgan yoktur. Orada Memili kendi perişanlığına üzülerek eli kulağına atar ve başlar ağıt söylemeye:

Yastık kütük yorgan çuval,
Üstü açık dört tarafı duvar,
Unu iri övütsem eller beni düver,
Gider o gara günner gün gelir birgün.

Gapıda goca bir çıkar,
Sankıla gelir de buna guşlar mı gonar,
Ben deermen toşçusuyum patıron Halil Omar,
Gider o gara günner ömürler biter.

Evde bir anam var garı,
Gönderdiği azığı fareler yemiş ekmeğim guru,
Buğdayların iyisini onnar alır bana bir parça darı,
Gider o gara günner ömürler biter gayri.

Bre Memili Bre Memili,
Aptal olsan çalaman mı saykıla bu davılı,
Gardaş olur da gardaşın zalım olur gavırı,
Gider o gara günner ömürler biter gayri.

Mehmet KÜÇÜK (Memili)

* (TEMİZ;2005;528)

FAKİRLİĞİN AĞIDI *

Andırın'ın Kıyıkçı köyünü Arslantaş Barajı'nın suyu basınca köylünün durumu her geçen gün kötüye gitmeye başlar. Çevre köyden Gaçan Mehmet ile, Ömer Hoca, Kıyıkçı köyünden Süleyman ATEŞ'e, fakir olduğunu belirten bir şiirle şöyle derler:

Kıyıkçı köyünden çıkmış bir âşık
Evinde galmamış çatal gaşık

Bu sözü duyan Süleyman ATEŞ, çok üzülür ve aşağıdaki ağıtla cevap verir:

Bu dünya yalandır zengin de fakir de olunur
Paran eline geçtiği zaman, gaşık çatal alınır
Kemireceğiniz şimşir gaşığı, bizim zibilikte bulunur
Bu gadar iftira etmen hoca
Balık avlan gündüz gece

Bir zaman da Mekki'ye doğru açıldın
Öncülük yaptın hacıları Cilvegözü'nden geçirdin
Maraş pavyonundan beş yüz lira para geçirdin
Din adamı böyle mölur hoca
Balık avlan gündüz gece

Hanı benim menekşeli dağlarım
Elim göçtü tek galdım ağlarım
Sizin ardınıza birer gatar deve bağlarım
Gündüz yola giden hoca
Çimende yayılın gece

Âşık Süleyman ATEŞ

* (TEMİZ;2005;529)

FAKİRLEŞEN GÜNDEŞLİOĞLU'NUN AĞIDI*

Gündeşlioğlu denen zengin itibarlı biri vardır. Daha sonra hem yaşlanır hem fakirleşir ve kendi kendine aşağıdaki ağıdı yakar:

Evelden de neçe sürüm yörürdü
Sürüm indiğin de çaylar gururdu
Üstü sülempetli göğ giratım dururdu
Şimdi baş gölüğüm eşşek oluktur

Yaz gelir de çebişleri gırkardım
Artanın da davarlara gatardım
Otuz altı direkli de çadır dutardım
Şimdi kögeliğim gaşşak oluktur

Koca Tahir Mustafa TEMİZ

* (TEMİZ;2005;530)

OSMAN AKILLI'NIN A ĞIDI *

Kahraman Maraş'ın Yüksekyaıyla köyünden Osman Akıllı, çok zor şartlarda bir hayat sürdürdüğü için fâni dünyadaki çaresizliğine üzülür ve aşığdaki ağıdı yakar:

Gel ağla hey gözüm, için ağlama
Şu dünyada heç gülecek zaman mı
Günahların gat gat olmuş yığılmış
Âdem üç yüz sene ağlamadı mı

Kolay mı hey gözüm gerçeği görmek
Davud'un göz yaşı olurdu ırmak
Günde elli vakit divana durmak
Yağup'un göz yaşıdır çağlamadı mı

Niçin ağlamazsın yok mu ki suçun
Halile gülzar ettin ateşi niçin
Hacer'in ağladığın bildiği için
İsmail'e gurban ettirmedi mi

Heç güldü mü şu dünyada gelenler
Dört kişi dünyaya hâkim olannar
Süleyman'dan tahtı tacı alannar
Yüksüğünden iki tizer aktırmadı mı

Julganay'ın düştü Hakk'ın yoluna
Dünyayı kemer gimi sardı beline
Set yaptırdım yeryüzünün yüzüne
Yusuf'u köle diye sattırmadı mı

Hakk'tan ayrılır mı gerçeği bilen
Aksini gonuşan söylüyor yalan
Musâ'nın esasını neyledi yılan
Aslan'ı gablana yutturmadı mı

Ah düşünsen bir kere gelmiş geçmiş
Firavun gimi denizlere düşmüşü
Buhtu Nasır gibi Hakk'tan şaşmışı
Yunus'u balığa yutturmadı mı

Gul Osman ağlamak gula yaraşır
Gezme cahillerle sana bulaşır
Gölgesin silenler Hakk'a ulaşır
Muhammed doğunca söyletmedi mi

Osman AKILLI

* (TEMİZ;2005;531)

GARİBAN HATİCE’NİN AĞIDI*

Andırın’ın Kuzgun köyünden Âşık Bekir 30 Ağustos’ta Kozan’ın İmaoğlu kasabasında mısır sulamaktadır. Âşık Bekir’in yakınında bir köyden Hatice adında bir kız, her gün önüne birkaç inek kadar yol kenarlarında, takım aralarında yayar. Öğleyin sıcak arttığı zaman köye geri gider. Akşam serinliğinde yine gelir. Köyde ise sıcaktan dolayı pek yaşayan yoktur. Herkes Tekir Yaylası’na göçmüştür. Hatice elinde kırık şemsiye ile köye doğru yönelir. Âşık Bekir’in yakınından geçmektedir. Âşık Bekir, Hatice’nin perişanlığına acır, çok üzülür ve oturur arkın kenarına, kızın duyacağı şekilde küreği eline saz yapar ve aşağıdaki ağıdı söyler:

Çukurova seni birgün yakarım
Damlasın içimde malım sevdiğim
Aah dayanılmaz Çukurova’nın gahrine
Çek göçünü Andırın’a sevdiğim

Soramadım güzel senin soyunu
Anlayamıyom sevdiceğim huyunu
Aah Tokmaklı’da hazır bulun çayın
Yık göçünü Andırın’a sevdiğim

Sordumdu güzel ismin Hatice, aman Hatice
Gündüzleri olmuş yavrumda garanlık gece
Maraş’ın dağlar gayattan üce
Çek göçünü Andırın’a sevdiğim

Sordumdu güzel aslın buralı, aman buralı
Annenden doğmuşum da yavrum galbin yaralı
İsmin Âşık Bekir soyadım da Garalı
Çek göçünü Andırın’a sevdiğim

Âşık Bekir KARALI

* (TEMİZ;2005;532)

VI- Haksızlığa Maruz Kalanları Konu Edinen Ağıtlar

HAKSIZLIĞA UĞRAYAN DURDU'NUN AĞIDI *

Andırın'ın Torlar köyünün Körmenli denilen orman sahasında 1983'te Orman İşletmesi, köylüye orman kesimi verir. Köylü kendi arasında Posta denilen gruplara ayrılarak kesim bölgesini bölüşür ve ağaç kesimi başlar. Gruplardaki bazıları çok çalışır, bazıları az, bazıları çalışıyor gibi görünür, bazıları da sürekli işten kaytarır ve hiç çalışmaz. Bu haksızlığa ve adâletsizliğe daha fazla dayanamayan kaynak şahıs üzüntüsünü aşağıdaki ağıtla dile getirir:

Kimi gurnaz kimi dilki
Yakasında çoktur biti
İnsan sandık Goca Kürdü
O da sustu seslenmedi

Toplanıb da posta gurdük
Hak yerini alsın dedik
Babam derdik güvenirdik
O da sustu seslenmedi

Kimi uzun kimi gısa
Akıl ermez böyle işe
Askerlide Uzun Musa
O da sustu seslenmedi

Şeytandan da evel doğmuş
Yoksulun boynuna vurmuş
O da bize meres demiş
O da sustu seslenmedi

Ne küsersin Âşık Durdu'm
Hepsine hısımım derdin
Zalımlara fırsat verdin
Boyun büküb seslenmedin

Durdu TEMİZ

* (TEMİZ;2005;533)

DURAN VE OMAR'IN AĞDI *

1960'lı yıllarda Andırın'ın Çuhadarlı köyünden Deli Hacı'nın delimsirek bir kızı vardır. Kadirli obasında da Deli Hacı'nın bacanağı Deli Mehmet vardır. Kız Kavaklı'nın oradan teyzesinin yanına giderken Kavaklı Karakol'nun yakınından geçer. Bu kızı gören Karakol çavuşu olan ve lakabına Kemikkıran denilen çavuş bu kıza vurulur. Bu arada Kavaklı'da yaşayan Duran Avan ve Ömer adlı kişi de ormana süven yapmaya gitmektedir. Çavuş, kızın peşine düşer kovalamaya başlar. Kız da kaçarken Duran ile Ömerin yanına varır. Bunun üzerine Duran ile Ömer, kızı teslim etmek istemezler. Daha sonra her ikisi de Karakola çağrılır ve 500'er lira para alınır. Ömer'e yüklü miktarda dayak atarlar ve Duran'a da çok sıcak havada suyla dolmuş olan kireç kuyusunu ayıklattırırlar. "Ömer'e atılan dayacağı bir ben bilirim bir de Allah." diyen kaynak şahıs bu haksızlığa dayanamayıp aşağıdaki ağıdı yakar:

Aman Gavaklı deller de derenin içi
Neydi döydünüz de anam Duran'ın suçu
Algana boyandı anam kekili saç
Yörü Duran yörü de dostun yoğumuş oy

Gavaklı'dan çıktım da güneye garşı
Vay anam dedikçe vurdu on başı
Yoğudu Duran'ın da bir tek gardaşı
Yörü Duran yörü de dostun yoğumuş oy

Gavaklı'dan çıktım yıldız parladı
Sağımı solumu da anam düşman bağladı
Duran'ı görenler deyürek dağladı
Yörü Duran yörü de dostun yoğumuş oy

Mezerlik deller de bir ufak yazı
Yeelir goyunan da görpe bir guzu
Sebeb oldu Duran'a da muktarin gızı
Yörü Duran yörü de dostun yoğumuş oy

Söyle Duran'ım da bu gadar yeter
Ananın babanın gokusı burnumda tüter
Bu zulumlar sana ölümden beter
Yörü Duran yörü de dostun yoğumuş oy

Duran AVAN

* (TEMİZ;2005;534)

ÇARESİZ EKREMİN'İN AĞIDI *

Andırın'ın Kabakesme (Kabaklar) köyünden Ekrem SAĞIR, evinin arkasındaki meşe ağacından keçilerine dal kesmek ister. Ancak komşunun iki oğlu buna kızar ve kız kardeşleri Seher de evi taşlar. -Aslında niyetleri Ekrem'i eviyle birlikte göçürterek yerine sahip olmaktır. İki kardeş Ekrem'e gelip çökerler ve Ekrem'in kafasını gözünü yararlar, kafasından al kanlar ılık ılık akmaya başlar. Çaresiz kalan Ekrem bu acıklı haline çok üzülür ve hemen orada aşağıdaki ağıdı söylemeye başlar:

Seher vakti gapınızdan gecmedim
Ecel şerbetini bu gün içmedim
Öldürseniz dahi canımdan geçmedim
Dünyayı bana zından eyledin Seher
(Dünyayı bana zından eyleme Seher)

Gafamı gırdılar ganlar akıyor
Arkadaalar mayıl mayıl bakıyor
Zalım Seher eyeelerim söküyor
Mezerime baykuş gönderdin Seher

Eve geldim evi gafama yıktılar
Gafamın gınlını birer birer çektiler
Asvalddan beni suya attılar
Balıklara yem de eyledin Seher

Ekrem SAĞIR

* (TEMİZ;2005;535)

MAFYA'DAN KURTULAN MEHMET'İN AĞIDI *

Andırın'ın Arıklar köyünden Mehmet CİNKARA K. Maraşlı bir adama bir araba satar. Adam arabanın parasının yarısını ödemez. Ödemeyince Mehmet de arabayı geri alır. Arabanın parasını getirmeyen kişi mafya ile köye gelip gece baskın yaparak arabayı zorla almaya çalışır. Ancak köylülerin haberlenmesiyle son anda mafyanın elinden kurtulan Mehmet'in elinde bir milyonluk açık bono senedi vardır. Komşularının yetişiyle ölümden kurtulduğunu gören kaynak şahıs acıklı olay üzerine o üzüntüyle aşağıdaki ağıdı yakar:

Uyan hele hanım uyan
Bak başıma neler geldi
Kapımızı terör sardı
Uyan hele hanım uyan

Yine Allah'a söyüyorlar
Bak beni de döyüyorlar
Yerden yere vuruyorlar
Uyan hele hanım uyan

Bağırıyorum imdat diye
Sarılıyom arabaya
Dayanılmaz bu acıya
Uyan hele hanım uyan

Bağirtımı dinliyorlar
Yanıma da gelmiyorlar
Haklıyım da bilmiyorlar
Uyan hele hanım uyan

Atacaklar arabaya
Kesecekler bıçaklar ile
Gülüyorum bile bile
Uyan hele hanım uyan

Yerlediler beni bura
Yumruklarla vura vura
Düşürdüler beni dara
Uyan hele hanım uyan

Hanım kalktı saldırıyor
Büyük taşlar kaldırıyor
İmdat sesi hiç dinmiyor
Uyan hele hanım uyan

* (TEMİZ;2005;536)

Sen olmazsan öldürürler
Götürünce öldürürler
Kuşa kurda yem ederler
Uyan hele hanım uyan

Dost dediğin telefon etmiş
Yalnız da gelin demiş
Senedini alın demiş
Uyan hele hanım uyan

İmdatıma gelmediler
İki fedayi getirdiler
Bıçak silah saldırdılar
Uyan hele hanım uyan

Akrabamız sormuyolar
Olaya da gülüyorlar
Haklıyım biliriyorlar
Uyan hele hanım uyan

Arabayı alacaklar
Senedi de yırtacaklar
Bana bıçak atacaklar
Uyan hele hanım uyan

On yedi yıldır hizmet verdim
Mahalleye sahib çıktım
Düşmanımı yeni bildim
Uyan hele hanım uyan

Bacım yok ki ağlasın
Gardaş yok ki imdat alsın
Uyan hele düşman ölsün
Uyan hele hanım uyan

Muktar geldi yalvarıyor
Hep bana da darılıyor
Hanım taşa sarılıyor
Uyan hele hanım uyan

İmam geldi kurtarmaya
Bana cesaret vermeye
Destek oldum Mehmed'ime
Uyan hele hanım uyan

Mehmet ÇİNKARA

YAŞI KÜÇÜK GENCE ZORLA VERİLEN GELİNİN AĞIDI *

Bir kızı çok uzaktan olan Karabekir adlı bir gence verirler. Kız daha önce hiç görmediği Karabekir'in evine gelin gider ve damadın evine vardığında kocası olacak Karabekir'i hiç beğenmez. Damat, yaşı küçük biridir. Talihsizliğine çok üzülen gelin kötü talihine şöyle bir ağıt yakar:

Gelin geldim Garabekir evine
Yedi bayram gına yakın elime
Gurban olsun çiğdem gimi geline
Çok gözelidim, bir çocuğa verdiler
Verdiler de günahıma girdiler

Sabah olur asbabını giyemez
Gece olur gel sarılak diyemez
Çok gözelidim bir çocuğa verdiler
Verdiler de beni bir çocuğa verdiler
Verdiler de günahıma girdiler

Sabah olur oğlan geder goyuna
Oynar oynar daş doldurur goynuna
Beni verenin babalı da boynuna
Çok gözelidim bir çocuğa verdiler
Verdiler de günahıma girdiler

Görünüyor babamgilin söyüdü
Ben varmadan yaprakları büyüdü
Gitti baba gucağında uyudu
Çok gözelidim bir çocuğa verdiler
Verdiler de gühanıma girdiler

Sabah olur oğlan geder yazıya
Dişiyinen ekmek doğrar tazıya
İsmimi sorarsan Çanlı Şazıya
Çok gözelidim bir çocuğa verdiler
Verdiler de günahıma girdiler

Döne HÖBEK

* (TEMİZ;2005;538)

ÇİRKİNLİK İFTİRASI ATAN NURDAN'IN AĞIDI *

Andırın'ın Efrağızlı köyünden Nurdan adlı kadın aynı köyden Mustafa ÇİNGİL'la çirkinsin diyerek onu zor durumda bırakmaya çalışır. Mustafa Bey sebebini sorsa da yeterli cevap alamaz ve bu durum Mustafa Bey'in çok zoruna gider, Nurdan'a aşağıdaki ağıdı yakar:

Bana da söyle kimdir bu ustan
Önünden eesik olmasın hastan
Süsünü çıkarsan görünmez pisten
O zaman gözümde kaçaman bacım

Mustafa'm der de bu sözler bitmez
Güzeli bulamam çirkinin yitmez
Sana muhtaç değil yalnız yatmaz
Sevgilim guca'mda yatıyor bacım

Mustafa ÇİNGİL

* (TEMİZ;2005;539)

EVDE KALAN KIZIN AĞIDI *

Köyün birinde güzel bir kız vardır. Bu kız çok isteyen olur ama ailesi hiç birini beğenmez ve kız vermez. En sonunda kız hiç isteyen olmaz. Kız evde kalır. Bu duruma çok üzülen kız haline ağlayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

Babamın evinde belim büküldü
Ağzımın içinde dişim döküldü
Şu yalan dünyada evim yıkıldı
Hatın anam etme ele ver beni
Sırtımda götürürüm cennete seni

Benim yaşıtırlarım hep gelin oldu
Her birisi ekiz çocuk doğurdu
Babam bilmem beni oğlu mu sandı
Hatın anam etme ele ver beni
Sırtımda götürürüm cennete seni

Şu dağlarda kar oldu eridi
Cahallığın bir gününü görmedim
Benim yaşıtlarım hep gelin oldu
Her birisi ekiz çocuk doğurdu
Hatın anam etme ele ver beni
Sırtımda götürürüm cennete seni

Ormanın dalını yeyin budallar
Çoban olub her gün seni güdeller
Güççüksün babayın gönün edeller
Bu sene de evde gal hatın gızım

Sırt elbisesini devre biçerim
Elin oğluyunan bir gün kaçarım
Hatın anam etme ele ver beni
Sırtımda götürürüm cennete seni

Döne HÖBEK

* (TEMİZ;2005;540)

HAYATININ BİR BÖLÜMÜNÜ CEZAEVİNDE GEÇİRMEK
ZORUNDA KALANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

VII- Hayatının Bir Bölümünü Cezaevinde Geçirmek Zorunda Kalanları Konu Edinen Ağıtlar

MAHKÛMLARIN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasında yaşayan Nurettin MİRAL arkadaşlarını hapisanede ziyaret eder ve onların çok üzgün, yorgun, umutsuz olduklarını görür ve çok üzülerek onlara aşağıdaki ağıdı yakar:

Mapushane benim oldu yatağım
Hiç mi yoktur beni dosttan sorarım
Gece gündüz geçen günleri sayarım
Bana haber yok mu zalım gardiyan

Dört duvar içinde ömrümüz biter
Güneş ışığımız vurmadañ batar
Ölüm odasında günlerce yatar
Aç şu gapımızı zalım gardiyan

Nurettin MİRAL

* (TEMİZ;2005;541)

HAYATININ BİR BÖLÜMÜNÜ CEZAEVİNDE GEÇİRMEK
ZORUNDA KALANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

RAUF DENKTAŞ'IN AĞIDI *

Kıbrıs'ta Rauf Denktaş hapse atıldığında bütün Türkiye gibi Mahire Hanım da çok üzülür ve o üzüntüyle aşağıdaki ağıdı söyler:

Denktaş'ı tuttular ettiler hapis
Bilirsin ezelden meşurdur yavız
Türk milleti hiçbir zaman yenilmez
Damarlarındaki ganlar çok temiz

Kıbrıs bizimdir vermek sizlere
Çekilin pis Rum'lar verin bizlere
Türk milleti hiçbir zaman yenilmez
Mustafa Kemal'i alın gözlere

Kıbrıs için canımızı veririz
Savaş olsa kadın erkek yürürüz
Al bayrağa çeker hücum edersek
O pis Yunanlıyı tek tek süreriz

Mahire YAYCIOĞLU

* (TEMİZ;2005;542)

VIII-Çeşitli Konularda Yakılmış Ağıtlar

VELİ BAKACAK'IN AĞIDI *

Andırın'ın Geben kasabasından Veli BAKACAK'ın babası Veli'ye tarlaya gidip çifti goşmasını söyler. Veli tarlaya koşarak gider. Oradan eve çağırır, ama kimse duymaz. Çok bağırdığı halde kimseden ses çıkmayınca Veli çok üzülür ve bu ağıdı yakar:

Emmimoğlu Hacı Osman'ın
Alayından berk ileri
Her gün buradan geçiyom
Gelin de koyun babam ileri

Emmimoğlu Hacı Osman'ın
Ben gezerim oymağını
Bir aydan beri gelinnerim
Heç demedim gayınnarım

Yaylaların başı mısın
Sen yaylanın düşü müsün
Emmimoğlunun gelini
Hanımların eşi misin

Biri camız biri öküz
Ne duruyon bonuz bonuz
Babamı da salmıyor
Anam denen goca donuz

Döne BAKACAK

* (TEMİZ;2005;543)

İDAM İPİNDEKİ GENCİN AĞIDI *

Zamanın birinde bir genç varmış. Bu gencin cezası çokmuş. Genç yakalanmış ve idam sehpasının altına getirilmiş. İdam ipi güzelce yağlanmış. İlmeği boynuna geçirecekleri zaman genç yalvarmış: “Ne olur bana biraz müsaade edin şu biçâre halime bir şeyler söyleyeyim de öyle asın.” der ve başlar söylemeye:

İki durnam gelir gayadan daştan
Ganadın ıslanmış yağmırdan yaştan
Amik Uvası'ndan goca Maraş'tan
Yol verin aşayım dumanlı dağlar

Sabattan kaçanı erken dutallar
Cezası olanı mapusa atallar
Ben ölürsem nişannımı satallar
N'olur Tahsin Beyim gıyma canıma

Darağacının dibinde bir sürü goyun
Gabırımı deşin suyumu goyun
Nişannım görmeden gabıra goyun
N'olur Tahsin Beyim gıyma canıma

Tahsin Bee dediler övdüler
Görmiye geldim yanına
Ne öldür beni de ne azad eyle
Kendirin bağzıma dar dedim geldim

Döne HÖBEK

* (TEMİZ;2005;544)

OTUZ YILLIK ESİRİN EŞİNE SÖYLEDİĞİ AĞIT*

Adamın biri evlenir, hanımı hamile kalır. Ancak gâvurlar adamı esir alıp götürürler. Adam 30 sene esir kalır. 30 sene sonra bir yolunu bulur geri gelir. Adam evinin kapısını vurur; ancak kadın kapıyı açmaz. Kapının açılmayacağını anlayınca aşağıdaki ağıdı söyler:

Ağşamınan tandır gelin
Gandilini yandır gelin
Goynunda yatan yiyidi
N'olur bildir telli gelin

Kadın :
Ağşamınan tandırmışam
Gandilimi yandırmışam
Goynumda yatan yiyidi
Öz südümden emzirmişem

Derede arpa biçersin
Suyu nereden içersin
Etfefini sel alırsa
Nerden geçen telli gelin

Kadın :
Derede arpa biçerim
Soğuk suyu pınardan içerim
Senin gimi ahmakları
Göprü gurarda geçerim

Hastayım attan inemem
İnsem de geri binemem
Ay garanlık yol gidemem
Aç gapıyı telli gelin

Kadın :
Hastasın attan inersin
İnsen de geri binersin
Ay ışığı yol gedersin
Yolcuyusan get yoluna

İstanbul'dan gelen ferman
Dizlerimde yoktur derman
Mahmut Çavış sana gurban
Aç kapıyı telli gelin

Kadın:
İstanbul'dan gelsin ferman
Dizlerinde olsun derman
Golum yastık saçım yorgan
Gir içeri Mahmud Çavış

Döne HÖBEK

* (TEMİZ;2005;545)

ÖMER YILDIZ'IN YAŞLILIK AĞIDI*

Andırın'ın Tufan Paşa Mahallesi'nde yaşayan Ömer Yıldız eskisi gibi gezip tozamaz, istediği gibi çalışmaz ve iş yapamaz. Bu duruma çok üzülererek kendi haline Ağustos 2004'te aşağıdaki ağıdı yakar:

Şu derenin akışına
Hayran oldum bakışına
Şu depenin yokuşuna
Çıkamıyom bundan sonra

Örtlek yaprakların teze
Ben ağlarım geze geze
Deryalarda yüze yüze
Yüzemiyom bundan sonra

Örtlek ağaçların bitmez
Daşında kekliğin ötmez
Benim gücüm sana yetmez
Gezemiyom bundan sonra

Şu dünyanın sonu yoktur
İçerimde derdim çoktur
Halımdan bilenim yoktur
Gezemiyom bundan sonra

Yıldız'ım çok dertli söyler
Gözlerim durmadan ağlar
Sonun yaşına bağlar
Gezemiyom bundan sonra

Ömer YILDIZ

* (TEMİZ;2005;546)

SELVER VELİ'NİN AĞIDI *

Kadirli'nin Çangaza köyünden olan Selver Veli adındaki adamın karısı kanser olur. Selver Veli yaz aylarında Kızıloluk köyüne yaylaya çıkar. O yıl yine yaylaya gider. Ancak bu defa çok üzgündür. Kızıloluk köyünden olan Hacı Mustafa Duman da Selver Veli'nin arkadaşıdır. Arkadaşının ağlayıp inlediğini gören Hacı Mustafa arkadaşından durumu sorar, kendisi de üzülür ve arkadaşına aşağıdaki ağıdı söylerler:

Eser boyraz deli deli
Buna deller Selver Veli
Ah çekik de iniliyor
Hasta olmuş yarı belli

Evi galmış bu yaylada
Yâri yatar hastanede
Dertle dolu yalan dünya
İniliyor Selver Veli

Âşık Hacı'm Hakk'a yakın
Kibrit çakıp kına yakın
Doktur vermiş raporunu
Gelin dostlar siz de bakın

Hacı Mustafa DUMAN

* (TEMİZ;2005;547)

ÂŞIK HÜSEYİN'İN AĞIDI*

Andırın'ın Erenler (Dırdıbtılı) köyünde yaşayan Âşık Hüseyin'in babasının bir tane mal banısı (sığır evi, ahır) vardır. Kış bittiği zaman hayvanları yaylaya kaldırır. Kendisini de üstüne gönderir. Tantan deresi denilen yer, viran bir yerdir. Bir gün beş gün derken mart ayında sabahleyin başlayan yağmur öğlene kadar devam eder. Öğlen vakti sığırları koyuran (bırakan) Âşık Hüseyin dışarı çıkar ki çamlıklarda pare pare duman var. Dumandan başka insan mahluku yok. Bunun üzerine çok üzülen, efkârlanan Âşık Hüseyin, babam neden beni her sene buraya gönderiyor diye kederlenir. Kendi kendine: “Tanrı canını ala gönül heylossa şad olmadın seni teselli edeyim şu dünyanın tadını almadan,” der ve başlar kendi haline ağıt yakmaya:

Yörü bre yalan dünya
Senden bir dad alamadım
Bu gençliğin safasını
Eller gibi süremedim

Duman duman oldu dağlar
Yağmur yağdı sular çağlar
Dertli olan her gün ağlar
(Aşğa düşen durmaz ağlar)
Ben de birgün gülemedim

Çektim dünya çilesini
Gönül buldu belasını
Bu gençliğin çaresini
(Ben bu derdin çaresini)
Çok aradım bulamadım

Âşık Hüseyin'im n'oldu
Bu dert bana nerden geldi
Eller muradına erdi
Ben murada eremedim
(Ben dengimi bulamadım)

Âşık Hüseyin TOPAL

* (TEMİZ;2005;548)

ÖKSÜZ ÇOCUKLARIN AĞIDI *

Andırın'ın Alınoluk köyünden Ümmü Gülsüm 1988'de göğüs kanserinden ölür ve çocukları öksüz kalır. Gelini ölen, torunlarını da yetiştirme yurduna vermek zorunda kalan kaynak şahıs çok üzülürek aşağıdaki ağıdı yakar:

Şu ebeniz çok ağlıyor
Halanız bohça bağlıyor
Gomşular duvaa eyliyor
Guzulara yavrulara

Amanet Allah'ım sana
Öğüt ker etmiyor bana
Guzularım yakın cana
Guzularım yavrularım

Dedeniz zatan yaralı
Evelden bahtı garalı
Yüzüm gülmüyor vereli
Guzuları yavruları

Memmed ayrıldı eşinden
Bağzım gurur ateşinden
Giderim ben de peşinden
Guzuların yavruların

Anaların gayıb ettik
Gayseri'ye bile gettik
Allah'a amanet ettik
Guzuları yavruları

Yollarının ismi Talas
Emir geldi bizde telaş
Yetimlikte deden miras
Guzulara yavrulara

Gaş altından baktım idi
Bakıcılarınan gediyor
Hangisini çağırırsam
Hemen buyur dede diyor

* (TEMİZ;2005;549)

Sinan'ımı Serdar'ımı
Harcadım olan varımı
Geldik boş gördük yerini
Guzuların yavruların

Gurban oluyum Allah'ım
Yetimlerim ne yapıyor
Sinan'ı düşümde gördüm
Gelmiş elimi öpüyor

Müftü şirk olanı deme
Allah büyük sen gam yeme
O variken benim neme
Guzularım yavrularım

Sıddık DOĞAN (Kara Müftü)

ÇOBAN SÜLO (SÜLEYMAN DUMAN)'NUN AĞIDI *

Andırın'ın Kızıloluk köyünde yaşayan Çoban Sülo lakabıyla tanınan Süleyman ÇOBAN dede yadigârı olan değirmeni çalıştırarak hayatını sürdürmektedir. Süleyman Bey çok çileli geçen hayatında zamanın nasıl geçtiğini anlayamadan altmışına merdiven dayar. Bu fânî dünyadaki çileli hayatını gözünün önüne getirir ve üzümlere çileli hayatını dile getiren bir ağıt yakar:

Büyük dedem Murat rüyada görmüş
Orda bir değirmen var sen dönder demiş
Kazmasını alıp buraya varmış
O zamandan beri döner bu daşım
Ben bir değirmenciyim
Fikren çok gencim amma
Altmıştır yaşım

.Oğulları İbrahim Ahmet'le Mehmet
Çalışmışlar burda çekmişler zahmet
Bütün emelleri bu halka hizmet
Onlar sayesinde döner bu daşım
Ben bir değirmenciyim
Fikren çok gencim amma
Altmıştır yaşım

Atalarım hep buradan geçmişler
Şu küçük pınardan sular içmişler
Nice taş kestirip tahta biçmişler
Tahta abarayla döndü bu daşım
Ben bir değirmenciyim
Fikren çok gencim amma
Altmıştır yaşım

Kesin tarihini bilen galmamış
İki yüz seksende bir göçmen gelmiş
Goyun postu geyer kaçamak yermiş
Onlara da hizmet etmiş bu daşım
Ben bir değirmenciyim
Fikren çok gencim amma
Altmıştır yaşım

İlk yapan insanlar Hakk'a ermiş
Cuma geceleri dönerken durmuş
Nöbetçi merakla toşçuya sörmüş
Ocaktır, ellemen döner bu daşım
Ben bir değirmenciyim
Fikren çok gencim amma
Altmıştır yaşım

* (TEMİZ;2005;550)

Duman Ali durdu İsmayil attı
Bilmiyenler sorar bunu kim yaptı
Arif Yaşar'ın da vardı ne çabık kepti
Yıkılmaz ayakta durur bu daşım
Ben bir değirmenciyim
Fikren çok gencim amma
Altmıştır yaşım

Biri Akçadağ'da koyun güdermiş
Biri deyirmene hizmet edermiş
En sonunda bunlar kemâle ermiş
Evliyadan miras galdı bu daşım
Ben bir değirmenciyim
Fikren çok gencim amma
Altmıştır yaşım

Besmeleyle kapısını açarım
Kömbemi pişirir çayım içerim
Elbet birgün burdan ben de göçerim
İnşallah durmadan döner bu daşım
Ben bir değirmenciyim
Fikren çok gencim amma
Altmıştır yaşım

Nice toşçu sende hamır yoğurdu
Rahmetlik babam şöyle buyurdu
Bu daş nice acın karnın doyurdu
Aç kalan sana kopardı daşım
Ben bir değirmenciyim
Fikren çok gencim amma
Altmıştır yaşım

10. Ben bir şair deyilim Süleyman adım
Hiçbir zaman nankörlük yapmadım
Çalıştım dönderdim nimetin yedim
Hakkını bana helal et daşım
Ben bir değirmenciyim
Fikren çok gencim amma
Altmıştır yaşım

Süleyman DUMAN (Çoban Sülo)

MUHTARLIK AĞIDI - 1 *

Andırın'ın Torlar köyünde 2000 yılında muhtarlık seçimi olur. Adaylar Zemdi Ahmet, İdris Kee ve Omar Usta'dır. Omar Usta'nın kazanmasına kesin gözüyle bakılırken sandıklar açılır ve Omar Usta altı oyla kaybeder. Bu duruma çok üzülen Zemdi Ahmet'in komşusu kaynak şahıs, adaylara aşağıdaki ağıdı yakar:

Toplanıp geldiler başına
Gonuşub gettiler boşuna
Zeher gattılar pişmiş aşına
Düşürdüler adayları

Yediler ekmeeni içtiler çayını
Aldılar kırk elli oyunu
Haram olsun bir tas suyunu
Düşürdüler adayları

Gayıb etti Omar Usta
Para saymış deste deste
Bebek Kee Ali yatar hasta
Düşürdüler adayları

Gavırmış Tusdulu Ehmed
Ona da eylemen minnet
Bösböök Hacı Ehmed
Düşürttüler adayları

Döndü küsme ömür boyu
Bize de vermedin oyu
İkisi de gendinin soyu
Düşürttüler adayları

Yardım eylemedi imam
Dedi sizin işiniz tamam
El vurmadı da emmiler vurdu hemen
Düşürttüler adayları

Hasan Aa, Hasan Aa
Erittin yürekten yaa
Seni sandık garlı daa
Düşürttüler adayları

* (TEMİZ;2005;552)

Cefer biner minübüs sürer
Nere varsa bizi garar
Mencilisi bir çit söznen yorar
Düşürttüler adayları

Nuh biner motorsiklete
Gezdirdi de ite ite
Bilmem hangisinde hata
Düşürttüler adayları

Omar adaydan düştü
Zemdi doğru yolu şaştı
İdris oyları aldı kaçtı
Düşürttüler adayları

Fatma TEMİZ

MUHTARLIK AĞIDI - 2*

Andırın'ın Torlar köyünde Mart 2005'te yapılan muhtarlık seçiminde yarış Sadık Temiz ile İdris Temiz arasında olur. Ancak bazı kişiler muhtarlık seçimi yüzünden birbirine küser. Seçimi Sadık Temiz kazanır. Karşı tarafın kazanmasını isteyen Karayığit Musa istediği yere oy vermediği için anne ve babasına küser. Oğlunun bu davranışı kaynak şahsın çok zoruna gider ve o duyguyla aşağıdaki ağıdı söyler:

Bizim Sadık muktar olmuş
Âlemin de aklı durmuş
İdris deriye dolmuş
Kele bacım bizim Musa'ya nölmuş?

Musa ellerin sözüne uymuş
Anan da bağrına vurmuş
Babasını yalnız guymuş
Gene giymaz baban sana

Baban sufranın başına oturur
Üzüle bacın yemek getirir
Heral ortalığı gelin batırır
Musa niye gelmiyor bizim sofraya

Sandık açılmış oylar daalıyor
Sadık muktar olmuş bizim gelin ağlıyor
Musa'mın yolunu gelin bağlıyor
Musa niye gelmiyor bizim sofraya

Ağlıya ağlıya da gezerim
Ben de bu candan bezerim
Ben Musa'mı istemeden üzerim
Ölürsem de Ali Keen kızından mezerim
Anan da davar güdüyor
Baban da gübre atıyor
Ali Keen gızı söz gatıyor
Musa niye gelmiyor bizim sofraya

Üç günden beri gelmiyor
Babryan yüzü gülmüyor
Dünya kimseye galmıyor
Musa niye gelmiyor bizim sofraya

Gelin gapıda oturuyor
Hava da habarın getiriyor
Ortalığı kimler batırıyor
Musa niye gelmiyor bizim sofraya

Ayşe TEMİZ

* (TEMİZ;2005;553)

ÇALINAN EŞYALARIN AĞIDI*

Adana'nın Osmaniye ilçesinde görev yapan Âşık Turabî'nin evine çingeneler girer ve tavuk, tabak, inek ne gelirse alıp götürür. Çalınan hayvanlarına ve eşyalarına çok üzülen Âşık Turabî onlara aşağıdaki ağıdı söyler:

Gapıyı gırıp girmişler
Evimi talan etmişler
Her şeyi alıp gitmişler
Hırsız çalıp gitti gardaş

Gapıdaki arabamı
Döğmüşler yaşlı babamı
Çift dingilli Ford kamyonu
Hırsız çalıp gitti gardaş

Gapıdaki inekleri
Yüklükteki yatakları
Mutfaktaki tabakları
Hırsız çalıp gitti gardaş

Selahattin AVAN (Âşık Turabî)

* (TEMİZ;2005;554)

PERİŞANLIĞIN (KIZ İSTEME) AĞIDI *

Andırın'ın Boztopraklı köyünden Memili (Mehmet) lakaplı Demirçi'nin oğlu lisede okurken Kızıklı'dan bir kıza âşık olur. Aradan zaman geçer Memili'nin oğlu polis olur ve görev yerinden babasına akrabaları vasıtasıyla haber gönderir ve kıızı tarif ederek düğüncü gitmesini söyler. Memili, iki muhtar arkadaşını da yanına alır ve kızın evine gider. Kızı babasından ister. Kızın babası: "Kız üniversitede okuyor, onbeş tatil yakın, kız gelecek. O zaman gelin görüşelim." der. Aradan zaman geçer, okullar tatil olur. Memili, üç muhtar arkadaşı ve bir arkadaş daha yanlarında kızın evine gider. Kızın babası: "Kız, ben üniversiteye dilekçe verdim okuyacağım, şimdi evlenmek istemiyorum dedi" der. Memili: "Tamam okuyan kıza bir şey denilmez okusun kız" der. Kış ayı olduğu için yollar kardan kapalıdır ve o gece o köyde bir eve misafir olurlar. Memili kış günü uzak bir köyde kalmanın ve eli boş dönmek için üzüntüsünü bütün şiddetiyle hissetmeye başlar ve misafir olduğu evdekilere: "Şu tokacı getirin bana, o tokaca bir tel çekileyeyim de bem bu perişanlığımı iki ağıt yakayım." der ve başlar söylemeye:

Üçümüz muhtar birimiz sivil
Uzandı arkamızdan da Dırl
İndik minibüsten bir yağmur çamur
İslandı elbiselerimiz ancak temmuzda gurur
Oralarda şimdi gız arama zamanı mı

Yokarısı Çokak beri Akifiye
Söylemişler gıza devem edecekmış okumaya
Bir daş attık dibi görünmedik guyuya
Şimdi daş çıkarma zamanı mı

Orasına derler Arpa Tarlası
Bülbül olurmuş yabancı yerin gargası
Çalışkanımız gızın gafası
Şimdi gafa bozma zamanı mı

Hasan Musdili'nen Mahmili neden buralarda gezer
Gördüğü arabaların plâkasını yazar
Bre oğlum gendi melmeketiyinin gızı buralardan güzel
Oralarda şimdi gız arama zamanı mı

Mehmet KÜÇÜK (Memili)

KORKAK YEĞENİN VE CEREN'İN AĞIDI *

Eski zamanlarda dayısından başka kimsesi olmayan bir genç, komşu köyden Ceren adlı bir kızı sever. Genç gelir dayısının yanına: “Dayı şu köyde benim bir sevdiğim kız vardı, ama yarın onu gelin ediyorlar. Seğmenin elinden nasıl alırız senden başka kimsem de yok ne yapacağımı şaşırdım.” der. Yeğenini çok seven dayısı da: “Yeğenim sen git filan yerdeki ardıcın dibine otur, seğmen gelirken silahını kuşan vur. Bende arkadan gelip vurayım ve böylece adamların elinden gızı alalım.” der. Seğmen söylenilen yerden geçip gider, gençten hiçbir ses çıkmaz. Adam yeğenin yanına varır ki yeğeni korkusundan altına pislemiş. Bunun üzerine dayısı çok üzülür ve orada aşağıdaki ağıdı söyler:

Keten gömlek geymiş ucu yazmalı
Yazmasının ucu gürün almalı
Ey avcıyı vurub da Ceren'i almalı
Vur yien üstüne Ceren varıyor oy oy
Ey varıyor oyy eyy varıyor oy oy oy

Keten gömlek geymiş de ucu nazik
Gollarını sıkmış da altın bilenzik
Ey avcıyı vurun da Cerenè yazık
Vur yien üstüne Ceren varıyor oy oy
Ey varıyor oyy eyy varıyor oy oy oy

Guşanıver de tüfengini yayını
Gösteriver de cemalını boyunu
Aman yienim utandırma dayını
Vur yien üstüne Ceren varıyor oy oy
Ey varıyor oy o eyy varıyor oy oy oy

Duran AVAN

* (TEMİZ;2005;556)

HACI VELİ'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Rıfatiye (Osmancık) köyünden Hacı Veli Duman, 1983'te Malatya'da bir trafik kazası geçirir. Hacı Veli'yi Mersin Devlet Hastanesi'ne götürür ve yatırır. Hacı Veli, gözlerini açtığı anda tanımadığı bir hastanede her tarafının yara ve kırıklarla dolu olduğunu görür. Çevresine göz atar ve kimseyi tanımadığını anlayınca çok üzülür. Ana yok, baba yok. Vücudunun her tarafı çok ağrıaktadır. Kaynak şahıs kendi haline ve çaresizliğine çok üzülerek aşağıdaki ağıdı yakar:

Yiterim yiterim gapı açılmaz
İçerim içerim zehir içilmez
Can datlıdır datlı candan geçilmez
Ben ölüyüm sen gal galan el gızı

Gadir Mevla'm yüce dağdan aşırıldı
Aşırıldı da şu Mersin'e düşürdü
Ağrı geldi diz gapaktan deşirdi
Ben ölüyüm sen gal galan el gızı

Yedi yıldır bir meyvacık yetirdim
Yetirdim de gölgesinde oturdum
Gollar açıp üstüne mi yatırdım
Ben ölüyüm sen gal galan el gızı

Hacı Veli DUMAN

* (TEMİZ;2005;557)

KAZA İLE ELİNİ VURAN PAŞA ÇOMULU'NUN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünden Paşa Çomulu adlı genç, yazın See Yaylası'na gider. Yaylada av tüfeğini doldururken kazayla tüfek elinde ateş alır ve eli parçalanır. Döne Hanım kardeşini Kahramanmaraş'ta tedavi ettirmek için yola çıkar. Yolda giderken yaranın acısıyla Paşa feryat figan eder. Döne Hanım kardeşinin acı içinde kıvranarak ağlamasına dayanamayarak arabada aşağıdaki ağıdı söyler:

Aman şu dağları aşım
Şaşım babamoğlu şaşım
Şu Mevl'e'm yardım eylesin
Gardaş ben gurbete düştüm

Görünür Maraş'ın baa
Yüreemde goymadın yaa
Gaygeyleme geldik gardaş
Görünüyor Ahar Daa

Maraş'ta da çifte oluk
İşimiz Allah'a galık
Babamoğlu gürşun deemiş
Barnakları belik belik

Andırın'ın yolu uzak
Yırak yere mektup yazak
Bibimoğlu burda mola
Gel gardaş gooşu gezek

Görünmez dumannı dağlar
Bacın arkansıra ağlar
Galma gedek babamoğlu
Nişannın da gara bağlar

Döne EKİCİ

* (TEMİZ;2005;558)

HARUN ÇİNGİL'İN AĞIDI*

Andırın merkezde yaşayan Harun, dört yıl Düziçi'nde, beş yıl da Samsun'da okur. Okuduğu yıllarda hiçbir yönden babasını üzmez ve zor durumda bırakmaz. Kaynak şahıs, oğlunun hem gurbette oluşuna hem de kendini hiç sıkıntıya sokmayan bu güzel huyuna çok sevinir ve efkârlanarak oğluna şöyle bir ağıt yakar:

Dokuz sene gurbet elde
Kaldın yavrum helal olsun
Çeşit çeşit hülyalara
Daldın yavrum helal olsun

Ömrüyün baharı yeni
Allah'ım korusun seni
Perişan etmedin beni
Hakkım sana helal yavrum

Bu sözlerim sana özel
Dileğin dilemiş ezel
Hakkında hayırlı güzel
Versin yavrum helal olsun

Nuri Çingil'im neyledi
Dilin döndüğün söyledi
Her zaman dua eyledi
Hakkım sana helâl yavrum

Nuri ÇİNGİL

* (TEMİZ;2005;559)

GÜCÜK'ÜN AĞIDI (TATLI AĞIDI) *

Andırın'ın Beşbucak köyünden Eskici Hüseyin denen kişi, kızını Gücük lakaplı gence verir. Ancak kız bir süre sonra vazgeçer. Gücük, kızın amcasına 500 lira verir ve kendisine yardımcı olmasını rica eder. 5000 lira da kızın babasına verir. Para işinden sonra kızı ikna ederler ve Gücük'e verirler. Bu olaylı tatlı(sucuk) yeme işini duyan kaynak şahıs çok üzülerek aşağıdaki ağıdı yakar:

Gücük'e dağlı dediler
Sucaa yağlı dediler
Beş bin beş yüzü alınca
Maraş'ta vali dediler

İki evi yapı atlama
Millet dadanmış datlıma
Sucuk tükendi herifim
Sen ol da buna çatlama

Selbi'ye sucuk salmamış
Fadıma hatire gelmemiş
Döndü'ye sucuk tokanmış
Bereket versin ölmemiş

Ali'm de yemiş sucuğu
Sırtına geymiş gocuğu
Zalım ımış zalım Hösüün
Geri şimdi etmiş Gücüg'ü

Mustafa ESKİCİ

GINDAL SÜLEYMAN'IN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Telli Hatın, Gındal Süleyman'ın Kızılca Yaylası'ndaki evine varır. Gında Süleyman'ın hanımı da fazla ilgi göstermez Gındal Süleyman'a da: "Avrada da mı ayağa kalkayım," der ve yerinden kalkmaz. Bu söz, Telli Hatın'ın çok zoruna gider. Çok üzülen ve canı sıkılan Telli Hatın, aşağıdaki ağıdı söyler:

Çocukları evde goymuş
Şerif de atar tetiri
Avrat sandık yanna vardık
Avrat bilmedi hatırı

Sülemen'e selam söylen
Bir iyice avrad alsın
Yüzü güleç dili datlı
Sülemen'e gurban olsun

Gahve gara bir su amma
Lakin tartıya pahalı
Sordum aslâ görgüsü yok
Tikennikte böyümüş dalı

Et yemez ki çıka yaza
Gıvrılmış yatmış köşüye
Bana Telli Hatın deller
Ayağa galdırrım paşıya

Behzat GÖK

* (TEMİZ;2005;561)

ÇARESİZ İNSANLARIN AĞIDI *

Andırın'ın Geben beldesinde yaşayan Nurettin Miral, çevresinde yaşayan çaresiz insanların haline çok üzülür. İnsanların topluma faydalı fertler olarak yetiştirilmesini, Allah'ın kitabını bilmesini, vatanını milletini sevmesini, gelecektekilerin de şimdikiler gibi yanmamasını ister ve efkârlanarak aşağıdaki ağıdı söyler:

Her taraf çaresiz insanla dolu
Gidiyor bilinmez meçhule yolu
Boynuna dolanmış ecelin golu
Söyleyin bu dünya kimin dünyası

Çirkefe düşüp de feryat edenler
Kötülüğe çaresiz mahkûm kalanlar
Sayısı belirsiz her gün ölenler
Söyleyin bu dünya kimin dünyası

Nurettin MİRAL

* (TEMİZ;2005;562)

ZAMÂNE HOCALARINA AĞIT *

Andırın'ın Kızıloluk köyünde yaşayan Süleyman Duman, bazı imamların yeterli bilgi birikimine sahip olmadan imamlık yapmalarına çok üzülür ve dayanamayarak bu tür imamlara aşağıdaki ağıdı söyler:

Ezeni okuyor namaz gılmıyor
Guranı okuyor tecvid bilmiyor
Alıyor parayı garnı doymuyor
Hey vatandaş böyle imam olur mu

Aklı fikri izin alıp kaçmada
Bağ bahçe dikip de ekin biçmede
Üstüne yok köyde adam seçmede
Hey Allah'ım böyle imam olur mu

Bir okuduğunu yüz kere okur
Gurandan uzak ilimden fakir
Azıcık dokunsan eyliyor küfür
Hey arkadaş böyle imam olur mu

Canım gurban olsun asil imama
Ne yaparsa yapsın deme bana ne
İslâmiyet çok incedir bilene
Bu gadar da gaba imam olur mu

Süleyman'ım Hoca denmez bunnara
İmamlıkta dikkat edin şunnara
Tadili erkana güzel Guran'a
Muhammed'den iyi örnek olur mu

Süleyman DUMAN (Çoban Sülo)

ÖĞRETMENLER GÜNÜ ŞİİRİNİN AĞIDI *

Andırın'ın Sisne köyünde 1970'te Kayseri'nin Develi ilçesi ile Adana Kadırlı'nın Soğancılar köyünden olan iki öğretmen görev yapmaktadırlar. Öğretmenler günü nedeniyle Türkiye genelinde şiir yazma yarışması yapılır. Yunus Balıkçı adlı öğrenci okuldan gelir ve babası Ali Balıkçı'dan bir şiir yazmasını ister. Yunus'un babası oğlunun yalvarmasına dayanamaz ve bir şiir yazar. Yunus'un şiirini inceleyen öğretmenler, kendi aralarında görüşüp, "O çocuk böyle güzel şiir yazamaz" derler ve şiiri göndermezler. Sonunda şiiri Ankara'ya gönderme günü biter. Aradan on gün geçtikten sonra Hüseyin Kurak adlı öğretmen öğrencilerin babalarına şiirleri kimin yazdığını sorar. Durumdan şüphelenen kaynak şahıs öğretmenlere: "Yoksa şiiri göndermediniz mi? diye sorar. Onlar da: "Göndermedik" derler. Bu duruma çok sinirlenen kaynak şahıs, o üzüntüyle iki öğretmene şöyle bir ağıt söyler:

Aslen Develi de Gayseri ili
Galmamış imanı şaşırılmış yolu
Peygamber tanımaz Allah'ın gulu
Biri Gayserili biri Suvancı

İncelmiş beli de uzundur boyu
Galmamış imanı kötüdür huyu
Müslüman guluna gazıyor guyu
Biri Gayserili biri Suvancı

Gazdığı guyuya gendiler düşer
Galmamış imanı ölürken şaşar
Cehennem üstüne sırtarır goşar
Biri Gayserili biri Suvancı

Küçük yavruları elden alannar
El gördülük namazını gılannar
Rakı şarap nerde onu bulannar
Biri Gayserili biri Suvancı

Âşık Ali'm öğretmeni üverim
Bilirlerse dilim ile düverim
Selayetim olsa burdan guvarım
Biri Gayserili biri Suvancı

Ali BALIKÇI

ÂŞIK ALİ DEMİR'İN AĞIDI*

Andırın'ın Efiragızlı köyünün Sazak obasında yaşayan Âşık Ali Demir, genç yaşta felç olur. Etraftaki gençlere bakar bir de kendi gençliğini düşünür. Yaşadığı hayattan bunalan Âşık Ali 01. 03. 1978'de efkârlanarak aşağıdaki ağıdı yakar:

Dokuz ayda geçtin kan deryasını
Geldiğin kapusuz handan usanma
Düşün emeğini can çaryasını
Sakın hor görüp de benden usanma

Gerçeği der isek olur hikâye
Bilir de bilmez başka bir gâye
Her nefes alışta bak şu emeye
Dedi böyle çalış senden usanma

Yoldaş olma kanlı kinli bayına
Seni tuzak yapar kurar dayına
İnkârcı olup söğme soyuna
Damarında asil kandan usanma

Koskoca tarihi kanınla yazdın
İmparator kurdun kıtalar geçtin
Neyinden usandın neyinden bezdin
Bu günü görüp de dünden usanma

Tenin güzel şanın güzel sen güzel
İman güzel ahlak güzel din güzel
Sazım güzel sözüm güzel ben güzel
Âşık Ali derler ondan usanma

Nuri ÇİNGİL

* (TEMİZ;2005;565)

KÜÇÜK MUSTAFA'NIN AĞIDI *

Andırın merkezde yaşayan Küçük Mustafa'nın babası şair ruhlu bir özelliğe sahip olduğu için, Küçük Mustafa'nın üç büyük ağabeyine de şiir yazar. Küçük Mustafa dokuz yaşına geldiğinde babasına: "Babacığım üç büyük ağabeyime de şiir yazdın ama bana yazmadın, zaman gelir bir gün bana da şiir yazarsın." der. Oğlunun sitem dolu sözlerine bir cevap veremeyen baba Nuri Çingil akşam yatar. Gece yarısı uyanır, küçük oğlu Mustafa'nın sözleri aklına gelir. Bir anda efkârlanan baba kâğıdı eline alır ve oğluna aşağıdaki ağıdı yazar, sabah uyandığında okuması için Küçük Mustafa'nın başucuna bırakır:

Çantayı takmış beline
Kalemi almış eline
İnciler dizmiş diline
Küçük Mustafam Mustafam

Daha küçüktür boyu
Bilmem kime çekmiş huyu
Sanki tam bir kabadayı
ÇİNGİL Mustafam Mustafam

Anasından hiç ayrılmaz
Babasının görünce durmaz
Kolay kolay yemek yemez
Küçük Mustafam Mustafam

Akşam erkencecik yatsın
Sabah okuluna gitsin
Bizlere de dua etsin
Çingil Mustafam Mustafam

Netsin Nuri Çingil netsin
Tutup gözlerinden öpsün
Kızların koinunda yatsın
Küçük Mustafam Mustafam

Nuri ÇİNGİL

* (TEMİZ;2005;566)

MAHMUT ASLANTAŞ'IN AĞIDI (ŞOFÖR AĞIDI) *

Andırın merkezde yaşayan Nuri Çingil'in dünürü olan Mahmut Aslantaş (Mahmut Usta) şoförlük yaparak geçimini sağlamaktadır. Ancak yollarda çok hızlı araba sürdüğü için kaza yapmasından korkan kaynak şahıs, hızlı gitmesine gönlü razı olmadığı dünürü için aşağıdaki ağıdı yakar:

Dinle beni canım kardaş
Azraile olma yoldaş
Sen gazına yavaş yavaş
Bassan nölur şoför abi

Ayarlasan sen hızını
Üzmesen karın kızını
Etsen çeşitli nazını
N'olur sanki şoför abi

Sabrın sonu selamettir
Sürat ise melâmettir
Bu can sana emanettir
Bilsen nölur şoför abi

Nuri Çingil bile bile
Getirdi sözünü dile
Sen yoluna güle güle
Gitsen nölur şoför abi

Nuri ÇİNGİL

* (TEMİZ;2005;567)

NURİ ÇİNGİLİN AĞIDI (GÖÇ) *

Andırın merkezde yaşayan kaynak şahısın oğullarından biri 19 Mayıs Üniversitesi'ne, diğeri Afyon Kocatepe Üniversitesi'ne okumaya gider. Bir diğeri ise askere gider. Evlatlarının üçünün birden ayrılıp gitmesine çok üzülen kaynak şahıs, İş yerinde iş gücü yönünden sıkıntı yaşanırken bir de istemediği bir yerden istemediği bir haber daha gelir. Yaşadığı ortamdan ve hayattan iyice bunalan kaynak şahıs o ruh haliyle Nisan 2005'te kendi haline şöyle bir ağıt yakar:

Bu dünyadan göç etmeyi
Özledim canım özledim
Tabuda binip gitmeyi
Özledim canım özledim

Mezara girip yatmayı
Huri kızlara bakmayı
Cennete çadır çatmayı
Özledim canım özledim

Çingil'im ister gülmeyi
Allah'ın kulu olmayı
Ebedî yerin bulmayı
Özledim canım özledim

Nuri ÇİNGİL

* (TEMİZ;2005;568)

AŞILAK HACCA'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Parmaksızlar köyünde yaşayan Aşılak'ın kızı Hacca Kuşçu'yu Andırın'ın merkezinde yaşayan Hüseyin Daloğlu'na verirler. Damadı beğenmeyen kaynak şahıs Aşılak Hacca'ya çok üzülür ve aşağıdaki ağıdı yakar:

Varın söylen bacısına
Dayanılmaz acısına
Nasıl vardın kele Hacca
Ormaniyé'nin sucusuna

Varın söylen dayısına
Hesab yetmez sayısına
Nasıl vardın kele Hacca
Daloğlu'nun ayısına

Bakın şunun hırkasına
Boncuk dakmış arkasına
Nasıl vardın kele Hacca
Daloğlu'nun soykasına

Bedriye PARMAKSIZ

* (TEMİZ;2005;569)

SÖZ TUTMAYAN KADININ AĞIDI*

Bir yerde fakir bir adam varmış. Adamın hanımı dediğini hiç tutmaz yap dediğini yapmazmış. Giyinir kuşanır bol bol gezermiş. Bu duruma çok üzülen adam hanımının durumuna ağıt yakar:

Yörü bre yörü Anteb'in gızı
Senin yakışın da yazınan gelir
Gatar gatar olmuş telli durnalar
Ördeğe garışmış bazınan gelir

Dostumun golunda altın burmalar
Oturmuş da gaşın gözüün sürmeler
Gatar gatar olmuş telli durnalar
Ördeğe garışmış bazınan gelir

Yiyidi yiyid eden sıranan peklik
Yiyidi kötü eden kör olsun yokluk
Sen seni sarpa çekme gınalı keklük
Ördeğe karışmış bazınan gelir

Döne HÖBEK

* (TEMİZ;2005;570)

KOLANCI KADININ AĞIDI *

Andırın'ın Boğazören köyünde kadınlar kolan dokunmaktadır ancak kadının biri Safiye Hanımı çağırır ve o arada kolanın tezgâhını söker, ipi ve yarım kolanı bahçenin ağlının içine sokar ve eve gider. Safiye Hanım gelir aralarında konuşurlar kadın tekrar tezgâhı kurar ve kolan dokumaya devam eder. Bu olup bitenleri uzaktan gözetleyen Safiye Hanımın eşi Ahmet Bey olup bitenleri hanımına sorar ve o da: “Kolanın bir ipi kırılmış da onu geri ılıyamamış” der. Alaz denilen yerde kurulan kolan tezgâhında olup bitenlerin aslını öğrenen kaynak şahıs, kadının beceriksizliğine üzülererek aşağıdaki ağıdı yakar:

Alazda ıymış golanı
Dokur dolanı dolanı oy oy oy
Uluynamaz gırlanı
İşte bu golancı bacım

Golan alazda bekler
Gelir dakkada yoklar
Gılıcı bahçiya saklar
İşte bu golancı bacım

Gul Ahmed'im eder metin
Vallah dakkada da koyar tek katın
Golancı olmayan hatın
İşte bu golancı bacım

Ahmet GÖK

* (TEMİZ;2005;571)

DUL KADININ AĞIDI*

Osmaniye'de 2002'de 50 yaşında dul olduğunu söyleyen bir kadına Andırın'ın Tufan Paşa mahallesinde yaşayan Ömer Yıldız, çok acır ve doğrudan seni götüreyim de diyemez. Fakat kadının durumuna çok üzülür ve şöyle bir ağıt yakar:

İnci gibi dişlerin var
Güzel gara gaşların var
Altmışında yaşların var
Eyi bir gün göreceksin

Poçulu bir hanım geldi
Derd üstüne derdler goydu
Sabah güneş yeni doğdu
Eyi bir gün göreceksin

Dutmaz oldu elim golum
Güzel söyler dertli dilin
Gadirliden geçer yolun
Eyi bir gün göreceksin

Yaylanın suyu sook akar
Çiçekleri güzel kokar
Isıcak belini büker
Eyi bir gün göreceksin

Yıldız'ım der yaylıya gedek
Son güz ayını hesap edek
Aralık da geri gelek
Eyi bir gün göreceksin

Ömer YILDIZ

* (TEMİZ;2005;572)

ANNELERİN AĞIDI *

Andırından Yaycıoğlu Ali Ağa'nın kızı Mahire Yaycıoğlu'nun oğlu Tayyar, ilkokulda okurken öğretmenleri Anneler Günü nedeniyle şiir isterler. O da annesine gelir söyler. Anne Mahire de yanlarından ayrılıp ebedî hayata hicret eden ve kendilerini yapayalnız bırakan fedakâr annesi aklına gelir annesini düşünür ve çok üzülür. O üzüntüyle bütün annelere aşağıdaki ağıdı söyler:

Dokuz aydır hep anneler götürür
O doğuncak gaygısını bitirir
Altı ayı doldurunca oturur
Ona neşeyinen bakar anneler

Dokuz aydır hep anneler taşıyan
Evladının sevgisiyle yaşayan
Gış gününe gece kalkıp üşüyen
Zemheride bebe veren anneler

Durmaz o yavrular her zaman ağlar
Uyusun der anneler ninniler söyler
Anneler oturur, hep uyur beyler
Hakkı bitmez idaaldir anneler

Birbuçuk yaşarsa aya kalkar
Evin eşyasını hem kırar döker
Başın boş bıraksan kendini yakar
Ona çok dikkatli bakar anneler

İki yaş deyincek annaşır dili
İşte bu annenin neşeli gülü
Gapı açılırsa tez dutulur yolu
Koşup da getiren yine anneler

Altı yedi yaşarsa geder okula
İstikbâl ümüdü gelir akıla
Yaka önnük onu sokar şekile
Ödevini yaptırannar anneler

Büyüdükçe anne aklın şaşırır
İstediği yemekleri pişirir
Evlad sevgisini kalpte taşırır
Ciğerim paresi diyen anneler

Suç olursa anne ona darılır
Pişman olur üzülecek sarılır
Öluncüye evlad diye yorulur
Yorulduğun hissetmiyen anneler

Gumarlar, oynasa içkiler içse
Gavgalar çıkarsa başa dert açsa
Bilirsiniz bunlar çok büyük suçsa
Gine avkatlığın yapar anneler

Evlat deyin anne ömrün çürütür
Ki kızlar yağlarını eritir
Bütün askerleri anne üretir
Vatanın bekçisi gine anneler

Gızsa gelin oğlan ise askere
Artık hasretlik düştü başlara
Beyaz düşer o simsiyah saçlara
Hazan görür bahar görmez anneler

Mektubu gelirse okudur dinler
Biraz gecikince uyumaz inler
Allah tez geçsin der sayılı günler
Askerin gününü sayan anneler

Düşmanınan bir de savaş çıkarsa
İşte bu, annenin belin bükerse
Gazi döner şehit ocak yıkarsa
Viran bekler gara bağlar anneler

Yeter artık son veriyom sözüme
Alev düşer annelerin özüne
İyi olsun der hem oğluna gızına
Son nefeste yavrım diyen anneler

Mahire YAYCIOĞLU

SELE GİDEN FATMA'NIN AĞIDI*

Andırın ile Kadirli sınırında yaşayan Bulutyaran lakaplı bir genç 17 yaşlarındayken 25 yaşındaki bir kıza âşık olur. Bulutyaran, aynı zamanda öksüzdür. Gencin anası, kızın yaşı büyük olduğu için onu almak istemez ama genç alırım der. Birgün kız Keyiş (Keşiş) Suyu'ndan karşıya geçip ıstar getirmeye gitmek ister. Bulutyaran, kıza: "Gitme hava bozuk, yağmur yağar dere taşabilir." der. Kız dinlemez gider. Bulutyaran'ın içi rahat etmez, kızın arkasından gider kızı izler. Bir de bakar ki sel geliyor. Oğlan, "Gelme! diye bağırır ama kız ıstarı omzuna almış derenin tam ortasından geçerken sel kızı alır götürür. Kız ilerde bir çınarın dalından tutar, bağırır başlar. Oğlan gider ağacın diğer dallarından tutarak kızın yanına varır ve kızı kurtarır. Arkasından başlar söylemeye:

Gaç zamandır yalvarırdım ben sana
Etme diye etme diye sevdiğim
Yeminner mi verdiler benim sözümü
Dutma diye dutma diye sevdiğim

Dilin söyler dudakların öğrenir
Belden evel etekleri davranır
Yol önünde gıvrım gıvrım gıvrırır
Gitme diye gitme diye sevdiğim

Ben mailem senin gibi dilbere
Hele goynundaki iki narlara
Yine bahar geldi guru yerlere
Yatma diye yatma diye sevdiğim

Hayrullah GURA

* (TEMİZ;2005;575)

GELİNLİK HATİCE'NİN TATLI AĞIDI*

Andırın merkezde yaşayan kaynak şahıs, Hatice Aslantaş ile oğlunun ağız tatısını yer. Ancak oğlanın babası olan kaynak şahıs büyük tatlıyı da yiyerek oğlunun mutluluğuna mutluluk katmak ister. Gelinlik Hatice ise liseden yeni mezun olduğu için biraz dinlenmek ister. Bu duruma çok üzülen kaynak şahıs efkârlanarak şöyle bir ağıt yakar:

Kış iken de ettik yazı
Yürekte başladı sızı
Bacımın da nazlı kızı
Gel yiyelim şu tatlıyı

Gece gündüz duramıyom
Çok özledim varamıyom
Sensiz hayal kuramıyom
Gel yiyelim şu tatlıyı

Ufuktaki büyük nursun
Sen bizimsin herkes duysun
Hakkımın da yüzü gülsün
Gel yiyelim şu tatlıyı

Çıngılım saydı düzledi
Hep bu günleri gözledi
Tatlı yemeyi özledi
Gel yiyelim şu tatlıyı

Nuri ÇİNGİL

* (TEMİZ;2005;576)

GELİN HATİCE'NİN AĞIDI *

Andırında yaşayan kaynak şahsın dört oğlu olur ama hiç kızı olmaz. En büyük oğluna Hatice Aslantaş adlı kızı 26. 11. 2004'te istemeye gider. Kızın ailesi Hatice'ye sorar. O da kabul edince hiç kızı olmayan ve gelinini çok seven kayınbaba kızının da olmayışına efkârlanarak şöyle bir ağıt yakar:

Yüce Mevlâ'm senden razı
Olsun kızım ne diyeyim
Ömür boyu nurlu yüzün
Gülsün kızım ne diyeyim

Gökyüzündeki meleğin
Boşa gitmesin emeğin
Dilediğin her dileğin
Olsun kızım ne diyeyim

Hatice'dir senin adın
Her an her zaman muradın
İki cihanda da tadın
Olsun kızım ne diyeyim

Hakk'tan yana aç ellini
Zikir eyle hem dilini
Nuri Çingil'in gelini
Olsun kızım ne diyeyim

Nuri ÇİNGİL

* (TEMİZ;2005;577)

HATİCE ANNEYE SİTEM AĞIDI*

Andırın merkezde yaşayan kaynak şahıs, 1974'te annesi Hatice Hanım'a çok sevdiği bir kız olduğunu söyler ve bir an önce onu istemeye gitmesini söyler. Ancak anne Hatice Hanım: "Oğlum acele etme, askerliğini yap gel, gerisini bana bırak" der. Kaynak şahıs çok ısrar etmesine rağmen annesini ikna edemez. Son çare olarak annesine: "Anne sana bir şiir yazarsam kendi kendine gidersin," der ve aşağıdaki ağıdı söyler. Söylenen ağıdı duyan anne, dayanamaz ve bir gün sonra kızı istemeye gider. Kaynak şahıs da böylece amacına ulaşır.

Akpınar'da neler ettin sen bana
Bir düşman gibi davrandın ana
İki oğlum diye sevmek isterken
Vurunca belimi kırdın sen ana

Remzi oğlum diye neler tutuyon
Nuri Çingil'im diye iki tokat atıyon
O damdan o damlara hopluyon
Öldürmek mi maksadın benim anacığım

Yumurtalar yedin kel olsun diye
Yetişip dünyaya gelmesin diye
Remzi oğlum biraz büyüsün diye
Neler yaptın bana benim anacığım

Allah'ın sayesinde dünyaya geldim
Oh yavrum deyip de bağrına bastın
Verdin memelerin sütün emzirdin
Burnumdan getirdin benim anacığım

Nuri ÇİNGİL

* (TEMİZ;2005;578)

TELLİ HATIN'IN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Telli Hatın, Bee Pınarı yaylasındaki akrabası Lutfiye Hanımın yanına ziyarete gider. Yaylaya varduktan sonra komşu evleri de ziyaret eder. Telli Hatın saygın birisi olduğundan herkes bir şeyler verir ve Telli Hatın'ın eli iyice dolar. Geri Lutfiye Hanımın yanına döner. Telli Hatın'ın eve iyice yaklaşmasına rağmen, ne Lutfiye Hanım ne de kızlarından biri karşılayıp da elindeki eşyalara yardım eder. Bu duruma çok kızan Telli Hatın: "Köpeğin kızları bana karşı gelmediniz size ağıt yakarım der." ve birkaç kıta söyler. Telli Hatın'ın ağıtla taş vurmasına çok üzülen Lutfiye Hanım da aşağıdaki ağıtla cevap verir:

Gara Yusuf'un dağları
Yaylacı Göğahmet ağları
Yarin de orayı deşer
Yetmiş Maraş'ın bağları

Gara Yusuf'un dağından
Toplamış çayı tütünü
Yarin neriye gedicin
Göğahmetli'nin hatını

Bacısının adı Hasibe
Ne gelse derim nasibe
Ben sahip çıkamam anam
Deşirib gelen hısıma

Angarada yol değniyor
Bu dezzemin torunnarı
Dünyayı deşirir gelir
Garşı varmaz gelinneri

Sariye GÖK

* (TEMİZ;2005;579)

IX- Andırın Yöresinde Kına Gecelerinde Söylenen Ağıtlar

KINA TÜRKÜSÜ - 1 *

Andırın'da yapılan düğünlerde gelinler gitmeye hazırlanırken, kına yakarken, damadın evine yaklaşıldığında ve gelin damadın evine girdiğinde kına türküsü ve gelin övmesi şeklinde türküler söylenmektedir:

Topacık topacık görünen daşlar
Babayın damının daşı deyil mi
Siyimce siyimce yağın yağmurlar
Anayın gözünün yaşı deyil mi

Kak gelin yokarı deşir şeşini
Ağla ağla sil gözüyün yaşını
Gına mı gına mı yeşil gına mı
Ağlatmayın benim sefil anamı

Samenler geldi dizildi
Heral gınam yakıcılar
Yeni umudum kesildi
Beni alıb gediciiler

Bir incecik yol dolanır
Atlar gediği dolanır,
O da başından bulanır
Ana böüdür el gönenir

Bindirirler yağız ata
Götürürler duta duta
Yollan beni eşim kızlar
Yedioluk'tan daha öte

Mezleeler dutar hozak
Pürçünen yerini yazak
Gısmetim galkıyor amma
Bilmem yakın bilmem uzak

Seemenim geldi duruyor
Düğünümü gurucular
Şimdi umudum kesildi
Gayrı beni vericiler

Gız anası gız anası
Hanı bunun öz anası
Hıllan kızlar hıllan kızlar
Ben deyim de bellen kızlar

* (TEMİZ;2005;580)

Gurbet ele gedyorum
Üç Oluk'tan yollan gızlar
Fazla yakmayın gınamı
Delmeyin benim sinemi

Şu yüzüme duvak vurdular
Çaarın gelsin anamı
Gız anası gız anası
Yansın gızıyın gınası

Yengeler geldi dizildi
Dizimin bağı çezildi
Şöyle döndüm baktıydım
Anamın benzi bozuldu

Elimi yuduğum arklar
Belimi verdiğim dutlar
İşte geldim gedyorum
Silip süpürdücem yurtlar

Babam ekinin yetti mi
Gardaş mırazın arttı mı
İşte geldim gedyorum
El gızı keyfin yetti mi

Duz torbası duzsuz galdı
Ağ satırı susuz galdı
İşte gelin gedyorum
Böyük ev de ıssız galdı

Atladım geçtim Tuna'yı
Kır ata yakın gınayı
İşte geldim gedyorum
Ağlatman sefil anayı

Gardaş biderin bitti mi
Babam ekmeyin arttı mı
İşte geldim gedyorum
El gızı keyfin yetti mi

Aşşığıdan göç geliyor
Gürültüsü geç geliyor
Gız anadan ayrılması
Ölümden de güç geliyor

Şo garşıdaa güvertiler
Ekin daal suvanımıŝ
Gız anadan ayrılması
Düğün değil dumanımıŝ

Tarlaya bostan ekerler
Vaatı gelince sökerler
Gurbet ele giden gızın
Gözüne sürme çekerler

Eli'in gınası hamırdan mıydı
Gözünün sürmesi kömürden miydi
Gız anayın yüreyi demirden miydi
Sabahtan gızın gediıyor

Safiye TEMİZ

KINA TÜRKÜSÜ - 2*

Başına baalamam allar
Boşandı duttonğum dallar
Aalasana babam gızı
Anam olsa durmaz aalar

Dolanır gelir gelinci
Elinde yalım gılını
Böyük evin dadı gaçar
Gız anadan ayrılını

Gara goyun meler gelir
Dağı daşı deler gelir
Gurbet ele geden gızın
Gör başına neler gelir

Gara goyun etli olur
Gâvurması datlı olur
Gurbet ele geden gızlar
Ölmez amma dertli olur

Ayşe PARMAKSIZ

* (TEMİZ;2005;584)

KINA TÜRKÜSÜ - 3 *

Yeşil gınamı ezsinler
Altın renkli tas içinde
Gediyorum arkadaşlar
Artık galbim yas içinde

Tel elekten un elerim
Kervan geldi gezelerim
Elinizi beri verin
Halallaşak dezzelerim

Baba kızın çok muyudu
Bir kız sana yük müyüdü
Kör olası emmilerim
Heç oğlunuz yok muyudu

Gediyorum elinizden
Gurtuluyom dilinizden
Yeşil başlı ördek olsam
Su da içmem gölünüzden

Don yuduğum yassı daşlar
Kölgelendiğim kaba ağaşlar
İşte goyup gidiyorum
Halallaşak arkadaşlar

Atladım geçtim eşiği
Sofrada buldum gaşığı
İşte goydum gidiyorum
Büyük evin yakışığı

Gız anası gız anası
Başında mumlar yanası
İşte goydum gidiyorum
Hanı bunun öz anası

Taba'a düzülen gına
Ben aalarım yana yana
İşte goyub gidiyorum
Dua edib gara güne

Başıma bağlaman allar
Boşandı duttuğum dallar
İşte goyub gedyorum
Yarin beni kimler yollar

Gız anası gız anası
Hanı bunun öz anası
İşte goyub gedyorum
Ağlasana kör olası

Elimi yuduğum arklar
Arkamı verdiğim dutlar
İşte goyub gedyorum
Silip süpürdüğüm yurtlar

Bedriye PARMAKSIZ

KINA TÜRKÜSÜ - 4*

Çukurova'dan Kayseri'nin Develi ilçesine gönülsüz verilen kız çok üzülür ve kendi haline ağıt yakar. Bu ağıt Andırındaki düğünlerde kına türküsü olarak söylenmektedir. Bu yüzden kına türküleri içinde vermeyi uygun gördük:

Develi'nin bayırına
At örklerler çayırına
Vermen beni Develi'ye
Ana baba hayırına

Devel`oğlu'nun inadı
Keklik gafese dünedi
Vermen beni Develi'ye
Elalem sizi gınadı

Develoğlu burdan geçti
Soğuk sularını içti
Gavırımış Develoğlu
Güzelin hasımı seçti

Devec`oğlu deve çeker
Devesinin yükü şeker
Anası dul, oğlu beker
Vermen beni deveciye

Devec`oğlu burdan geçti
Gayseriye dükkan açtı
Gızın gözeline seçti
Vermen beni deveciye

Develeri heyhe bilmez
İnsannarı selam almaz
Yanalsam başımı yusam
Beliğimi ören olmaz

Develeri haydan almaz
İnsannarı dilden bilmez
Vermen beni Develi'ye
Develi'ye giden gelmez

Mehmet TEMİZ

* (TEMİZ;2005;586)

KINA TÜRKÜSÜ - 5 *

Dolandı geldi gelinci
Elinde yalım gıncı
Heybeye goyun yemişi
Dokunsun gına gümüşi

Gız anası gız anası
Başında mumlar yanası
Gız gınayı yaktırmıyor
Yok mu bunun öz anası

Elimde mendilim gara
Yüreğimin başı yara
Amanetim bir gardeşim
Yok annem halından bilen

İnce elekte duz elerim
Ferman geldi gezelerim
Ben gedyom arkadaşlar
Yarın beni kimler yollar

Cıgıl cıgıl akar sular
Zından oldu bana dağlar
Ben gedyom arkadaşlar
Yarın beni kimler yollar

Fatma ÇAVUŞ

* (TEMİZ;2005;587)

KINA TÜRKÜSÜ - 6*

Anayın ataşı derede tüter
Babayın ekini sonradan yeter
Bir ayrılık geldi de ölümden beter
Gız sabattan gediyon mu

.Atladım geçtim eşiği
Sufrada buldum gaşığı
Böyük evin yakışığı
Gız sabattan gediyon mu

Atladım geçtim Tuna'yı
Ağ ele vurun gınayı
Ağlatman sefil anayı
Gız sabattan gediyon mu

Atladım geçtim eşiği
Sufrada buldum gaşığı
Böyük evin yakışığı
Gız sabattan gediyon mu

Duz torbasın duzsuz goyan
Böyük evi issiz goyan
Anasını gızsız goyan
Gız sabattan gediyon mu

Gediyorum elinizden
Gurtulayım dilinizden
Yeşil başlı ördek olsam
Sular içmem gölünüzden

Elif DALKIRAN (Foter Elif)

* (TEMİZ;2005;588)

KINA TÜRKÜSÜ - 7*

Anam benim ağlasana
Al terkine bağlasana
Anha geldim gediyorum
Arkamsıra ağlasana

Arkamı verdiğim duvar
Silkip boşalttığım çuval
Ya ben sana nediyorum
Anha geldim gediyorum

Sufrada buldum gaşığı
Atladım çıktım eşığı
Böök evin yakışığı
Aha geldim gediyorum

Gerek bu gıza bir ana
Ağlaşalım yana yana
Zalım ana zulüm ana
Aha geldim gediyorum

Belimi verdiğim dutlar
Elimi yuduğum arklar
Aha geldim gediyorum
Silip süpürdüğüm yurtlar

Çattılar ocak daşını
Gurdular düğün aşını
Çaarın gelsin gardaşını
Aha geldim gediyorum

Buna da gerek bir emmi
Ağlayacak nenni nenni
Ya ben size nediyorum
Anha geldim gediyorum

Buna da gerek bir baba
Ağlayacak oba oba
Ya ben size nediyorum
Anha geldim gediyorum

* (TEMİZ;2005;589)

Gız anası gız anası
Başında mumlar yanası
Gız da yarin gedicisi
Hani bunun öz anası

Gerek bu gıza bir baba
Ağlıyalım gaba gaba
Ağlasana aslan baba
İşte gayrı gedyorum

Gerek bu gıza bir bacı
Ağlıyalım acı acı
Ağlasana hatın bacı
İşte gayrı gedyorum

Gerek bu gıza bir dezze
Ağlıyalım geze geze
Ağlasana hatın dezze
İşte gayrı gedyorum

Gedyorum elinizden
Gurtulayım dilinizden
Yeşil başlı ördek olsam
Ganmam gayrı gölünüzden

Atladı çıktı eşiği
Sufrada galdı gaşığı
İşte gayrı gedyorum
Böyük evin yakışığı

Ummahanı Ali TEMİZ

KINA TÜRKÜSÜ - 8*

Çattılar ocak daşını
Gurdular düğün aşını
Çağrın gelsin gardaşını
Biz gınayı yakıcıyık

Sıra sıra yurt daşları
Sırmalı yünsük gaşları
İzin verin gardaşları
Biz gınayı yakıcıyık

Sıra sıra söğütler
Anası kızını öğütler
İzin verin siz yiğitler
Biz gınayı yakıcıyık

Sıra sıra da sokular
Anası kızını kokular
İzin verin siz fakılar
Biz gınayı yakıcıyık

Ayşe ÖKSÜZ

* (TEMİZ;2005;592)

KINA TÜRKÜSÜ - 9*

Aşağıdan gelen gelin alıcı
Önüne dutallar yalın gılcı
Biz de biliyoruz elin olucu
Al gelin almıya geldik almıya
Güllerin dermiye geldik dermiye

Galk gelin deşir şeşini
Düşürme yazıya gözün yaşını
Emmiler dayılır görsün işini
Al gelin almıya geldik almıya
Güllerin dermiye geldik dermiye

Çamlarının hozağı
Dibinde olur tezeği
Gısmet gakıcı gakıcı
Gelinimizin gezeği

Anayın ataşı derede tüter
Babayın ekini sonradan yeter
.....
Ağlama kız ağlama eller böylölür

Uçam gedem elinizden
Gurtulayım dilinizden
Boynu yeşil boz ördeği
Bem muçurdum gölünüzden

Annaçta arpa yoldurur
Duvaacını yel galdırır
Yabancıya vermen gızı
Gaynana gelin öldürür

Yağmır yağar su bulanır
Saamen gediği dolanır
Ana besler el gönenir
Al gelin almıya geldik
Alıp da dönmüye geldik

Gına mı gına mı yeşil gına mı
Ağlatman benim sefil anamı
Al gelin almıya almıya geldik
Alip da geri dönmiye geldik

Aşağıdan gelen gelin alıcı
Önüne dutallar yalın gılcı
Biz de biliyoruz elin olucu
Al gelin almıya geldik almıya
Güllerin dermiye geldik dermiye

Kak gelin deşir şeşini
Ağlamadan sil gözüyün yaşını
Emmi dayı bitirsinler işini
Al gelin almıya geldik almıya
Güllerin dermiye geldik dermiye

Emine KABAGİL

KINA TÜRKÜSÜ - 10*

Gapımızın önü meril
Akar sular gürül gürül
Sabahleyin kak da anam
Guzum deyin bana sarıl

Sıra sıra don daşları
Ufacık yüksük gaşları
Ben gınamı yakıcıyım
İzin verin gardaşları

Don yuduğum hemi daşlar
Kölgelendiğim kaba ağaşlar
İş de goyub gediciyim
Anam babam çit gardaşlar

Bindiriller ebeş ata
Dönderiller yönüm öte
Yollan beni eşim kızlar
Aa Oluk'tan üç gün öte

Gız anası gız anası
Söylen gelsin öz anası

Garlar yağar burak Burak
Anam beni verdin yırak
Ağlasana hatın anam
Büyük eve bir gız gerek

Evimizin önü furma
Furmanın dalını gırma
Gelir sabattan gelincim
Çifte davıl çifte zurna

Bir gız size çok muyudu
Üstünüze yük müyüdü
Yıkılası köyümüzde
Emmimoğlu yok muyudu

Gız anası gız anası
Elinde güller yanası

Emine GÖK (Hodul Emine)

* (TEMİZ;2005;595)

GELİN ÖVMELERİ *

Andırın yöresinde gelini övmeler de kına ağıdı içerisinde gösterilmektedir. Çünkü burada geline yanlış işler yapıldığı takdirde kötü sonuçlarla karşılaşabileceği hatırlatılmaktadır:

Annaşta mazı gelinim, annaşta mazı
Mazının közü gelinim, mazının közü
Gaynanan cazı gelinim, gaynanan cazı
Sen sefa geldin gelinim, ağzın datlı olsun

Ayakta cizme gelinim, ayakta cizme
Ökçesin büzme gelinim, ökçesin büzme
İzinsiz gezme gelinim, izinsiz gezme
Sen sefa geldin gelinim, ağzın datlı olsun

Giydiğin atlas gelinim, giydiğin atlas
İnneler batmaz gelinim, inneler batmaz
Yalınız yatmaz gelinim, yalınız yatmaz
Sen sefa geldin gelinim, ağzın datlı olsun

Maraş'ta gına gelinim, Maraş'ta gına
Okkası ona gelinim, okkası ona
Nişanın suna gelinim, nişanın suna
Sen sefa geldin gelinim, ağzın datlı olsun

Giydiğin allar gelinim, giydiğin allar
Tavlarda bal var gelinim, tavlarda bal var
Ağana yalvar gelinim, ağana yalvar
Sen sefa gelidin gelinim, ağzın datlı olsun

Geydiğin yeşil gelinim, geydiğin yeşil
Yörüdükçe deşir gelinim, yörüdükçe deşir
.....
Sen sefa gelidin gelinim, ağzın datlı olsun

Geydiğin sarı gelinim, geydiğin sarı
Sallan da yörü gelinim, Sallan da yörü
.....
Sen sefa gelidin gelinim, ağzın datlı olsun

Zekiye KÖROĞLU

GELİN İNERKEN SÖYLENEN AĞIT *

Andırın'ın Çiçekli köyünden Elif Dalkıran'ın anlattığına göre, düğünlerde gelin seğmeni, oğlan evine yaklaşıp eve girerken hem silahlar atılmakta hem de aşağıdaki ağıt söylenmektedir:

Gırmızı boya gelin donu hanım nenni nenni
Bir daha böyle boyamasın hanım nenni nenni
Selam söyle boyacıya hanım nenni nenni
Bir daha böyle boyamasın hanım nenni nenniiii

Yeşil boya hoca donu, hanım nenni nenni
Bir daha böyle boyamasın hanım nenni nenni
Selam söylen Boyacıya hanım nenni nenni
Bir daha böye boyamasın hanım nenni nenniiii

Gar' Elif'im poçaklandı hanım nenni nenni
Günden yüzü saçaklandı hanım nenni nenni
Yar garşıda giçeklendi hanım nenni nenni
Hanım nenni nenniiii hanım nenni nenniiii

Elif DALKIRAN (Foter Elif)

* (TEMİZ;2005;599)

X- HAYVANLAR ÜZERİNE SÖYLENEN AĞITLAR

CEREN'İN AĞIDI (KAYBOLAN BUZAĞI) *

Andırın'ın Yeşiltepe köyünde yaşayan Ayten Koyuncu'nun Ceren adında çok sevdiği güzel bir buzağısı vardır. Ceren birgün ortalıktan kaybolur. Ceren adlı buzağısına çok üzülen kaynak şahıs, onun arkasından şu ağıdı yakar:

Goyrulur mu küçük görpe
Yaz gelir biçilir arpa
Çok mu gördün kele Ceren
Süt mü sağdım helke helke

Akşam olur anan meler
Abılan dizini döver
Nerdeyisen gel Ceren'im
(Nedeyisen çık Ceren'im)
Vallahi el bana güler

Dolaştım da dağı taşı
Gurumaz gözümün yaşı
Nerdeyisen gel Ceren'im
Bilemedim ben bu işi

Fadime (Ayten) KOYUNCU

* (TEMİZ;2005;600)

GIR BEYGİRİN AĞIDI*

Andırın'ın Torlar köyünün Tahirli obasından Koca Tahir Mustafa'nın çok güzel bir kır beygiri vardır. Mustafa Bey, beygiri satmak zorunda kalır ve satar, fakat hem çocukları üzülür hem de kendisi. Kaynak şahıs sonunda kır beygirin yokluğuna dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

Gır beygirim esiyordu
Taksileri kesiyordu
İsmehel Bey küsüyordu
Hanı benim gır beygirim

Gır beygiri vurucular
Ganatların gırcılar
Bizi evden sürücüler
Hanı benim gır beygirim

Gır beygirim getti gelmez
Memmed küçük haldan bilmez
Sattım deyi eve gelmez
Hanı benim gır beygirim

Gır beygirim akıyordu
Susuz gendin yakıyordu
Cennet gıyın bakıyordu
Hanı benim gır beygirim

K. T. Mustafa TEMİZ

* (TEMİZ;2005;601)

NALSIZ KATIRLARIN AĞIDI *

Andırın'ın Çukurkoz köyünde gezerken Karasu ile Çukurkoz arasında seyip yayılan ve ayaklarının nalsız olduğunu gören kaynak şahıs, katırlara çok acır ve onlara şu ağıdı yakar:

Gatır vermen Çukurgoz'a
Nal düşürür geze geze
Çok intizar eder size
Mal vermeyin Çukurgoz'a

Çalıştırmaz etmez timar
Boğazına geçti semer
Haftada bir gatır arar
Mal vermeyin Çukurgoz'a

Bu sene de geldi bahar
Ergöçen'e getti zahar
Mezlelerin dibi ahar
Mal vermeyin Çukurgoz'a

Gul Osman'ın deşmez huyu
Garasudan içer suyu
Son durağı Gedikkuyu
Mal vermeyin Çukurgoz'a

Osman AKILLI

* (TEMİZ;2005;602)

KEDİLERİN AĞIDI*

Andırın'ın Çuhadarlı köyünde yaşayan Hacı Bekir, kedi postu ticareti yapmaktadır. Hacı Bekir özellikle çocuklara kedi gördüklerinde yakalayıp tenekenin içinde suya batırıp öldürmelerini ve gerisini kendine bırakmalarını, kedileri yüzeceğini ve kendilerine para vereceğini sıkı sıkı tembih eder. Bu duruma çok üzülen ve bunun düpedüz bir kedi, katliamı olduğunu, bu durumun tabiattaki doğal dengeyi bozduğunu gören Ekrem çok kızar ve Allah'tan kork, evleri ve tarlaları fare bastı bırak kedileri dediyse de Hacı Bekir'e söz dinlemez. Kedilerin acımasızca öldürülmesine çok üzülen kaynak şahıs onlara acıyarak şu ağıdı yakar:

Hacı baba da benim ağılı attı
Geldi anoyunan yattı
Bir kediyi beş yüz bine sattı
Gâvur möldun Hacı Baba
(Zalim möldun Hacı Baba)

Yedi yüz kediyi nêttin
Sermiyeyi nerden duttun
Farelere imdad ettin
Gâvur möldun Hacı Baba
(Zalim möldun Hacı Baba)

Çuvallarda bulgur durmaz
Fakirlerin yüzü gülmez
Bu evler kedisiz olmaz
Gâvur möldun Hacı Baba
(Zalim möldun Hacı Baba)

Ekrem SAĞIR

* (TEMİZ;2005;603)

TAVUKLARIN AĞIDI *

Andırın'ın Parmaksızlar köyünden Hüsne Bacı'nın tavuklarını tilki yer bitirir. Hüsne Bacı'nın kocası tavukları yiyen tilkinin peşine düşer. Sonunda tilkiyi vurur, herkesin görebileceği bir yere atar. Bunu gören Bedriye Hanım ile tavukların sahibi Hüsne Bacı, yenen tavuklara çok üzülerək karşılıklı ağıt yakarlar:

Bedriye Hanım:
Geldim tavığın yasına
Çıktım baktım yuvasına
Hüsne Bacım ağlıyor
Habar salın gocasına

Hüsne Bacı :
Horuzum dıkıl dıkıl gezer
Tavıkları ardına dizer
Tavıklarım yımırılıyordu
Elleheme deedi nazar

Bedriye Hanım:
Gara Dayı Gara Dayı
Savulsun tüüfeyiin yayı
Atana ırahmet olsun
Böön gurtardın köyü

Hüsne Bacı:
Ahacıka dilki postu
Tavıkların bana küstü
Hele edim ağlamıyam
Çocukların rızgın kesti

Bedriye PARMAKSIZ

TAVUĞUN AĞIDI*

Andırım'ın Bostanlı köyünde 1985'te tavuklara bulaşıcı ve öldürücü bir hastalık gelir. Tavukların hepsi hastalanır ve ölür. Tavuğuna çok üzülen kaynak şahıs sonunda dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

Bostanlı'nın suyu daştı
Tavım da bir günde göçtü
Kör olası derin imiş
Milletin ocağına sıştı

Tavığın keklık olası
Ciğeri gırşun yarası
İbiş gözü kör olası
Ölü tavık salnır mı

Tavıklarım a'ar hasta
O da davarlıkta yatar
Gadan alım toktur bee
İlaç gönder bunu gurtar

Sabahanan horoz öter
Tavım dönekte yatar
Benim tavım diye
Kepezini eeri tutar

Geder yuvasını yoklarım
Gelir issiz inini beklerim
Ener o tavım sağ kalırsa
Üş dört oğluma saklarım

Hurşide KARPUZ

* (TEMİZ;2005;605)

CÜCÜĞÜN AĞIDI *

Andırın'ın Parmaksızlar köyünde yaşayan Ayşe Teyze'nin cücüğünü köpek ısırır ve öldürür. Bunun üzerine Ayşe Teyze küçük yavrulara çok acır ve aşağıdaki ağıdı yakar:

Ganadı var kilim gibi
Acısı var ölüm gibi
Ne süzülün cücüceem
Böön geldik gelin gibi

Kümbetir'in deresine
Eli gonar sırasına
Bir ilaccık bulamadım
Cücüceemin yarasına

Keklik punarının daşı
Yandı yüreyimin başı
Ya niniem cücüceem
Hepisi Allah'ın işi

Ayşe PARMAKSIZ

* (TEMİZ;2005;606)

OĞLAKLARIN AĞIDI*

Andırın'ın Orcan (Alanlı) köyünden Köse Emmi denen kişi ekine girdi de yedi diye keçileri öldürür ve suya atar. Evde anasız kalan ve sürekli meleşen oğlaklara çok üzülen, Köse Emmi'nin de torunu olan on yedi Yaşındaki kaynak şahıs, dayanamayarak aşağıdaki ağıdı söyler:

Keçileri n'ettin dedem
Emlikleri meleşiyor
Kesip suya atmış dedem
Oğlakları meleşiyor

Dokuz yüz elli senesi
Şimdi sana galdı nesi
Acı acı gelir sesi
Emlikleri meleşiyor

Sırtımda geçirdim gışı
Nasıl yaptın sen bu işi
Biri erkek biri dişi
Emlikleri meleşiyor

Hacı İsmail ÖZDEMİR

* (TEMİZ;2005;607)

GÖĞ KEÇİ'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Bostanlı köyünden Ahmet Aslan aynı köyden Hurşide Karpuz'un keçisini taşla vura vura öldürür. Göğ Keçisine çok üzülen kaynak şahıs dayanamayarak aşağıdaki ağıdı söyler:

Eeldi de daşı aldı
Doğruldu da geçiye vurdu
Ganadım golum gırdı
Zalım mıydın zalım oğlan

Almalı'ya varmadın mı
Sen geçimi görmedin mi
Zalım mıydın zalım oğlan
Daşı alıb vurmadin mı

Geçimden sütler akyor
Yavrusu yola bakıyor
Zalım mıydın zalım oğlan
Yılan olmuş da sokuyor

Hurşide KARPUZ

* (TEMİZ;2005;608)

APRİL KIŞINDA ÖLEN KOYUNLARIN AĞIDI *

Andırın'ın Akifiye köyünde bir koyuncu kış ayı çok kötü geçince ne yapacağını şaşırır. Ot kalmamış, saman kalmamış, kısaca yedirecek bir şey kalmamıştır. Koyuncu koyunları toplayıp Kadirli yakınlarına karsız bir yere götürmek ister. Orada bir şeyler bulunabileceğini düşünür. Sonunda koyuncu yola çıkar. Kızıloluk köyü yakınlarındaki Nalbulan denilen yere geldiğinde April Kışı denilen şiddetli bir kar ve tipi başlar. Etraf kapanır. Koyunların hepsi açlıktan ve soğuktan ölür. Bu acı olaya çok üzülen Göğ Ali DUMAN koyunlara aşağıdaki ağıdı yakar:

Gar ağarttı Gızılğöl'ün dağını
Gayrı aldı şu sürünün beğini
Akifiye gönderirdi guyrük yağını
Andırın çarşısı pendirsiz galdı

Gara eşek yitirmiş de çulunu
Çamır çekmiş ayağının nalını
Gar gabatmış Nalbulan'ın belini
Andırın çarşısı pendirsiz galdı

Sürünün ağası da Türk Osman Durdu
Sürünün yanında samsunlar ürdü
April yedisinde sürüyü gırdı
Andırın çarşısı pendirsiz galdı

Hacı Mustafa DUMAN

* (TEMİZ;2005;609)

KOMPRÖSÖRÜ ÇEKERKEN ÖLEN CAMUZUN AĞIDI *

Andırın'ın Çokak köyünde yaşayan Meryem Elmas ailesinin bir çift yiğit ve canlı camuzu vardır. Ormana yol yapılırken komprösörün çekilerek götürülmesi gerekmektedir. Orman şefi Meryem Elmas'ın eşine: "Senin camuzların yiğit para verelim de şu komprösörü çek" der. Meryem Elmas: "Hava çok sıcak camuzlar çatlar ölür ne olur verme" diye kocasını uyarır. Ama kocası camuzları verir. Camuzlar yükü çekerken sığağa dayanamaz biri çatlar ölür. Çok sevdiği camuzlarının öldüğünü öğrenen kaynak şahıs çok üzülür ve onun arkasından şu ağıdı yakar:

Bacım da geldi cipinen yanıma
Baktı da benim garib halıma
Ne zalımmış bunun eşi
Ağlamadı mı yanın da

Camuzımın donu gara
Ciyerimde derin yara
Gavırmış Çokaklılar
Camuzıma bulmamış çare

İşlettiyin yollar daşlı
Ağlıyorum gözüm yaşlı
Gınama garib gardaşım
Her işim her yerde başlı

Meryem ELMAS

BEYGİRİN AĞIDI *

Andırında yaşayan Kasap Ökkeş birgün Helime halasının yanına gider. Varır ki halasıgilin beygiri ölmüş ve halası hüngür hüngür ağlamakta. Kasap Ökkeş ve halası beygire karşılıklı olarak aşağıdaki ağıdı yakarlar:

Kasap Ökkeş:
Göl yerinin güney yüzü
Gumarlı Hatiç gızı
Oralara varmanız mı
Üleştten govar sizi

Halası:
Sen fikara olmadın mı
Bu yolları görmedin mi
Gargaları govalayıb
Bir sülücük almadın mı

Ala var mı postunuza
İmam var mı dostunuza
Bir beygir daha alırım
Kişnedirim üstünüze

Abdülkadir DEMİRKESEN

* (TEMİZ;2005;611)

ALA İT'İN AĞIDI *

Andırın'ın Çığsar köyünde yaşayan Güllü GÜLMEZ ailesinin çok güzel bir köpeği vardır. Köpeğin rengi de aladır. Ala İt bilinmeyen bir sebeple ölür. Çok üzülen kaynak şahıs onun arkasından şu ağıdı yakar:

Al'it gelir nenni nenni
Ürerken de lamnı lamnı
Al'it gelir gannı gannı
Pek yanarım al'it sana.

İnceğiz'in yaladığı
Mor goyuna yolladığı
Aslan gaplan bellediği
Pek yanarım al'it sana

Güllü GÜLMEZ

* (TEMİZ;2005;612)

KAFESE KONAN YAVRU KEKLİĞİN AĞIDI*

Andırın'ın Canbaz köyünde yaşayan, Hacı Evcan dağda davarları yayarken bir keklık yavrusu yakalar ve eve getirip kafese koyar. Sabah olur davarları yaymaya gitmeden önce: "Hele şu keklığime bakayım bakalım ne yapıyor. Bu gün ona dağdan çekirge toplayıp getireceğim." der. Kekliğin kafesine yaklaşır hiç kıpırtı yok. İyice yaklaşır ve yakından bakar ki çok sevinerek yakaladığı keklık ölmüş. O zaman çok üzülür ve yavru keklığe şu ağıdı söyler:

Gücücem cüp cüp eder
Kafesçiği bomboş yatar
N'olursa ölene olur
Hacı birin daha tutar

Gücücem gum palası
Böğründen çıkar alası
Beş kentte gavır galası
Gidip orıya varmadı mı

Raziye ŞENSOY

* (TEMİZ;2005;613)

XI- Mizahî Konulu Ağıtlar

İFTİRA ATILAN SELVER ABLA'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Kumarlı köyünden Türkmenoğulları ailesi, Kıyıkçı köyünden Âşık Süleyman'ın kızının birini gelin alır. Damat tarafının Selver Ablası olan kadın, gelini görmeye gelir ve gelini küçük düşürecek şekilde şiirle şöyle der:

Gapısında gayık bağı
Döğme pılavı yağlı
Gelin iyi güzel amma
Anası tarafı dağı

Gelinin anası söylenenleri duyunca çok canı sıkılır. Baba Süleyman ATEŞ de hanımını yanına alarak Selver Hanımın evine gider ve kızgınlığını, üzüntüsünü aşağıdaki ağıtla dile getirir:

Gırcıdır hep sözleri
Şımarık olur kızları
Cıngıoğlu'na dağı demiş
Gumarlı'nın hırsızları

Cahandan su içenler
Yaylada kenger biçenler
Elli eşşeenen yaylaya göçenler
Cıngıoğlu'na dağı demiş

Olurudu arıları
Mal güderdi garıları
Abuzeroğlu'na dağı demiş
Gallinçi'nin delileri

Gumarlı'dan bir kız aldık
Elli dönüm tarla verdik
Soyka galsın gızınız
Abuzerli birbirini gırdık

Süleyman ATEŞ

* (TEMİZ;2005;614)

ARKADAŞINA HİLE YAPAN DUMAN MEHMET'İN AĞIDI *

Andırın'ın Kargaçayrı köyünde yaşayan Duman Mehmet ve arkadaşı birlikte tüccarlık yaparlar. Tüccarlık iyi bir şekilde devam ederken Duman Mehmet hile yapar ve arkadaşını kandırır. Kandırılan arkadaş çok üzülür Duman Mehmet'e bir mektup yazar. Üzüntüsünü durduramayan arkadaş bir de aşağıdaki ağıdı söyler:

Gocamadan bükülecek bellerin
Ölmeden dudutulacak dillerin
Mezarlıkta dışta galır elleri
Teraziye doğru gör Duman Memmed

Babası Ali de anası Hüsne
Dikkat et benim sözüme küsme
Dikersem olur mu orada asma
Eşgi gorukları yer Duman Memmed

Dolanır Şam'ı Haleb'i
Var mı evinin.....
Hileyle topladığın salebi
Yağın sualini ver Duman Memmed

Bire aldığı beş gata satar
Helâl ekmeğine haramlar gatar
Eğer darılırsan zibilde yatar
Zibilin gymetini bil Duman Memmed

Dumanın da daşlanıyor Çerkez'e
Şahinler vermez avını herkeze
Toplanıyor pamuk, galıyor goza
Eelen firezinde gal Duman Memmed

Sıcak oluyor Adana Mersin
Eline ne geçerse sen onu yersin
Hösük Halîfe de hocam dersin
Hocanın gymetini bil Duman Memmed

Şahım burada kendini över
Teraziye her zaman kendine eyer
Nerede doğmuş nerede bööyer
Ara memleketini bul Duman Memmed

* (TEMİZ;2005;615)

Meleşiyor goyun ile guzusu
Getti m'ola bellerinin sızısı
Az mı geldi köyünüzün yazısı
Yazıyı dolan da gel Duman Memmed

Âşıklar taşıyor bütün bakkalı
Yalan konuşuyor büyük okkalı
Sana az mı geldi köylünün malı
Topla hepisini ye Duman Memmed

Dağların kekliyi guşları öter
Havada turnalar hep gatar gatar
Dağları dolanır gapıda yatar
Silkin yataktan galk Duman Memmed

Camızları gattı m'ola nahıra
Hayvannarı goydu m'ola ahıra
Gondu m'ola da yine bir hazıra
Haramı helâlı bil Duman Memmed

Gomşuların mekeleri bişti mi
Aşiretler memlekete göçtü mü
Goyunu guzuyu çoban seçti mi
Dağda galannarı yer Duman Memmed

Elinden gelirse eyle hayırı
Köyümüzün adı Gargaçayırı
Haram yeeceene yesen zehiri
Orada suali zor Duman Memmed

Hayrullah GURA

VEFASIZLIĞA UĞRAYAN HİDİR AĞANIN AĞIDI*

Andırın'ın Beşbucak köyünden Hıdır Ağa, Gökahmetli köyünden Seyfi Ali GÖK'ün çok samimi arkadaşıdır. 1950'li yıllarda birgün Hıdır Ağa, arkadaşı Seyfi Ali'nin yanına gelir ve arkadaşının bahçesinden domates, biber, patlıcan vb. şeyler toplayarak bir beygir yükü yük eder, atına yükler Seyfi Ali'ye de: "Ali Ağa sen de benim oraya gel. Benim karpuz tarlam var, ben de sana karpuz veririm." der. Aradan biraz zaman geçtikten sonra Seyfi Ali, atına iki çuval atar, arkadaşı Hıdır Ağa'nın yanına karpuz gider. Hıdır Ağa, Seyfi Ali'yi nazlar, tuzlar otururlar haymanın altına bir karuz kesip yerler. Seyfi Ali, Hıdır Ağa ile karpuz toplayıp yükleriz diye uzun bir süre bekler, fakat arkadaşından ses çıkmaz. Zaman biraz ilerleyince Hıdır Ağa: "Ali Ağa, bundan başka karpuz veremem, karpuz dört kişi ortağız. Kusura bakma bir karpuz yedik" der. Seyfi Ali, şaşkın ve kızgın bir şekilde atına biner ve oradan uzaklaşır. Arkadaşının bu hareketine çok üzülen ve canı sıkılan Seyfi Ali, yolda o üzüntüyle Hıdır Ağa'ya aşağıdaki ağıdı söyler:

Tarlasının adı Topaktaş imiş
Hıdır Ağam garpızlıkta üşümüş
Dört ortağın malını gece daşımış
Hakk'a nasıl sualini verecek

İşerkenne Hacc'a döner yönünü
Garpız tarlasından dinle ününü
Aman Allah golay alma canını
Gööde borkü ya kimlere galacak

Çifte beygirleri bağlı gazzıkta
Kim demez ki bu adama yazık da
Zengin, çoktur Anıcık'ta Gızık'ta
Adam yok ki gadir gıymet bilecek

Rüşve düşer bu adamı görenner
Bahtiyardır sohbetine erenner
Hep toplanın emmi dayı yarenner
Hıdır Ağam size garpız verecek

Behzat GÖK

KÖR HASAN'IN AĞIDI*

Andırın'ın Darıovası köyünden Kör Hasan denilen adama bir kadını beş altın karşılığında satarlar. Daha sonra da kadını Kör Hasan'ın elinden geri alırlar ve başka bir yere verirler. Hanımı elinden alınan Kör Hasan, kendini dolandıran vefasızları mahkemeye verir. Mahkemede üzüntüsünü ve acısını aşağıdaki ağıdı söyleyerek dile getirir:

Neydi benim suçum
Gırılısın ganadın gıçın
Ne inek godum ne geçim
Gariyeden sor efendim

Beş altına galın kestik
Altı dedi onu da bastık
Görülmez deveye düştük
Şu devemi gör efendim

Göğöğlan yağa apıştırdı
Bunlar itin bokun yerdi
Bunlar çok terbiyesiz oldu
Terbiyesin ver efendim

Dağlardan dağlara geder
Gördüğü bulaşığı yalar
Aman önüne varman çalar
Azıları gır efendim

Osman ATEŞ

* (TEMİZ;2005;618)

PALAVRACI ENİŞTENİN AĞIDI *

Andırın'ın Kıyıkçı köyünde yaşayan Süleyman Ateş'in çok palavra atan bir enişttesi vardır. Kiloda 30- 40 kilo gelmesine rağmen ağzını açtığında muhtar, ağza (ihtiyar heyeti) köylü demeyip herkesi dövdüğünü söylemektedir. Palavracı enişttenin atmalarına daha fazla dayanamayan kaynak şahıs, eniştteye aşağıdaki ağıdı söyler:

Kilosu otuz mafya goltuğunda oturur
On yedi askeri var sivilleri dutar dutar getirir
Muktar ağza demez falakıya yatırır
Gendi güççük lafı böök enişttemiz var bizim

Çatmaamı bacak armit gımı gafası
Çok vurulmuş bu lastiğın havası
Sıyrılmış cıvata bozulmuş yuvası
Fren sarar ona benzer enişttemiz var bizim

Gece gündüz barajın kenarından gelmez
Hayat nedir insanlık nedir bilmez
Demir düğme olmazsa elbise geymeز
Bahriyeli enişttemiz var bizim

Süleyman ATEŞ

* (TEMİZ;2005;619)

KARGAÇAYRI KÖYÜNE YENİ SEÇİLEN HEYETİN AĞIDI*

Andırın'ın Yenidemir köyünde bilinmeyen bir tarihte muhtarlık seçimi yapılır. Seçimi kazanan taraf, Könens Bıyıklı denen kişiye gelirler ve: "Seçimi kazandık bize bir şeyler söylesene," derler. Könens Bıyıklı da o anki duygularla aşağıdaki ağıdı söyler:

Dördü ağza biri kâhya
Boşanırsa geder dağya
Yetişin avcılar salman bağya
Mevlâ böyle heyet vermedi

Birisi de depelerde oturur
Gerisi de geder guru gemik getirir
Osman Keen yaşı geçmiş ancak dört gırat götürür
Mevlâ böyle heyet vermedi

Bizim heyet goska gezer
Köylü bundan hile sezer
Yaşı genç arpiya ezer
Mevlâ böyle heyet vermedi

Hayrullah GURA

* (TEMİZ;2005;620)

BAYTAR OBASINDAKİ VEFASIZ KOMŞULARIN AĞIDI *

Andırın'ın Torlar köyü Kuşçular obasında yaşayan Ramazan KUŞÇU aynı köyün Baytar obasında yapılan döğüne çağrılmaz. Buna çok üzülen kaynak şahıs obalılara ağıt yakar:

Parnaama taktım ellik
Kel Çavış'a verin yallık
Topallı'ya habar etmen
Eyvazlı'ya goptu bolluk

Ummuhanı Temiz hasta
Yahnısını verin tasta
Baz Memede salın posta
Hınzır herif gelmemiş mi

Çolak Yusuf akıl ermez işine
Ne çok bekmez bulaştırdın dişine
Topal Kee çıkmış daşın başına
Loru gibi ötüşüne ne deyim

Bir elinde gücük gama
Çekilmişler isli dama
Gözlerini yuma yuma
Mazan Ali'm gelmemiş mi

Çok gab aldık amma bakır
Gelinin de gözleri çukur
Gıçı yastı göde Bekir
Sen dü'üne gelmedin mi

Uyuz Eşe uyuz Eşe
Arkasını vermiş daşa
Fehtahlı'da Gürsel Paşa
Sen dü'üne gelmedin mi

Eke Topal Keeyem eke
Ayağına vurun toka
Ala Memmed seke seke
Sen dü'üne gelmedin mi

Helva mıydı bekmez miydi yediler
Topallı'ya haber etmen dediler
Temiz goca sana bekmez gudular
Seke seke gelişine de ne deyim

Ramazan KUŞÇU

* (TEMİZ;2005;621)

KUMA AĞIDI*

Andırın'ın Parmaksızlar köyünde yaşayan İsmail Efendi'nin iki tane eşi vardır. İki eşle yetinmeyen İsmail Efendi Kadırlı'nın Bozkuyu köyünden bir kız alır, getirir. Bu olay üzerine yörenin ünlü ağıtçısı Hasibe Hatın çok üzülür ve şöyle bir ağıt yakar:

Bozkuyu'dan gelin geldi
Gadirli zarkadak durdu
İki avrad yedi çocuk
Aman bu herif gudurdu

Bozkuyu'dan gelen güzel
Maşallah değmesin nazar
İki avrad yedi çocuk
Aman bu herif gudurgun gezer

Ayşe PARMAKSIZ

* (TEMİZ;2005;622)

GELİN HACCA'NIN AĞIDI *

Andırın'ın Beşbucak köyünden Çavuş Hüseyin'in kızı Hacca'yı, fakir diye kimse almak istemez. Ali Kehye, kızı Camız Ahmete verir. Camız Ahmet yaşlı biridir. Hacca kız ise dillere destan güzelliğindedir. Emsalinden çok aşağı birine verilmesinden dolayı bu evliliğe kimse gönülden razı olmaz ve birçok kişi Hacca'nın arkasından ağıt yakar. Sofi Ali de Hacca'ya çok üzülür ve onun arkasından aşağıdaki ağıdı söyler:

Yükseğine yağar tolu
İncelmiş Hacca'nın beli
Sebep olan Gırız Ali
O da gurban Gelin Hacca'm

Aşmadan aştığın yere
Saç bağı düştüğün yere
Patad Ali gurban olsun
Çemrenip sıçtığın yere

Evlerinin yeri üçe
İçine dıkılsan pece pece
Bostanlı'da Gazmalı Hoca
O da gurban Gelin Hacca'm.

Evlerinin ardı kemer
Vurmuşlar sırtına semer
Anıcık'ta Yunlu Omar
O da gurban Gelin Hacca'm

Garogol'un yeri üçe
Yanar ışıkları gece
Anıcık'ta Halil Hoca
O da gurban Gelin Hacca'm

Evlerinin önü meke
Gelir Hacca'm seke seke
Mehli Hoca ala teke
O da gurban Gelin Hacca'm

Düşünde de biter gülü
Çolak ola iki golu
Çuhadarzâde Uzun Ali
O da gurban Gelin Hacca'm

* (TEMİZ;2005;623)

Evlerinin yanı bayır
Çıkar yazılarda çayır
Kara Kee'ye belli gavır
O da gurban Gelin Hacca'm

Bağcılar da çalar bastık
Saar çacilerde pıstık
Duran Hoca oğlu Musduk
O da gurban Gelin Hacca'm

Sabaanan yedirir balı
Döşetmiş oduya halı
Tahtalı'da Mıktar Ali
O da gurban Gelin Hacca'm

Evlerinin önü esik
Esikten de gelir püsük
Gook Ali'm Çakalcı'ya küsük
O da gurban Gelin Hacca'm

Evlerinin ardı gedik
Giyerler de gırmızı edik
Gook Ali'm yemin edik
O da gurban Gelin Hacca'm

Âşık Ali'm yayar keklik
Hacca'mda da çatal keklik
Seni seven görmez yokluk
Duymadın mı Hacca Gelin

Durdu ÇUHADAR

HACI İSMAİL ÖZDEMİR'İN AĞIDI*

Andırın'ın Alanlı (Orçan) köyünde yaşayan Hacı İsmail ÖZDEMİR ve iki arkadaşı 16. 07. 1952'de tarlalarının kenarlarındaki fidanları keserler. O tarihlerde Andırın'da Mustafa KANADIKIRIK denilen bir hâkim görev yapmaktadır. Hâkim Bey ormana çok meraklı olduğu için ağaç kesenlere adeta savaş açmıştır. Tarla kenarlarındaki çaluları kesenleri bile mahkemeye vermektedir. Tarla kenarındaki fidanları kesmekten Hacı İsmail ve iki arkadaşını da mahkemeye verir. Hacı İsmail ve arkadaşları sık sık mahkemeye gider gelir. Olayın çok abartılmasından dolayı haksızlığa uğradığını düşünen kaynak şahıs çok üzülür ve 16. 7. 1953'te hâkim Kanadıkırık'a aşağıdaki ağıdı söyler:

Dinle Hâkim Beyim söylüyor dilim
Agibet dünyada son verir ölüm
Andırın mahkemesi oldu su yolum
Hafta bir ifade al Hâkim Beyim.

Sen Ganadığırık'sın şerefın yüce,
Babayın ünü var da bir âlim hoca,
Yanarsın ahirette sen gızgın saca,
Gel boşına yanma gel Hâkim Beyim.

Andırın halkı da hep senin dostun,
Bir çamı bir gençten görürsün üstün,
Nice fakirlerin iflaanı kestir,
Hak davası çetin zor Hâkim Beyim.

Sözlerim katidir söylemem yalan,
Kati boş çıkmaz da dayrana gelen,
Uz durub surete yüzüme gülen,
Ağlaşır elinden el Hâkim Beyim.

Mahşer günü alayıklar darılır,
Herkes ettiğinden bir bir sorulur,
Hakk adildir mahkemesi gurulur,
Dosyaları yanına al Hâkim Beyim.

Deyince Hâkim Bey güler: "Ulan çocuk aslında senin her sözüne altı ay hüküm veririm, fakat arada güldüm, gülünce iş bozuluyor," der.

Orman kesenlerin yerleri bayır,
Şerefın yücedir mesleeni ayır,
Ormandan ileri milleti gayır,
İntizar alması zor Hâkim Beyim.

* (TEMİZ;2005;625)

Daha genç yaşımda yakıldı canım,
Elim kessen çıkmaz bir damla ganım,
Aslı fundalıktır bir çerecek dönüm,
On dönümlü meşe der Hâkim Beyim.

Özdemir bunları yazar da söyler,
Hükmünü giyirse ölümü neyle,
Sizin aslınız da bey oğlu beyler,
Elini vicdanına goy Hâkim Beyim.

Hacı İsmail ÖZDEMİR

SAHTEKÂRLIK YAPAN ORMANCININ AĞIDI *

Andırın'ın Beşbucak köyünden birkaç kişi, köylüleri olan Kabalcıoğlu adlı kişiye ev yaptırırken köyü gezen ormancıyı Őef diye tanıtarak Kabalcıoğlu'na iyi bir keçi kestirirler yerler, içerler. Giderken de gülüşürler. Bunun üzerine Kabalcıoğlu durumdan Őüphelenerek neler olduğunu sorar. Olayın aslını öğrenince çok üzüdür ve canı sıkılan Kabalcıoğlu ormancıya Şu ağıdı yakar:

Fısıf fısıf yeller eser
İŞte geldi yağmurumuz
Tısıf tısıf arıf geyer
GebenniymiŐ memurumuz

Hele de durun azıcık
Garagolumuz Anıcık
Efendimi heç söyletmez
Boynu guru Mustafacık
(Boku guru Mustafacık)

Hobu deli gönül hobu
At üstünde gelir zobu
Efendimi bilmiyordum
Boynun kertmiŐ gazan gabı

Ömer BOZKURT

* (TEMİZ;2005;626)

DAYAK YİYEN BEDRİYE'NİN AĞIDI*

Andırın'ın Parmaksızlar köyünden Kestir Eşe'nin ekinine inekler girer. Bedriye'nin annesi gider inekleri ekinden çıkarır ve getirirken ekinin sahibi Kestir Eşe, arkadan yetişir ve yaşı küçük olan Bedriye'yi yere yatırır, sırtına birkaç çubuk vurur. Ondan sonra canı yanan kız çocuğu ağlayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

Vakti geldi göçemiyom
So'uk sular içemiyom
Eşe de geldi ulaştı
Önüm yokuş geçemiyom

İki hoplar bir sıçırar
Dağdaa sürüyü eve toplar
Kimsiye bişey demem amma
İnşallah da Eşe hortlar

Çiğitten de göö gözü
Cehennemden azgın yüzü
Cehennemden çıkmıyasın
Deli de döyüsün gızı

Eşe gelir eşinerek
Ben ağlarım düşünerek
Kestir Eşe davar güder
Bitli saçın gaşınarak

Bedriye PARMAKSIZ

* (TEMİZ;2005;627)

CİMRİLİK YAPAN KİR ALI'NIN KIZI EŞE'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Gökahmetli köyünde yaşayan Döne Ekici (Gök), ailesiyle birlikte ilkbaharda See Yaylası'na yaylamaya çıkar. Aynı yere Maraş'ın ünlü ağaları da yaylaya gelir. Ağalardan birinin Eşe adında güzel bir kızı vardır ve Döne Hanım'a taş vurarak: "Sen bu adamla ne diye evlendin." der. Döne hanım kızar ama henüz iki aylık gelindir ve ağanın kızı olduğu için Eş'e saygı göstererek karşılık vermez. Başka bir ağanın (Öküşler'in) kızı Döne Hanım'a seslenerek: "Ağanın kızı Eşe az önce bir sahan tas yağı, pekmezi götürdü. Şimdi onu asıda etti, varın da beraber yiyin." der. Döne Hanım ve arkadaşları toplanıp ağanın evine varırlar. Ağanın kızı Eşe asıda bulambacını yapmış kenara koymuştur. Az sonra bir kadın daha gelir. Sohbet bir hayli uzar aradan bir saat geçer bulambaç iyice soğur. Canları çeker ama Eşe getirip de ikram etmez. Sohbet biter dağılırlar. Ağanın kızı Eşe'nin yaptığı bu cimrilik, Döne Hanım'ın çok zoruna gider. Koskoca ağanın kızı bunu nasıl yapar diye üzülür ve o üzüntüyle ağanın kızına şu ağıdı yakar:

Çalımını benzer hatına
Tavayı çalar götüne
Gız babana Aa deller
Biz de geldiydik metine

Tuluk tuluk var bekmezi
Sıra sıra yatmıyor mu
Bir gaşık da bize versen
Galanı sana yetmiyor mu

Gız babana Aa deller
Ganı dağı alır satın
Bir gaşık da bize versen
Sanki besliyon mu yetim

O bekmezi ben de aldım
Babayın metine geldim
Ne şapaz galdırdın taviya
Aptal geliyor mu sandın

Gız sen bir ağanın gızısın
Datlı narların muzusun
Ağaya gurban ederim
Sen bir aptalın gızısın

Döne EKİCİ

KIZ EMİNE'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Kuzgun köyünde yaşayan Âşık Bekir Karalar, gençliğinde tüccarlık yapmakta, köylerden hayvan alıp satarak geçimini sağlamaktadır. Yine bir gün şubat ayı içinde komşu köylerden birine gider. Köyün girişinde ve biraz kenarında bir eve yönelir. Evin önünde bir kız dut ağacının dibinde ağaca belini vermiş, ayaklarını uzatmış, radyoyu da yanına almış, bileklerini dirseklerine kadar çemremiş radyo dinlemektedir. Âşık Bekir, elindeki şemsiyeyi taşlara vurarak yaklaşır ki kız duysun da kendini toparlasın diye. Âşık Bekir iki üç metre kala durur ve: “Bacı bu ev sahipleri nerde?” diye sorar. Kız alttan yukarı bir bakar: “Ne yapacaksın ev sahibini?” der. Âşık Bekir: “Sordum” der. Aslında vakit öğle vaktidir, hem inek dana sormak hem de erkek varsa sohbet etmek ister. Kız tekrar sert bir şekilde bir bakar ve : “Sen konuşmasını bilemedin” der. Âşık Bekir: “Bre anam ben konuşmasını bildim.” der. Kız : “Hayır sen konuşmasını bilemedin, sen git konuşmasını öğren de gel.” der. Âşık Bekir fazla bir şey diyemez ve: “Kızım ben böyle senin gibi dağda büyümüş, insan görmemiş ayıya, ilk defa rast geldim, terbiyesiz ahlâksız, ne bu senin durumun?” der ve bakar ki evde kimse yok, kendi kendine: “Şer kadın şerridir Âşık Bekir, sen buradan uzaklaş ileri doğru ipini uzat” der. Biraz ileri yürür ve köyün bakkalına varır. Bakkalçı hâl hatır sorduktan sonra: “Âşık Bekir noldu suratın asık duruyor” der. Âşık Bekir: “Amca şu evdeki kız mı gelin mi? Bana konuşmasını bilmiyorsun dedi. Bana da Âşık Bekir derlerse ona intizarlı iki ağıt söylerim ki onu satılmaz hâle getiririm.” der. Bakkalçı: “Âşık Bekir ününü duyuyoruz ama henüz sesini duymadık, burada söyle de biz de dinleyelim.” der. Âşık Bekir kızın adını, ana babasının kim olduğunu öğrendikten sonra elindeki şemsiyesini dizinin üstüne saz niyetine çeker, dışından vurduka bezin içindeki teller zangır zangır titreyerek dile gelir. Âşık Bekir o duygularla aşağıdaki ağıdı söyler:

Sevdenin ateşi düşmüş başına bunun başına
Bana fırsat çekme güzel boşuna
Uyuz oluk donuz gimi gaşına
Sürüne de ölmiyesin Emine gavır Emine

Heç görgü terbiye yoktur özünde, bunun özünde
Şer bela kokuyor iki gözünde
Yılandıklar çıksın ayağında dizinde
Sürüne de ölmiyesin Emine, gavır Emine

Ben bilirim gonaşmayı Ben bilirim gonaşmayı
Çok severim uğraşmayı
Mahallede dolaşmayı
Öğrenginsin gız Emine sen Emine

Âşık Bekir eder meti Âşık Bekir eder meti
Sordum İsmail'in iti
Donuz gimi yağlı eti
Para etmez gız Emine bu Emine

Âşık Bekir KARALAR

KARA TAVUK'UN AĞIDI *

Andırın'ın Boğazören köyünden Ahmet Gök'ün çok sevdiği Kara Tavuk bir gün aniden ortadan kaybolur. Çok ararlar ama bulamazlar. Kara Tavuk'a çok üzülen kaynak şahıs onun arkasından şu ağıdı yakar:

Gomşulardan dosluk olmaz
Gelip hatırımı sormaz
Çok arıyom bulamıyom
Kimse bana Tavık vermez

Dokturlara götürürdüm
Gece demez yetirirdim
Bulsaydım tavık seni
Başbakana bildirirdim

Hastanede yatırırđım
Filmini aldırırđım
Bilseydim tavık seni
Başbakana bildirirdim

Yaşı da iki yaşında
Horozlar döner peşinde
Gadanı alam Gara Tavık
Bu günde gördüm düşümde

Gul Ahmed'im n'olur halım
Bülbül olmuş şakır dilim
Mekenin de cennet olsun
Hepimize vardır ölüm

Ahmet GÖK

* (TEMİZ;2005;631)

TAVUĞUN AĞIDI*

Andırın'ın Efiragızlı köyünün Sazak obasında yaşayan Âşık Ali DEMİR,1970'te komşu köy olan Torun(Katsal)'a düğüne gider. Köye vardığında arkadaşlarına bir tavuk yemek istediğini söyler. Arkadaşları da bir tavuk hırsızlar ve ateşe koyarlar. Ne var ki ateşe koydukları tavuk bir türlü pişmek bilmez, geciktikçe gecikir. Sonunda herkes dağıldıktan sonra tavuğu arkadaşlarıyla yiyen Âşık Ali'ye tavuğu sorarlar. Âşık Ali de zaten dolmuştur, canı sıkılmıştır. O duygularla tavuğa şöyle bir ağıt yakar:

Dinleyin Beyler inadı
Yandı tavuğun kanadı
Zalim imiş kara tavuk
Çömçe sapına dünedi

Taşlı Kastallı'nın yolu
Uzun çömçelerin kolu
Sana derim Kara Veli
Tavuk düştü yemedin mi

Aşçılar da geldi gece
Beni dinle Arif Hoca
Sen baştaydın İbili Hoca
Tavuk düştü görmedin mi

Kokar kümesliğin boku
Sardı içeriyi koku
Sana derim Lomen Fakı
Tavuk sıçtı yemedin mi

Verilen bu size yemmi
Dolaşır ortada Ümmü
Hey demirci Memidik Emmi
Tavuk düştü yemedin mi

Yandı hiç kalmadı surat
Gık deyince dedim marat
Arpacı Halil'le Murat
Afiyetle içmedin mi

Kız bacısı Haçça KÜSEN
Bulunmaz tavuğu kesen
Tekkulak'ın oğlu Hasan,
Tavuk bişti yemedin mi

* (TEMİZ;2005;632)

Duydunuz mu ağlar onu
Kurudu taviğın gönü
Kastallı'nın malı künü
Tavuk sıçtı yemedin mi

Şimdi aşçılar ne yapar
Aldı sarı tavuk siper
Kastal kodamanı Çapar
Boklu sulu yemedin mi

Doymaz Kastallı'nın acı
Tavuk tünek sındı sacı
He seni unuttuk İbili Bacı
Tavuk düştü görmedin mi

Ağlar aman bilmez sabı
Ne çok kızar buna Nebi
Aşçı başı Emine Bibi
Tavuk düştü görmedin mi

Âşık Ali'm destan satma
Sırrını dışarı atma
Kız anası Kara Fatma
Sen bu işi duymadın mı

Nuri ÇİNGİL

KAYBOLAN HORUZUN AĞIDI*

Andırın'ın Kargaçayrı köyünden Hayrullah GURA'nın annesinin horozunu komşularının gençleri habersizden kesip yerler. Bir iki gün sonra horozun yokluğu anlaşılır. Hayrullah, horozun akıbetini öğrenir, fakat annesine söyleyemez. Annesi, her gün horozu sormaya başlar. En sonunda annesinin üzüntülü haline ve ısrarlı arayışına dayanamayan kaynak şahıs, çok üzülerek horoza şöyle bir ağıt yakar:

Anamın da ayağı topal
Horuz gezer hopal hopal
Sana derim Tahsin TOPAL
Horuz yitti görmedin mi

İnek satar benli benli
Guluncu döşünden enni
Sana derim Cemal Emmi
Horuz yitti görmedin mi

Horuz ala beste beste
Garı yaşlı gelin hasta
Sana derim Seyfettin Usta
Horuz yitti görmedin mi

Köşürgeli gider bağa
Horuz çekilir mi dağa
Sana derim Mehmet Ağa
Horuz yitti görmedin mi

Yük getirir çeke çeke
Gonuşuyor eke eke
Sana derim Yaşar MEKE
Horuz yitti görmedin mi

Gurban kessem verrim payı
Sen bilirsin böyle köyü
Sana derim Arz'öğlü Dayı
Horuz yitti görmedin mi

Bize zaten her gün bayram
Yoğurtlardan çıkar ayran
Sana derim Süllüğ Ayran
Horuz yitti görmedin mi

* (TEMİZ;2005;634)

Yastadır gara yasta
Yumurtadan olur pasta
Sana derim Saim Usta
Horuz yitti görmedin mi

Yaz gelirse uçar arı
Deyil her yiğidin kârı
Sana derim Yeter Garı
Horuz yitti görmedin mi

Garının da boyu gısa
Horuz gezer pısa pısa
Sana derim Terzi Musa
Horuz yitti görmedin mi?

Düşünüyor acı acı
Kaldır ateşteki sacı
Sana derim Sultan Bacı
Horuz yitti görmedin mi

Garının dizleri sızı
Deyledi bütün bizi
Sana derim Tos'un gızı
Horuz yitti görmedin mi

Ya gündüzdür ya da gece
Okutuyor hece hece
Sana derim Cesur Hoca
Horuz yitti görmedin mi

Yastadır da köylü yasta
Yem verirdik küçük tasta
Sana derim Cafer Usta
Horuz yitti görmedin mi

Yedi olan mısırı
Varsa affeyle köyün kusuru
Sana derim Hösük Basiri
Horuz yitti görmedin mi

Böyle neden oldu acerb
Yiyenler etsinler hicab
Sana derim Şihın Receb
Horuz yitti görmedin mi

Ara gardaş sen de ara
Dayanılmaz oldu ahı zara
Sana derim Bîlal Gura
Horuz yitti görmedin mi?

Yaşa Hayrullah yaşa
Sürsek de gitmez daşa
Sana derim Ali Paşa
Horuz yitti görmedin mi

Hayrullah GURA

DEĞÜLÜŞ'ÜN AĞIDI *

Andırın'ın Alınoluk köyünden Kerim Çavuş, sabanla çift sürmek için Orçan köyünden bir öküz alır ve adını Degülüş vurur. Ancak Degülüş çift sürmeye pek yanaşmaz üstüne bir de Kara Selim'in ekin tarlasına girer ve bir hayli zarar verir. Ekin tarlasından kaçarken Döndü Bacı adlı kadın Degülüş'ü yakalar. Sürekli çift sürmekten burnu yanan Degülüş'e çok üzülen Veli Dayı adlı kişi Degülüş'ün ağzıyla (öküz söylüyormuş gibi) ve kendisi karşılıklı olarak aşağıdaki ağıdı yakar:

Degülüş:
Döndü Bacı Döndü Bacı
Geliyor zopanın ucu
Göğ otlar can ilacı
Goyur beni Döndü Bacı

Degülüş'üm Degülüş'üm
Nezoldu ağrıyor başım
Kerim Çavuş çift sürerse
Çok perişan benim işim

Büelek gelir ürkerim
Asılı daşa sarkarım
Gara Selim'den gorkarım
Düver beni Döndü Bacı

Veli Dayı:
Degülüş'üm Degülüş'üm
Dayıcık seni satıcı
Ken ediyor Gara Selim
Öldürüb hapis yatıcı

Degülüş:
Tüyüm sarı tüyüm sarı
Ağrıyor mesesin yeri
Ah Orçan'a varamıdı
Ölsem de deenemem geri

Döndü Bacı'ya seslenir:
Öküze gasıl veriyom diye
Boşuna masal okuma
Çıktım Gırlar'ın yasına
Dünya yıkılsa s...

Sıddık DOĞAN (Kara Müftü)

ÇİFT SÜRMEYEN ÖKÜZLERİN AĞIDI *

Kahraman Maraş'ın Yüksekyaıyla köyünden Osman AKILLI 1974'te Köşürge köyünden bir çift öküz alır. Osman Bey tarlayı sürmek için öküzleri boyunduruğa koşar. Fakat öküzlerle bir türlü düzen sağlamaz. Öküzlerin biri sağa biri sola çekerek iş yapmak istemezler. Osman Bey çok uğraşır ama bir türlü başarılı olamaz. Sevinci kısa süren Osman Bey çok üzülerek oturur sabanın yanına ve iş yapmayan öküzlere aşağıdaki ağıdı yakar:

Ah bizim öküz çift sürmüyor
Boynu galın boynuzlu haa
Günde gösteriyor gövde
Gaşınıyor uyuzlu haa

Biri gara biri sarı
Cehennemdir mutlak yeri
Sola çeker daim kârı
Saban gırar titizli haa

Biri Avrupa'dan geldi
Biri ciyerimi deldi
Çifçi ettiğini buldu
İkisi de kütüzlü haa

Büküldü çifçinin beli
Anlaşılmaz söyler dili
İğdiş ettik çıkmaz dölü
Buynuzları yaldızlı haa

Gul Osman'ım vakıt yakın
Daimâ dostundan sakın
Tarihleri eyi bakın
Atlısın birez daha dutun

Osman AKILLI

* (TEMİZ;2005;637)

SARI ÇEKİRGENİN AĞIDI *

Andırın'ın Boztopraklı köyünde 1970'li yıllarda halkın Sarı karınca dediği sarı renkli çekirgeler gelir ve köylünün tarlasında, bahçesinde neyi varsa hepsini silip süpürür. Her şeyini kaybeden köylülerden biri sarı çekirgeye aşağıdaki ağıdı yakar:

Çekirge geldi de düştü yazıya
Ot gumadı goyun ile guzuya
Arpa buğday senin olsun deeme mazıya
Dinimin düşmanı sarı çekirge

Karınça geldi de bilmez amanı
Aman garılar da vermen tumanı
Yedi başağı da galdı samanı
Dinimin düşmanı sarı garınça

İsmail İNEKÇİ

* (TEMİZ;2005;638)

CİNS HOROZUN AĞIDI *

Andırında yaşayan Deli Ökkeş'in cins bir horozu vardır ve bu horoz bir gün aniden ölür. Deli Ökkeş çok sevdiği horozunu kucağına alır. Ağlayarak bir beze sarar. Tam bu sırada halası Helime Hanım gelir ve yeğeninini ağladığını görür. Çok sevdiği yeğeninini ağlamasına dayanamayan Helime Hanım aşağıdaki ağıdı yakar:

Bunu sıkıyeci görmedi mi
Gelip inne vurmadı mı
Ne ağlıyon bibimoğlu
Damızlığın galmadı mı

Gadirli'nin yolu yarak
Şimdi sehpe burda gerek
Basmadan kefinnik olmaz
Bunu gadifiye sarak

Abdülkadir DEMİRKESEN

* (TEMİZ;2005;639)

XII- Doğayı Konu Edinen Ağıtlar

KANADA KAVAĞI'NIN AĞIDI *

Andırın'ın her tarafında en çok dikilen ağaç olma özelliğine sahip olan Kanada Kavağı, kısa bir zaman sonra bu özelliğini koruyamaz. Çünkü ilçede kanser vakaları giderek artış göstermiş, doktorların yapmış olduğu araştırmalar sonucunda bu artışa Kanada Kavağı'nın neden olduğu ortaya çıkmıştır. Doktorlar Kaymakamlıkla işbirliği yaparak kavakların bir an önce kesilmesini muhtarlar aracılığıyla herkese haber verir. Bundan sonra da yerleşim yerlerinden en az beş kilometre uzağa dikilmesini isterler. Aslında Kanada Kavağı'nın zararları bununla da kalmaz: Küçük dereleri, pınarları kurutur ve su borularına zarar verir. Bahçe kenarlarına dikilenler mahsülün verimini bir hayli düşürür. Kanada Kavağı'nın yaptığı bu tahribattan çok canı yanan kaynak şahıs daha fazla dayanamayıp 01.07. 2000'de aşağıdaki ağıdı yakar:

Hayır sever biri alıp gelince
Bahçeye tarlaya saldırdın kavak
Belleyip budayıp suyun verince
Kudurdun sevinçten çıldırdın kavak

Çok geçmeden bildik sende maraz var
İnatçı kafada dert var araz var
Kiminin içinde kin var gazez var
Bizi bölük bölük böldürdün kavak

Düşündük taşındık işin hep zarar
Ev dibine diken oynuyor kumar
Bunun yaprağında binbir zehir var
Bilmeyen cahile bildirdin kavak

Ayrık geliç bile dibinde bitmez
Dalında kargadan başka kuş ötmez
Aşı yapak dedik hiç aşı tutmaz
Bizi yelim yelim yeldirdin kavak

Odundan ucuzdur odunu olmaz
Tahtası şaptası hiç doğru durmaz
Satarsın tüccara paranı vermez
Hesabı kitabı sildirdin kavak

Gölgesi yaramaz, meyvesi yoktur
Zararı ziyarı gayette çoktur
Velhasıl bu meret bombala b...tur
Ağzımıza kem söz doldurdun kavak

* (TEMİZ;2005;640)

Sobaya atarsın tıslar yanmaz
Pınarlar kurutur gene de kanmaz
Avarlık yaparsın altında onmaz
Bahçayı bostanı kaldırdın kavak

Haram etti bize baharı yazı
Savrulur zehirli çiçeği tozu
Bu bir ağaç değil iblisin kozu
Yaylacı dostları çeldirdin kavak

Sisli puslu hava buna yarıyor
Bör böcük yemiyor burun kırıyor
Beddualı için için çürüyor
Hakkında çok bilgi aldırın kavak

Gözardı bataklık, ot bitmez yerler
Dikin boş kalmasın ıssız dereler
Bilen bilmeyen de bir ağaç beller
İnce fikirlere daldırdın kavak

Kanser, astım hastalığı getirdin
Turp gibi gençleri yere yattırın
İhtiyarlık devremizi bitirdin
Al al yanakları soldurdun kavak

Bir yanım ormancı yeşile dostum
Ağaçlar içinde kavağa küstüm
Bahçemde olanın hepsini kestim
Işğınların bir bir yoldurdun kavak

Bu kavak herkesi yandırdı yaktı
Kel etti genç yaşta saçını döktü
Sağlık kurulundan bir karar çıktı
Sonunda doğruyu buldurdun kavak

Pürçüğü düşünce kiri çıkmıyor
Kimse artık pis yüzüne bakmıyor
Heves eden hiç yok kimse dikmiyor
Şimdi sevmeyeni güldürdün kavak

Yamandır hemşerim bu kavak yaman
Başka yeşillige vermiyor aman
Dönerse bu millet sana o zaman
Âşık Süleyman'ı öldürdün kavak

Âşık Süleyman PERT

TARHANANIN AĞIDI*

Andırın'ın Torlar köyünde genellikle sonbahar ayında tarhana yapılır. Torlar köyünün Kuşçular obasında yaşayan Ramazan Kuşçu'nun hanımı Döne Hatun, Ramazan Bey'e: "Sen bugün oğlakları gütmeye git ben tarhana yapacağım." der. Ramazan Bey de kabul eder. Ramazan Bey eve gelir bakar ki tarhana yapılmamış. Hanımına niye yapmadığını sorar. O da: "Kazan boş değilmiş, komşunun hanımları, bizimkiler kurusun sonra seninkini yaparız dediler." der. Ramazan Bey kızar: "Yahu hanım bak yağmur yağar sen bu tarhanayı ıslatırsın." der. Aradan iki gün geçer Ramazan Bey'in eşi tarhanayı yapar, bir gün sonra tarhanayı sermeye başlar. Aynı gün tarhana yapıp seren komşusu gelir ve: "Komşu önce benimkini serelim ondan sonra seninkini sereriz." der. Bu arada hava bulutlanmaya ve gök gürlmeye başlar. Neyse komşunun tarhanasını sererler. Ramazan Bey'in eşi ikindinleyin tarhanayı sermeye başlar. Yardım ettiği komşusu da gelmez. Akşama doğru yağmur yağmaya başlar. Döne Hatun telaşlanır. Gider tarhananın başına öteberi sarmaya çalışır ama tarhana yaş olduğu için hamur gibi olur. Oğlakları güdüp eve gelen Ramazan Bey tarhananın ıslanmasına hem kızar hem de üzülürek tarhananın arkasından şu ağıdı yakar:

Görmedin mi Garüce'nin başını
Isladın mı tarhananın aşını
Şimdi gırarım otuz iki dişini
Şu zopayı elime ver Döne Hatın

Yağmur duttu Garüce'nin başına
Çok gariştin şu Allah'ın işine
Döne Hatın heç çalışma boşuna
Onu ineklere ver Döne Hatın

İşini yap da gahir etme feleğe
Felek neylesin de senin gimi salağa
Heç inanma Aşşayınan Meleşe
Onların çelmesi zor Döne Hatın

Ramazan KUŞÇU

* (TEMİZ;2005;642)

KAYIP TÜFEĞİN AĞIDI *

Andırında yaşayan Süleyman Pert, 17 Mayıs 2000'de avlanılması yasaklı beş tane karatavuk kuşuyla yakalanır. Jandarma tüfeğe el koyar ve Süleyman Bey'i mahkemeye verir. Canından çok sevdiği tüfeğini kaybeden kaynak şahıs tüfeğine çok üzülür ve o acıyla aşağıdaki ağıdı yakar:

Kâhya "sırttan" dedi indim kıyıya
Mermim çoktu gelmez idi sayıya
Tüfeğim düşürdüm dipsiz kuyuya
Avcı gardaş tüfeğimi gördün mü

Aklıma gelmezdi bilmeden gitti
Bir tavşan derisi delmeden gitti
Kirliydi tüfeğim simeden gitti
Ziraatçı, tüfeğimi gördün mü

Hüzünlüdür bu ilânın yazarı
Unutmuşum çarşambayı pazarı
Yıktı bizi el âlemin nazarı
Güdük Musto, tüfeğimi gördün mü

Tüfeğime bebek gibi bakardım
Gözümün ırdığı yere sıkardım
Şahidim var toplamaktan bıardım
Çağşaklıluk, tüfeğimi gördün mü

Kırk elli milyona ruhsatın aldım
Bir derin hülyanın içine daldım
Meskun mahallerde hiç kullanmazdım
Kara Hoca, tüfeğimi gördün mü

Elinde beslerdi atmaca yılan
Nedir bu sefilin başına gelen
Hayatta söylemez bir dirhem yalan
Fazlı Gadir, tüfeğimi gördün mü

Kızım Ayşe Hürü halımdan bilmez
Münevver'le Ekrem göz yaşım silmez
Cengiz Maraş'tadır hiç beri gelmez
Yakup guzum, tüfeğimi gördün mü

Ne genç ne ihtiyar ortadır yaşı
Marangoz mesleği incedir işi
Çamlarda ötüyor gosgoğuk kuşu
Osman Usta, tüfeğimi gördün mü

* (TEMİZ;2005;643)

Kürtüllü muhtarı dostum sırdaşım
Âşık Ahmet, Âşık Mehmet gardaşım
Çimil Hösüyün de eski yoldaşım
Kerem Ali, tüfeğimi gördün mü

Takip eder agustosı mayısı
Sarımsak'ta belli keklik sayısı
Kollar zamanını onun dayısı
Tavil Ahmet, tüfeğimi gördün mü

Karaböcük kurşun yemiş soluyor
Barak gelmiş cemkiriyor dalıyor
Avcı kimdir? O'nu bilen biliyor
Gara Memmet, tüfeğimi gördün mü

Dayımın oğludur Kel Ali Mehmet
Keçik Ali komşumuzdur nihayet
Sorun, soruşturun sizlere zahmet
Bekir yiğen, tüfeğimi gördün mü

Palavra atmazsın güzel vurursun
Gözlüğün takınca iyi görürsün
Yıllarca avlandık o'nu bilirsin
Bankacı Osman tüfeğimi gördün mü

Eğreltide dutta güzel kav olur
Tüfegim görenler hemen tav olur
Kesik yaylasında büyük av olur
Basri Usta, tüfeğimi gördün mü

Uçanı kaçanı atar düşürür
Tanımayanların aklın şaşırır
Bıldırcını düz ovada deşirir
Efil Yusuf tüfeğimi gördün mü

Göö Oğlan Mustafa tühsünüp durur
Münafıklar güler oynar kudurur
Kahpe felek adâletin bu mudur
Hacı gardaş, tüfeğimi gördün mü

Zengin'in oğlundan avcarın aldım
Sanki av var gibi hayâle daldım
Beş kara tavuktan cezayı buldum
İskender'im, tüfeğimi gördün mü

Avcıyım atadan soyum bilinir
Orta değil, uzun boyum bilinir
Ben ağırbaşlıyım huyum bilinir
Mübaşırım, tüfeğimi gördün mü

Aldırmazdım kasavete tasaya
Hatamız döküldü kara masaya
Saygılıyım adalete yasaya
Hanım kızım tüfeğimi gördün mü

Ne avukat tuttum ne temyiz ettim
Acı karar çıktı evime gittim
Ellerimi açıp dualar ettim
Arzuhâlcı, tüfeğimi gördün mü

Âşık Süleyman'ım nölur encamım
Affeyle Allah'ım cürmüm günahım
Dilerim kimseyi tutmasın ahım
Avcı başı, tüfeğimi gördün mü

Âşık Süleyman PERT

GRİP HASTALIĞININ AĞIDI *

1970'li yıllarda Türkiye'nin değişik yerlerinde olduğu gibi Andırın'da da aşırı bir grip salgını yaşanır ve bu salgın herkesi perişan eder. Milletin bu perişan haline dayanamayan Aşık Ali aşağıdaki ağdı yakar:

Haberin yok mudur Sağlık Bakanı
Vatandaş gripten ölüp gidiyor
Görmüyon mu grip taruza kalktı
Milleti ikiye böldü gidiyor

Akıyor burunlar bir oluk gibi
Yanıyor yüreğim kor oluk gibi
Koyun sürüsüne kurt dalık gibi
Dört yakadan bizi sarıp gidiyor

Bu ermiyesi nereden çattı
Büyük küçük yok hepisi yattı
Koca Türkiye'yi işgal etti
İsrailler gibi sarıp gidiyor

Grip çadırını getirip kurdu
Zenginin fakirin belini kırdı
Gribin gününü eczalar gördü
Hep satarak zengin olup gittiler

Bu yaramaz bize nereden geldi
Silah patlamadan tam teslim aldı
Adana'yla İzmir bir günlük oldu
Cepheden cepheye dalıp gidiyor

Sen can götür de gripten ölme
İçinden geliyor insana gülme
Eğer erkek isen burnunu silme
Ağzın sümük ile dolup gidiyor

Grip seni de haklamış Ali
Çayı içe içe kabardı dili
Kimi görüyorsan burnunda eli
Mendil de dayanmıyor ulup gidiyor

Nuri ÇİNGİL

* (TEMİZ;2005;645)

ORMAN AĞIDI*

Andırın'ın Efiragzlı köyünün Sazak obasında yaşayan Âşık Ali DEMİR, Türkiye'nin en güzel ormanının bulunduğu ve bitki örtüsü yönünden çok zengin olan ilçenin ormanlarının bilinçsizce ve acımasızca tüketilmesine dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

Gel vatandaş eli ele verelim
Güzel yurda yeşil kilim gerelim
Orman bir cennettir biz de üretelim
Kalkınmamıza büyük yol olur

Atalar konmuş asırlar beri
Bu vatan atayın hep alın teri
Yurdun seviyorsan ormanı koru
Orman tükenirse bu yurt çöl olur

Durma yorulma büyüt bir fidan
Büyük ulusuya hem hizmet eden
Birçok felaketler hep yelden sudan
Yağan yağmur gelen seller göl olur

Diktiğin o fidan gün gelir büyür
Gelir gölgesine bir mümün uyur
Yegâne bir iş bu da bir hayır
Ölsen de bu ağaç sana sal olur

Âşık Ali size der fidan dikin
Büyük küçük buna edelim akın
Göz bebeğin gibi yangından sakın
Büyük servetimiz yanar kül olur

Nuri ÇINGİL

BAKLALAR KABİLESİNİN YOK ETTİĞİ ORMANIN AĞIDI*

Andırın'ın Kıyıkçı ve Gökahmetli köyü eskiden çok güzel ormanı olan bir yermiş. Andırın'ın ağaları Baklalar kabilesini bu köylere yerleştirirler. Kıyıkçılılar da Çöpfakılar denilen kabileyi kıyıkçı köyüne yerleştirirler. Köylere yerleştirilenler zamanla ormanları keserler yakarlar ve tarla yaparlar. Sonunda ormanın acımasızca yok edilmesine gönlü razı olmayan bir kişi çok üzülerek aşağıdaki ağıdı söyler:

Borçluları getirdiler
Adaleti yitirdiler
Şu ormanı batırdılar
Gan ağladık Baklalar'dan

Çoklarının adı hoca
Dört kitabı hep okudu
Her birisi ufra gadı
Gan ağladık Baklalar'dan

Azzıkları bellerinde
Sakalları dizlerinde
İtibar yok sözlerinde
Gan ağladık Baklalar'dan

Osman ATEŞ

* (TEMİZ;2005;652)

SATILAMAYAN ODUNUN AĞIDI*

Andırın'ın Efiragızlı köyünün Sazak obasında yaşayan Âşık Ali Demire 1970'li yıllarda Andırın Orman Dairesi satması için bir miktar odun verir. Âşık Ali, odunları satmaya götürür, fakat bir türlü satamaz. Artık canından bezen Âşık Ali, son çare olarak Vali Bey'in huzuruna çıkar ve aşğıdaki ağıdı yakar:

Ölü deyilim ki yaşıyorum ben
Yaşamayı ispat et diye geldim
Ömür köprüsünden düşüyorum ben
Uzanan elimden tut diye geldim

Büyük elemelerim birazcık oldu
Hayat deryasına bir gemi daldı
Temeli açıldı, çatısı kaldı
Çatısın da size çat diye geldim

Ben ben iken okyanusa açıldım
Kan deryası idim yine içildim
Daha göcek iken kökten biçildim
Tabiat güzeli ot diye geldim

Emrinizle Ali Maraş'a gitti
Vali Beye arzusunu anlattı
Vali Bey de size emanet etti
Emrinizle odun sat diye geldim

Nuri ÇINGİL

* (TEMİZ;2005;653)

DUT AĞACININ AĞIDI *

Andırın'ın Çiçekli köyünde yaşayan Hatice Salan, çocuklarının gurbette olması, eşinin de daha önce ahirete göçmesi nedeniyle kendisini çok yalnız hisseder, üzülür ve balkonun önünde kendisi gibi yalnız olan dut ağacına bakar ve efkârlanarak dut ağacının dalına aşağıdaki ağıdı yakar:

Yalnız oturma zor mu
Senin de bir derdin var mı
Avunamıyon gözün kör mü
Sana deyum dudun dalı

Sen burada otururken
Acı habar yetirilir
Ben eşimi yitireli
Gaç yıl oldu dudun dalı

Sen burayı mı bekledin
Sırını kime sakladın
Gelenneri mi bekledin
Sana deyum dudun dalı

Yarıda da oğlum kızım
Tükendi de bitmez sözüm
Pınar oldu akar gözüm
Sana deyum dudun dalı

Hatice SALAN

KAVAK VE SÖĞÜTLERİN AĞIDI *

Andırın'ın Kabaklar (Kabakesme) köyünde yaşayan Ekrem SAĞIR, evinin ön tarafındaki Maraş yoluyla derenin arasına kavak ve söğüt fidanı diker, oranın ark olarak kullanılmasını düşünür. Fakat köylüler bu kişi burayı sahiplenmek istiyor der ve muhtarı da yanlarına alırlar, kavakları ve söğütleri sökmeye başlarlar. Ekrem Hoca: "Kardeşim köy namına teli çevirin park olarak kullanalım yazık ağaçları sökmeyin." dediyse de söz dinlemez. Tek tek elleriyle diktiği fidanların gözü önünde sökülmesine çok üzülür, hem ağlar hem de aşağıdaki ağıdı söyler:

Antep'e mi gettin Maraş'tan mı döndün
Kömürler'e vardım seleme durdun
Antep'in yolunu eline aldın
Antep'den mi geri döndün sen Hacı

Antep'den öte de Nizib'i geçtin
Müşrik pınarından bir tas su içtin
Bilecik köprüsünden yel gibi geçtin
Allah'ın ismini andım mı Hacı'm

Bilecik'den geçtin de Urf'a'ya uğradı mı yolun
Beni sorarsan da Allah'ın kuluyum
Halil İbrahim'e de o kutsal yere
Oraya da yolun uğradı mı Hacı'm

Viranşehir'de viran olsaydı yolu
Hacı'nın içinde şeytanlar dolu
Allah'ın emrettiği o doğru yolu
Görmüş amma heş dutmamış bu Hacı

Habur gapısında turistim dedin
Suriye'ye girdin naneyi yedin
Ben hacı oldum diye yalan söyledin
Senin gibi zalım Hacı görmedim

Ebu Zenzem'i gördün de şarab mı içtin
Oriya gettin de dünyalığını seçtin
Öbür dünyadan sen vaz mı geçtin
Senin gibi zalım Hacı görmedim

Âşık Ekrem Hakk'a yönel sen sözüm
Durmadan yanıyor içimde özüm
Kör olsun Hacı o iki gözün
Senin gibi gâvır Hacı görmedim

Ekrem SAĞIR

KARASU'NUN AĞIDI - 1 *

Andırın'ın Çukurkoz köyünde yüksek dağların diplerinden tabiat harikası olarak çıkan kaynak su, 30-40 km aktıktan sonra Ceyhan Irmağı'yla kucaklaşarak hasret gidermektedir. Köyün her türlü su ihtiyacını karşılayan, içerisinde Su Samuru'nun yaşadığı ve Türkiye'de sadece altı yerde yaşayabilen "Kırmızı Benekli Alabalık"ın yetiştiği Karasu, aynı zamanda doğadaki bütün canlıların su ihtiyacını karşılamakta ve yörenin doğal güzelliğine güzellik katmaktadır. Karasu, asırlardır sapasağlam ayakta duran ecdâd yadigârı değirmenlerin, kulaklarımızın pasını alarak bizleri çok ötelere götüren ses armonisi içinde durmaksızın dönmelerini sağlamaktadır. Ne yazık ki bütün bu güzelliklerin önüne, halkını düşünmeyen ve yalnızca kendisine ve çevresindekilere yaşama hakkı tanıyan Bağdat Kralı gibi, Kahramanmaraş Belediyesi dikildi ve suyun çevresindeki evlere çok cüz'î paralar vererek yangından mal kaçıran gibi yıldırım hızıyla çalışmayı başlattı ve Karasu'yu Kahramanmaraş'a içme suyu olarak götürdü. Bu duruma çok üzülen köylüler bahtı karalı Karasu'ya ağıtlar yaktılar. Ben de acımı daha fazla saklayamadım ve gelecek kuşakların da bunu unutmaması için o anki üzüntümü dile getiren aşağıdaki ağıdı söyledim:

Çukurkoz'un Karasu'yu
Akar gider dizler boyu
Seni bekler Ceyhan Suyu
Zalım mısın zalım muhtar
Nasıl verdin bizim suyu

Karasu'yun akan çayı
Kuruttular gözün suyu
Ağlattın bak bütün köyü
Zalım mısın zalım muhtar
Nasıl verdin bizim suyu

Karasu'yun günden yüzü
Öksüz bıraktılar bizi
Yüreklere koydun sızı
Zalım mısın zalım muhtar
Nasıl verdin bizim suyu

Karasu'yun suyu güzel
Alabalığın sana özel
Tadın zembemden de güzel
Zalım mısın zalım muhtar
Nasıl verdin bizim suyu

Güzelliğin herkes sezer
Su Samuru sende yüzer
Gidişin tüm köyü üzer
Zalım mısın zalım muhtar
Nasıl verdin bizim suyu

* (TEMİZ;2005;657)

Elveda dedirdiler sana
Yüreğimiz yana yana
Doyamadık kana kana
Zalım mısın zalım muhtar
Nasıl verdin bizim suyu

Seni alanlar gülmesin
Sürünsün de ölmesin
Cennet yüzü görmesin
Zalım mısın zalım muhtar
Nasıl verdin bizim suyu

Seni verenler utansın
Ciğerleri hep dağlansın
Cehennem koruyla yansın
Zalım mısın zalım muhtar
Nasıl verdin bizim suyu

Mehmet TEMİZ

KARASU'NUN AĞIDI - 2*

Evi Karasu'nun gözünün çevresinde olan ve götürülmesine çok üzülen kaynak şahıs o acıyla Karasu'ya aşağıdaki ağıdı söyler:

Yıktın evimi galdı mı düzen
Ciyerin gavrasın istimlak eden
Kör olsun gözleri tarlayı satan
Giderim buradan gal Garasu'yum

Vakti mi geldi zaman mı doldu
Aslanlar yurduna çakallar gondu
Kahramanmaraş derler suyumu aldı
Giderim buradan gal Garasu'yum

Nereden gelip musallat oldu
Buz gibi suların boruya doldu
Köyümün ahmakları zengin mi oldu
Giderim buradan gal Garasu'yum

Pınarından soğuk suyun içerdim
Garpuz yetiştirip mavra atardım
Göllerinden yeşil tere toplardım
Giderim buradan gal Garasu'yum

Bozuldu yolların gidilmez oldu
Sayın Gaymakamım gelsin de görsün
Maraş valisi de yardımcı olsun
Giderim buradan gal Garasu'yum

Âşık Durdu'm der de ben de niderim
Feleen sillesine boyun bükerim
Evim yok ki çadırlarda gışlarım
Giderim buradan gal Garasu'yum

Durdu TEMİZ

* (TEMİZ;2005;659)

KARASU'NUN AĞIDI - 3 *

Karasu'yun gidişine çok üzölen ve götürölmesini istemeyen Ozan Murat da Karasu'ya aşğıdaki ağıdı söyler:

Karasu'yum akıyor
Üzgün üzgün bakıyor
Almanya'dan destek gelmiş
Reis Beyim yıkıyor

Köylüm vilayete koşuyor
Vali Beyim susuyor
Tarlalarım susuzluktan
Çatlıyor, kan kusuyor

Körsulu'm kör mü oldun
Maraş ili el mi oldun
Karsu'yu yıkınca
Sayın Reisim, Bey mi oldu

Doğan'ın kanına girdin
Balıklarımın soyunu kırdın
Atamdan dedemden kalan
Karasu'yuma göz mü koydun

Andırın'da babamı sordum
Ayşe pınarı Keşkahlı'yı yordun
Biridi beş oldu derdim
Reisim su alacak burayı mı buldun

Maraşlım çık gör Karasu'yu
Ye mangalda alabalık ve pulluyu
Çıksın vücudun nefes darlığı
Sen de sür artık Reisim Beyliği

Kahramanmaraş ilimiz
Andırın yine kırıldı belimiz
Size kötü söylemeye
Hemşerim varmıyor dilimiz

Ozan Murat'ım dertli söylerim
Karasu'yu alırsanız, ben neylerim
Yalvarıyorum size Beylerim
Almayın suyumuzu, kalsın beylerim

Ozan Murat ÖZDEMİR

* (TEMİZ;2005;660)

KIZILOLUK KÖYÜ SUYUNUN AĞIDI*

Andırın'ın Canbaz (Kızılluluk) köyünün suyu az olduğundan devlet köye su getirir ve bir su deposu yapar. Suyu evlere taksim eder. Yaz gelince aşağıdaki obalar suyu bahçelerine tutarlar ve bahçe sularlar. Yukarıdaki mahalle bu yüzden susuz kalır. Bu olaya çok üzülen ve susuzluktan canı yanan kaynak şahıs, şu ağıdı söyler:

Yapıldı depomuz akmaz suyumuz
Ölmeyince çıkmaz kötü huyumuz
Yarın mahşerde nasıl olunuz
Gomşunun sivalı zordur arkadaş

Yandı otumuz da yoktur suyumuz
Giyince gotu da çıkar neyiniz
Gomşunun sivalın nasıl veriniz
Gomşunun sivalı zordur arkadaş

Âşık Hacı'm der de birlik olalım
Susuzluğa gardeş çare bulalım
Adam olub insan gibi ölelim
Gamşunun sivalı zordur arkadaş

Hacı Mustafa DUMAN

* (TEMİZ;2005;661)

ARK YÜZÜNDEN YAKILAN AĞIT *

1950'li yıllarda Andırın'ın Yeşilova (Tokmaklı) kasabasında yaşayan Ali Zilfaroğlu ile onun karşısında yer alan köylüler su arkı yüzünden düşman olurlar. Köylüler Mehmet Yağcıoğlu'nu avukat tutarlar. Zilfaroğlu da Kadirli Murat Beyi avukat tutar. Keşfe ise Andırın'da görev yapan hâkim Mustafa Kanadıkırık gelir. İstenmeyen olaylar yaşanır. Yaşanan olaylara çok üzülen Ahmet Kabalcı üzüntüsünü dile getiren şu ağıdı söyler:

Ganadıkırık derler geldi oturdu
Gızgınlıkla gendi gendini yitirdi
Zilfaroğlu gonacığına götürdü
Culukların garnını yarmalı gardaş

Murat Bey derler bir heykel geldi
Oturduğu tahtayı ikiye beldi
Gadimler toplandı görmeye geldi
Ayı mı gaplan mı sormalı gardaş

Tebdili veriyor ol camı candan
Tarlama vermiyom ne isten benden
Topraklar boyanır insan ganından
Aslanı garşında görmeli gardaş

Kanadıkırık hâkime ise:
“Dışın yılış yılış da için bir yılan
Heç boş çıkmaz da dayrana gelen
Camiye varıb da beş vakit gılan
Beş vakit namaza gul hâkim Bey” der

Ömer BOZKURT

XIII-Doğal Afetleri Konu Edinen Ağıtlar

ERZİNCAN DEPREMİNİN AĞIDI *

1939'da Erzincan'da büyük bir deprem olur ve binlerce kişi ölür. Ardından onlarca ağıt yakılır. O ağıtlardan biri de Erzincan Ağıdı'dır. Ağıdı kimin yaktığı belli değildir:

Erzincan uvası kışa kanar mı
Karların üstünde ataş yanar mı
Seni titiremeden diller anar mı
Uyanmaz uykuya dalan Erzincan
Bir daha görüyüm uyan Erzincan

Hani senin elin, köyün, bucağın
Şirin yuvaların tüten ocağın
Gannı mezermiş sütlü kucağın
Ağrısı içini oyan Erzincan
Uyanmaz uykuya dalan Erzincan
Bir daha görüyüm uyan Erzincan

Temel taşı, kırdı parçaladı demir tuncu
Yediden yetmişe yaşlısı genci
Binlerce suçsuza giyan Erzincan
Uyanmaz uykuya dalan Erzincan
Tayfa tabiatına uyan Erzincan

Sındıl Hüseyin TÜRK

* (TEMİZ;2005;646)

ADAPAZARI DEPREMİ'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Çiçekli köyünde yaşayan Hatice Salan'ın kızı Adapazarı depreminde deprem dehşetini tüm şiddetiyle yaşar. Çok üzülen ve korkan kaynak şahıs depremde ölenler için aşağıdaki ağıdı yakar:

Alın da beni götürün
Atın akamet denize
Yüze yüze yetişiyim
Sizden önce ögsüz gıza

Deprem oldu gırıldılar
Bir çukura derildiler
Felek vurdu yoruldular
Gardaşlarım bacılarım

Gece uykuda çevirdi
Süslü binalar devirdi
Gardaş bacı hep gırıldı
Gardaşlarım bacılarım

Çift gardaşlar yola düştü
Vatandaşın aklı şaştı
Dozerlerin mezerin deşti
Gardaşlarım bacılarım

İhtiyarlar yürüyemez
Yemeği versen yiyemez
Ölenler de geri gelmez
Gardaşlarım bacılarım

Ölen öldü galan galdı
Hoca toplu cenaze gıldı
Gardaş bacı hep gırıldı
Gardaşlarım bacılarım

Sarı Burak Sarı Burak
Varamam yollarım yırak
Gurban olam ağ bebeğim
Başımdan getmedi merak

Gavırdan telefon etmişler
Genşler nereye getmişler
Öksüz bebeği netmişler
Bebeklerim guzularım

Bunu söyleyen Hatice Salan
Dünyada sözüme gatmadım yalan
Hepimiz Allah'ın guluyuz inan
Guzularım bebeklerim.

Hatice SALAN

* (TEMİZ;2005;647)

17 AGUSTOS DEPREMİ'NİN AĞIDI *

17 Agosto'ta Marmara Bölgesi'nde meydana gelen depremde binlerce kişi ölür. Deprem, bütün Türkiye'yi yasa boğar. Andırın İmam Hatip Lisesi öğretmenlerinden Ahmet Hoca, Sıdk DOĞAN'a bir öğrenci gönderir ve deprem üzerine bir şeyler söylemesini rica eder. Zaten üzüntü içinde olan kaynak şahıs deprem üzerine bir ağıt yakar:

Deprem oldu mu bu yara ganyıyor
Gurunun yanında yaş da yanyıyor
Saraylar köşkler takla dönüyor
Gıyametin benzeridir depremler

IŞIKARA'm fay hattından bahseder
Günahı işleyib deme ki gader
Seni yaradan uyarır imtihan eder
Gıyametin benzeridir depremler

Eğri yoldan doğru yokla gelelim
Oruş dutub beş vakidi gılalım
Fay hattını yaradan kim onu bilelim
Gıyametin benzeridir depremler

Teknik irededi bunu biliyom
Gece gündüz hülyalara dalyom
İslam Âlemine saâdet diliyom
Gıyametin benzeridir depremler

Lut Gavmi'ni düşünüb ibret alalım
Oruş dutub beş vakidi gılalım
Depremi yaptırın kim onu bilelim
Gıyametin benzeridir depremler

Söylersen Sıdkı doğruyu söyle
Taa ezelden Mevlâ'nın nizamı böyle
Allah göstermesin de dualar eyle
Gıyametin benzeridir depremler

Sıdkı DOĞAN (Kara Müftü)

* (TEMİZ;2005;648)

AFYON DEPREMİ'NİN AĞIDI *

Andırın'ın Akifiye köyünde yaşayan Nihat ATEŞ, Afyon depreminde meydana gelen hâdiseleri televizyonda izler ve dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

Habersizden geldi deprem Afyon'a
Hep evler yıkılmış durur yan yana
Ağlayıp durur gelin gaynana
Nasıl gıydı gaderleri canlara

Ana bacılar evler altında galdı
Habersizden ecel gapıyı çaldı
Kimi acı acı uykuya daldı
Kiminin aklını başından aldı

Nihat ATEŞ

* (TEMİZ;2005;649)

KAR FELAKETİ ÜZERİNE SÖYLENEN AĞIT *

Andırın'ın Boğazören köyünde 2002'de çok şiddetli bir kış olur. Çok miktarda kar yağar. Herkes perişan olur. Bu şiddetli kar için kaynak şahıs aşağıdaki ağıdı söyler:

Duman çöktü Balkın dağının başına
Avcı silah sıkır keliğine guşuna
Bu sene de uğradık Alma Dağı'nın gışına
Affeyle Allah'ım suşlarımızı

Balkın dağı seyirine erişir
Aç mallar da ahırında bağraşır
Gonu gomşu birbirine çağrışır
Affeyle Allah'ım suşlarımızı

Az Amasya'da amma gölü buradan
Gıraderler gar kürüyor, Sivas'ta yöreden
Niçe talebeler kaldı aradan
Açıver Allah'ım yollarımızı

Dereler depeler gar ile doldu
Bey namaz olannar namazın gıldı
Garib gurabalar arada galdı
Affeyle Allah'ım suşlarımızı

Sıkıştı Gul Mehmet bunları dile getirdi
Yedi mallar yem samanın bitirdi
Hastaları gençler sırtında doktura götürdü
Açıver Allah'ım yollarımızı

Mehmet HAYTA

XIV- Çeşitli Yiyecekleri Konu Edinen Ağıtlar

ATATÜRK'E HEDİYE İÇİN YAPILAN TARHANANIN AĞIDI *

Atatürk 1938'de Hatay'a gelir. Hatay'da rahatsızlanır ve birkaç gün orada kalır. Andırınlı Hasibe Hatun'un ününü duyan Atatürk, onu Hatay'a çağırır. Hasibe Hatun Atatürk'ün huzuruna gelir. Atatürk'e ağıt ve türküler söyler. Atatürk Hasibe Hatun'a: "Sen neyinle meşhursun Hasibe Hatun?" der. Hasibe Hatun da: "Ben tarhanamla meşhurum Paşam." der. Atatürk: "O zaman seni Ankara'ya bekliyorum Hasibe Hatun" der. Hasibe Hatun o yıl Elmadağı'na yaylaya geçer ve orada tarhanalık ayran alır ve Atatürk'e hediye götürmek için tarhana yapar ve daha güzel olması için köknar (mezlee) ağacının dallarının üzerine serer. Ancak ineğin biri habersizden tarhanaya gelir, hem yer hem de içine pisler. Bu durumu gören Hasibe Hatun ne yapacağını şaşırır ve çok üzülür ve o üzüntüyle tarhanaya aşağıdaki ağıdı yakar:

Ellerden ayran topladım
Emeklerim getti heçe
Tarhanamı inek yemiş
İçlerine sıça sıça

Gısa geydim oldum hanım
Zatan sıkılıyor canım
Tarhanayı inek yemiş
Angara'ya getti ünüm

Sâriye GÖK

* (TEMİZ;2005;663)

ŞEKERİN AĞIDI *

1970’li yıllarda ülke genelinde şeker kıtlığı vardır ve herkes o günleri anarken o günler gitsin de geri gelmesin diye dua eder. Âşık Hüseyin bir gün şeker almak için Tokmaklı’ya varır, dükkân dükkân gezer ve sorduğu dükkâncılar: “Şeker ilaç oldu duymadın mı?” derler. Yarım kilo şekerle razı olur. Âşık Hüseyin: “Şeker ilaçsa çay da şuruptur muhakkak.” der. Bunlar da eczanede satıldığından çaresiz yarım kilo şekerle eve geri dönen Âşık Hüseyin çok üzülen bu şeker kıtlığına aşağıdaki ağıdı yakar:

Şeker ilaç oldu çay ise şurub
Recetesin kimden alak efendim
Köylüler şehere varırsa garib
İmal yerin nerde bulak efendim

Mevsim soğuk çay içmesek olmuyor
Ticaret Bakanı bunu bilmiyor
Noldu böyle hiç yüzümüz gülmüyor
Gül deyin de biz de gülek efendim

Başbakanım dört köşeyi dolaştı
Yokluk geldi bizim ile güleştı
Bütün millet ak günlere ulaştı
Bırakın da böyle galak efendim

Toz şekeri gaymak tozu ettiler
Kilosunu on liraya sattılar
Gabaatı bütün bize attılar
Söylen suçumuzu bilek efendim

Âşık Hüseyin’im derdim bitmiyor
Kazancımız masrafıma yetmiyor
Tuttuğumuz çoban goyun gütmüyor
Biraz da çobansız durak efendim

Âşık Hüseyin TOPAL

SOĞANIN AĞIDI *

Kahramanmaraş'ın Yaylaüstü köyünde yaşayan Osman Akıllı, 1963'te evde yiyecek bitmek üzere olduğu için atına bir yük soğan yükler ve soğanı satıp buğday almak için yola çıkar. Andırın'ın 15'e yakın köyünü gezmesine rağmen hiç soğan satamaz ve gezmeye devam eder. Armutlu köyüne geldiğinde, bir kişi "yükün bir dengini kızıl darı ile değişelim." der. Osman Bey de bu teklifi çaresizlikten kabul eder. Tekrar yoluna devam eder. Akşam güneşi batarken Boztopraklı köyüne gelir. Orada Müftü denilen Duran Hacımahmutoğlu'nun evine gelir. "Tanrı misafiri kabul eder misiniz?" diye sorar. Onlar da kabul eder. Akşam yemekler yenir çaylar içilir, ardından koyu bir sohbet başlar. Bir ara Duran Hoca: "Osman Efendi çerçilik yapanlar ilâhi, türkü filan söylerler hele bir iki tane söyle de dinleyelim." der. Osman Bey birkaç tane ilâhi söyler ama içi yanmaktadır soğanı satıp da mısır ya da buğday alamadığı için "Aklından şu Hoca'ya bir ağıt söyleyeyim bakalım benim soğanı alıp mısır darısı ya da buğday vermez mi?" der ve başlar acıklı acıklı söylemeye:

Tercubalar görmüş hem galbin temiz
Vidân merhemetin imamda bir hız
Dokuz baş nüfusum geçinme ırız
Vidânla yüzüme bak benim Hoca'm

Askerde gumandan oldun mu çavuş
Bir sözle biter cümle noksan iş
Rüyamı yoramam çirkin benim düş
Derde derman sensin tek benim Hoca'm

Neyliyem çıkmıyor aşğın sesi
Dil bir anaktardır galbde gasası
Sende bulunur ameliyetin masası
Yarama bir ilaç dök benim Hoca'm

Gul Osman da köle senin gapına
Güvenirim vicdanına lafına
Ezrayıl çok geç gelsin gapına
Bir denk suvan kaldı al benim Hoca'm

Osman AKILLI

* (TEMİZ;2005;665)

FISTIĞIN AĞIDI*

Andırın'ın Arıklar (Cinkaralar) köyünde yaşayan kaynak şahıs köyündeki Kovukçınar denilen yere fıstık eker. Ancak fıstıktan zarar ettiği gibi cebinden de harcama yaparak iyice iflas eder, acı ve sıkıntıyla fıstığa şöyle bir ağıt yakar:

N'olur avrad anla beni
Mangırlar gelir birgün beri
Her, yokuşun bir enişi
Rüyamda gördüm bugün

Gurban olam yüz azdırma
Şeker yağa bitti deme
Gurbam olam millonnara
Rüyamda gördüm bugün

Rüyamda geziyordum
Guyumcuya giriyordum
Altın küpe alıyordum
Rüyamda gördüm bugün

Davar goyun meleşiyor
İnekler de mörüşüyor
Çoban sürüyü güdüyor
Rüyamda gördüm bugün

Oğlan gız da çuğalmışız
Marka dolara dalmışız
Turbo motur da almışız
Rüyamda gördüm bugün

Geri düzen hepin kalkmış
Bizden gayri yokluk yokmuş
Fıstık millonu da aşmış
Rüyamda gördüm bugün

Dertli Mehmet boşa çalan
Çok uğraşma sonra gülen
Evimde de tek bir suvan
Rüyamda da gördüm bugün

Mehmet CİNKARA

* (TEMİZ;2005;666)

KABAĞIN AĞIDI *

Kadirli'nin Mehirli köyünden Mehmet Kürkçü, kabağı çok seven biridir. Birgün sığırlar bahçeye girer ve ne var ne yoksa hepsini yer. Bahçede kabaktan eser kalmaz. Bu duruma çok üzölen Mehmet Bey, çok sevdiği kabağa şöyle bir ağıt yakar:

Gabaan toomunu aldım nerdinden
Öldüm gabaan derdinden
Gabak gurban olam sana
Onu göçürüm yurdundan

Tomartisi kökten sürmüş
Baldırcanı yere sermiş
İnkâr etme Meherloğlu
Gara Fakı evden görmüş

Gabaan hepsi yandı
Dumanı denize indi
Gabak gurban olam sana
Kokusu burnuma sindi

Hacı Ahmet TEMİZ (Kaymakam)

* (TEMİZ;2005;667)

TIRŞIĞIN AĞIDI*

Andırın'ın Gökahmetli köyünden Âşık Turabî (Selahattin Avan), görevinden dolayı ilçesinden ayrı düşer. Görev yaptığı yerde, Andırın'ın yöresel yiyeceklerinden olan ve Andırın Doktoru olarak ünlenen, pancar yaprağından yapılan tırşik yemeğini çok özler ve dayanamayarak aşağıdaki ağıdı yakar:

Kadirli, Gozan'ı Ceyhan'ı gezdim
Aradım tohumunu bazarda buldum
Fakirlerin baş yemeği sen oldun
Andırın dokтору canımsın tırşik

Şen yerin Gasdal ile Haşdırın
İnce gıyıp ayran ile bastırın
İçine döğmeyle sarımsak goyun
Bişince dadına doyulmaz tırşik

Gavırma guşbaşı vermez tadını
Patlıcan kebabı tavık budunu
Meşe odunu ile bişirin onu
Doyulmaz tadına canımsın tırşik

Akel pirinci sana nasıl garışır
Sulu yemeklerinden başa yarışır
Bulgurun pilaviyinen iyi anlaşır
Andırın dokтору canımsın tırşik

Çukurova halkı seni tanıyor
Birçok kadınıımız yapmasını biliyor
Zengini fakiri hepisi yiyor
Andırın dokтору canımsın tırşik

Galın barsak ile safra kesesi
Hekim gibi iyi eder herkesi
Âşık Turabî de özledi seni
Andırın dokтору canımsın tırşik

Selahattin AVAN (Âşık Turabî)

* (TEMİZ;2005;668)

ALACAKLARIN TAHSİL EDİLMEMESİNİ KONU
EDİNER AĞITLAR

XV- Alacakların Tahsil Edilmemesini Konu Edinen Ağıtlar

VERİLMİYEN KAVAK PARASININ AĞIDI *

Andırın'ın Çiçekli köyünde yaşayan Bekiroğlu denen kaynak kişi Hatice Salan ailesinin kavağını keser götürür ve parasını da vermez. Bu olaya çok canı sıkılan ve üzülen kaynak şahıs o acıyla şu ağıdı söyler:

Bir gomuyon gavağı aldın götürdün
Götürdün de borcuna mı yoturdın
Öksüzleri heç aklına mı getirdin
Ölüm var bunu bil Bekiroğlu

Bu dünyada saga sola goşarsın
Acel gelir altına da işersin
Ahrette sival vermiye şaşarsın
Ölüm var bunu bil Bekiroğlu

Heç kimse gurtulmaz elinden
Borcunu ver gapındaki malından
Gurtulaman el âlemin dilinden
Ölüm var bunu bil Bekiroğlu

Bir gamyon gavak bir milyon eder
Gul hakı yiyen cennete mi geder
Başında bitmesin gam ile keder
Ölüm var bunu bil Bekiroğlu

Gırık Bekir bir kızının acısını görsün
Kadı kadı benim gibi çiyeri yansın
Helalleşek diye habar salar
Helal etmem bunu bil Bekiroğlu

Hatice SALAN

* (TEMİZ;2005;669)

ALACAKLARIN TAHSİL EDİLMEMESİNİ KONU
EDİNER AĞITLAR

GÖKSUN YÖRESİ

I- Yemen Savaşı

HASAN İLE CÜCÜK'ÜN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Hasan ile Cücük'ün babasına “Bayi Bekir” derlermiş. Köyümüzde Bekir'in oğlu Efendi Hoca vardır. Efendi'nin büyükleri Hasan ile Cücük, Yemen Savaşı'nda asker olurlar. Osmanlı Ordusu bozulur. Hasan ile Cücük Yemen Savaşı'nda şehit düşer. Askerden künyeleri gelir. Cücük bekâr, Hasan evlidir. Hasan'ın üç kızı yetim kalır. Büyük kızı Kara Humma, ortancası Dudu, küçük kızı Koca Medine'dir. Bunları Efendi Hoca büyütür. Ortalık düzelir; gazi olanlar memleketine döner. Köyümüz halkından Deli Mehmetoğullarından Murat oğlu Mehmet Çavuş on yedi yıl askerlikten sonra gazi olarak köyüne döner. Hasan ile Cücük'ün bacısı Bekir'in kızı Hürü, Mehmet Çavuş'a hoş geldine gider. Mehmet Çavuş, Hasan'ın yüzüğünü bacısı Hürü'ye verir. “Düşman top atıp, kol önüme düşünce; yüzükten tanıdım Hasan'ın şehit olduğunu!” der, Mehmet Çavuş. O zaman bacısı şu ağıdı söyler şehit gardaşlarına:

Yoruldum yola oturdum
Felek vurdu ben götürdüm
Gardaş şehit olmuş denince
Kınaman aklım yitirdim

Binmiş ata sürmüş hara
Kavgayı düğün mü sandın
N'idicin babamoğlu
Bunu bir oyun mu sandın

Soğuk yaylaların kıyısı
Belli olur insanın iyisi
Çitleri salmam demiş
Ordu şehitler dayısı

Hasan Cücük şehitlerim
Ben de koymadılar akıl
Bizim uşak harbe girmiş
Gelinler sallaman kekil

Gelin gurbanım saçına
Kekilini goy içine
Düş önüme Telli Efendi
Gedek ordunun içine

Esef Ağa'yı bindiririm
İrnir Ağa'yı indiririm
Hasan Cücük şehitlerim
Gülüm dalına kondurum

* (KOCA; 2008;19-22)

Ne ağlarsın gırgın gırgın
Ölümden mi oldun yorgun
Çitlerim gelmem demiş
Her hal babasına gırgın

Ne çok yandın beli inceye
Dişleri benzer goncaya
Hele ağlama Hürü Hatun
Belki gettiler yoncaya

Ataş mı düştü özüne
Kan oturur bak gözüne
Hele ağlama Hürü Hatun
Hakkını al dizine

Omar'ım haberin aldım
Cücük kimin kapısında
Çitlerim dolanmıyor
Koca örtme yapısında

Hasan'ım aldı özümü
Cücük kör etti gözümü
El oğlu elde çok demiş
Öldürün itin kızını

On iki emmim uşağı
Bende koymadı akıl
Bizim uşak harbe girmiş
Gelinler sallaman kekil

Omar'ım oğlaktan gelir
Cücük'üm başın bekliyor
Tez gelesin kuzularım
Ananız hısta saklıyor

Göksünden cerrah getirdim
Ne var bunun yarasında
Omar da öldü, Cücük de öldü
Bir hafta var arasında

Dizliyorum dizin dizin
İnneyi görmüyor gözüm
Hasan Cücük diye diye
Ahrete kalmadı yüzüm

Üstlerinin amirleri
Merhametli kul m'ola
Uşak harpten derilince
Aç mısınız der m'ola

Hacı Ahmet Sülemen Fakı
İsmet Paşadan geldi koku
Bir fermanın daha aldım
Şu mektubu doğru oku

Cücük öldü deyince
Çiçek açmış yer yarılmış
Şehide ağlanmaz diye
Ahmet Efe darılmış

Başıma keten alıp da
Sele serpe gezemedim
Dört gardaşla üç bacıyı
Bir sofraya düzemedim

Karlı dere kar yatağı
Binbuğada sümbül biteğı
Bildır gelin olan bacım
Parlar atlas eteğı

[Bu ağıt ve hikâyesi, Hasan ile Cücük'ün bacısı Hürü Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

OTO OSMAN'IN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Memili Ağa'nın amcası, Sıska Osman'ın adı Oto Osman'dır. Oto Osman, Yemen SavaŐında Şehit olur. Ölüm haberi gelince bacısı Şemsi, gardaşı Osman'a Şöyle bir söyler:

Bulanır gönlüm bulanır
Ener Bağdat'ı dolanır
GardaŐımın güttüğü davar
Sabahınan er sulanır.

Düşmana vuran asker
Bağrını yerden kaldırmaz
Beşli mavzar kurşunu
Nereden değse bildirmez.

Ardıçlı yurdun berk daşı
Yuvarlan gözüm görmesin.
Duyarsa gardaş gücenir
Sulaa sığır vurmasın.

Güz soğukluğu düşünce
Çatal getirir davŐanı
Sarı sümbüller kurudu
Topladırım ben yavŐanı

[Bu ağıt ve hikâyesi, Osman'ın bacısı Şemsi Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;23)

ŞEHİT MEHMET DEDE AĞIDI *

Memiş Hacı'nın babası, Efendi Hoca ile Yusuf AĞa'nın kardeŐleridir. Hayatı hakkında fazla bir bilgi bulunmamaktadır. Seferberlik sırasında (I. Dünya Savaşı) askere alınmiŐ ve bacasının kocası Dede Ali ile birlikte cepheye sevk edilmiŐlerdir. Dede Ali geri dđnmüŐ (kuvvetli rivayetlere gđre; kaçmıŐ), ancak Mehmet Dede geri dđnmemiŐ, künyesi gelmiştir. Yani harbte Şehit dđŐmüŐtür. Hangi cephede savaŐtıĐı tam olarak bilinmemekle birlikte bazı rivayetlere ve Çanakkalé'ye gidenlerin gđrdüĐü Göksunlu Mehmet yazısına dayanarak Çanakkaléde Şehit olabileceği tahmin edilmektedir.

Hanımı Meriş Ebem'dir. Kendisi harbe gittiğinde oğlu Hacı Dede'rin henüz doğup doğrmediği bilinmemektedir. Dolayısıyla Hacı Dede babasını görmemiş; görse bile kundakta olduğundan onu hiçbir zaman görüp tanıma fırsatı olmamıştır. Hanımı Meriş Ebem daha sonra İsmail Hoca ile evlenmiştir. Dediğim gibi hakkında maalesef fazla bilgi bulunmadığından arkasından Dede Ali'nin hanımı olan bacası EŞe Ebem'in yaktığı ağıttan bir bölüm:

Kimsem yok da kele eller
 Deliklere çapıt deptim
 Tez gelesin Memmet Ali'm
 Muhacirlerinen yattım

Biri Memmet biri Ali
 Beni uğratman acıya
 Tez gelesin Mulla Memmet
 Meriş dert okuyo Hacı'ya

Sarı sümbül sokunmuŐsun
 Bucağın hangisini yıktın
 Seferberlik biteneçe
 Kardeşına eyi baktın

* (KOCA; 2008;200)

II- Şehit Olan Askerleri Konu Edinen Ağıtlar

MEHMET'İN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Deli Mehmetoğullarından on yedi yıl askerlik yapan Mehmet Çavuş'un oğlu Mehmet'in Ağıdı. Osmanlı ordusunun bozulmasından sonra, bu Mehmet Çavuş'un görev yaptığı yer çoktur. Yemen Harbi bitip memlekete geldiğinde; Adana'nın Tufanbeyli ilçesine bağlı Ken köyünden Fadime Hanım isminde bir bayanla evlenir. Fadime Hanım'dan üç kızı, Mehmet isminde, 1340 senesinde bir oğlu olur. Mehmet Çavuş, oğlu Mehmet'i askere gitmeden köyümüzden Efendi Hoca'nın kızı Elif'le evirir. Mehmet altı ay sonra asker olur. Elif gelin hamile kalır, hamile olarak asker yolu bekler. O zaman askerlik dört yıldır. Suvari olarak Çorlu'da vatani görevini yaparken, bir yıl sonra hastalanır ve ölür. Ölüm haberini alan Fadime Hanım askerde ölen oğluna şöyle bir ağıt söyler:

Aşağıda eğri bucak
Otun biçer gucak gucak
Bir ateş sokun da yansın
Su mu ister batkın ocak

Gözün kör ola herif
Gedek Çorlu'ya Çorlu'ya
Benim oğlum talim eder
Martin parliya parliya

Yaşa oğlancığım yaşa
Terliği düşürür kaşa
Birken izine salmadı
Şubede oturan paşa

Hota oğlancığım Hota
Silkinir de biner ata
Birken izine salmadı
Binbaşı ocağın bata

Gözlerin kör ola herif
Sen bilmen mi çorlu elini
Sanki murada mı erdik
Efendi alır gelini

[Bu ağıt ve hikâyesi, Mehmet'in annesi Fadime Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;31-32)

ÂŞIK MUSTUK'UN AĞIDI *

Usta Hasan'ın oğlu Âşık Mustafa, askerde ölür. Mürsel'de Kekeçlerden nişanlıdır. Onlar duyar öldüğünü annesine söylerler. Bu acıyı duyan anne, oğluna şu ağıdı söyler:

Burdan ora vardığma
Pişmanım kuzum pişmanım
Acı haber verdi hana
Kekeçler benim düşmanım

Hemi molla hemi talebe
Kitabın koydum dolaba
Oğluma öldü diyorlar
İner giderim Halepe

Hemi okur hemi aşık
Yahğı kaşına düşük
Guzuma öldü diyorlar
Dördüncü orduya garışık

Tabakıya tütün koydum
Buyurun eller buyurun
Ağlayı ağlayı yoruldum
Zeynep'i bana çağırın

* (KOCA; 2008;148)

Askerde ölen Bico Ali'nin ağıdı *

Asker talime giderken
Ter telli olur
Bayraklar babam uşağına
Alem başına verilir

Veli'nen dama çıkar
Herni çalar hemi oynar
Yalan mıyım ya obalar
Gözler bulgur gibi gaynar

Alim talim ederkene
Teymen sille vurdu m'ola
Bu çocuk bayrakta deyi
Ordu sancak verdi m'ola

Ali'm tüfek çatarkana
Eli ayağı şaştı m'ola
Gurbet elde can verirken
Garyoladan düştü m'ola

Babası gurban adamiş
Devren adamiş adağı
Hastanede ölü iken
Gurudu m'ola dudağı

Yuvacadan davar döker
Sarı sürenbül deşirek
Bir gelincik getirmedin
At boynunda aşırarak

Gavuce'de goca guyu
Ali'm ordan geçti m'ola
Davar tokata enince
Soğuk sular içti m'ola

Şapkasın sandığa goydum
Alıp alıp kokuluyom
A sütüm kesilmesin deyi
Gelip gelip sokuluyom

* (KOCA; 2008;170-172)

Gelin mi Hayriye kızım
Guru yere geldi dizim
Ben Ali'mi yeni saldım
İlaha kör ola gözürn

Gene yağdı garlı gıcı
Ciğerimden döktün acı
Küsme gayın it oluyum
Osman'ımı verin sucu

Fındıktan da ayı güzel
Onun yanına giderim
Emsali terhis olursa
Ben dezzeminen giderim

So Sultan'ın oğlu Veli
Duyunca da hasta olur
Gadanı alıyım dezze
Kızının yanında ölür

Babamın bir oğlu olsa
Alır da çalarım nenni
Sefil idi nazlı gayın
Bıyığının içi benli

İşte geldi yaz ayları
Tarlanda göverdi göcek
Evlatsızlık ne zor imiş
Vallaha fakırdı ocak

Ben gapısını açtımdı
İçerde goyun meledi
Sevgilisi bibim oğlu
Göksun eli hep ağladı

Osman Çitil'in yoldaşı
Mehmet de bunun gardaşı
Yazık oldu genç yaşta da
Bozuldu gelinin başı

Gızın ölsün gelin ölsün
Fadili gadanı alsın
Parkemi teslim etmedi
Yalansam büyüğün gelsin

Çatal gonağın el yiyor
Kitli dükkânın kapısı
Millet Partisi başkanı
Yandı Göksun'un hepsi

Çerkez kızı çok alıyor
Dizlerine vura vura
Yalan mıyım ya obalar
Ben yüzün de sıra sıra

Düşman başına vermesin
Malın mı mezatta yazıldı
Sahipsizlik ne zor imiş
Bahtımın da kapısı bozuldu

Bunu söyler Âşık Bekir
Yaradana olsun şükür
Ağzı burnu ala ganlı
Can verirken Kur'ân okur

[Bu ağıt ve hikâyesi, Bico Ali'nin teyzesi Sultan Hanım ile yapılan görüşmede derlenmiştir.]

III- Askerlik Döneminde Yakılan Ağıtlar

MEHMET GÜZEL'İN AĞIDI *

Deli Mehmetoğullarından Mehmet Çavuş'un ölen bir tek oğlu Mehmet Güzel'in ağıdı. Esmeye ismindeki büyük bacısı, gardaşının ölüm haberi gelince şöyle bir ağıt söyler:

Asker olanın âdeti
Bavılın gelir gına
Saba kırklılar gelirken
Nereye saklanak ana

Nesini deyim nesini
Saklıyordum kesesini
Ölsem geri dirilirdim
Bir daha duysam sesini

Yana yana kül oluyom
Küle derman bulunur mu
Getsem de Çorlu'yu gezsem
Satın gardaş alınır mı

Aşağıda ekin biçer
Yıldırıma eder deste
Dün öteân mektup geldi
Bu ne zaman olmuş hasta

Asker olanın âdeti
Çantayı ederler yastık
Yaz mektubu at gardaşım
Ordu gomaz Osman Mıstık

Gadanı alayım ana
Ağla yürekten yürekten
Gelin çıkacak deyince
Sarıldı orta direkten

Gadanı alayım Bekir
Atını galdır geceden
Benim gardaşım su istemiş
Sabsulaktan gömbeçeden

* (KOCA; 2008;33-34)

Şu da bizim şu da bizim
Hasan da Mehmet uzun
Ağlama gelin gurban olam
Gardaşım gelici yazın

Elinen askere saldıık
Amanat artık Allah'a
Üç bacının bir gardaşı
Bundan başka yok vallaha

[Bu ağıt ve hikâyesi, Mehmet GÜZEL'in bacısı Esm'e Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

EYÜP DAYIOĞLU'NUN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Göğ Veli'nin torunu, Hacı Şükrü'nün oğlu Eyüp Dayıoğlu'na ait bir ağıt. Bu delikanlı; ilkokulu, ortaokulu kasabamız olan Bozbüyük'te tamamlar. Göksun Meslek Lisesi'ni bitirir. Okulu bitince babası Hacı Şükrü kasabamız halkından Hamet Hasan isminde bir komşunun kızıyla evlendirir. Eyüp Dayıoğlu 1992'de asker olur. Askerlik görevini tamamladıktan sonra 1995'te sözleşmeli uzman olarak tekrar orduya katılır. Dört yıl görev yaptıktan sonra bir hastalığa yakalanır. Ankara Gülhane Hastanesinde yatar. İki kızı bir oğlu olan Eyüp Dayıoğlu hastalıktan ölür, 2000 senesidir. Köyümüzden kendi arkadaşı, Kara Hüseyin'in torunu Battal'ın oğlu, Askeri Yüzbaşı Cengiz, bu ağıdı Eyüp Dayıoğlunun ağzı söyler:

Ankara'nın uzun yolu
Gide gide bitmez mola
Kurban olam yüce Mevlâm
Çektiklerim yetmez mola

Gülhanede aylar geçer
Geçer de derdimi deşer
Hep acılar bana düşer
Bu sene de bitmez mola

Günler geçer aylar geçer
Şu bağıma ateş düşer
Ben ölürüm adım yaşar
Ocağımız tütmez mola

Derdime kanser diyorlar
Yavrularım bilmiyorlar
Anam babam gelmiyorlar
Emmilerim gelmez mola

Nazlı yârim yalnız mı kaldın
Ne hayattan murat aldın
Cengiz'nen haber saldım
Selamımı almaz mola

Sen fanisin yalan dünya
Düşe kalka düştüm yola
Ceylan kızım küçük daha
Yollarıma bakmaz mola

Bir hevesle ev yaptırđım
İçine suyunu çektirdim
Kör olası Zeynep Bacı
Bir yudum su vermez mola

* (KOCA; 2008;48-50)

Küçük bacım can yoldaşım
Hem canım hem sırdaşım
Son nefeste şu gözyaşım
Mendil alıp silmez mola

Garip anam ağlamasın
Seller gibi çağlamasın
Eller ona söylemesin
Öldüğümü bilmez mola

Eyüp senin bahtın kara
Selam olsun tüm dostlara
Yetim kalan yavrulara
Dertli babam bakmaz mola

Cengiz'im sen çok söyleme
Gücüm yetmez bu âleme
Dualar etsem Mevlâ'm
Eyüp geri gelmez mola

[Bu ağıt ve hikâyesi, Eyüp DAYIOĞLU'nun arkadaşı Yüzbaşı Cengiz Bey ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

ERİCEKLİ ASKERİN AĞIDI*

Ericekli asker Adanada askerlik yaparken ölür, Dul annesi Adana'ya gider ve oğlu için su ağıdı söyler:

Adaniya vardımki
Nerdoğlumun koğuşları
Acep bana gösterir mi
Başındaki cavuşları

Adaniya vardımki
Trampetler tatlı öter
Ufacıktan asker ettim
Yavrum koğuşunda yatar

Hoş geldin Hacı dayısı
Biz olduk başı gaygısı
Kızlarıma kıran girsin
Yavrum hepsinin iyisi

Geldin mi Cennet teyzesi
Vurdun başıma başıma
Beni yavruna salarsan
Kurban olurum eşine

Tarlalarda ot yolarım
Ayak yalın başı kabak
Mevlâ'm bana sabır versin
Uzun gece olmaz sabah

* (KOCA; 2008;194)

EBEVEYNLERİN VEFATINI KONU EDİLEN
AĞITLAR

IV- Ebeveynlerin Vefatını Konu Edinen Ağıtlar

BODUK BATTAL'IN AĞIDI *

Bozhüyük kasabası halkından Boduk Battal'a ait bir ağıt. Boduk Battal'ın büyük kızı, Sarızın Yalak kasabasına gelin gider. Bir kızı olur. Bir müddet mutlu yaşar ve araya bir husumetlik girer. Bir cadı bunları ayırır. İkinci evliliğini yapar; Sarız'ın Söbeçimen'e varır. Orda da bir kızı olur. Üç yıl sonra kocası ölür. Kaynına varır biricik kızının hatırına. Onu yetiştirip yuvadan uçurmak için kaderine boyun eğer. Bir gün Bozhüyük, baba yurdundan bir haber ulaşır. Babasının öldüğünü duyar; apar topar köyüne gelen Fındık, babasına şöyle bir ağıt söyler:

Şora değil şora değil
Ara uzak yollar taşlı
Gelirken Hürü'mü gördüm
Kayseri Tozağı saçlı

Geleken denedim de
Ekin biştim nenni nenni
Ağama kurban olurum
Düşünün arası enni

Gadasın aldığım anam
Derdine oluyum ortak
Bunda ne var ki cici
Dam bölerler mertek mertek

Emmimin sultan gelini
Geliyo salını salını
Anayınan kızı gördüm
Öldüm yerini yerini

Odama dokudum kilim
Üstüne yaptım kuşları
Param çok da satın mı aldım
Başıma gelen işleri

On gün oldu böyle ağlarım
Dinmiyo gözümün yaşı
Aradım da bulamadım
Tepene değen taşı

[Bu ağıt ve hikâyesi, Boduk Battal'ın kızı Fındık Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;73-74)

EBEVEYNLERİN VEFATINI KONU EDİLEN
AĞITLAR

CAKCAK REŞİT'İN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Veli Kâhya'nın torunu Cakcak Mehmet'in oğlu Reşit SAKCA'nın ağıdı. Cakcak Reşit, zengin bir adamdır. Zamanına göre malı mülkü boldur. Amcasının kızı Hama ile evlenir. Altı kızı; bir oğlu olur. Kızının birisi evlidir. Doğumda; birisi onun yerine nişanlı olarak ölür. Oğlan, dört beş yaşlarında ölür. Dört kızla batkın ocak kalır. Bu dört kızdan biri olan Bahar, 1988 yılında ölen babasına şöyle bir ağıt yakar:

Yastı Öz'ün yazısında
Bölük yalır görpesi
Onun için ağlıyorum
Bu yıl ekilmez arpası

Güççük değil büyük evi
Biriken sallanamadı beşik
Gadan alım Haçça Bibi
Kör mü oldu senin âşık

Ayrı pendirini ettim
Çayınan içsin diye
Goyununu goyunuma kattım
Beninen göçsün diye

Kızlar onun için ağlar
Arkasında yok gardaşı
Bizi öldürün gelin bacı
Tarlaya dikerler taşı

Çağrın kızları gelsin
Konuşalım doya doya
Gönlüm ordan su istiyor
Sapsulakta sarı kaya

Bilenzikli harman döker
Çatıyan sürer gemi
Bu oğlansızlığın yüzünden
Ağam sürmedi demi

Evine özneler gelir
Şaşar aslan ağam şaşar
Gadasın aldığı ağam
Tokalı camızlar goşar

[Bu ağıt ve hikâyesi, Reşit'in kızı Bahar Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;96-97)

EBEVEYNLERİN VEFATINI KONU EDİLEN
AĞITLAR

BAVE BEKİRİN ANASINA SÖYLEDİĞİ AĞIT *

Bave Bekir 1946'da askerden gelir. Asker dönüşü çiçeği burnunda delikanlıyken anası ölür. Bave Bekir anasının ölümüne dayanamayarak şöyle bir ağıt yakar:

Hın ben dışardan dıkılınca
Sarıldı da bir ken öptü
Gınaman abalar beni
Evimin direği kepti

Hın ben ağlarım ana deyi
Vallahi yanığim dünden
Nasıl geçti hatırı anam
Sevgili güççük kızından

Dayılarım çok ağlıyor
Bacım deyi çağırarak
Saba gelir hatın bibim
Bibi diye bağırarak

Anam yükledik göçünü
Söylemez benim suçumu
Var gedince hatın anam
Ebem darasın saçını

Üce dağların gıcısı
Gurumuş anam acısı
Küsmüş de goyup gediyo
Çifte gardaşın bir bacısı

Seh elde babam ölüük
Ciğerlerim delik delik
Dezzemin Sarı Mehrnet'i
Maraş'ın elinde galık

Darılma ki Memet Emrni
Ciğerlerim delik delik
Goca ala taplı
Tarnan senin anan da ölüük

Istar dokur hatırı anam
Dili bülbül gibi şakır
Senin de ananı bilirim
Gürül gürül Kur'ân okur

Bekir der ki hele hele
Dayanamam böyle ağlarım
Sen gediyon hatın anarn
Başıma çok gelir belalarım

* (KOCA; 2008;175-176)

EBEVEYNLERİN VEFATINI KONU EDİLEN
AĞITLAR

HÜRÜ İLE SULTAN'IN AĞIDI *

Emekli olarak şimdilerde İzmir'de ikamet etmekte olan, Ericcek kasabanuzin gururu Prof. Dr. Sayın Osman Gökçe anlatıyor. "Anam öldüğünde haber verdiler. Gittim ve bir gün sonra yetiştim. Gömmüşlerdi. Aşağıdan yukarı eve çıkarken feryat fiğan koptu. Eve girdim. Herkes ordaydı, anam hariç. Bacım Hürü ve Sultan bibim karşılıklı ağıda durdular. Önce Sultan bibim başladı:

Geldin mi gurbetin kuşu
Daha dün gömdük Gümüş'ü
Hacı Osman'ım diye diye
Dinmedi gözünün yaşı

Hıçkırıklar deprem gibi sallıyordu evi, damı. Berit Dağı üstürnüze devriliyordu. Esendere eşlik ediyordu ağıda. Arkasından Hürü ablam sallandı ve uğunu uğunu söyledi:

Senem kızı Senem kızı
Bu mıydı feleğin sözü
Ölürken seni aradı
Melül mahsun iki gözü

Aldı Sultan Bibim
Gitme dedim söz tutmadın
Derdine derman katmadın
Gümüş ananın üstüne
Bir kürek toprak atmadın

Aldı Hürü Ablam
Memmet tutmadı sözünü
Ali de yaktı özünü
Bir gün görüp gönenmedi
Muratsız yumdu gözünü

Aldı Sultan Bibim
Ecel desem ecel değil
Anlatılır bir hal değil
Suçu yok günahı yoktu
Bedel desem bedel değil

Aldı Hürü Ablam
Berit Dağı'nın çocuğu
Ortada kaldı cücüğü
Kara bacım ne olacak
Kim büyütür kücücüğü

[Bu ağıt ve hikâyesi, Reşit'in kızı Bahar Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;211-212)

KOCASINI KAYBEDENLERİ KONU EDİNER
AĞITLAR

V- Kocasını Kaybedenleri Konu Edinen Ağıtlar

BODUK BATTAL'IN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Bekir'in oğlu Boduk Battal, 1325 doğumlu olup çiftçilikle uğraşır, hali vakti iyidir. Boduk Battal üç kız, iki oğlan beş çocuk babasıdır. İri yarı ve kıllı olduğundan "Boduk Battal" lakabını almıştır. Çok güçlü ve çalışkan bir adamdır. Boduk Battal hastalanıp, 1961 yılında ölür. Eşi Fadime kocası Boduk Battal'a şöyle bir ağıt söyler:

Mezarına vardım ıdı
Yatar uzanı uzanı
İlaha kurban olayım
Yalnız atar hezanı

Küreği omzuna alır
Otluğa tutucu suyu
Ağrır yerlerim kalmadı
Uyu teyzemoğlu uyu

İleri gel kele Emine
Sefil emmin ölmedi mi
Çıkın da kapıya bakın
Ayşe Fındık gelmedi mi

Doktora gidicim diye
Öldü yalvarı yalvarı
Ben kime soyka vereyim
Tomarza kara şalvarı

Babasının mayatında
Cücük gezer ağa gibi
Bir kalemden samen saldım
Söylemişler, değmiş nazar

Irahma Gelin gederken
Cücük sandık alır mı ola
Yaz çitleri sürülürken
Teyzemoğlu gelir mola

[Bu ağıt ve hikâyesi, Boduk Battal'ın eşi Fadime Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;41-42)

KOCASINI KAYBEDENLERİ KONU EDİNER
AĞITLAR

KEL ÜMMET MUSTUK'UN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Kel Ümmet Mustafa, 1339 doğumludur. Bir kızı, bir oğlu vardır. Amcasının kızı Karaca Hatice ile evlidir. Dört yıl askerlik yapmıştır. Ayakta körüklü çizme; bıyığın kıvratmış forslu bir adamdır. 1983'te Hakk'ın rahmetine kavuşur. Mustafa Çavuş'un ölümü üzerine hanımı Hatice şu ağıdı söyler:

Küskün müsün emmimoğlu
Şu yönünü beri çevir
Körüklü çizme giyer de
Ordusuna sallar zavır

Özü canda emmimoğlu
Yana yana korlanırım
Yalnızım darılırsa
Uçuk dama fırlanırım

Gadanı allım Nazife
Gene sallarım beşiğini
Amanın nereye gedik
Getirin şu aşığı

[Bu ağıt ve hikâyesi, Kel Ümmet Mustafa'nın eşi ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;79)

KOCASINI KAYBEDENLERİ KONU EDİLEN
AĞITLAR

MAHMUT'UN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından Müstüllü Musa'nın tek bir oğlu vardır Mahmut isminde. Fakirdir; çalışır, kazanır, yer. Sanatı boyacılıktır. Mahmut, Mehmedi Güçük lakabındaki dayısının kızı Sevler ile evlenir. İki oğlu olur ve bu Mahmut kafayı bozar. Mahmut 1981'de ölür. Hanımı, iki çocuğu atar çıkar. Babası tekrar Selver Gelin'i Müstüllü Hacı'nın oğlu Süleme'ne verir yani Mahmut'un amcasının oğluna. Çocuklara, Ebe Elif'le dedeleri Mehmed KÜÇÜK, bakar. Bu ölüm üzerine köyümüz ozanı Âşık Osman şöyle bir ağıt söyler, Mahmut'a:

Bahçede güllerin soldu
Bülbüller figana daldı
Gelinin ellere kaldı
Genç yaşta ölen Mahmut'um

Böyleymiş kara yazın
İçerden çıkmıyor sızın
Yetim kaldı çifte kuzun
Genç yaşta ölen Mahmut'um

Çekilmiyor felek nazı
Cenaze getirdim sizi
Çok yanıyor dayın kızı
Genç yaşta ölen Mahmut'um

Ormana girsen şaşırman
Eline verilmiş ferman
Doktor da olmadı derman
Genç yaşta ölen Mahmut'um

Açsana yavrum gözünü
İçlere attın sızını
Dayın seviyor kuzunu
Genç yaşta ölen Mahmut'um

Kader terse yazılıyor
Goyunlar da guzuluyor
Hanen issiz sızılıyor
Genç yaşta ölen Mahmut'um

Bana vurdun hece hece
Geçiyö gündüzle gece
İşte kaldı karı koca
Genç yaşta ölen Mahmut'um

[Bu ağıt ve hikâyesi, Âşık Osman ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;91-92)

KOCASINI KAYBEDENLERİ KONU EDİLEN
AĞITLAR

CÜL HÜSEYİN'İN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Kekeç Hüseyin'in torunu Cül Ali'nin oğlu Cül Hüseyin'in ağıdı. Cül Hüseyin evvelce çok fakir bir vatandaşdır. Eski, dingilli bir at arabası vardır. Onunla sağa sola koşturur. Son zamanlarda bir sondaj motoru alır. Ondan çok ekmek kazanır, ama Allah onun iki delikanlısını elinden alınca dert sahibi olur. Netice, bir gün kader kendini de alır. Ölünce hanımı şöyle bir ağıt söyler:

Üce dağın yücesine
Yatamıyom gecesine
İlahe kurban oluyum
Kefin biçen hocasına

Gelin Şemsi nerede
Büyük evi ıssız etmiş
Bugün ulu bayram günü
Gardaşı yanına getmiş

İki gardaş bir de bacı
Ciğerden çıkmıyor acı
Kınaman komşular beni
Yok mu ölümün ilacı

[Bu ağıt ve hikâyesi, Hüseyin'in eşi Hatice Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;109)

KOCASINI KAYBEDENLERİ KONU EDİLEN
AĞITLAR

MULLA MEMİLİ'NİN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından Veli Kâhya'nın oğlu, hanımı ölünce, iki kızı ile kalır; büyük kızının adı Tatar Hapa; küçük kızının adı Gamer. Oğlan evladı yoktur. Bir oğlan evladı olması için, karısı ölünce. Topal Hüseyin'in kızı Culfa Esmeye nikâh atar. Culfa Esmenin de bir kızı, bir oğlu vardır. Mulla Memili onun çocuklarını; Culfa Esmeye de Mulla Memili'nin kızlarını kabul eder, evlenirler. Aradan çok geçmez Mulla Memili ölür. Culfa Esmeye Memili Hoca'ya şöyle bir ağıt söyler:

Senin evladın yôdu
N'iden de alın olanı
Tarlaya mirasçı konar da
Baştan vururlar evleği

Gadanı alım sürmeli
A bilekleri kırmalı
Allah rızası için
Buna bir evlat vermeli

Gadan alım Efendi
Suyu çekerti nazınan
Bugün on yedi gün oldu
Yatarım Gamer kızınan

[Bu ağıt ve hikâyesi, Culfa Esmeye Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;123)

KOCASINI KAYBEDENLERİ KONU EDİLEN
AĞITLAR

EŞE'NİN AĞIDI*

Kasabamız halkından Ümme't'in kızı Eşe'nin ağıdı. Ümme't'in kızı Eşe'nin, oğlan evladı yoktur; iki kızı vardır. Büyük kızının oğlunu, torununu evlatlık alır. Kocası ile ömür boyu mutlu bir hayat yaşar ve 2005 yılında vefat eder. Kocası Âşık Bekir, hanımı Eşe'ye şöyle bir ağıt söyler:

Ne yapayım emmimkızı
Hiç çare yok dertlerine
Eller yaylıya göçerler
Kimler konar yurtlarına

O yollarına giden gelmez
Gün günü yırar arası
Nicesinden geçti kaldı
Yıkılsın deve deresi

Komşu ile hoş geçinir
Herkes hatırın sayar
Gurbette olan uşaklar
Acı haberini duyar

Alman'a haberi gitti
Emmisinin kızın gözler
Soğuk yüzün gördüler
İstanbul'dan gelen kızlar

Yıkıldı damın direği
Bozuldu evin kurağı
Ev sahibi olmayınca
Olur mu evin gereği

Artık ümüdün kesildi
Gittin emmim kızı gittin
Kutnu yataklar döktün de
Kara topraklara yattın

Şimdi ağlamam emmim kızı
Sonra gelir sıraları
Her gelen tazeliyor
Sinemdeki yaraları

Kınaman beni komşular
Kara yaralıyım duramıyom
Avratların arasında
Emmim kızı göremiyom

* (KOCA; 2008;145-147)

KOCASINI KAYBEDENLERİ KONU EDİNER
AĞITLAR

Ne yapayım emmim kızı
Herkes ayrılır eşinden
Yarin bir gün olur
Ben de gelirim peşinden

Önüme sofra koyarlar
Bardağa çay koyan yok
Yalnız yemek mi yenir
Yoldaş olup yiyen yok

Kime teslim eyledin gittin
Yükteki çatal yorganı
Kurban Bayramı geliyor
Çifte keserdim kurbanı

Konuşup da söylemedin
Töbe duymadık dilini
Ayan olsun anam babam
Yolladık büyük gelini

Herkes gelir geri gider
Zeynep ağlar, Esmem ağlar
Eli keserli gelir de
Otururdun Hüsne'yinen

Küşürn çekme emmim kızı
İssiz evimi beklerim
Burada bulamazsam
Gider Mehmet'i yoklarım

[Bu ağıt ve hikâyesi, Eş'nin kocası Âşık Bekir Bey ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

VI- Doğum Esnasında Vefat Edenleri Konu Edinen Ağıtlar

ATAŞ HABBA'NIN AĞIDI *

Hacı Resul'ün kızı İkinci Ataş Habba, emmideşlerinden Arap Hamit'le, oğlu Ömer da Hamit'in Bacısı Bağdat'la evlenmiştir. Her iki evlilik de daha başlamadan bozulur. Ne var ki, Ataş Habba hamile kalmıştır, hiçbir ayıp yanı, günah yanı olmamasına ve olağan bir hamilelik olmasına rağmen Ataş Habba babasından ve abisinden utanır ve hamileliğini gizlemeye çalışır, Kuşaklar bağlar sıkıca beline. Belki biraz da bu uygunsuz davranışların sonucu olarak doğum sorunlu olur, bebek canlı doğar ama anası ölür. Çabalar boşa gider, zavallı bebek de çok geçmeden anasının arkasından ölür. Yarpuz'dan Ericেকে, Hacı Resul'e gelin gelen Ataş Habba'nın anası gurbetteki Fındık Karı söyler:

Habba'ma hasta dediler
Haber aldım obasından
Habba kızım can veriyor
Kar istemiş babasından

Bülbül konar dal dala
Habba benzer gonca güle
Habba'nın doğdaç bebeği
Dolanıyor elden ele

Kıratı kapıya çekin
Çeyizi üstüne dökün
Habba'm da gelin gidiyor
Ağ eline kına yakın

Bakın şunun poşusuna
Ben kurbanım komşusuna
Dokuz aydır küs bekledi
Darılmadım gişisine

Fistan diktim ağı basma
Habba'm gezer yosma yosma
Emmin de takım etmedi
Küsme Habba kızım küsme

Omar oğlum orak biçer
Kolun sallayı sallayı
Habba'm geliyor azıktan
Zülûf telleyi telleyi

Kapımızda gül dikili
Yeşil yaprağın içinde
Habba'm geliyor öteden
Gümüş takılı saçında

* (KOCA; 2008;190-191)

EVLADINI YİTİRENLERİ KONU EDİNER
AĞITLAR

VII- Evladını Yitirenleri Konu Edinen Ağıtlar

MUSTUK'UN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Mustafa'nın ağıdı. Mustafa kendi halinde, köyümüzde sayılan, kendine göre hali vakti iyi olan bir vatandaşımızdır. Malcılık ve çiftçilikle uğraşan Mustafa ölünce bacısı Şemsi şöyle bir ağıt söyler:

Ardışlı yurttan berk daşı
Yuvarlan gözüm görmesin
Memili'ye selam söylen
Tüfeğini ele vermesin

Ardışlı yurttan dil kolu
Örgüye gomam beligi
Ayan olsun anamoğlu
Edeme verdin alığı

Davarı Kürtlere gattık
İçinde aşılı koçu
Sen olmazsan anamoğlu
Bağdat'a çekerim göçü

Ardışlı yurttan topak daşı
Yandı yüreğimin başı
Ben devletten dava ederim
Âdirme Efeli gardaşı

[Bu ağıt ve hikâyesi, Mustuk'un bacısı Şemsi Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;40)

MULLA YUSUF'UN DÖRT OĞLUNUN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Mulla Yusuf'un dört oğlunun arka arkaya ölmesi üzerine söylenir. Allah böyle bir acıyı Muhammet ümmeti olaran kimsenin başına vermesin, verenin de döğümlüğünü versin kolay değil. Mulla Yusuf'un beş oğlu vardır. En büyükleri İsmail'in rüyasında, en küçükleri Musa'yı deve tepeler, yani Azrail'le uğraşır. Aradan bir hafta geçer Musa, ölür. Onun arkasından Kara Ahmet hastalanır. Kara Ahmet Kadir'in kızı Boz Haççe ile evlidir; iki kızı vardır. O da aradan çok geçmez ölür. Onun peşinden Gözükara hastalanır. Gözükara Hamza'nın kızı Meryem'le evlidir. Bir oğlu, bir kızı vardır. O da ölür. En son Ali Kâhya hastalanır. Çobandır, dağda davar güderken "Çatal Oluk" denen yaylamız vardır. Orada çok fazla sürmez Ali Kâhya da ölür. Ali Kâhya de evlidir, bir kızı vardır. Nihayet bu dört oğlanın anası Ayşe Hanım oğullarına şöyle bir ağıt söyler:

Nenni Ali oğlum nenni
Döşünün arası enni
Musa'mın yurduna vardım
Kar atıyor namlı namlı

Musa'm martini yağlasın
Mehmet camızı bağlasın
Beş oğlanın deste başı
Ali'm kekligi avlasın

Musa'm dönmez dediğinden
Şeker şerbet yediğinden
Davan çekmiş geliyor
Gamişli Öz'ün gediğinden

Oğlum var diye güvenme
Gavaklarda gazel imiş
Sık tutup da bakmazdım
Meğer Musa'm güzel imiş

Atlar kapıya bağlandı
Akşamdan yükler tálendi
Ahmet, Musa yol gözlüyor
Ali'm burada çok eğlendi

Kele şurda kimse yok mu
Gelmeyeni getirecek
Ölüm benimle yarıştı
Ocağımı batıracak

EV LADINI YITIRENLERI KONU EDİ NEN
A ĞITLAR

Deve deresinden gelen
Bir hafta misafir kalan
Sen miydin Ali oğlum
İzmir'den teskere alan

Deve deresinden geldi
Ayağının karyınan
Ahmet'im nizamlı çavuş
Mızraklı boruyunan

Benim oğlum beş miydi
Birbirinden hoş muydu
Anıندانı kömür sandım
Meğer Musa'm kaş mıydı

[Bu ağıt ve hikâyesi, Molla Yusuf'un eşi Ayşe Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

EV LADINI YİTİRENLERİ KONU EDİNEN
A ĞITLAR

Hacı İsmail'in kardaşlarına Ağıdı *

Bacım yok ki ağlaya
Anamınan ben ağlarım
Ben Göksun'dan gelince
Ener atımı bağlarım

Kapımızın önü mezar
Yel estikçe kumu tozar
Ben gardaşımı bilirim
Ağa takımında gezer

Eğil karlı dağlar eğil
Otun biçer hayıl hayıl
Hürü kızı verim diyo
Oraya boynun eğer

Yârenlerim yoldaşlarım
Ağlaşıyor gardaşlarım
Arabınan güleşmiş de
Kevene gelmiş döşleri

[Bu ağıt ve hikâyesi, Molla Hacı'nın oğlu Hacı İsmail ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;63)

EVLADINI YİTİRENLERİ KONU EDİNER
AĞITLAR

MEHMET'İN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Cakcak Reşit'in tek evladı, canbağı olan altı kızdan sonra bulduğu oğlan evladını kaybettiği için ciğeri yanar. Reşit SAKCA oğlu Mehmet ölünce şöyle bir ağıt söyler:

Ne diyi geciktin bacım
Ölüyom Mehmet'in için
Açın bir dahi görüyüm
Allah rızası için

Sünnet düğünü mü gurdun
Okuntu mu saldın bana
Eksik dilekler dileme
Gardaş canım gadan ala

Aman tahtaya goman
Bindirin beni gırıma
Malım meresçiye galdı
Mehmet gurbanım canına

Acı acı kişniyordun
Yenildin mi, çer alasıca
Sandıktan lira yitirdi
Darıldın mı kör olasıca

Bıyıklı ölen bebeklerin
Hepsi birbirinden güzel
Halakaya çerçi gelmiş
Mehmet'ime olmuş nazar

Aman Mehmet'im Mehmet'im
Öleceğini hiç bilmedim
Arkam sıra ağladın da
Birken dönüp de almadım

Soyka kalasıca ekin
Vardım tırpan işlemedi
Dört yanın dolaştım da
Bir yandan başlamadım

* (KOCA; 2008;100-101)

EV LADINI YİTİRENLERİ KONU EDİNEN
AĞITLAR

Varsam da Veli'ye desem
Ali'sini verir m'ola
İnekten gurban adasam

Mehmet geri gelir m'ola
Gadamı alım emmimoğlu
Öküzümü götürün mü
Uşaklar gatmam deyince
Darılın da gattırın mı

[Bu ağıt ve hikâyesi, Reşit Bey ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

EVLADINI YİTİRENLERİ KONU EDİNER
AĞITLAR

EŞE KIZ'IN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından Cakcak Reşit, kızı Eşe'yi yeğeni Boynu Eğri Durdu'ya gelin eder. Boynu Eğri Durdu, çok fakirdir. Köyden göçer, Mehmetbey'e çoban durur. Dört yıl evli kalırlar, hanımı Eşe gelin hamile kalır. Doğumdan, 1960 yılında Mehmetbey'de ölür. Ölüsünü oraya gömerler, köyümüze getirmezler. Bunun üzerine Cakcak Reşit, kızına şöyle bir ağıt söyler:

Ben Eşe'mi gelin ettim
Parlar başının izarı
Buralara sığmadı da
Çerkez'de kaldı mezarı

Gelin Eşe'm ekin biçer
Dört yanına çarpa çarpa
Kıyma felek kul oluyum
Gelin taze bebek görpe

Dalma akılıçım dalma
Gelin Eşe'm yanalama
Büyük evin garsalandı
Durma Ağa Mehmet'im durma

Oğlan yerine tuttuğum
Gaymağınan büyüttüğüm
Ağa'n gurban tekereğim
Çerkez eline attığım

Ata biner öküz güder
Eşe'm gezmez eğel eğel
Dil koluna kondurdum da
Dokuz ineğim sağar

[Bu ağıt ve hikâyesi, Reşit Bey ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;102)

EVLADINI YİTİRENLERİ KONU EDİNEN
AĞITLAR

HAYRİYE’NİN AĞIDI *

Göksun ilçesinden Hasan kayran’ın kızı Hayriye 1938 yılında ilkokul üçüncü sınıfa giderken ölür. Anası Emine Hatun söyler:

Ahacıka davul öttü
Hayriye’ m düğüne gitti
Kadan alırım ninesi
Kuzum da muratsız gitti

Kadarı alırım da tarak
Bende de kalmadı yürek
Ne olur Kadir Mevlâm
Bir anaya bir kız gerek

Öteye git kör olası
Bu da başımın belası
Tel vurun o da gelsin
Andırında Emiş halası

Salını yüce götürün
Gitsin görünüşünü
Bu kimin nesi derlerse
Üçüncü sınıf gelini

Meryem Teyze, Muğla’da doğum sırasında yirmi yaşında ölen kızı için bu ağıdı söyler. Ölüm haberi Meryem Teyze’ye geç verilir.

Hep geldi Geben uşağı
Belinde acem kuşağı
Mektebe muallim olmuş
Ardına dizmiş uşağı

Gulakta küpe sallanır
Beşikte bebek dillenir
Başına pul bağlıyamamış
Bebeğinen oynıyamamış

Şu Yalağın Yaylası’ndan
Benim gızın miltan giyer
Kumaşların alasından

* (KOCA; 2008;183-185)

EVLADINI YİTİRENLERİ KONU EDİNER
AĞITLAR

Beş gardaşın bir bacısı
Yürekten çıkmaz acısı
Sali (Salih) sallamaz beşik
Anasını etmiş aşık

Gadanı alıyım Selvi
Nolur da Ayfer ölünce
Gene saklan hıstasını
Ayfer Muğla'dan gelince

Anasının bir tek gızı
Yürekten çıkmıyor sızı
Üç günlük bebeği kalmış
Yâredenim sana nölmuş

Kırgınım Hacı kırgınım
Sana da çok dargınım
Muğla'dan ölüsü geldi
Üç günlük bebeği galdı

Yâredenim sana ne oldu
Oğlu sınava girdi altın gazandı
Yalak'ta motursıklat
Görmemiş anasının gözü

EVLADINI YİTİRENLERİ KONU EDİNER
AĞITLAR

BEBEĞİN AĞIDI*

Bir Aydınlı gelini yaylaya göçerken, bebeğin beşiğini devenin üzerine bağlar. Yolda giderken beşik, çam ağacına takılıp kalır. Eskiden gelinler baba ve atasına sesli konuşamazlarmış. Bu, onlara gösterdiği bir saygının belirtisi sayılırmış. Böyle olunca kayınına beşiğin takıldığını söyleyemez. Yurda konduktan sonra gelir, alırım der. Fakat geri geldiğinde bebeğini karakuşların yediğini görür ve bu ağıdı yakar:

Harmancık'ın kayaları,
Çan dövüyor mayaları.
Berk mi değeli ağ bebeğim
Karakuşun soyları (gaga)

Deve de deveden yüce
Deveyi yükledim gece
Diyernedir ağ bebeğim
Yurda varıp gonmayınca

Yanık yerde söğüt bitmez
Biter amma ışığım atmaz
Mevlâ'm gene verir amma
Ağ bebeğin yerini tutmaz

Deveyi deveye çattım
Dizginin üstüne attım
Ben ağamdan hicap ettim
Yoklamadım ağ bebeğim

Yekin kara löküm yekin
Dal geldi beşiğim sakın
Yayla yırak Göksun yakın
Ora göçek ağ bebeğim

Almalı'dan çıktım yayan
Dayan hey dizlerim dayan
Şimdi emmin dayın gelir
Kimi atlı kimi yayan

Bebeğin beşiği çamdan
Yuvarlandı düştü damdan
Şimdi emmin dayın gelir
Kimi Urum'dan kimi Şam'dan

* (KOCA; 2008;187-188)

VIII-Kardeşini Yitirenleri Konu Edinen Ağıtlar

HACI ÇAVUŞ'UN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Kır Ali'nin oğlu Hacı avuş'un ağıdı. Kır Ali'nin oğlu Hacı avuş, köyümüzden Hatic'e'nin kızı Fadime ile evlidir. Bir kızı, bir oğlu vardır. Forslu, ayakta körüklü çizme, askeriyenin diratli avuşudur. Hacı avuş, askerden geldikten sonra çobanlık yaparken kaza ile kendi silahı boşanır, gözünden vurulur, kör olur. Bunun için de lakabı Kör Hacı'dır. Hacı avuş hastalanır, ölür. Ölümünün üzerine gardaşı Kır Ali Cuma şöyle bir ağıt söyler gardaşı Hacı'ya:

Size diyom yüce dağlar
obanlarımı getirin
Onlar izin alamazsa
Beni gardaşa götürün

Sen binbaşı vekilisin
Ayakta körüklü çizme
Bunu sana layık görmem
Gardaş büzülererek gezme

Allahalem çok üőüdüñ
Üstüne örtünler yorgan
Dillerin de tutmaz olmuş
Gardaş sana canım gurban

Ben gardaşı yolcu eyledim
Bacılan duydu m'ola
obanları alıncağız
Kara toprak doydu m'ola

Hacı avıŐ Veli Onbaşı
Ali'yi koymam sırada
Beni gardaşa götürün
Yalnız galmam burada

[Bu ağıt ve hikâyesi, Hacı avuş'un kardeşi Cuma ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;89-90)

KARDEŞİNİ YİTİRENLERİ KONU EDİNER
AĞITLAR

DELİ MEHMETOĞULLARINDAN MEHMET*

“Bir anadan, bir babadan bir tek bacım 1963 doğumludur. 1980 yılında amcamın oğluyula evlendi. 1980yılında bir kızı oldu. Fakirlik yüzünden geçim sıkıntısı sonucu 1995 yılında Bursa'ya eviyle göç etti. On iki yıl orda çalıştı çabaladı. Allah'ın takdiri 10-01-2007 Çarşamba günü telefon aldım. Allah'ın rahmetine kavuşmuş. Cenazesi Bursadan Bozbüyük kasabasına geldi; doğup büyüdüğü eve. Allah mekânını cennet etsin. Bende kardeşi olarak şöyle bir ağıt dile getirdim”:

Akşamdan aldım haberi
Kurbetten geldi salınan
Ey cananım gel ileri
Kurbetten geldi salınan

Amcalarım toplanıp da gelin
İşte budur benim halim
Kırılıp hep döküldü dalım
Kurbetten geldi salınan

Kurbet eli gider gücüme
Yavrular ortak hep acıma
Hiç küsmedim ben bacıma
Kurbetten geldi salınan

Kalkıp yürümeye tutmuyor dizim
Pınar oldu iki gözürn
Yanıp kavrulur bir tek kuzum
Kurbetten geldi salınan

Ezrail gelmiş yuvan yıkacak
Kanayan yarana ilaç dönecek
Ufacık kuzuna kimler bakacak
Kurbetten geldi salınan

Mehmet'im söylüyor neredir yurdun
Söyleyip de nölur deşmeyin derdim
Bayramda vardım sağken gördüm
Kurbetten geldi salınan

[Bu ağıt ve hikâyesi, Deli Mehmetoğullarından Mehmet Bey ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;154-155)

SEVDİĞİNE KAVUŞAMAYANLARI KONU
EDİNER AĞITLAR

IX- Sevdğine Kavuşamayanları Konu Edinen Ağıtlar

BEYAZITLARIN BAYRAM'IN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Beyazıtlardan Gevrek Mehmet'in Bayram ismindeki kardeşi; amcasının kızı Aynı'ya sevdalanır. Alamaz Aynı kızı. Aynı, öbür amcasının oğlu Mevlit'e gönüllüdür. Mevlüt'le evlenir. Bayram, içine atar. İç maççası olur, bekâr olarak ölür. Kardaşı Gevrek Mehmet şu ağdı söyler:

Sığır erendeki sözü
Nasıl tuttu geldi yüzü
Derdinden kurtulma demiş
Şu emmimin soysuz kızı

Alamıyom dışlığımı
Beri verin işliğini
Gardaş askere gedici
Altın goyum haşlığını

Kara bıyık döküm döküm
Ekin biçer büküm büküm
Aynı'yı gelin edicik
Aman goca evi yıkın

[Bu ağıt ve hikâyesi, Bayram'ın kardeşi Gevrek Mehmet ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;126)

SEVDİĞİNE KAVUŞAMAYANLARI KONU
EDİNER AĞITLAR

MERYEM HATUN'UN AĞIDI *

Bozhüyük kasabasından Molla Bekir'in kızı Meryem nişanlı iken ölür.1930 yılları. Ağıdı kızın anası yakıyor:

Kızım pazardan geliyor
Saçı beline sokulu
Var mı idi ilinizde
Türkmen tosunu yapılı

Avşar avratları geldi
Kalk kızım boynuna sarıl
Happa kurban Hürü kurban
Esmeye darılırsan darıl

Kele kızım ne sonsuzsun
Hacı gel de kahve pişir
Böyle de kız gelin mülur
Aklını başına devşir

Kapıya gelinci gelmiş
Kişiyor Meryem'in atı
Öğün kızlar hava ile
Başına bağlayın meti

Kapıya gelinci geldi
Çıkıyor davulun sesi
Yernik gitme kul olduğum
Alırım sırmalı fesi

Varırken ağam darılmış
Hüseyin bilmiş sarılmış
Bu da muratsız deyince
Ak Battal'ım çok kırılmış

Pınarlarda biter tere
Yaprağın yolmayın kele
Dünyada iki muratsız
Biri Meryem biri Kara

Gelirken de görmedin mi
Yol üstünde acar mezar
Derdi yeğın kul olduğum
Gözü çarpılarda gezer

* (KOCA; 2008;151-153)

SEVDİĞİNE KAVUŞAMAYANLARI KONU
EDİNER AĞITLAR

Karayı özne donattım
Para döktüre döktüre
Meryem kıza seğmen saldım
Silah siktıra siktıra

Sarp salakta serin yayla
Bizim eller orda yaylar
Şöyle döndüm baktım idi
Kolu bağlı Kara'm ağlar

Esmekadını alayım
Kundurasin yağladı mı
Cenazesini kılınıyor
Nişanlısın eğledi mi

Kadını alayım Haçça
Fistanı çepkeni kapla
Yârenisin yoldaşısın
Al da boncuğunu sakla

Yeldin mi çavuş dayısı
Meryem'in başı kayısı
Tekereğim davar seçer
Tilköğlunda Tuzkayası

Kefiyesini Molla Bekir
Almış koyununda saklıyor
Amanın Meryem'im iyi
Çalmış yerini yokluyor

Ben buna kayıllı değilim
Kadan Battal'a Battal'a
Böyle de kız gelin mölur
Uşak gönderdim Aptal'a

Al sana şunu vereyim
Ağla kıızı kata kata
Usandın mı mor belikli
Issız yerde yata yata

Kadını alayım Nesli
Meryem öldü bacın yaşlı
Battal'im tülü daylaklı
Meryem'in de başı fesli

SEVDİĞİNE KAVUŞAMAYANLARI KONU
EDİNER AĞITLAR

CÜCÜ ALİ'NİN AĞIDI *

Cücü Ali Mehmet, Geben'den nişanlanır. Nişanlıyken ölür. Anası Şerife söyler:

Belin başı bayır m'ola
Çıksam ayâm gayar m'ola
Ben Geben'e gediciyim
Abdurrahman koyar m'ola

Belin başı düz mü ola
Ötüşenler gaz mı ola
Ağa Mehmet'in nişanlısı
Mor belikli kız mı ola

Yol üstünde gara yılan
Sıçra boynuma dolan
Geben'e samen gidici
Kimi atlı kimi yayan

* (KOCA; 2008;160)

SEVDİĞİNE KAVUŞAMAYANLARI KONU
EDİNER AĞITLAR

KÖSE'NİN AĞIDI *

Köse rahmetlik, Bekiroğlu Topal Kenan'ın gardaşı, Apık'ın oğludur. Babalığı Hacı Osman'ın yanında durur. Askerden hava değişimine gelince gariban ve yetim oluşundan dolayı sevdiğini alamaz. Annesi söyler oğluna:

Otuz yedili geliyor
Davul dödürü dödürü
Bir gelincik getirmedi
Üzne ödürü ödürü

Gadanı alırım köse
Söylemiye dilin gısa
Babalık yanında büyümüş
Keklik gibi pusa pusa

Deden ağa, eben hatın
Aralıkta kalmış yetim
Otuz yedili gelirken
Meneledin suya Apık

Aldattılar guzum seni
Bilenziğe daktık gazi
Eğer anan almazsa
Alırım dediğin gızı

Otuz yedili gelirken
Yürümedim imekledim
Dokuz ay oldu bakın
Sele gitti emeklerim

Geldim ya Merem gızım
Dizliyorum dizin dizin
Küsme oğlancığım küsme
Düğün gurucuyum güzün

Otuz yedili geliyor
Davul dödürü dödürü
Bir gelincik getirmedi
Üzne ödürü ödürü

Bekirli'den bir gül saldı
Elimizde koksun diye
Biz Köse'ye düğün gurdük
Gızlar halay çeksün diye

* (KOCA; 2008;177-178)

HENÜZ ÖLMEDEN ÖNCE KENDİSİNİN
ÖLÜMÜNE YAKILAN AĞITLAR

X- Henüz Ölmeden Önce Kendisinin Ölümüne Yakılan Ağıtlar

EFENDİ HOCA'NIN AĞIDI *

Bozhüyük kasabası halkından Efendi Hoca, gardaşının hanımı Fadıma Hanım'ı çağırır. "Aha öldüm, bana nasıl bir ağıt söylen?" der. O da şöyle bir ağıt söyler, kayını Efendi Hoca'ya ölmeden:

Hükümetin dayrasında
Kaymakamla yarışır
Teyzemoğlu sen varken
Kanlılar hep barışır

Çok iyi günün gördüğüm
Ağır yanık yaydığım
Eski gününe ağlıyom
Dokuz sufra verdiğim

Sabahanan gün burnuna
Nurlar saçıldı yüzüne
Sen ölme de teyzemoğlu
Gayılım çatal kızıma

Gadasını aldığım Bekir
Yömuş bunun kolayı
Kabilecek bir olsalar
Halka atardı ırağı

[Bu ağıt ve hikâyesi, Efendi Hoca'nın kardeşinin hanımı Fadime Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;24)

HENÜZ ÖLMEDEN ÖNCE KENDİSİNİN
ÖLÜMÜNE YAKILAN AĞITLAR

AŞİR VELİ'NİN KIZI ZEYNEP'İN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Aşir Veli'nin kızı Zeynep, Hacı Köçek Osman'ın hanımıdır. Bozhüyük köyünde yaşayan bir ev hanımıdır. Ölmeden, kendi kendine şöyle bir ağıt söyler:

Murat ise bu da yeter
Karlı dağlarda yayladım
Ali Mennen gelir diye
Yolları çokça danerdim

Âğa Mustafa da Zonguldak'ta bekâr
Ali Mennen'im de şeker
Daha küçük iki kızım
Aman bunlar neler tutar

Kadanı alayım Sülemen
Sen çobansın sana küsmem
Eşşölen bizim salkı yurdumuz
Bir daha oraya basmam

[Bu ağıt ve hikâyesi, Aşir Veli'nin kızı Zeynep ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;94)

ZAYIF HÜSEYİN'İN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından Hacı Hasan'ın torunu Veli'nin Hüseyin hastalanır. Bu vatandaş köyümüzün tanınan çobanlarındanır. Hayvanların dilinden anlar. Koyun kuzulayınca yavruyu görsün, o yavru on yıl yaşasın ve kaybolsun, yanına var: "Hüseyin benim koyun yok?" de, yeter. Başka sürüde sen malını bulamazsın, kendisi gider kendi malı gibi alır getirir koyunu. Hüseyin böyle bir çobandır. Hüseyin hastalanınca kendi kendine ağıdı şöyle dile getirir:

Göçerdim haziranın beşine
Kara çadır kaplanırdı başına
Onuncu ayda karı çeken döşüne
Yurtların poyraza bakar Dilkolu

Yel estikçe ardiçların bükülür
Poyrazında hep çadırlar yıkılır
Koyun kuzu hep sulağa dökülür
Her yanın sulaktır Dilkolu

Üç halaka yan yana konardık
İkindinde kır atlara binerdik.
Yetmiş gün durur da geri enerdik
Şimdi yurtlar issiz bekler Dilkolu

Şafağınan Topaktaşa çıkardım
Silerine yörebine bakardım
Goyunu da Ganakçı'ya dökerdim
Ben de enginlerde kaldım Dilkolu

Guzuları Gabak Tepe'ye sürerdim
Sarı çiçekleri koklar dererdim
Göçerken de ben dalaya uğradım
Yayla kuşuydum bilin Dilkolu

Benim de hükümlü anam vardı
Dört yıl oldu kemikleri eridi
Yedin nice şahpazları yiğidi
Bir gün de beni yersin Dilkolu

[Bu ağıt ve hikâyesi, Hüseyin ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;107-108)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİNEREN AĞITLAR

XI- Çeşitli Hastalıklar Sebebiyle Vefat Edenleri Konu Edinen Ağıtlar

İSMAİL'İN AĞIDI *

Tülü İsmail, arkadaşları Pala Osman, Boynu Eğri Mehmet, Alice İsmail ve diğerleri ile Akkaya'ya geyik avına gider. Geyik karşıdan çıkar, tüfeklerin takılmasıyla beraber yukardan, dağdan çığ kayıp gelir. Tülü İsmail'i çığ alır, dereye basar. Sağ olarak karın altından kurtarırlar; fakat ayakları kırılmıştır. Arkadaşları dağda sal yapıp onu köye getirirler. Ancak kırık ayağı kangirene çevirir ve Tülü İsmail ölür. Bacısı Elif söyler:

Şaşmış anamoğlu şaşmış
Akkayadan öte aşmış
Gıçı gırık sallanarak
Kürtlerin damına düşmüş.

Gög uşaktan beri gelir
Sarı sümbül sokunarak
Gardaşım güleş güleşir
Sağ dizine yekinerek

O da bilmiş öldüğünü
Gırı kişner acı acı
Uşağın önüne düşmüş
Şu Meriş'in oğlu Hacı

O da bilmiş öldüğünü
Keklik kafeste beslenir
Yiğit idi anamoğlu
Tülüler de bir seslenir

[Bu ağıt ve hikâyesi, Kel Ümmet'in bacısı Elif Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;16-17)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONUSUNDA EDİLEN AĞITLAR

HACI İRBİYEM'İN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından Ömer'in oğlu Memili Ağa, onun da oğlu Hacı İbrahim'in ağıdı. Kuduz bir köpek ısırmasından kudurup ölen Hacı İbrahim; halasının kızı Fadime Hanım'la 1950 yılında evlenir. Bir çocuk babası Hacı İbrahim 1926 doğumludur. 1952 yılında ölür. Hacı İbrahim ölünce amcası Dığış Durdu şu ağıdı söyler:

Amanınız buna noldu
Kaçak kamyonla geldi
Dilim tutup söylemiyom
Gelini ellere galdı

Gökteri düşse yarılmazdı
Dağdan aşsa yorulmazdı
Her daldan sakınmazdı
Uçan kuştan can umuyor

Ağangile gırgın isen
Haber salar getittirim
Bebeğiden küşüm çekme
Kucaklarda götürürüm

Babayın beli büküldü
Anayın dişi döküldü
Heyle ağlamayım buna
Arkandan kalam yıkıldı

Dilkoluma banı göçer
Olak yatağı san kaya
Yiğit idi İnce Hacı'm
Gezemedi doya doya

[Bu ağıt ve hikâyesi, Hacı İbrahim'in amcası Dığış Durdu ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;25-26)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR

HACI İRBİYEM'İN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından yine Memili Ağa'nın oğlu Hacı İbrahim'in ağıdı. Babası Memili, Yeniyanandan bir davar köpeği getirir. Köpek kuduz çıkar. Hacı İbrahim'i ısırır. Hacı İbrahim kırk gün sonra kudurur. Eskiden bugünümüz gibi bol araba yoktur. Yonuz Mehmet isminde bir arkadaş Hacı İbrahim'i kamyonuyla Maraşa götürür. Yarı yolda Basırık Deresi'nde hava bulanır; yağmur yağar, Hacı İbrahim orada ölür. Hacı İbrahim'e o zaman babası şu ağıdı söyler:

Yattınız da uyudunuz mu
Gıran dıkılası kızlar
Oğlum yoz satmadan geldi
Gelinim efesin düzler

Hoygun olancığım hoygun
Elbise boyuna uygun
Kemendinen tutulmazdı
Bahçede yatıyor baygın

Ben akıla muhtaç mıyım
Elden alıyom akılı
Şahan oğlum, şahpaz oğlum
Bölük Aba'nın vekili

Sügün burnunda gezer
Map tokalısı belinde
Topaktaş'ta yoz yayıyor
Beşli mavızar elinde

Şahpaz oğlum gelmedi mi
İrili ufaklı dağlar
Bozalan'da keklik avlar
Tüfeğin sesi takılar

Bebek küçük hâlden bilmez
N'ideyim küçük kuzumu
Babanı bilmen mi bebek
Gangaldan getirir yozunu

[Bu ağıt ve hikâyesi, Hacı İbrahim'in babası Memili Ağa ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;27)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR

HACI İRBİYEM'İN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından Hacı İbrahim'e ait bir ağıt. Taze gelin olarak bir çocuk annesi Fadime Hanım, kocası Hacı İbrahim'e şu ağıdı söyler:

Sügün burnunda gezer
Boy tekerek bel bir tutam
Kuduzdan öldü diyorlar
Utan dayım oğlu utan

Davar galdırır geceden
Sesi geliyor üceden
Utandım da varamadım
Çerkezden gelen hocadan

Odasında yanar ışık
Sinisinde gümüş kaşık
Bebek sana gurban olsun
Zaten sallamadım beşik

Gömbecenin çayırına
Yoz yatırır bayırına
Dayım bize bakar mola
Başı gözü hayırına

Çirkin görünme gözüme
Ateşler attım özüme
Sen ölme dayımoğlu
Gayılım küçük kuzuna

[Bu ağıt ve hikâyesi, Hacı İbrahim'in eşi Fadime Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;28-29)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR

GIRMIZI İSMAİLİN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından Ali Çavuş'un oğlu Kırmızı İsmail'in ağıdı. Kırmızı İsmail, insanların ağrıyan dişini çeker, insanların ve malların kırıklarını sarar. Çok cana yakın insanlığı seven bir vatandaşdır. Bir kızı; dört oğlu olan Kırmızı İsmail, hastalanır ölür. Oğlu Cuma şöyle bir ağıt söyler:

Yazın dağlara çıkarım
Yurtlarına baka baka
Sabahaca yol çektim
Gözlerimden dökme dökme

Gel hele gel bacı
Bak ağamın işlerine
Yağdı tolu bize vurdu
Mart ayının gışlarına

Hemi doktor, hemî usta
Bu ne zaman olmuş hasta
Acı haberin verdi
Bursada duran posta

[Bu ağıt ve hikâyesi, Kırmızı İsmail'in oğlu Cuma ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;43)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

BEYAZIT'IN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Arık Hasan'ın oğlu Beyazıt'ın ağıdı. Beyazıt, 1941 doğumludur. Babası ölmüş, annesi büyütmiştir. Çobanlık yapıp geçinir. Askerden geldikten sonra, Memili Ağa'nın torunu Omar'ın kızı Şemsi ile evlenir. Beyazıt, 1972 yılında menenjit hastalığına yakalanır, doktor doktor gezer, çaresini bulamaz, En son Kayseri'ye götürürler, kurtulmaz 1974 yılında ölür, Amcasının hanımı, yani yengesi Hatice, kardeşinin oğluna bir ağıt söyler:

Gadan alam İsmail
Bir daha göster yüzünü
Bir korkum var komşular
Omar çıkarır kızını

Şimdi oradan geldim
Kitli sefilin kapısı
Çiftlere haber saldım
Duyarsa gelir hepisi

Amanınız beni öldürün
Bunun da ardına kaldım
Uşaklar da bakamamış
Deli diye tez bildirin

Ellaham Beyazıt ölüğ
Bakın feleğin işine
Mevlit'i kurban ettim
Altın takılı dişine

Gömbece de davar güder
Daştan ederdi yastığı
Sefil gadanı alayım
Kim ne dese ora gider

Nere gitti Hacı İsmail
Söylen de yanıma gelsin
Buna canlar dayanır mı
Mevlit senin gadan alsın

* (KOCA; 2008;44-45)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONUSUNDA EDİLEN AĞITLAR

Çıktım evini dolaştım
Kitli evinin kapısı
Uşaklara haber saldım
Duyarsa gelir hepsi

Ben ağıda töbe eyledim
Emeklerim gitti heçe
İnsan başın ağrıtmamış
Yaşa yavrucuğum yaşa

[Bu ağıt ve hikâyesi, Beyazıt'ın yengesi Hatice Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

ALİŞ'İN AĞIDI *

Bozbüyük kasabamız halkından Ömer'in iki oğlu vardır. Birisi Aliş; birisi Memili Ağa'dır. Bunların hali vakti iyidir. Memili'nin abisi Aliş, köyün muhtarlığını yapar. Dört kız, üç oğlan; yedi çocuk babasıdır. Aliş hastalanır, 1933 yılında ölür. Aliş ölünce en küçük oğlu Mevlit, anasının kucığında bir yaşında kalır. Kardeşi Memili şöyle bir ağıt söyler kardeşine:

Kara camız çanlı sürü
Gözümde kalmadı biri
Sen sat dedin ben de sattım
Olmaz olsun benli gırı

Âlen babamoğlu âlen
Ahmetçik'in gızı gelsin
Binbuğada davar yayar
Hacı lrbiyem gadan alsın

Ahacık duran ahacık
Şu da Mennen'in bacısı
Kullar başına vermesin
Zormuş gardaş acısı

Yokarı bir konak tuttu
Geder de onu yıkarım
Aşağıda bir düğün var
Samane kısır çekerim

Hemi muhtar, hemi hoca
Yatamadım sabahaca
Salamam gardeş salamam
A bebeğin gelmeyince

Ağlarım duran ağlarım
Ağlamaz da durur muyum
Kır atın terkisi bağlı
Ben gardaşı görür müyüm

* (KOCA; 2008;46-47)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONUSUNDA EDİLEN AĞITLAR

Ahmetçik'ten yaz yörüdü
Malı dünya bürüdü
Altında da benli kır
Bunda ağalık vardı

Al bunu sana vereyim
Babamoğlunun işliğı
Kır attı kara yamçılı
Kır attı salları başlığı

[Bu ağıt ve hikâyesi, Aliş'in kardeşi Memili ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

CABBAR'IN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından Kadir'in torunu Kambur Mustafâ'nın oğlu Cabbar'a ait olan bir ağıt. Cabbar, ilkokulu köyümüzde bitirir. O zaman ortaokul, lise yoktur. İmtihana girer. Osmaniyenin Haruniye Öğretmen Okulu'nu kazanır. Haruniyeden mezun olur. Tayini Çankırı'ya çıkar. Cabbar, Çankırıda bir yıl öğretmenlik yapar, daha okul kapanmadan bir kalp krizi geçirir, ölür. Cabbar, yeni evlidir. Hanımı Hatice gelin Çankırıdan yalnız başına bir araba tutar, kocası Cabbar'ı köyümüz olan Bozhüyük'e getirir. Kocasının ölümü üzerine Hatice gelin şöyle bir ağıt söyler:

Eşime gurban olurum
Annında kara kekilli
Ayıp emmim oğlu ayıp
Kapattım geldim okulu

Araba geldi dayandı
Bindim yıkılı yıkılı
Ben burayı kabul etmem
Gelsin evimin vekili

Şöyle bir baktım da
Kara saçın dalga dalga
Bana dulluk yakışır mı
Talebeler bölge bölge

Ataşa koymam odunu
Amadım dünya tadını
Kocam diye ağlamıyom
Özü candan emmimoğlu

Şaştım Allah'ım şaştım
Bağlı dillerimi aştım
Sağ gözüne güvenmezdin
Şoförünen yola düştüm

Hazara gönlüm hazara
Öğretmen gider pazara
Selam söylen şunun abisine
Muska yazdırsın mezara

Yorganını yüzlemedim
Yüzleyip de düzlemedim
İyiyim diye kandırdın da
Hasta yolu gözlemedim

[Bu ağıt ve hikâyesi, Çolak Mehmet'in kızı Hanım Hatice ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;64-65)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

HÜSNE GELİN'İN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Deli Mehmetoğullarından Mehmet oğlu Âşık Osman, 1963 yılında Adana'nın Tufanbeyli kazasının Ken köyünden evlenir. Dört yıl mutlu bir hayat yaşar. Bir kızı olur, Hacer isminde. Sonra Âşık Osman'ın hanımı Hüsne, verem hastalığına yakalanır. Âşık Osman hanımını alır Adana Devlet Hastanesi'ne yatırır. Bir tek kızı Hacer'i de halası Hatice Hanım'ın yanına bırakır. Kendisi hem çalışır gurbette hem hanımına bakar ama kurtaramaz, hanımı ölür. Ölümü üzerine Âşık Osman şu ağıdı söyler:

Yine hasteneye düşmüş
Açıldı mı yaran Hüsne'm
N'ideyim belin büktü
Zalim derdin verem Hüsne'm

Yandı ciğerim kavruluk
Üzerime dağ devrilik
Muhabbet sonu ayrılık
Dert kervanı olan Hüsne'm

Bitti bize olan oluk
Kavuşman zamanı gelik
Genç yaşında verem olup
Köşelerde kalan Hüsne'm

Ayrılacak da özüm sende
Kuzunun acısı canda
Bütün dert toplandı bende
Dünya oldu yılan Hüsne'm

Yazmakla dertler bitmiyo
Hayali gözümden gitmiyo
Sargılar sarsam tutmuyo
Ciğerinde yaran Hüsne'm

Yürekte çıkmaz dikenim
Kuzudur boynum bükenim
Hastane olmuş mekânın
Kesildi mi çaren Hüsne'm

Osman yeter belam bana
Her şey oldu yalan bana
Terk etmişim sılam bana
Sensiz oldu haram Hüsne'm

[Bu ağıt ve hikâyesi, Hüsne'nin eşi Âşık Osman ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;77-78)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR

DELİ MEVLÜT'İN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından Küpeli Fakı'nın oğlu Mevlit küçükken yaramaz, deli bir çocuktur. Onun için "Deli Mevlüt" derler. Küçükken babası ölmüş, yetim büyümüş, fakirdir. Köyümüzden Kılı Murat'ın kızı Zeynep'i kaçıtır. Bu Zeynep'ten üç kızı, üç oğlu olur. Mutlu bir hayat yaşar. 1944 doğumlu olan Mevlüt, kalp hastalığına yakalanır. Doktora gitmekten korkar. Hap kullanır. Bir gün ecel yakalar, kriz geçirir, ölür. Ölümü üzerine halasının kızı Eşe şu ağıdı söyler:

Pehlivan dayımuşağı
Değirmen yürütmez mi
Kürt bilekli dayıoğlu
Daş yutsa da eritmez mi

Çatal düğün eylemiş
Söylemişler değmiş nazar
Açılmadan geri solmuş
Elleri kınalı kızlar

Daha elli iki yaşı
Annında parlıyor kaşı
Eğlen acık Mehmet gelsin
Ne acele tuttun işi

[Bu ağıt ve hikâyesi, Mevlüt'ün halasının kızı Kırmızı Eşe ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;80)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

İSMAİL'İN AĞIDI *

Aşir Veli Mustafa'nın oğlu İsmail evlidir ve bir oğlu vardır. Aşir Veli Mustafa'nın hali vakti iyidir. İsmail çobanlık da yapar. Hastalanır, vücudunda bir yara çıkar. Bu yara İsmail'i iflah etmez. Maraş'a hastaneye götürürler, kurtulamaz, Maraş'ta ölür. İsmail'in cenazesini Maraş'a gömerler. Küçük Aşir Veli Mustafa, kardeşi İsmail'e şöyle bir ağıt söyler:

Hazeli deli gönlüm hazeli
Kavaklar döküyor gazeli
Ana beni de öldürün
Baba iki edek mezarı

Adana'ya enen gardaş
Çifte doktorlara çıkmış
Sal kaniya yüklenince
Dönüp de dağlara bakmış

Hiç çıkmaz gardaşım acısı
Ağlıyo Nergiz bacısı
Adana'ya enen gardaş
Kimler oldu da sucusu

Gadan alayım ana
Eline vurdunuz mu kına
Gardeşin hatiresi için
Tokenmayın Döndü Geline

[Bu ağıt ve hikâyesi, İsmail'in kardeşi Küçük Aşir Veli Mustafa ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;95)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONUSUNDA EDİLEN AĞITLAR

ÇAKCAK HAMMANIN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Hacı Hasan'ın kızı, amcasının oğlu Reşit SAKSA ile evlenir. Dört kızı olur. Bunları evden uçurup evlendirince evde tek başına kalır. Koca ve baba tarafından yokluk çekmeyen Hamma'nın beli bükülür evinde hastalanıp ölür. Ölen anasına kızı Bahar şöyle bir ağıt söyler:

Yastı özün yazısına
Tevir tevir eder garık
Üç ay oldu görmüyorum
Kele bu gariya nölük

Amanın öldürün bizi
Dokuz kapı kitlenir mi
Gardaşsızlığın yüzünden
El kapısı beklenir mi

Anama kurban oluyum
Kapısında var bir erik
Garı etmem anam seni
Anam da dağlarda ferik

Hügün başına konar
Tevir tevir eder garık
Sefil anam canım gurban
Binbuğada olur ferik

Amanın ellemen beni
İçimden ciğerim yanık
Buva içinde katılı
Sığır Yastıöze enik

Geldin mi paşam geldin mi
Kör ocağı yakıcın mı
Yapışacak dal kalmadı
Anam gibi bakıcın mı

Ne güzel bayrak kaldırdın
Maşallah bacım maşallah
Benli gırına biner de
Gardaş da gelir inşallah

[Bu ağıt ve hikâyesi, Hamma'nın kızı Bahar Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;98-99)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

ALİ'NİN AĞIDI*

Göksun'a bağlı Kötüköylü Goca Vaysal'ın oğlu Ali'nin ağıdı. Ali on sekiz yaşında dağda davar güderken hastalanır. Kötüköy'e evine getirirler. Doktora götürürler, kurtamazlar, ölür. Dayısı Kızılıklı Ali yeğeni Ali'ye şöyle bir ağıt söyler:

Dep başında binası
Elinde cennet gınası
Veli oğlu Zeynep kız
Ağlasın Eşe anası

Şu Vaysal'ın goca evi
Dolup dolup boşalıyo
Ellehalem düğün guruk
Benim yiyen güceniyo

Acı haberi duyunca
Vurdum dizime dizime
Bacım orun orun iş görüyo
Şu Veli Çavışın gızına

Şu Kızılıklı'nın yolu uzak
Geldim dolanı dolanı
Ağdınan adam mı gelir geri
Var mı sözümün yalanı

Goyununuz döl döküyor
Garalı mı geldi yazınız
Gücenme Elif teyze
Uğursuzumuş gızınız

Teneşire yatırdılar
Kara kekil dalga dalga
Sankine düğün guruk
Uşak gelir bölge bölge

Ben nasıl gidem Bozhüyük eline
Yol içinde acer mezar
Ellehalem düğün guruk
Benim yiğen hodul egezer

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

Işkın çatı serin yayla
Sizi orda yayladırım
Yiğenime düğün gurar
Gelin seni oynadırım

Yeter Âşık Ali'm yeter
Bu işler oldu beter
Çekmiş göçünü gediyor
Develeri gater gater

[Bu ağıt ve hikâyesi, Kızılıklı Ali Bey ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

YONUZ'UN AĞIDI *

Bozbüyük kasabamız halkından Hıdır Yusuf'un oğlu Yonuz, bir kıza gönlünü kaptırır. Birbirlerini ölesiye severler. Ama babası kızı fakir olduğu için Yonuz'a vermez, başkasına verir. Nitekim bu duruma utanıp arlanan Yonuz, kafasındaki sorulara bir cevap bulamaz içine atar. Sonunda; verem hastalığına yakalanır. Bilmez, asker olur, altı ay sonra hava değişimine gelir. Geri dönmez, burada hastaneye yatar. Ölmeden hastanede kendinden ümidini kesen Yonuz, şöyle bir deyişle kendini dile getirir:

Yeni değmiştim yirmi beş yaşıma
Bu nasıl dert idi geldi başıma
Zalim ne zamandır düştün peşime
Benim ile davan ney idi felek

Gardaş beni hastaneye götürün
Götürün de hastaneye yatırın
Derdim hafifse belki atarım
Söyle doktor söyle neymiş derdim

Vilayetim Maraş, Bozhüyük yurdum
Söyle doktor söyle ney imiş derdim
Verem derler bir dert onu da gördüm
Kaderim böyleymiş kime ne deyim

Hastanenin yeli gayet sert olur
Bir hasta insana, dünya gurt olur
Ben ölürsem yüreğime dert olur
Dünkü muradıma ermediğim için

Ekinler biçiliyor, oluyor deste
Kimimiz gurbette, kimimiz hasta
Garip bülbül gibi kaldım kafeste
Çok şükür Allah 'ım senin verdiğine

Hayatta çalışmak bize borç idi
Tutuldum tuzağa yaşım genç idi
Hademe hemşerini bana acıdı
Kaderim böyleymiş kime ne deyim

Hastanenin yatakları sıralı
Gardaşım Göksun'de oldu garalı
Kimimiz fıkara kimimiz paralı
Çok şükür Allah'ım senin verdiğine

Sanki Yonuz söyler kendi haline
Yaşım pek genç idi korktum ölümden
Ciğerde yara var derdim elimden
Kaderim böyleymiş kime ne deyim

[Bu ağıt ve hikâyesi, Yonuz Bey ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

BEKİR GÜRBÜZ'ÜN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından Abdullha Mustafânın oğlu Bekir Gürbüz'ün ağıdı. Bekir Gürbüz, fakirdir. Şirketlerde çalışır, getirir çocukları ile yer. Çiftçilikle uğraşır. Esrner olduğu için Kara Bekir denir. Bekir iki kızı üç oğlu olduktan sonra köyü terk edip Kalab'ya yerleşir. Yine sağda solda çalışıp yer. Bir de ev yapar oraya. Nitekim Kara Bekir, kalp krizi geçirip ölür. Ölümü üzerine kardeşi Hacı Süleyman, Kara Bekir'e şöyle bir ağıt söyler:

Öldü haberini duyunca
Galaba eline gittim
Bereket ki tez yetiştim
Salının ucundan tuttum

Sağ olsun Galabalılar
Benden izin istediler
Zorumuş gardaş acısı
Bülbül oldu benim diller

Teneşire yatırmışlar
Boyu tahtadan aşıyo
Gardaşlarım gelmiş diye
Gardaş hizmete koşuyo

Garip mezarlara koyduk
Kefenini çöze çöze
Gurbet elde koyman diye
Haber salmış gardaş bize

Bazardan dana getirmiş
Ahırlarda bakarım diye
Garip elde goymam seni
Yürü gidek gardaş köye

Ben evine girdim idi
Goyak goyak odaları
Garip elde adam galmaz
Hep orada obaları

Ağlarım gardaş ağlarım
Ağlamaz da durur muyum
Galaba eline gitsem
Ben gardaşı görür müyüm

[Bu ağıt ve hikâyesi, Bekir GÜRBÜZ'ün kardeşi Hacı Süleyman Bey ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;120-121)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİNER AĞITLAR

BEYAZITLARIRI MEVLİT'İN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından Beyazıt'ın oğlu Mevlit'in ağdı. Mevlit bilinmeyen bir hastalığa yakalanır. Beş yıl yatakta yatar. O zamanlar yeterli sağlıkçı, doktor yoktur, köylerde. Hastalığı frengidir. Amcasının kızı ile evlidir, çocukları olmamıştır. Bu hastalıktan yatan Mevlit kurtulamaz ölür. Bacısı, Beyazıt'ın kızı Haççe evlatsız kardeşine şöyle bir ağıt söyler:

Ellerin nesine gerek
Anca bacıların ağlar
Sehellere dayanamaz
Sığır erende yayla yaylar

Çifte, direkte takılı
Bende goymadı akılı
Dilkolu'ndan beri gelir
Cebinde sümbül kokulu

Yarpızı almış koklarını da
Yürü bire dağlar demiş
Bu derdimi dağlar diye
Güverik kösnüyü yemiş

Martini dakar dalına
Çıkar dağların salına
Evlatsız anamınoglu
Ne deyim aynı gelini

Gadan alım teyzem kızı
Ölüm bahtıma barıştı
Ayan olsun anamoglu
Gelin Kürtler karıştı

Kele bu kimin gelini
Yayla ardıcı yapılı
Bizim de evimiz vardı
A oda çatal kapılı

Amanın beni söyletmen
Benim derdim kutuyunan
Döl elamına vardım ıdı
Çobanım yok itiyinen

[Bu ağıt ve hikâyesi, Mevlit'in bacısı Hatice Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;131-132)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

UZUN MEHMET'İN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından Abdullah'ın oğlu Uzun Mehmet'in ağdı. Uzun Mehmet babayiğit bir güreşçidir. Geçimini çiftçilikle sağlamaktadır. Evleri köyün dışında, Çukur adlı mevkededir. İki kardeşlerdir. Uzun Mehmet beş oğlan, üç kız; sekiz çocuk babasıdır. Hastalanır ve ölü. Öldüğünde kardaşının oğlu Abdullah, İsmail amcası Uzun Mehmet'e şöyle bir ağıt söyler:

Biz oğluna düğün kurduk
Okuntusu dağılıyor
Şöyle döndüm baktım idi
Köyde tellal çağrılıyor

Evde yalnız kalınca
Bülbül olur ben öterim
Merak etme aslan emmim
Hakk'ına mektup atarım

Ağlarım eller ağlarım
Üstüme devrildi dağlar
Böyleydi aslan emmim
Kölgesinde adam eyler

Emmim gurbanım canına
Dolanır varrım yanına
Yiğit idi aslan emmim
Burhanı şahit ününe

[Bu ağıt ve hikâyesi, Uzun Mehmet'in kardeşinin oğlu İsmail Bey ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;134)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

KÜRT ALİ'NİN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından Kürt Cuma'nın oğlu Ali 'nin ağdı. Kürt Ali iyi güreşçidir. Askere gitmeden önce Kömür köyünden Arap Ali'nin kızıyla evlenir. Bir oğlu olur ve askere gider. Asker ocağında hastalanır, hava değişimine gelir. Hasta Ali kurtulamaz, ölür. Anası Gülsüm, oğlu Ali'ye şöyle bir ağıt söyler:

Ben söylerim durgun durgun
Uşak talimden mi yorgun
Nerede soysuz hacısı
Pehlivanım ona gırgın

Şu gısığın eğri yolu
Eser yaylaların yeli
Pehlivanım ölmüş diye
Tüm sallandı Bozhüyük eli

Şu Maraş'ın güzel düzü
Uşak talimden sıyrılmış yüzü
Pehlivanım gelik derler
Verin istediği kızı

Davarını duza çeker
Sürüsünü belliyerek
Bacısı samen salık
Kekilini telliyerek

Üce dağın pürenleri
Sıçraşır cerenleri
Pehlivanıma düğün kurduk
Hep biriksin yarenleri

[Bu ağıt ve hikâyesi, Ali'nin annesi Gülsüm Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;140)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLAR SEBEBİYLE VEFAT
EDENLERİ KONU EDİLEN AĞITLAR

DANA MEHMET'İN KIZININ AĞIDI*

Dana Mehmet, Göksun Kaymakamlığının odacısıdır. Gözü gönü boldur. Hatta herkese sofrasında ikramda bulunur. Dana Mehmet, kızını Küçük Mehmet diye anılan Çukurovalı bir kişiye verir. Kızı o kadar güzeldir ki Osmaniye, Çukurova, Göksun, Adana, Kadirli ellerinde nam salar. Bir düğüne çıkarırlar, tüm tanımayan yabancı ve kendi memleketi Göksun eli düğüne akın eder. Herkesin dili tutulur. Melekler kadar güzel olan bu geline bakarlar ve gelin nazara gelir, ölür. Anası, kızının ölümünden sonra şöyle bir ağıt söyler:

Elif'in göçü geliyor
Anası bir de garşılar
Ebesi yemiş alıcı
Açıldı mı ola çarşısı

A pınara suya ener
Hepimize derdi dezzem
Çağırın ebesi gelsin
Elif gızın gelmiş derler

Elif'in göçü geliyor
Başına çiçek sokarak
Hele gansın anası
Yüz gamzeli görpe gelin

Gadanı alıyım Elif
Ekinler de açtı göcek
İki aylık da gelin kalmış
Kızım sallamaz bebek

Şu kazalarda hoş kekilli
Baba kekilli kız kekilli
Edesini duymadan ölmüş
Elif kızı zaten ölmüş

Dezzesine asbab kesilmiş
Dallı Feyzo peşinde gezer
Hani derdin Kadir Mevlâm
Bir bayramda iki zekât

Eller düğün gurucu
Ebem de fistan alıcı
Eğer analık durursa
Ben ağlarım gözü yaşlı

* (KOCA; 2008;173-174)

XII- Çeşitli Toplumsal Olayları Konu Edinen Ağıtlar

GÖ VELİ'NİN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Göğ Veli'nin bacısı Esmе; Göksun'un Taşoluk kasabasında evlidir. Kardeşi Göğ Veli'nin ölüm haberini duyunca apar topar yola çıkar. Oğulları bir araba bulur, analarını Bozhüyük kasabasındaki dayılarının evine getirir. Arabadan inen Esmе dizleyerek gardaşına şu ağıdı söyler:

Hazeli gönlüm hazeli
Kavaklar döker gazeli
İyi danen komşularım
Sar yağazın güzeli

Gardaş vuruldu deyince
Elim elime dolaştı
Danesene Hakim Bey
Kaşı kirpiğe karıştı

Hayfımı alın diye
Hacı Mehmet'e yalvarmış
Yiğit gadanı alayım
Gene daşına davranmış

Daş ardına pusa pusa
Kanlı köpük kusa kusa
Yekinsene sarı aslanın
Dayıların geldi yasa

Senin analığın batsın
Bir habercik salman bana
İlaha kadan alayım
Tatlı canım kurban sana

Kapıyı kilitli bulunca
Yandı ciğerimin başı
Gardaşa gurban olayım
Beş oğlanın deste başı

[Bu ağıt ve hikâyesi, Veli'nin bacısı Esmе Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;51-52)

MURTAZA'NIN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Hacı Ağa'nın oğlu Murtaza'ya ait bir ağıt. Kasabamızda iki kabile bir-biriyle kavga eder. Biri Beyazıtlar diğeri Dal Mızraklar, yani Murtaza'nın kabilesidir. Aşağı caminin karşısında "donluk" denen, etrafı kütükle çevrili bir yer vardır. Hacı Ağa'nın oğlu Murtaza burada Beyazıtların kızı Haççe'yi öper. Bunun üzerine iki kabile düşman olur. Köyümüzün Yastıöz mevkinde kavga ederler. Beyazıtlar der: "Gelin ölünüzü götürün". Murtazağil der: "Gelin siz ölünüzü götürün." Beyazıtlar beş kardeş, Murtaza'yı kamayla bostan diler gibi parçalarlar. Bu beş kardeş; dağın eteğinden köye evlerine gelirler. Murtazağil de Murtaza'nın ölüsünü kağniya yüklerler, onlar da köye gelirler. Bunlar yabancı değil; üstelik birbirine teyze oğullarıdır. Murtaza'yı evine yatırır, bacısı şöyle bir ağıt söyler:

Silahını alır eline
Çıkar dağların salına
Acı haber vardı mola
Maraş'taki kurt eline

Yaşa babam oğlu yaşı
Al martini sür bir daşı
Kısasa kısas eylesek
Kul olduğum Kemal Paşa

Toygun anamoğlu Toygun
Yamçı da boyuna uygun
Bir evlek tarla için
Yastıözde etmişler soygun

Kır atın da mavi keçe
Emeklerim getti heçe
Beni bir gardaştan etti
Haççe dedikleri poça

Kır atı da beder beder
Sallanarak Tımar eder
Vade yetmiş kan çevirmiş
Minnet etsen gene geder

Gavır mıydın gavır dölü
Kama ile olmaz oyun
Çıkmaz oluyum kapiya
Tepeden akıyor beyin

* (KOCA; 2008;53-54)

ÇEŞİTLİ TOPLUMSAL OLAYLARI KONU
EDİNER AĞITLAR

Hele babamoğlu hele
Başıma getirmiş bela
Teyzeoğlundan düşman mı olur
Bayrağın dikili kala

Hacı İsmail gelir m'ola
Dava hitam bulur m'ola
Ali Memik Kara Hamet
Hayıfını alır m'ola

[Bu ağıt ve hikâyesi, Murtaza'nın bacısı Selver Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

AĞCA ELİF'İN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Hakkı Hoca vardır. Kendisi, Sarız'ın Yalak kasabasından Ağca Elif ile evlenir. Ağca Elif erkek gibi yiğit bir kadındır. Öküzlerle çift sürer ekin eker, ekin biçer her işi yapar. Bunların üç kızları bir de oğulları olur. Ama mutluluk uzun sürmez, Hakkı Hoca Ağca Elif'i boşar. Ağca Elif de gözünün önünde Kara Hüseyin isminde biri ile evlenir ama yine arada bir umudu vardır. Ama dört çocuğunu unutamaz Ağca Elif. Kendi kendine çocuklarını da katarak şöyle bir ağıt söyler:

Gadanı allım Paşa Dayı
Gördün mü bana olanı
Boşamam diye götürdü
Oğlan söyledi yalanı

Gadanı alayım Eşe
Tekerim dayandı daşa
Üç daştan odun getiririm
Yıkılıp da düşe düşe

Bu binayı ben yaptırdım
Geliyom gıcın gıcın
Abdillamı bana verin
Allah ırzası için

Ağ Fadıma'm küçük kuzum
İçinde yok gömleği
Bir senede bir buldum
Hacı'm elimin deyneği

Yaz gelir de kar erirse
Karığımı ediciyim
Çobanıdım günüm yetti
Ellehalem çıkıcıyım

Çift sürdüm de velhan etti
Kezzeğini kıra kıra
Fenerinen su suladım
Çamırlara bata bata

Kadamı alayım Sevler
Ör Döndü'mün belliğini
Şimdiden sonra iflah mı ollum
Deli ederim kılığımı

Döldamına vardımıdı
Çoban da yok itiyinen
Kınaman beni komşular
Benim derdim kutuyunan

[Bu ağıt ve hikâyesi, Hakkı Hoca ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;81-82)

ÂŞIK OSMAN'DAN HACER'E *

Bozhüyük kasabamız halkından Âşık Osman, köyünden gurbete çıkar. Gezer, dolaşır; kış geçer, bahar geçer; yaz aylarının içinde halasının yanındaki kızı hatırına düşer. İçi yanan Âşık Osman orda öksüz kızı Hacer'e şöyle bir deyişte bulunur:

Davarın damına vardım
Orada anamı sordum
Çiçek açmış onu gördüm
Çiçeğinden ne haber var

Karşınızda pınar akar
Kuşların seyrana çıkar
Sümbül burcu burcu kokar
Gozzun Çattan ne haber var

Ne bakıyon Mizam Ali
Bana da diyorsunuz deli
Her taraflı gelir seli
Kışlanızdan ne haber var

Ne daniyon bire yiyen
Gonan eller nere göçmüş
Yarın da pınara sorun
Akan sudan kimler içmiş

Durnam siz enginden uçun
Tozlu yurttan kanat açın
Ağ pınardan bir su için
Guz pınardan ne haber var

Ne di dertli söylen aşık
Yükünü yurtlara çekik
Her taraflı gelir ışık
Çadırından ne haber var

[Bu ağıt ve hikâyesi, Ali Cuma'nın annesi ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;87-88)

MEMİLİ AĞA'NIN AĞIDI *

Kasabamız halkından; Kavşut'tan gelip yerleşim yapan Veli Kâhya'nın oğlu Memili Ağa'nın ağıdı. Bu Memili çok zengin bir vatandaşdır. Dört sürüsü, dört yüzer beş yüzer ayrı ayrı yayılır. Memili Ağa'nın her sürüde iki çobanı, affedersiniz iki köpeği olur. Tekesi ayrı, koçu ayrı dağa sürer. Çobansız olarak her teke on, on beş tane; her koç on beş, yirmi tane çobansız yayılır. Zamanı geldiğinde koç ve teke katımı döner ayrı ayrı köyün yakınına gelir. Çobanları alır getirirler, koçları boyalar süsler sanki bir damat misali koyunlara katar; tekeleri de keçiye katarlar. Bir gün Memili Ağa'yı bir tek oğlu ile Maraş Paşası ister. Osmanlı zamanında Halep vilayet, Andırın kaza, Maraş sancaktır. Memili Kâhya buradan iki hayvana peynir, yağ, bal vesaire ne varsa yükler oğlunu da yanına alır; Maraş'a varır. Maraş'ta iki gün kalan Memili Kâhya'ya ve oğluna dönerken; paşa birer takım çuha giydirir. Bozhüyük köyüne dönerler. Bozhüyük Köyüne gelen Memili Kâhya'nın oğlu çok geçmez nazar olur; ölür. Memili Kâhya, Kavşut'un muhtarıdır. Kavşut'tan Bozhüyük'e gelip yerleşince, Minik Fadime isminde bir bacısı vardır muhtarlık ona kalır. Minik Fadime yedi yıl muhtarlık yapar. Kardeşi ölünce Fadime Hanım şöyle bir ağıt söyler:

Ben o zaman korktum idi
Paşa çuha geydirince
Ağama nazar uğramış
Oğlum yanına uydurunca

Â odada çatal maşa
Cibe bindik batıcı mı
On beş koçun aşılandı
Vakti geldi katicın mı

Çatlakta yayılır yozu
Habeyinen alır gazı
Ağama kurban olayım
Paşaya vermez sözü

Sakar camız kara dana
Aktı getti döne döne
Vezir ağa gardaşlarım
Aklıma düştüler gene

[Bu ağıt ve hikâyesi, Memili Ağa'nın kardeşi Fadime Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

SÜLEMENCE HASAN'IN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Sülemence'nin küçük oğlu Hasan, on altı yaşlarındadır. Eskiden kağnılarla su değirmenine giderlerdi. Bu delikanlı kağnyaya yaymayı yükler, camızı koşar, değirmene gider. Yaymayı değirmene bırakır; sıra alır, eve döner. Hastalanır, bir hafta sürmez ölür. Kardaşı Mulla'nın hanımı Meryem, genç ölen kayını Hasana şöyle bir ağıt söyler:

Bana verin işliği
Anca buna ben ağlarım
Gayın Kayseri'den gelmiş
Ener camızın bağlarım

Üce kaldırın salını
Getsin görünü görünü
Eğer bunu sorarsanız
Tatar Osman'ın torunu

Dağda davar güderken
Kar yüzüne toza toza
Senin gül hatırın için
Kurbanım sevdiğin kıza

Kapıda çatal hayma
Gıyma Kadir Mevlâm gıyma
Gadan alım kara ergenime
Değirmende kaldı yayma

Hazeli gönlüm hazeli
Gavaklar döktü gazeli
Gayına gurban oluyum
Gayınım Türkmen güzeli

Hepili gönlüm hepili
Annında kara kekili
Gayına gurban oluyum
Gayın güller kokulu

[Bu ağıt ve hikâyesi, Hasan'ın kardeşinin hanımı Meryem Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;124-125)

HACI HASAN VELİ'NİN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından 1323 doğumlu, Veli Kâhya'nın torunu Hacı Hasan'ın oğlu Veli; Kömür köyünden Şemsi isminde bir hanımla evlenir. Yedi oğlu, bir kızı; sekiz çocuğu olur. Hacı Hasan Veli, çiftçilik ve malcılıkla yaşantısını sürdüren bir vatandaşdır. Hali vakti iyidir. Hacı Hasan Veli ölünce amcasının oğlu Cakcak Reşit şöyle bir ağıt söyler:

Yoruldunuz mu gıran kızlar
Bugün ağıdın sırası
Evme emmim oğlu dedim de
Devre oynadı turası

Dilkolu'nun baş yurtları
Yeğın gardaşın dertleri
Davarı köye döküldü
Ardında çatal itleri

Gardaşı hasta duyunca
Golum ganadım gırıldı
Geri döndüm baktım idi
Hacım boynuma sarıldı

Yastözde goca tarla
Harla çiğerciğim harla
Buda bir tek yalnızım
Gıyma Kadir Mevlâ'm gıyma

Yastöz'de eğri bucak
İranarak tırpan biçer
Hangi yayla serin ise
Emmim oğlu ora göçer

Gardaşım gara bayrak galdırmış
Uşağı çekin turaya
Arlanman mı emmim oğlu
Anan geliyor sıraya

Ali de ölsün, Mehmet de ölsün
Bahar kızım gadan alsın
Varınca ebeme söyle
A Mehmet'i geri salsın

[Bu ağıt ve hikâyesi, Hacı Hasan Veli'nin amcaoğlu Cakcak Veli ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;127-128)

FADİME’NİN AĞIDI*

Bozbüyük kasabamız halkından Fadime isminde bir geline söylenen ağıt. Bu Fadime Hanım’ın kardeşi yoktur. Baba adı Gurgur’un oğlu Durdu, ana adı Papır Hüsne. 1924 doğumlu olan Fadime Hanım; ilk evliliğini dayısının oğlu Hacı İbrahim’le yapar. İki yıl bir mutluluk yaşar; bir oğlan çocuğu olur. Kuduz köpek dalar çocuğu, kudurur ölür. İkinci evliliği tekrar kayını Çirkin’le yapar. Onunla mutlu olamaz, fazla ileri gitmeden ordan ayrılır. Çıkar baba yurduna döner. Batkın ocağa üçüncü evliliği amcalarının Helim Mehmet’in oğlu Halil yapar. Bir kızı olur. Fadime Hanım virane baba ocağına sahip çıkar, babasının damını bozarlar, yerine yeniden yaparlar. Baba yurdunda kalırlar. Halil, Fadime Hanım’ın üzerine evlenir, bir yenge getirir, yani kuma alır. Fadime Hanım’ı dışlar baba yurdunda. Koca konaktan Fadime Hanım’a tavuk pinniği gibi bir oda düşer. Orada tek başına yaşar. Kızı gelin olur gider. Fadime Hanım kafayı bozmuş gibi aralarda gezer olur. Bacısının kızlarının yanına, başka amcaoğullarının evlerine gider gezer, tekrar bir göz odasına döner yatar. Bu durumu görüp eski günlerini de hatırlayan bacısının kızı Ümüs, teyzesi Fadime Hanım’a şöyle bir deyişle diller döker:

İki yuva bozmuş üçüncüsün kurmuş
Kadir Mevlâ’m küçükken kanadın kırmış
Felek vurduğuna ne kadar vurmuş
Kimler ortak oldu senin derdine

Kadir Mevlâ’m vurmuş sana deyneğin
Yüzünde kalmamış sütün kaymağın
Elinin emeğiyle yapmış konağın
Gelmiş de oturmuş baba yurduna

Kızı evden çıkınca evlilik bozuldu
Bu kara yazılar sana yazıldı
Sahipsiz kalınca lafa dizildi
Önce lafa yazılırdı senin adın

Önce tekten çıkıp müzeye kondun
Kader böyle diye tahtan mı endin
Kahpe imiş dünya tersine döndün
Önce dedirmişin sen de Fadime

Kader ile sen de oyun oynadın
Bu dünyanın tadına doymadın
Kulum diye bir de bunu sormadın
Kadir Mevlâ’m yeter binme sırtıma

İçmişler hep seni bir altın tasta
Adını duyanlar olmuştu hasta
O tatlı dilinden almışlar kısta
Hiç kimse doymamış senin tadına

* (KOCA; 2008;137-139)

ÇEŞİTLİ TOPLUMSAL OLAYLARI KONU
EDİNEREN AĞITLAR

Çocuktan kesildin doldu mu yaşın
Zehir oldu bildim ekmeğin aşın
İssiz koyma yurdunu yuvanı düşün
El laf eder oldu senin ardından

Avratlar içinde sendin paşa
Yenge dediğin benzermiş bir keskin taş
Çekilecek dert değil ya gelmiştir baş
Açılmış penceren girdi fırtına

Yeter felek bizi yangından soğut
Başımızı çaldık bin türlü ağıt
Ana gibi sen verdin öğüt
Muhtacız teyzem biz senin öğüdüne

Çocuksuz yüzünden bir yenge almış
Mahsun çocuk gibi köşede kalmış
Tırnağını değmeyenler hep sana gülmüş
O da geldi tokandı benim etime

Hep çalışıp yakın etmiş yırağın
Evine vermiş türlü kurağın
Şimdi bilmem nerde senin durağın
Gocan merhametli vermez yadına

Aşık Ümüs sana çok canı yanmış
Hölük koyun ile yaylaya konmuş
İssiz bir odada yalnız kalmış
Karalar giyinip bürün örtünü

[Bu ağıt ve hikâyesi, Fadime'nin bacısının kızı Ümüs Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

ÇOLUK MEHMET'İN AĞIDI*

Andırın'na gediciyim
Mullam bana darılıyor
Gecesi yok çobanımın
Cicisine sarılıyor

Çolak oğlum, çoban oğlum
Berin başına oturur
Heçbir şeyin değilse
Çaralı emliğini getirir

Davarı suya döküldü
Canım gövdemden çekildi
Bu ölüm Allah'ın emri
O da başıma kakıldı

Geçisinin adı nazlı
Kağıdı okunuyor gizli
Duyurmuyorlar ya bana
Hacı'yınan gardaş sözlü

Gadan alım Hacı Durdu
Geçisine vurma kürdü
Çolağım ölüğ diyorlar
Nereye çekilik ordu

[Bu ağıt ve hikâyesi, Çoluk Mehmet'in bacısı Fadıma Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;144)

ALİ ÇAVUŞ'UN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Kırmızı İsmail'in oğlu Ali Çavuş, on bir buçuk sene askerlik yapıp geldikten sonra evlenir. Bir yıl evli kaldıktan sonra, Yunan harp açar. Tekrar askere gider. Üç buçuk sene de Yunan Harb'i'nde kalır. Bu harp anında da Yunanlılar bizim kumandanlara derler ki: "Osmanlının Allah'ı varsa bizim de Tınaz Tepemiz var." Bizim komutanlar askerlere bir emir verir. Tınaz Tepe'ye hücum emrini alan askerler, hemen dağın eteğine ulaşır ve ateş açar. Yunan dayanamaz geri kaçır, bozulur. K. Maraş ili, Göksun ilçesi, Bozhüyük kasabasından olan İsmailoğlu Ali Çavuş, bir takım askeri ile ileri karakola çıkar ve gecenin karanlığında Yunan'ın ileri karakolunun arkasına geçer. Hepsini bir silah olmak üzere, bir de makineli tüfek, altmış üç kişiyi esir alıp birliğine döner. 1306 doğumlu olan Ali Çavuş yedi madalya alır. Doksan altı yaşında, 1960 yılında vefat eder. Allah rahmet etsin

Büyük demez küçük demez
Alemin kırığını sarar
Atatürk'ün sert çavuşu
Ordunun işine yarar

Çeker alemin dişini
Ağrıtmaz kulun başını
Yedi tane madalya almış
Devlet beğenmiş işini

Bölüğünen öküz koşar
Töbe yömuş mafası
Muhanete muhtaç olmaz
Borçluyu bilmez kapısı

İçeriye girdimidi
Çifte sabanı kuraklı
Yunan'ınan harp ediyor
Sert çavuşın berk yürekli

* (KOCA; 2008;149-150)

TAŞOLUK KASABAMIZDAN ANONİM BİR AĞIT *

Yol üstünde biter otlar
Her gün gelen beni öğütler
Oğuz kardeş koçyiğitler
Kardeş deyip ağlar mola

Kabe'den gelir hacılar
Yürekten çıkmaz acılar
Evdeki çifte bacılar
Kardeş diye ağlar mola

Kalede kartal oturur
Kanadını suya batırır
Yiğit benim babamoğlu
Terkide kelle getirir

Kalede kaldı yorganım
Evli değilim ergenim
Vurman beni jandarmalar
On altılı ben değilim

Şu derenin pürenleri
Av avlıyor cerenleri
Çağırın yanıma gelsin
Mustafa'nın yarenleri

Gökte yıldız dolanıyor
Akan sular bulanıyor
Ben gelini kayıp ettim
Buna can mı dayanıyor

* (KOCA; 2008;156)

MİZAM ÇAVUŞ MEMİŞ'İN AĞIDI*

Hoş geldin fındık dezzesi
Oğlum Konur'un bezesi
Ala atkıya garişmiş
Gara kekilin hozası
Gapımızın önü arpa
Gıran gelir gırpa gırpa
Durmuş bâler (beyler) harp ediyor
Ağ kolunu kırpa kırpa

* (KOCA; 2008;159)

CİRİT ALİ'NİN AĞIDI*

Cirit Ali emmisiyle bir ağız kavgası sonucu kürekle vurulunca ölür

Gün gedikten yayışıyor
Teşt elime dolaşıyor
Yekin İnce Ali'm yekin
Kuzuların meleşiyor

Gapısında çatal direk
İçinden düşmüş yürek
Mahkemede dolanıyor
Ucu kanlı demir kürek

Geri durun ben vurayım
Açın yüzünü göreyim
Anamın hali perişan
Gardaşa haber salayım

* (KOCA; 2008;159)

ÇEŞİTLİ TOPLUMSAL OLAYLARI KONU
EDİNER AĞITLAR

ALCIOĞLU DURDU (DURNA)'NUN AĞIDI *

Ellik direkte dakılı
Orak belinde sokulu
Hocalar yudu oğlumu
Perçin dökülü dökülü

Uşak telli durmam uşak
Gelinime vurmam kuşak
Senininen gediciyim
Beşim (beşiğim) ayağıma duşak

[Bu ağıt ve hikâyesi, Alcioğlu Durdu'nun annesi Fadime Hatun ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;161)

MEMİLİ'NİN AĞIDI *

Ağ pınarın örenleri
Şıçıraşır cerenleri
Birikin birikin gelin
Mernili'min yarenleri

Gadamı alayım Faki
Bağlamalar seki seki
Birikin birikin gelin
Memili'me dökün koku

[Bu ağıt ve hikâyesi, Memili'nin annesi Döne Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;161)

FATİŞ GELİNİN AĞIDI*

Gece gidersin geze
Ben ağlarım eze eze
Bezera'm suya gider
Gözlerini süze süze

Hemi oğlum, hemi kızım
İçimden yanıyor özüm
Gınaman gomsular beni
İkisi de benim gözü m

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elif ALICI ile yapılan görüşmede Nuri ALICI tarafından derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;162)

KUŞOĞLU ZABİT'İN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamızdan olan Bekir Aslan (Bave Bekir) Aşık Bekir adıyla anılır, Göksun'un aslanı ve gözbebeği Kuşoğlu Zabit ölünce bu ağıdı söyler. Kuşoğlu Zabit arkamızda Berit Dağı gibi yüce, milliyetçi, ırkına milletine sahip çıkan biriydi. Silahını eline aldıktan sonra gözü kara adamdı. Ölünce Göksun ve Çukurova Yaylası yas tuttu der Aşık Bave Bekir:

Yokarı dilekçe vermiş
Çiftliğe müfreze doldu
Dağda gezen ışığıyalar
Zabite amana geldi

Adnan olsun Fatih olsun
Gızların gadanı alsın
Acele etme Aslan Ağam
İstanbuldan bacın gelsin

Dayımı görüyüm de deyim
Seh elden murazın mı gelir
Göksun eli gavruluyor
Türklerin kilidi ölü

Çatal değirmeni döner
Çiftliğinde löküs yanar
Gökten ağam Aslan gardaş
Evine mebuslar ener

Gadan alıyım çok yanıyom
Dayım deyi fırlanıyom
Göksu'nun kilidi öldü
Alem yanıp gorlanıyom

Ne durun Fetiye Hanım
Çiğerlerin bölük bölük
Her yerde meti söylenen
Senin halan oğlu ölü

Ceyhanlılar hep soruyor
Noldu Zabit Ağa noldu
Milletini çok gayırın
Öldü de Guşoğlular öldü

* (KOCA; 2008;165-166)

ÇEŞİTLİ TOPLUMSAL OLAYLARI KONU
EDİNEREN AĞITLAR

Göksun'un kilidi ölmüş
Ciğerden gitmez acısı
Çiftlikte yolunu gözler
Zabit'in ölü bacısı

Çatal değirmeni döner
Ovasında löküs yanar
Hatın anan yok muyudu
Fakırlara yenge biner

Bunun babasını bilirim
Sırmalı giyerdi salta
Milliyetçi aslan Zabit
Türk milleti vermez alta

Ne duruyon bire Fazlı
Gardaşı ölen böyle olmaz
İt köpek çıkar karşına
Getti Zabit geri gelmez

Bekir'im söyler sözünü
Hakk'a bağlamış özünü
İlaha gırıla elim
Ben yumdum goca gözünü

Gara teğmen'in oğlu genç ölen arafa'nın ağıdı *

Bozhüyük kasabamızdan olan Bekir Aslan (Bave Bekir) Aşık Bekir adıyla anılır, Göksun'un aslanı ve gözbebeği Kuşoğlu Zabıt ölünce bu ağıdı söyler. Kuşoğlu Zabıt arkamızda Berit Dağı gibi yüce, milliyetçi, ırkına milletine sahip çıkan biriydi. Silahını eline aldıktan sonra gözü kara adamdı. Ölünce Göksun ve Çukurova Yaylası yas tuttu der Aşık Bave Bekir:

Silin gara töremi
Arafam yayla cereni
Bir tas suyu veremedim
Mehmet Ağam su vereli

Küsme ergen oğlum küsme
Gurbanım gara gözüne
Toplanın da dünür gedek
Yusuf Kâların gızına

Gadasını aldığım kızlar
Sümbüller nergizi gözler
Arafam geder gıyaya
Elleri perçemi gözler

Gınaman obalar beni
Yaramın başı açıktır
Mustuk oğlu Mulla guzu
Arafam sizden seçilir

Öleceğin ne bilirdim
Nerden oğlan büyüttüm
Belki eyi olur deyi
Doktora boynumu büktüm

Gadanı alıyım Ağca
İpekten diktirdim üslük
Ernmisi dünürlük etmiş
Emmisinden almış haşlık

Gadanızı alayım eller
Ciğerime değdi bıçak
Babası düğün gurucu
Emmisi getirsin köçek

[Bu ağıt ve hikâyesi, Aşık Bave Bekir ile yapılan görüşmede derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;167)

Bave Bekir gardaşına söyler *

Gadanı alıyım anam
Alnıma yazılmış gara
Başım başım deyi öldü
Ciğeri bağlamış yara

Ceketim duvara asın
Asbabım, asbabın asın
Eğer pehlivan gelir ise
Ciğirim başımdan aşkın

Yol üstünde bir pınarım
Bulanırsan bulan suyum
Pehlivanı bana verin
Dilenirsem dileniyim

Gapımızın önü seki
Okun yavrucum oku
Godulluktan hazlanırdı
Kefinine dökün koku

Benim eşim dağ lalesi
Getmez başımın belası
Şube kağıdı gelmiş
Ölmez mi bunun anası

Gadanı alıyım ana
Bekirli bunun gezeği
Alnında gara kekili
Eşirn Kayserili tozağı

Sallanır süge çıkar
Ağ pınara doğru bakar
Gara yıkadıkça Cennet
Bahçe gülü gibi kokar

* (KOCA; 2008;168-169)

ÇEŞİTLİ TOPLUMSAL OLAYLARI KONU
EDİNER AĞITLAR

Biri Hacı Omar, biri Bekir
Oğlu hortasında gezer
Babası düğün gurucu
Dıkılsa güreşı bozar

Meydanda davul döğülür
Eli şalvara davranır
Tetbil avlamaya gelmiş de
Beş aylık şorda gıvrandır

Mehmet ağlar, Durna ağlar
Yol versin dumanlı dağlar
İsmail öldü deyince
Oğlancığım nasıl eyler

Apık Bekir gelirkene
Vallaha düğün dağılır
Senin İsmail'in öldü
Gara bıyıklım

Sarı camız gara camız
Ben de sizi goşamadım
Tetbil havaya geldim de
Nizamında yaşamadım

SENEM'İN AĞIDI *

Yeni geldi bahar yazlar
Çiçeğini açtı özler
Bayramda oyun oynuyor
Senem'in yaşıtı kızlar

Vardım ki süzrnüş gözünü
Saçma talamış yüzünü
Uğur uğur sudan gelir
Bilmen mi Senem kızını

Köyümüzün ardı tepe
Kulağında gümüş küpe
Makineye bindirdiler
Al kanları aka aka

Kundurasin'aldım gıçından
Kınaman yandım içimden
Ölenecek kokulardım
Kesip almadım saçından

Köyümüzün önü kavak
Yaprak döker ufak ufak
Senem'i gelin etmedim
Eli kına başı duvak

Sıçrarnış da çıkmış daşa
Daha neler gelir başa
Acelëttin Senem kızım
Hasiret gittin kardaşa

* (KOCA; 2008;189)

ÇAKAL HALİLİN AĞIDI*

Çakal Halil, Keprim Karı'nın emmedeşlerindendir. Ağıtlar yakılırken ağıdı yakan ağlar. Ama daha sonra ağıdın her söylenişinde ağıdı çağırınlar her zaman ağlamaz. Ancak Keprim Karı, kendisinin çocukluğundan yakılmış olan Çakal Halil'in ağıdını ağlayarak söyler ve Esendere de ağlayarak akar Tombak'a doğru:

Sırma aba ışııl ışııl
Giyme dalına dolaşır
Ne derdin var bildir Halil
Anan Döndü tez ulaşır

Anasının adı Döndü
Duyan eller buna yandı
Nasıl kıydın gâvur Çerkez
Bir uyluk Tombak'a indi

Gider yolun kıyısına
Biner atın iyisine
Tel vurur da bildiririm
Kertmendeki dayısına

Oğlum odaya odaya
Kurbanım gelen kadiya
Kelle de yok kolu da yok
Bir uyluk geldi hediye

Samana saldım samana
Ölüm getirmem gümana
Aziz kamayı çekince
Mecite düşmüş amana

Kapımızdan bir su akar
Akar bulanı bulanı
Öldürmüşler Halil seni
Kana beleni beleni

Damımızın ardı dere
Sular akar yara yara
Biz Halile düğün kurduk
Emmi dayı oynan tura

Öte Geçenin ekini

* (KOCA; 2008;192-193)

ÇEŞİTLİ TOPLUMSAL OLAYLARI KONU
EDİNER AĞITLAR

Biter yekini yekini
Halil de çiftten geliyor
Etek belinde sokulu

Bire Berit bire Berit
Var başyın karın'erit
Sülemence vermern demiş
Kardaşyın adın yürüt

Koku doldurdum şişeye
Onu da saldım Eşe'ye
Bildirim biriciğim
Maraş'ta duran paşaya

Aşağıdan gelen kağı
Kağının tekeri çanlı
Bekir Ağa görmüş bunu
Dorusu armutta bağlı

ERİCEK YÖRESİNE AİT ANONİM BİR AĞIT *

Kırk tane kız imeceye gittiler
Rastladılar bir ihtiyar tuttular
Onunla eğlenip cefa ettiler
İmeceye giden kızlar gelmedi

Berit Yaylası'nın Ericcek yanı
Oracıkta oldu Nuh'un Tufanı
Duyunca obanın kurudukanı
İmeceye giden kızlar gelmedi

Azgın yağmur seli aldı da gitti
Kırk tane yavruyu dereye tepti
Analar çırpındı babalar bitti
İmeceye giden kızlar gelmedi

Kimi kumaş giymiş kimi alaca
Kimi tabur bağlar kimi salaca
Seyd Ahmetin beş bacısı bilece
İmeceye giden kızlar gelmedi

Kimi taş kovuğunda kısılı kaldı
Kimi mil altında basılı kaldı
Kimi de ardıçta asılı kaldı
İmeceye giden kızlar gelmedi

Böyle mölur şu yaylanın kıracı
Ötüşmüyor keklik ile turacı
İnce Bel'den aşır giden Küreci
İmeceye giden kızlar gelmedi

Tecirli aşırım der ki ne acı
Aşiret elimiz çekiyor sarıcı
Kader böyle imiş sabredek bacı
İmeceye giden kızlar gelmedi

* (KOCA; 2008;195)

BATTAL VE DURDU’NUN AĞIDI *

Boz lokü gapiya geldi
Eğdi boynun habar aldı
Sen duymadın Döne bacım
Battal döldü Durdu döldü

Durdu bilmezdi düzeni
Battal gezerdi Gozanı
Ya n’iderdin çer alası
Viran dağlarda gezeni

Yurt gonardık sıra sıra
Yorgan atlas döşsek hara
Bin de gel babam uşağı
Çer alası demir gıra

Sandıktan dutup kalkıyo
Adam şuna güvenir mi
Beş döşekten yer sererdim
Battal daşa dayanır mı

Çıkarım Berit başına
Başın gar olursa olsun
Çekerim bebek derdini
Dulluk Zor olursa olsun

Amanın belim gırıldı
Tülöturup kalkmayınca
Benim yerim böyümez mi
Emmileri bakmayınca

* (KOCA; 2008;196)

ÇELİKİHANLI OMAR'IN AĞIDI *

Yoncalı'nın boz dumanı
Hökürnet bilmez amanı
Biz gardaşa düğün kurduk
Ot biçim orak zamanı

Yoncalı'nın cılgı yolu
Gide gide kavuşuyor
Omar'ı vuran cenderme
Kol kololmuş savuşuyor

Ergen babamoğlu ergen
Yoncalı'ya oldu sergen
Hiç mi bunun kimsesi yok
Üstüne atmamış yorgan

Eğilmiş bir su içmeye
Atına yonca biçmeye
Düşman karşıdan çıkınca
Namus eylemiş kaçmaya

Bacısının adı Eşe
Kan bulaşmış enli döşe
Gâvurumuş gâvur dölü
Nişan almış çatık kaşa

Bacısının adı Emiş
Atının takımı gümüş
Ankara'da Kemal Paşa
İlle Omar'ı vurun demiş

* (KOCA; 2008;197)

ÇEŞİTLİ TOPLUMSAL OLAYLARI KONU
EDİNEREN AĞITLAR

PALAZ AHMET'İN AĞIDI *

Palaz'ın yeşil ördeği
Döne'nin kiraz yanağı
Döne'yi gelin etmedik
Yeşil atlas ağ börneği

Palaz nenni Döne nenni
Gıçı kırık ala kanlı
Nen eyle gardaş nen eyle
Altında da yaprat (at) ünli

Keten gömlek zıbın yeşil
Kolunu boynumdan aşır
Çaylı önüne oturmuş
Atının dizginin deşir

Çekildi mizanın önü
Gider eğleni eğleni
Yeğin gardaşın yarası
Akar çovlanı çovlanı

Dal boynunun gedikleri
Kanlı geldi edikleri
Sen mi idin anam oğlu
Palaz Ahmet dedikleri

* (KOCA; 2008;198)

KÜRT ALİ'NİN AĞIDI*

Vurulmaz ki vuram kıram
Olmaz olası kaderi
Sabahınan olan namazı
Mustafa vermiş haberi

Yaşa koca babam yaşa
Tekerim dayandı daşa
Hökümetten kaçır iken
Bak başıma gelen işe

Cebinden kömbe çıkarttım
Nereden koydurdun azık
Ne demişti gâvur dölü
Bu ihtiyar buna yazık

Babam cadde yolda yatar
Savcı kağıdını tutar
Bunun için mi doğurdun
Sürünesi Gara Yeter

Babam hayfın alınmazsa
Ölenecek inilerim
Yara azgın sinek kenar
Dal getirir kovularım

Ellik eLlik sürücüyüm
Soyka kalası kaderi
N'ola vuran adam olsa
Kahpenin zine bideri

Şu senin büyük başına
Düşman hürmet etmedi mi
Düşman silahı çekince
Aracılar tutmadı mı

Sapadan gel koca babam
Ne diye bindin motura
Kıramamış yiğit babam
Canını vermiş hatıra

* (KOCA; 2008;202=203)

ÇEŞİTLİ TOPLUMSAL OLAYLARI KONU
EDİNER AĞITLAR

Taşlı tarla Alayurt'ta
İniledi gene dertler
Koca babam can verirken
Silahını kapmış itler

Kaderden yükümü tuttum
Allah'ın ben sana n'ettim
Babam beni del'ediyor
Yeri yurdu viran ettim

Gene de yandım özümden
Çekinme baba sözünden
Kocamamış koca babam
Kurşun mu değdi dizinden

Ne ağlıyon aslan emmim
Azıcık düşman uyusun
Karaca'dan umudum yok
Durun yavrular büyüsün

Çalcaloğlu kanlı düşek
Cep dolusu dolu fişek
Büyüsün de biriciğim
Düşmana silah çekecek

Bulanır göğsüma bulanır
Yatmış kanlara belenir
Yakışır mı koca babam
Dağlarda kaçak dolanır

KÜRT ALİ İLE SENEM'İN AĞIDI*

Esendere çağlayarak değil ağlayarak akar. Akan Berit Dağı'nın suyu değil gözyaşındır. Kah Kürt Ali için akar, kah Senem için akar.

Bizim eller acılı eller
Yürekler sancılı eller
Günleri ağıtla geçer
Analı hacılı eller

Tanrı çok güzellik vermiş
Güllük gülistanlık vermiş
Duramamış insan oğlu
Özüne rezillik vermiş

* (KOCA; 2008;204)

SELVİN AĞIDI*

Kafamı dayadım camın ucuna
Bana verem derler gücüme
Hasret gittim ben de kardeş bacıma
Felek beni bu vereme bağladı

Sabahınan kalktım ezan okunur
Yüreğime ezan sesi dokunur
Veremli geline gül mü sokulur
Felek beni bu vereme bağladı

Hastane önünde çift pınar akar
Ciğerim acısı Antep'i yakar
Yavrularım çıkmış yollara bakar
Felek beni bu vereme bağladı

Başımda kalmadı döküldü saçım
Yangınlara düştüm yanıyor içim
Ne günah eyledim ne idi suçum
Felek beni bu vereme bağladı

Hüssem Karadut'tan kalksın da gelsin
Döndüm Havcılar'dan aşağı insin
Gözümde yaşlarım nasıl da dinsin
Felek beni bu vereme bağladı

Bir dolantı kapım yok ki gideyim
Veremli ciğerle kime ne deyim
Ben ağlamayım da ya ne edeyim
Felek beni bu vereme bağladı

Madem alacaksa bu zalim derdin
Bana niye oğlan verdin kız verdin
Bir tadı kalmadı ne yer ne yurdun
Felek beni bu vereme bağladı

Tek başıma kaldım gurbet elinde
Ağdım söylensin köyün dilinde
Akayım gideyim bahar selinde
Felek beni bu vereme bağladı

* (KOCA; 2008;205 -206)

ELİF BACI'NIN AĞIDI*

Elif bacım sefil bacım
Nasil dınecek bu acım
Beni bırakıp da gittin
Getirmeye yetmez gücüm

Bacım demeye doymadırn
Bir tek kötü söz duymadım
Ölüsü Antep'te kaldı
Bir kürek toprak koymadım

Bu yol böyle yol mu idi
Kapınızda kul mu idi
Ölüsü bile gelmedi
Namusuna zülmü idi

Baştabip bohçasın vermiş
Kimsesizdi gömdük demiş
Altı çocuğun anası
Kabrini bilen olmamış

Şerif Bacı'm yaşlar döker
Çocuklar boynunu büker
Hacı Resul'ün kızları
Gidiyorlar teker teker

Ölüm gitmiyor ağrıma
Taşlar basarım bağrıma
Onu benden önce aldı
Sitem ederim Tanrı'ma

Ben yandım seni de yaktım
Yenge derdine bıraktım
Cahil idim bilemedim
Senin yuvanı da yıktım

Evliliğin sana yüktü
El kızı üstüne çöktü
Çok düşündüm çok taşındım
Çocuklar boynumu büktü

Kadir kuzu gibi rneler
Hacı'nın gözleri dolar

* (KOCA; 2008;207-208)

ÇEŞİTLİ TOPLUMSAL OLAYLARI KONU
EDİNEREN AĞITLAR

Avunmuyor anam kızı
Şerif saçlarını yolar

Ne diye Omar ne diye
Bohçası geldi hediye
Yaz geldi Elif gelmedi
Aşiret çıksın yaylaya

Sırma aba ışıl ışıl
Giyme dalına dolaşır
Ne derdin var bildir Halil
Anan Döndü tez ulaşır

Anasının adı Döndü
Duyan eller buna yandı
Nasıl kıydın gâvur Çerkez
Bir uyluk Tombak'a indi

Gider yolun kıyısına
Biner atın iyisine
Tel vurur da bildiririm
Kertmendeki dayısına

Oğlum odaya odaya
Kurbanım gelen kadiya
Kelle de yok kolu da yok
Bir uyluk geldi hediye

Samana saldım samana
Ölüm getirmem gümana
Aziz kamayı çekince
Mecite düşmüş amana

Kapmuzdan bir su akar
Akar bulanı bulanı
Öldürmüşler Halil seni
Kana beleni beleni

Damımızın ardı dere
Sular akar yara yara
Biz Halile düğün kurduk
Emmi dayı oynan tura

ÇEŞİTLİ TOPLUMSAL OLAYLARI KONU
EDİLEN AĞITLAR

Öte Geçenin ekini
Biter yekini yekini
Halil de çiftten geliyor
Etek belinde sokulu

Bire Berit bire Berit
Var başıyın karın'erit
Sülemence vermem demiş
Kardaşıyın adın yürüt

XIII-Kazaen Hayatını Kaybedenleri Konu Edinen Ağıtlar

HAYRETTİN'İN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Hacı Köçek Osman'ın torunu Âşık Bekir'in beş altı yaşlarında yanarak ölen Hayrettin ismindeki oğluna söylediği bir ağıt. Âşık Bekir, oğlunu Göksun Hastanesi'ne götürür ama kurtaramaz. Küçük oğlu Hayrettin, Âşık Bekir'in tek bir oğlan evladıdır. Elinin değneği, gözünün nurudur. Ateş koru gibi yanan Âşık Bekir, tek evladına şöyle seslenir:

Dayan avrat dayan metin olmalı
Başa ne gelirse haktan bilmeli
Yavrusuz sılaya nasıl varmalı
Uyan Hayrettin'im şafak atıyor

Kırıldı kanadım kolum kalmadı
Yerimden kalkmaya halim kalmadı
Getirdim doktora imdat olmadı
Uyan Hayrettin'im şafak atıyor

Dam yaptım da kapı kurdum odana
Olan malım karşı idi gadana
Varınca ne deyim sefil dedene
Uyan Hayrettin'im şafak atıyor

Hafız Duran demen bacılarına
Çok uğradım ciğer acılarına
Varınca ne deyim bacılarına
Uyan Hayrettin'im şafak atıyor

Hiç gitmezdi yüreğimin sızısı
Kara mıydı şu anlıyın yazısı
Ananın babanın bir tek kuzusu
Uyan Hayrettin'im şafak atıyor

Bir yavru yitirdim dört yaşında
Acep görür müyüm onu düşümde
Nere gitsem ölüm gezer peşimde
Uyan Hayrettin'im şafak atıyor

Çatal Oluk derler orada yurdun
N'olur Kadir Mevlâ'm birini ver dördün
Yazın öküzün güderim derkin
Uyan Hayrettin'im şafak atıyor

[Bu ağıt ve hikâyesi, Hayrettin'in babası Âşık Bekir ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

KAZAEN HAYATINI KAYBEDENLERİ
KONU EDİEN AĞITLAR

Sabah olmuyor uzun gecede
Guzuları okudurdum hocada
Tütün tütmevici bizim bacada
Uyan Hayrettin'im şafak atıyor

Bir anan ağladı bir de ben ağladım
Elim ile ben çeneni bağladım
Seni içten beni dıştan dağladım
Uyan Hayrettin'im şafak atıyor

Sözü tatlım hiç unutmam sözünü
Niye benden çeviriyon yüzünü
Goyun guzlar güden olmaz kuzunu
Uyan Hayrettin'im şafak atıyor

Dili tatlım doyamadım diline
Büyütüp de iş veremedim eline
İşısın da gedek kuzum evine
Uyan Hayrettin'im şafak atıyor

Ne yapayım böylemiş kaderin
Başım alıp diyar diyar gederim
Hem çift sürer hem de öküz güderim
Uyan Hayrettin'im şafak atıyor

Kuzum bundan sonra yaylaya göçmem
Deve deresinin suyunu içmem
Sen benden geçtin ya ben senden geçmem
Uyan Hayrettin'im şafak atıyor

Sabah olmaz gecelerde yatamam
Kuzum seni kuru yere atamam
El yavrularına öküz gatamam
Uyan Hayrettin'im şafak atıyor

Baban der ki kurtulmadım beladan
Alacada burnuma tüttü sılada
Seher vakti koyun gibi meleden
Uyan Hayrettin'im şafak atıyor

DURMUŞ'UN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından Gurgur Durdu'nun oğlu Durmuş'un ağıdı. Gurgur Durdu'nun oğlu Durmuş, dayısının oğlu Hacı İbrahim'le arkadaştır. Bunlar, gavil kurlarlar, Aydınını Çoban'ın silahını alak, diye. Bir gün Durmuş, kız elbisesi giyer, gece Hacı İbrahim'le beraber Aydınını Çoban'ın yanına çıkarlar. Dağda Aydınını'ya: "Kız kaçırdırn!" derler. Aydınını, gece gece onları tanır: "Benim silahımı alacaksınız!" der. Durmuş'u oracıkta vurur, Hacı İbrahim kaçar. Durmuş'un ölümüne annesi şu ağıdı söyler:

Durmuş vuruldu deyince
Üç ken dilkoluna çıktım
Yaralılar yangın olur
Soğuk pınarlara baktım

Dünden tıraş ettirdim
Kekil goduru goduru
Kızlar halaya düzmüş
Davul dödürü dödürü

Delikanlının adeti
N'olur silah vermeyinen
Beni de için gattılar
Arayıp da bulmayınan

Benim yavrum yuvarlanarak
Ayağından çıkmış kelik
Gâvırımış gavır dölü
Kisor islik delik delik

Adı da bağına bastı
Durmuş'umun destesini
Gözün kör ola bibisi
Sakladın mı hıstasını

Fadıma kevene getmiş
Götürememiş şeleşgi
Üç sene oldu kahrediyom
Usandırdım ben feleşgi

Geri durun ben varıyım
Açın yüzünü görüyüm
Ben buna olamadım ana
Al Hüsne geri veriyim

[Bu ağıt ve hikâyesi, Durmuş'un annesi ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;85-86)

RAMAZAN İLE KISMET'İN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından bu iki delikanlı beş yıl ara ile vefat eder. Birisini elektrik çarpar; diğeri de sontaj vururken, Sarız'ın İnce Mağrada motorun vitesi koluna düşer, ölür. 1991 yılında kardeşleri Ahmet şöyle bir ağıt söyler:

Acele asker eyledim
Haşlığını koyamadım
Gınaman bacılar beni
Çiftelere doyamadım

Ayranlık'ta bayrak kalkmış
Okuntuyu elden aldık
Canım gurban babam oğlu
Ağır sameninen geldik

Başçavuştan selam geldi
Teskiresi nakıt doldu
Canım gurban babam oğlu
Ekmeği yemeden öldü

Yol üstüne bir ev yapmış
Güvercin kondu başına
İlahe gurban olyum
Böründe yatan eşine

Yandım Kara Ahmet'im yandım
Goyun ikindine döndü
Gurban olam babam oğlu
Ağıt sameninen geldi

[Bu ağıt ve hikâyesi, Ramazan ile Kısmet'in kardeşleri Ahmet ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;110)

MEMİLİ'NİN AĞIDI *

Köyümüzde eskiden düğünlerimiz silahsız olmazdı. Herkeste bir tabanca bulunurdu. Eski toplu tabanca; baraballe, Belçika, sifer, ondörtlü buna benzer eski tabancalarla düğünlerde silah atarlardı. Kır Alı'nın oğlunun düğününde kızlar halay çekerken Mulla Yusuf Mennen silah atarken kurşun, Memili'nin kafasına isabet eder. Memili olay yerinde ölür. Anası Esmе Hanım şöyle bir ağıt söyler:

Endim Göksun'ün düzüne
Sızılar endi dizime
Kara toprak doldu mola
Memili'nin ela gözüne

Teneşire yatırdılar
A gövdesi bölük bölük
Kele benim canım yok mu
Şapkasının ardı delik

Getir de yanaştırak
Hangımızın oğlu güzel
Gartal oyunu oynaşta
Söylemişler değmiş nazar

Aman benim düşmanım yok
Söylediler değdi nazar
Elbisesin kaldırayım
Benim oğlum nasıl güzel

[Bu ağıt ve hikâyesi, Hacı Reşit'in Hanımı Esmе Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;115)

UZUN DURMUŞ'UN AĞIDI *

Bozbüyük kasabamız halkından Uzun Mehmet'in oğlu Uzun Durmuş'un ağıdı. Durmuş, bazen ticaretle uğraşır, bazen çiftçilik yapar, bazen gurbete gider. Bir ara gurbete gider, dört ay kalır, gurbetten gelir; bakar evde odun yok. Çocuklar küçük daha üç oğlu; üç kızı altı çocuk babasıdır. Güz aylarının sonu, kış aylarının başlangıcı, komşulardan eşek, at toplar sabahleyin dağa oduna gider. Yeniapan'a varır; orada bir kütük, üzerine düşer. Durmuş'u elbisesi ile sarar kütük yuvarlanır, dereye iner. Durmuş ölür. Yanındaki arkadaşları, yani amcasının oğulları Tombul Mustafa, Gaytancı Ali sağa sola bağırırlar: "Ulaşın Durmuş öldü!" diye. Dağda hayvanların ipi ile sal yaparlar, dağdaki bütün oduncular toplanırlar, üç kişi köye haberci gelir. Durmuş'u köye evine indirirler. Amcasının kızı, kardeşi Hakkı'nın hanımı Kıymet Gelin, hem amcasının oğlu hem de kayını Durmuş ölünce şöyle bir ağıt söyler:

O da bilmiş öldüğünü
Köpek de yemedi yalı
İkindin akşam arası
Emmim tuttu devre yolu

Sekin durrna Durdane
Emmim size nasıl gayın
Dışarıya çıktım idi
Havlıda meliyo goyun

Babam da böyle eyledi
Kar yağarken tipiyinen
Getirdiler kele Abdilla
Oduncunun ipiyinen

Duymadın mı kele Abdilla
Elli ikisini ediciyik
Bibilerim kavil kurdu
Yan pınara gediciyik

KAZAEN HAYATINI KAYBEDENLERİ
KONU EDİEN AĞITLAR

Ben Şimdi ağlamam ki
Ağıda havaslı derler
Bizimkilerin adeti
Avratları gelin korlar

Durmadı gözümün yaşı
Şu babam öldü öleli
Bizimkiler böyle eder
Bebek beşikte beleli

Bekir Emmim minnet etsin
Tamam tatlı dayıları
Babam gitti emmim gitti
Eksiliyor sayıları

Gardaşları çok ağlıyor
Gırdı hepinin belini
Ne di sakın duruyoruz
Bir tek ben miyim gelini

Şöyle döndüm baktım idi
Oba sekiye yürüyor
Bu zaman yayla konulmaz
Dağları duman bürüyor

Tüccar benim emmilerim
Pazara endirir Şişek
Dayım da böyle eylemiş
Çifte çifte durmuş düşek

[Bu ağıt ve hikâyesi, Uzun Durmuş'un kardeşinin hanımı Kıymet Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

DURMUŞ'UN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından Uzun Mehmet'in oğlu Durmuş'un ağıdı. Durmuş, bir güz ayında üç arkadaşıyla dağa oduna gider. Arkadaşlarıyla bir kütük keser, kesilen kütük ters dönerek Durmuş'un üzerine düşer. Kütüğün altında kalan Durmuş olduğu yerde ölür. Ölümü üzerine amcasının oğlu Durdu, şöyle bir ağıt söyler:

Ne olur emmilerim
Mezarımı yalnız kazın
Öte yüze vardımıdı
Düğünler kurardık yazın

Sabahtan oduna geden
Öğleninen ölü gelmez
Yiğididin emmim oğlu
Guluncunu gucak almaz

Ne ağlıyon dayım gızı
Çocuklara baba olucun
Haydi gidek yaylalara
Emmim oğlunu mu bulucun

Öldüğünü duyan millet
Yandı özünden özünden
Mehmet'ini çok severdin
Nasil ayırdın gözünden

Söylen Durdu'yunan Havız'a
Derdimi derdine katsın
Ecel yaylalara çıkmış
İlaha odunu batsın

Mahallenin yiğidi
Mehmet Emmim haber salmış
İsmail yetmiyor gibi
Durmuş'u yanına almış

Salın Emine Bacım'ı
Arasın Durmuşu bulsun
Çağırın hele Gıyrnet'i
Babasına haber salsın

Her sene bir gurban verrik

* (KOCA; 2008;141-143)

KAZAEN HAYATINI KAYBEDENLERİ
KONU EDİENEN AĞITLAR

Emmilerin birisinden
Gide gide sayı düşer
İyilerin sayısından

Bir ağaçtan adam mı ölür
Etme ernmim oğlu etme
Biz Mehmet'e düğün kurduk
Gitme emmim oğlu gitme

Sanki onsuz olmaz mıydı
Oduunu da soyka çıksın
Babasız kalan Mehmet'e
Ali Hakkı bayrak diksin

Emmilerim dayılarım
Özeği bitmiş yorulmuş
Zalım kütük devrilince
Kafa yarık kol kırılmış

Ne yatıyon ernmim oğlu
Şakasız durmazdı dilin
Saba duyunca deli olur
Abdilla'ya haber salın

Hiç kimsenin gönlün gırmaz
Kimse doyamadı tadına
Siyah saçlı ernmim oğlu
Saçın yapışmış oduna

Öte yüze gidek hele
Durmuş ora vardı mı
Abdilla, Bekir, Kiraz
Acep ayan olmadı mı

Şemsi Bacı'm gitmek ister
Mezara senin ardından
Ali, Emiş, Hava Bacın
Onlar ölücü derdinden

KAZAEN HAYATINI KAYBEDENLERİ
KONU EDİEN AĞITLAR

Durmuş diye kavırlıyo
Dayların evi bekler
Tez gelesin emmimoğlu
Anan Gıymat hıssa saklar

Ne iş yapsa emmim oğlu
Açık gelirdi rızgısı
Böyle ölüm duyulmamış
Bu da Allah'ın yazgısı

Saba ilkbahar gelince
Koyununa çoban gerek
Davet edek kuzu kesek
Toplanıp öte yüze varak

[Bu ağıt ve hikâyesi, Durmuş'un amcasının oğlu Durdu ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

AVCI ALCIOĞLU İBRAHİM'İN AĞIDI *

Değirmendere kasabamızdan Alcioğlu İbrahim 1938 yılında bir grup avcı ile Yaylacık mevkesine ayı avına gider. Kendisi en yiğit avcı olduğu için, ayı inine girer. Ancak ayı kendisine saldırınca yardım ister. Arkadaşları ayıya sıklar ama Alcioğlu İbrahim vurulur. Değirmenderenin çok sevilen, çok yiğit bu evladına ağıtlar yakılır. Şu anda onun adı İbrahim ve lakabı Avcıdır. Onun adı Değirmendere, Göksun, Maraş ve Tufanbeyli yöresinde pek çok kişiye isim olarak verilmiştir.

Üce kaldırım salını
Gelsin görünü görünü
Eğer buna kim derlerse
Alcının baş torunu

Üce dağda av avlıyor
Ayının yolunu bağlıyor
Ötekiler şöyle böyle
Hürü, İrahma kan ağlıyor

Yaylacık'ta koca kaya
Çıkın bakın doğan aya
İkinci akşam üzeri
Kanlı salı geldi köye

Köşede keklük oturur
Sesini sesime katar
İbrahim'in çift gelini
Köşede yalnız yatar

* (KOCA; 2008;158)

ZABİT ZEKİ'NİN AĞIDI *

Kuşoğlu Zabit'in düğününde yapılan güreşte er meydanına çıkan Zabit; kendinden en az yirmi kilo ağır olan biri ile güreşir. Güreşten çekilmeyi onuruna yediremeyen Pehlivan Zabit yağı yarılarak (kas yırtılması sonucu iç kanama geçirerek) yere düşer. Büyüklerin yaptığı sal ile yaya olarak Maraş'a doktora götürölmek istenir. Ancak Tekir'de ruhunu Rahman'a teslim eder. Durumu duyan bacası Haçça Hanım bu ağıdı söyler:

Süzölü suzölü gezer
Bizim Zabit güzel
Gayalıktan acı geldi
Söylediler demiş nazar

Gadanı alırn Haçça dezze
Yeni eyledi eller bayram
Yarpıza samen gediıyor
Silahı öttü seyrek seyrek

Gadanı alıym ana
Okulumuz gırılıyor
Bugün ulu bayram günü
Eller bize deniliyor

Gayalıda dam duddurmuş
Bilmem engin bilmem üçe
Biz gardaşa düğün gurduk
Duydu mola bizim Goca

Cici düğün guruyorsan
Goca sarsın bayrağını
Pehlivan babanın oğlu
Zabit oynar zeybeği

Meydanda davul dövölür
Ellerini perçemi bağlar
Ardına soyunsun deyi
Gözleri gardaşı arar

Tekir'in yollarından dönünce
Kuşlarınan bir örüştük
İssiz dağlar başında
Aydınlılara gatiştik

* (KOCA; 2008;179-180)

KAZAEN HAYATINI KAYBEDENLERİ
KONU EDİENEN AĞITLAR

Garıya bayrak dikenin
Dibine kısır yıkarım
Bekirli gızın verirse
Öznesiz gelin yıkarım

Evleri meydana yakın
Duyar davılın sesini
Kör ederim gızım seni
Çekin Zabit'in yasını

Bana dulluk yakışır mı
Haralda basılı yorgan
Yarpızda güreşten geldi
Her tarafa germiş ünün

[Bu ağıt ve hikâyesi, Ak kirpikli Gül Recep'in hanımı Hatice Hanım ile yapılan görüşmede derlenmiştir.]

DİRGEN ALİ'NİN YEĞENİ HASAN'IN AĞIDI *

Okullar yeni açılmıştı. Köyde düğünlerin tam zamanıydı. Köylümüz Dirgen Ali, oğlu Mustafa'yı evlendiriyordu. Mustafa tek oğlandı. Biraz zayıf, biraz geveze, biraz çitkırıldım. Köyün güzel kızlarından Gümüş'le evleniyordu. Bir haftalık bir düğün kurulmuştu. Dirgen Ali, Kılıç Hasan'ın dayısıydı. Hasan geceleri dışarı çıkmazdı. Ama bu sefer zorunluydu. Dayısının oğlunun düğününde gece sinsin oynamaya gitti. Sinsin oynadı, terledi, oturdu. Boynunun tam arkasından vurularak can verdi. Yusuf görevini yerine getirmişti. Gülistan haberi duydu. Gurbete gelin gelen Gülistan kocası için ağıt yaktı:

Kapısında dut ağacı
Ağlıyorlar çifte bacı
Buna yürek dayanır mı
Kim görmüş ki böyle acı

Kapısının önü bahçe
Siyecine konar serçe
Bugün yattın sürmeleşim
Sabahtan ederim bohça

Emmisinin adı Osman
Mullalar evvelen düşman
Ayan olsun sürmeleşim
Zina dölü olmuş pişman

Değirmen taşın döndürdü
Eşimi çocuk öldürdü
Öldüğünü aramıyom
Düşmana hayıf aldırdı

Halil emmim boynun bükür
Sürmeleşim beni yakar
Salın beriden vanrken
Yaralılar karşı çıkar

İğır iğır kağını çeker
Çatal harmanını döker
Kürç'ağama düğün kurduk
Sarığına altın takar

KAZAEN HAYATINI KAYBEDENLERİ
KONU EDİENEN AĞITLAR

Sinsin ateşı kuruldu
Kalkmam belim kırıldı
Gelir diye yol beklerim
Dediler Hasan vuruldu

Hele de bak hele ebe
Yükürnü ayrı düzdüler
Öldüğünden bu zor geldi
On günden evin bozdular

Delikten kesildi ışık
Ardında yok bir dolaşık
Ayan olsun sürmeleşim
Kardaşların mal bölüşük

Hele bakın hallerime
Ateş düştü dillerime
On yaşındaki çocuğun
Kurban gittin ellerine

XIV- Çeşitli Sebeplerle Cinayete Kurban Giden İnsanları Konu Edinen Ağıtlar

GÖ KARA'NIN AĞIDI *

Bohüyük kasabamız halkından Dalmızırak Hacı'nın oğlu Gara çok yaramaz, şittetşer bir adamdır. Bu, Gara; Kadir'in kızı Boz Hatice ile evlenir. Bir oğlu bir kızı vardır. Yağmurlar'dan bir kadın Dirgen Ali'nin bacısını gapatma yapar. Evleri karşı karşıya olan Gara bir gün dışarıda eline su koydururken, Dirgen Ali kafasını salar. Aradan çok geçmez, Beyazıtlardan Muhtar Arık Hasan'ın yanına gider. Köyümüz halkından Âşık Bekir hemen Dirgen Ali'nin yanına gelir. "Ne duruyon? Ali tam sırası, Gara Beyazıtlara gitti."der, münafıklık yapar. Hemen çıkar Dirgen Ali, amcası "Darbızlı Mustafa" derler, onun yanına varır. İki beraber beşli mavzerleri alırlar; şimdi Kartkulak Hüseyin'in evinin yerinde eski okul varmış; içeri girerler. Bakkaldan tarafa Darbızlı Mustafa oturur pencerenin önüne. Hacı Paşadın tarafa da Dirgen Ali oturur. Hangi taraftan gelirse o vuracak, Gara'yı. Akşam namazı vakti Hacı Paşanın evinin yanında Dirgen Ali Gara'yı vurur. Kurşunu yiyince hemen düşer, elini tabancaya atar ama Gara düğmesini pıttıramaz, eli tabancada kalır. Gara orada ölür. Gara'nın ölümüne hanımı Gadir'in kızı Hatice şöyle bir ağıt söyler:

Gadamı allım Haççe Bacı
Biliyorum halımızı
Gusur etme güzel dezze
Parçalattım derinizi

Çatal mavızar elinde
Üç ay konağı bekledi
Ötean düşümde gördüm
Geldi bacısını yokladı

Beş kapılı ağ konağı
Geder de onu yıkarım
Al atı yanıma alır da
Ben bu diyardan gederim

Hamet Ağam, Devriş Ağam
Var mı oğlanın gusuru
Binbaşığı davet etmiş
Çengele takar kısırı

Everekten yük galdırmış
Kayseri'ye doğru satar
Kopa kopa vardımıdı
Mektebin dibinde yatar

Kırkken kurban oluyum
Buçuk yaşında Hacı 'ya
İflah olmam gardaşlarım
Beni uğrattın acıya

Kayseri'den yük galdırmış
Bohça geldi postayınan
Eğer satın alırsan
Paraları desteyinen

[Bu ağıt ve hikâyesi, Gara'nın eşi Hatice Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

MEHMET RÜŞTÜOĞLU'NUN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Mehmet Rüştüoğlu, yirmi dört yaşlarında bir aslan parçasıdır. Avını kimseye vermeyen, tuttuğunu koparan, her taştan sakınmayan bir delikanlıdır. Evlenir, bir yıl sonra ayrılır. İkinci evliliğini kız kaçıarak yapar. Altı aylık evliyken, bir kiralık katil tarafından kallesçe vurularak öldürülür. Bunun üzerine dayısı Mehmet Güzel şöyle bir ağıt söyler:

N'oldu sana kara aslanım
Bas dizine yekinsene
Sırdaşların hep toplanmış
Gel boynuma sarılsana

Her daldan sakınmazdın
Düşman düşürdü tuzaklara
Kurban olam kara aslanım
Salmam seni uzaklara

Nerdesin pehlivanım
Gelinin kekili düzler
Tez gelesin kara aslanım
Bebeğin yollarını gözler

Gözlerin kör ola düşman
Arayıp da seni mi buldu
Neredesin kime küstün
Bebeğin baba der oldu

Yiğit Mehmet senin için
Anan kavruldu özünden
Her taştan sakınmazdın
Kurşunu yemiş gözünden

Gelmez misin sen nerdesin
Uzar gider sayıların
Goyun gibi meleşiyor
Hep toplandı dayıların

Gitme dedim yavrum sana
Düşürdüler bak allara
Geceleri yatak yatmam
Gözlerim bakar yollara

Gafil durma kara aslanım
Düşman avladı alınan
Adam vurup yatsaydın
Baban beslerdi balınan

Mehmet'im söyleme yeter
Bundan başka ne var beter
Küsüp gitme sen yiğidim
Gelinim yavruna bakar

[Bu ağıt ve hikâyesi, Mehmet GÜZEL ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

BATTALIN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından Yusuf Çavuş'un oğlu Battal' ın ağıdı. Eskiden dağlarda kenger biçerlerdi. Köyün Yanyurt mevkiinde, "Burayı sen biçersin, ben biçerim ..." diye, Yusuf Çavuş, Karslılardan Hacı Köçek Osman'ın oğlu Kabaklı Mustafa ile kavga eder. Kabaklı Mustafa, Yusuf Çavuş'a küfreder. Yusuf Çavuş'un oğlu Battal Kabaklı Mustafa'nın ağzının üstüne taşla vurur, sekiz dişini kırar. Aradan üç ay geçer. Mustafa'nın anasının bir ineği gelmez eve sığırdan. Anası: "Kalk ulan pezevenginoğlu, şu ineği bul erkek değil misin?" der. Bu sözün üzerine Kabaklı Mustafa tabancayı alır evden çıkar. Köyün altında Aborada Battal'la karşılaşır, tabancayı çeker, Battal'ı vurur ve Batral ölür. Olay yerinde Battal'ın babası Yusuf Çavuş çökerek oğluna şöyle bir ağıt söyler:

Ben bunu bebek büyüttüm
İç koynuma goya goya
Çam gibi yiğit eyledim
El davarı yaya yaya

Açıl soyka kapı açıl
Battal girdi mi içeri
Eğer oğlum kız kaçırdıysa
Kuzum kabilim suçuna

Ne yaptık Karşılara
Kız mı sürüdü ümmetten
Dünden beri söylüyorum
Battal almıyor minnetten

Kapıya bayrak dikip de
Dan davılı dödürmedim
Ben bunu özne durdurup da
Mavi çeko giydiremedim

Gömbecece davar güder
Sümbül toplar eteğine
Ne yatıyon oğlancığım
Davar çıktı yatağına

Emmilerin kadan alsın
At üstünde atar deynek
Daha elim töllememdim
Sırtına dikmedim köynek

Hele mezere mezere
Mezerin otu bozara
Ben bunu özne durdurmadım
Peygamberin gavli üzere

Şöyle durun analığı gelsin
Bir oturur birken yürür
Amanın sala koyman
Anca araba götürür

[Bu ağıt ve hikâyesi, Bozhüyük kasabasından Yusuf Çavuş ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;129-130)

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN İNSANLARI
KONU EDİLEN AĞITLAR

MEHMET'İN AĞIDI *

Taşoluk kasabasından bir genç kız olan Zekiy'e'nin nişanlısı Mehmet'e söylediği bir ağıt. Mehmet askerliğini Jandarma olarak yaparken eşkıyalar tarafından öldürülür.

Avcular avlar cereni
Üç gün bekledim treni
Söyleyin eşimi vuranı
Hayfın almaya geldim

Açılır pamuk kozası
Zor olur felek kazası
Hazır olmuş cenazesi
Namazın kılmaya geldim

Atı tavlardan koyuruk
Beyni havaya savruluk
Bu görüşüm son ayrılık
Bergüzar vermeye geldim

Ne garanlık oldu gece
Hep yıkılsın engin üce
Mehmetimi yuyan hoca
Bahşışın vermeye geldim

Zekiy'e'm de söyler sözü
Kör olsun oy dünya fani
Vurulmuş da akar kanı
Tentirtiyot sürmeye geldim

[Bu ağıt ve hikâyesi, Kazım KESKİN ile yapılan görüşmede Tuğba KOYUNCU tarafından derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;157)

ALİ'NİN AĞIDI*

Göksunlu Rumlu Ali adındaki genç, askerdeyken izin ister vermezler. O da kaçır. Ali'yi izleyen Şaban Çavuş onu vurur. Ağıdı amcasının kızı söyler:

Kör olasın Kılıç Ali
Kapında döğdürme davul
Benim emmim oğlu ölmüş
Kara bıyık kıvrır kıvrır

Hırsız Şaban kemer aldı
Emmim oğlu sana noldu
Şöyle döndüm baktım idi
Meyit ala kanda kaldı

Başında da ak başlılığı
Boynunda da telli puşu
Ya nideyim emmim oğlu
Alayı Allah'ın işi

Düşman ardından gelince
Yamçı ile yer dizlemiş
Ala kanlı soyarlarken
Gözler kardeşi gözlemiş

Kilis'in elinde gezer
Bastığı yerleri ezer
Böyle gökçek emmim oğlu
Gören hoca muska yazar

Üstüne kaput örtmüşler
Gelen giden bakışıyor
Böyle güzel emmim oğlu
Kaş kirpiğe akışıyor

Sırtında kadife işlik
Ali'siz gelmiyor dışlık
Gâvur musun Gâvur Şaban
Altın alayıdın harçlık

* (KOCA; 2008;181-182)

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN İNSANLARI
KONU EDİLEN AĞITLAR

Maraş'tan da çıktım yayan
Dayan dizlerim de dayan
Seni gurbet ele vermem
Uyan emmim oğlu uyan

İstedğim kız olmadı
Küskünüm anam küskünüm
Varsın da bacıma değsin
Çepkenim ile püskülüm

Firak deli gönül firak
Şo Urum'un yolu ırak
Ağlamaya arlanıyom
Çifte gelin burada gerek

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN İNSANLARI
KONU EDİLEN AĞITLAR

HACI OSMAN'IN AĞIDI*

Hacı Osman ile Apdil Ayar, dağda sen güden ben güderirn, diye tartışırlar. Apdil belinden silahını çıkartıp, Hacı Osman'ın arkasından bir el ateş eder. Bu olayı duyan Mehmet Ayar ağıt yakar.

Sabahleyin kalktım gittim davara
Doğru vardım Gazmacanın pınarına
Sökendim de yakaydım cuvara
Zalim çocuk nişan almış belimden

Getirdi davarı ayrıca gütmez
Dön dedim de geriye dönüp de gitmez
Yarın bayram günü Allah'tan korkmaz
Giydirmedin yeşilimi alımı

Dağ başında sızıldadım canırınla
Atletirn boyandı kızıl kanınan
Salim merduvanda, altımda aba
Çerkezlere götürdüler salımı

Çerkez'in muhtarı ifaderni aldı
Söyledim sözümü, bir çocuk vurdu
Köyün arabası susada durdu
Göksun'da dönderdiler yönümü

* (KOCA; 2008;186)

OMAR AĞA'NIN AĞIDI *

Yiğitliği ve cömertliği ile namlı Omar Ağa'yı bilinmez birisi vurur ve eşi de ağıt yakar.

Komşularım bu bir düş mü
Kele bir bakın ölmüş mü
Omar Ağa'yı vurmuşlar
Deyin görenler olmuş mu

Gittiği yerden gelmezdi
Vardığı yer bilinmezdi
Şeytanlar mı haber verdi
Kulların akli ermezdi

Yorulmuş yola oturmuş
Kör karanlıkta vurulmuş
Omar Ağa'nın yasına
Yıldızlar ağıda durmuş

* (KOCA; 2008;199)

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN İNSANLARI
KONU EDİLEN AĞITLAR

MURATSIZ'IN AĞIDINDAN *

Ericekli bir ölünün arkasından ve ölünün kendi ağzından yazılmıştır. Yayla yolunda çocukluk aşkının kocası tarafından pusuya düşürülüp vurulmuş evli bir delikanlının öyküsüdür.

Hatın anam hatın anam
Kıratımı satın anam
Bir var imiş bir yok imiş
Beni yoğa katın anam

Zülüfünü taramasın
Nerde diye aramasın
Hoşça tutun el kızını
Beni ele karamasın

* (KOCA; 2008;201)

ŞEFRE KARI'NIN OĞLUNUN AĞIDI*

Bizim köyde güneş battuktan sonra tam karanlığa kadar geçen zamana “kaşık çalımı” derler. Yarı karanlık ve çok kısa bir zaman dilimidir. Kaşık çalımı yoğurt da vardır, Henüz tam tutmamış, tam soğumamış, peltemsi kıvamdaki ılıkça yoğurt için de bu ifade kullanılır. Akşamın kaşık çalımı telaşlı bir zamandır. Koyun kuzu gelir, meleşir. Eşeğin, ineğin, tavukların ahıra, tüneğe girmesi gerekir. Tarladan yorgun argın dönen çiftçiler acıkmıştır, evdeki hanım telaşlıdır. Yavrusunu emzirmek için bekleyen ve henüz sağılmamış hayvanlar telaşlı, acı acı böğürür, yavrularını ister. El ayak birbirine dolaşır. Çocuklar koşturur, çocuklar telaşlı. Serçeler, kırlangıçlar havada hızlı hızlı uçar. Dallara, yuvalara yerleşmeye çalışır. Ötüşür. Kuşlar telaşlı. Herkes, her şey ve hatta bir an önce üzerimize çöküp yerleşmek isteyen karanlık bile telaşlıdır. Biri hariç; o biri var ki, kararlı ve telaşsız bir biçimde eli tetikte bekler önüne gelecek avını. “Güüm!” diye bir silah sesi gelir. Telaş bütün köyü sarar ve doruğa ulaşır. Bir har gü, bir bağırtdır kopar. Silah sesinin geldiği yere doğru koşar insanlar, Arki atlarken vurulmuştur tarla dönüşü, kaşık çalımı, omuzundan kürek savrulmuş, şapkası bir yana düşmüş, bir ayağı suyun içinde bir ayağı karnına doğru çekilmiş, yüzükoyun yatar Şefre Karı'nın oğlu, Ağıdı anası yakar. Ağıdın tamamı şöyle:

Akşamın kaşık çalımı
İşte düşmanın alımı
Ocağıma od düşürdün
Bire Allah'ın zalımı

Kütükte dayalı nacak
Su içinde kalmış bacak
Arakasında yok kimsesi
Kalkıp da hayfin alacak

Pakla sulamadan gelir
Türkü çağırı çağırı
Alaca işlik sırtında
Parlar ağarı ağarı

Güzün düğün kuracaktık
Sinsin ateş vuracaktık
Oğlan kızlar bir arada
Bir halaya duracaktık

Nasil kıydın nasıl vurdun
Önüne pusuya durdun
Senin anan yok mu idi
Elimi böğrümde koydun

* (KOCA; 2008;213-214)

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN İNSANLARI
KONU EDİLEN AĞITLAR

Hacce sana varmayacak
Ahın içinde kalacak
Oğluma işlenen yağlık
Sandığında sararacak

Babalı bir gün görmedi
Bir lokma haram yemedi
Hacce'yi çok sevdiğini
Yüzüme durup demedi

KOCALARIN OSMAN'IN OĞLU KOCA'NIN AĞIDI *

Oğlu Koca'ya ağıt yakan Kocaların Osman. Gevrekçe yapılı, seyrek sakallı, yüzü asık değil ama hiç gülmez, ağır ağır yürüyen, ağır ağır konuşan, önünde bir çift öküz, arkası taylı al bir kısrığın üstünde Kol Tarla'ya çift gidip gelen, babamdan da yaşlı, köyün Kıraçlar denen kesiminden bir köylüm, bir büyüğümüz. Uzaktan etle tırnak gibi birbirine bağlı olduğu gözlenen, bitişik ya da aynı evde yaşayan dördü de evli ve dördü de çocuklu üç kardeşin en büyüğü. Kocaların Osman'a göre yiğitlik neydi acaba? Vuran mı yiğitti yoksa : “Ben ağlarım yiğit oğlum!” diye, adına ağıt yaktığı vurulan mı? İşte Kocaların Osman'ın oğlu Koca için yaktığı ağıt:

Değirmenin pura yatmış
Kana beleni beleni
Ya n'idicin itin dölü
Teyzesi evinden geleni

Değirmenin pura yatmış
Postalı da suya batmış
Ya n'idicin itin dölü
Teyzesi evine gitmiş

Harman yeri sıra söğüt
Gölgesi koyu olmaz mı
Eller avdan gelir iken
Koca'm bu baban ölmez mi

Bana ağlama diyorlar
Tövbe olsun etmem sabır
Yaşayacak neyim kaldı
Bana da yakışır kabir

Evimizin ardı tepe
Koca'm gelir kopa kopa
Ben ağlarım yiğit oğlum
Sakalıma döke döke

Teyzesinin adı Melek
Çarkımızı kırdı felek
Koca'm yayladan geliyor
Ağ könçeği yelep yelep

ÇEŞİTLİ SEBEPLERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN İNSANLARI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Hegili gönlüm hegili
Kapımızda dut dikili
Koca'm yayladan geliyor
Dalında Lüfek takılı

Kapımızın önü kavak
Yaprak döker ufak ufak
Düşmanın Esm'e kızına
Vuramadım telli duvak

Koca oğlum çifte gider
Kol Tarla'nın gün yüzüne
Ne zaman gönül düşürdün
Düşmanın Esm'e kızına

Akşam oldu yatayım mı
Koyunumu satayım mı
Düşmanın Esm'e kızına
Koca'm bellik takayım mı

Ağıda konu olan olay 1938 yılında geçmiştir. Kılıç Hasan daha on yedi yaşlarında iken bacısı Esm'e'ye gönül veren ve yaklaşık kendi yaşlarında olan Koca'yı Küçük Ömerlerin değirmeninin önünde, akşam karanlığında Koca Esm'e'nin komşusu olan teyzesi Melek'ten dönerken vurmıştır.

PIRİ DURDU'NUN AĞIDI*

Piri Durdu köyün kır bekçisidir. Köylüler çift sürmeye giderken sabah erkenden kalkar ve öküzleri çifte koşmadan önce biraz otlatırlar. Bu işi yaparken başkalarının öküzlerini yayanlar da olabilir. Piri Durdu bu tür uygunsuzlukları önlemek için, görevi gereği erken kalkar ve Boztepe'ye varır. Koca'nın babası Osman, emmisi Şeker ve Karo İmmet de oradadır. Bu üç kişinin arasında Piri Durdu öldürülür. Önce Koca'nın babası Osman'ın öldürdüğü sanılır fakat mahkemenin kararına göre cinayeti Karo İmmet işlemiştir. Söylentiye göre cinayeti Osman'la Şeker işletmiş ve olaya yardımcı olmuşlardır. Çünkü bu kişiler, Koca'nın vurulmasında Piri Durdu'nun parmağı olduğuna inanmaktadırlar. Eşi de Piri Durdu için ağıt yakar:

Boztepe'de yatan aslan
Seslen kulaç kollum seslen
N'ola vuran adam olsa
Kocaların kötü Osman

Boztepe 'ye hayma tutmuş
Gelen atlı insan diye
Memmed'i nazlı büyütmüş
Emmileri görsün diye

Belini vermiş hayıra
Elinde kalmış cığara
Yangın olur yaralılar
Eşim inmemiş pınara

Esendere uzun bucak
Ot biçerler kucak kucak
Eşim kayfeden geliyor
Memmed'ine gerer kucak

Kitize okuntu saldı
Daha Senem gelmedi mi
Bunun böyle olduğunu
Osman Ağam duymadı mı

* (KOCA; 2008;217-218)

HAYATININ BİR BÖLÜMÜNÜ CEZA EVİNDE GEÇİRMEYE
MAHKÛM OLANLARI KONU EDİNEREN AĞITLAR

XV- Hayatının Bir Bölümünü Ceza Evinde Geçirmeye Mahkûm Olanları Konu Edinen Ağıtlar

GÖ KARA'NIN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Hacı Ağa'nın oğlu Kara'ya ait bir ağıt. Yağmurlardan Hacı İbiş'in kızı Şemsi'yi, Veli isminde akrabasına verirler. Kız gönülsüzdür. Göğ Kara, Şemsi kızı Veli ile evliyken kaçıır. Şemsi, Kara'nın bibisinin kızıdır. Kızı kaçıırıp mağaraya çıkar. Kız, Kara'yı uyutur, kaçır eve gelir. Kızın babası Hacı İbiş jandarmaya haber verir. Jandarmalar Kara'yı okulda kıştırır, mermisi bitince, Selver bibisi ona taş atar gibi mermi atar. Muhtar olan dayısı Kara'yı ikna eder; Kara teslim olur. Kara'nın bibisi şu ağıdı söyler, Kara jandarmayla hapse giderken:

Yağmur yağar gıcıyınan
Gız tutulmuş acıyınan
Ben buna gayıl olamam
Gözel ölsün Hacıyınan

Geldin mi Çavış dayısı
Çıkalım başı gayası
Ayak yalın davar seçer
Dilki olunda duz gayası

Ben buna gayıl olmuyom
Allah battala battala
Meremê düğün kurucum
Adam salın abdala

Ücede yayla yaylattım
Düğünde yaylı oynattım
Ne ediyim mor beliklim
Seni nazara uğrattım

Başta eğil ayakta çizme
Karam irengini bozma
Merem seni kör ederim
Kolu bağlı getti özne

[Bu ağıt ve hikâyesi, Kara'nın halası ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;69- 70)

HAYATININ BİR BÖLÜMÜNÜ CEZA EVİNDE GEÇİRMEYE
MAHKÛM OLANLARI KONU EDİNEREN AĞITLAR

VELİ ÇAVUŞ'UN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Veli Çavuş'un bacısı Culfa Esme, Hacı Reşit'in anasıdır. Kardeşi Veli Çavuş cezaevinde yatarken ölür. Haberi alan Culfa Esme şöyle bir ağıt söyler kardeşine:

Gökyüzünde dönen kuşlar
Bu kuşlar havada kışlar
Cerrah fitili sokunca
Gardaş yalvarmaya başlar

Anam garı babam goca
Sabah olmaz uzun gece
Eline kurban olayım
Pehlivanı yuyan hoca

Çıkar çardağın başına
Bastığı yerler sallanır
Altı çocuğun babası
Adam ellerden arlanır

Gadan alayım Çavuş
Gözüme görünme savuş
Pehlivanım ölünce
Sallandı mı goca govuş

[Bu ağıt ve hikâyesi, Veli Çavuş'un bacısı Culfa Esme Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;93)

XVI-Kanun Kaçağı Olarak Arananları Konu Edinen Ağıtlar

KEL ÜMMEYİN AĞITI *

Bozhüyük kasabamız halkından Deli Mehmetoğullarından Murat oğludur, ÜmmeY. 1312 doğumlu olan ÜmmeY'i askere salmamak için kardeşleri yabancı vilayetlerden birinden evermek isterler. Adana, Kayseri gibi komşu vilayetlerden evlenirse hükümet, o kişiyi askere almazmış. Bu Kel ÜmmeY'in büyük abisi Osman, Adana'nın Kozan ilçesinde hapis yatar. Ortancıl abisi Mehmet Çavuş ise (Yemen Savaşı'ndan dönmek şartıyla) Rusya, Tiflis, İngiltere ve Fransadan Yemen'e geçer. Yemende çavuş olarak savaşır. ÜmmeY ise köyde kalır. Ana yok, baba yok; öksüz bakanı da yok. Asker kaçağı Deli Mehmetoğullarından Murat oğlu bu; ÜmmeY kaçır, ele geçmez. Bir gün dayısının oğlu Topal Hüseyin'in oğlu Veli Çavuş, Kel ÜmmeY'in köye geldiğini Kengerler'den duyar, karakola şikâyet eder. Jandarmalar köye gelir, Kel ÜmmeY haberini alır almaz kaçır. Jandarmalar kovalar. Köyün dışında Cini Oğlan denen bu arazide sarıççek boyu almış otların içine ağzı aşağı yatar. Jandarmalar tutama tutam gelip geçer. Karakol Komutanı Omar Onbaşı geriden atınan gelir ÜmmeY'in üzerine. Bu arada Mulla Yusuf Hoca ÜmmeY'in olduğu yere gelir: "Bir şey var mı oğlum?" diye sorar. ÜmmeY: "Yok, hocam şunları atlat." der. Yusuf Hoca teslim olmasını söyler. ÜmmeY: "Peki, Hocam!" der, ayağa kalkır. Yusuf Hoca çağırır: "Omar Onbaşı, ÜmmeY burada!" der. O da gelir ve teslim alır. ÜmmeY'in ana bir baba ayrı Menzi ismindeki bacısı tutama tutam arkasından gelmektedir ve gardaşının elleri kelepçeli olarak Jandarmalar arasında götürüldüğünü görür. Bekâr kız olarak gadası ÜmmeY'e şöyle bir ağıt söyler:

Elaman Omar Onbaşı
Bir daha göster gardaşı
Eğer başın darda ise
İsmarlayalım çavuşu

ÜmmeY tutuldu deyince
Yatamadım sabahaca
Kaçır da kurtulmuş umuş
Sebeb olmuş Yusuf Hoca

Gadanı alayım Ali
İş çıkardı bizim deli
N'idicin dağda gezeni
Gözlerin kör ola Veli

Şaştın anam oğlu şaştın
Bağlı dillerimi aştın
Teslim ol gadan alayım
Jandarma arasına düştün

Gara gaşın üstüne
Sırma kefiye bağlanır
Bunun evi yok muydu
El yanında sığınç eylenir

Gadanı alayım Veli
Sahmola elin dediği
Osman dedem duydu mola
Birden aşardı gediği

[Bu ağıt ve hikâyesi, Kel ÜmmeY'in bacısı Menzi Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;17- 16)

ALO'NUN TÜRKÜSÜ *

Göksun'un Keklikoluk köyünden olan Alo, bu köyün ağası Demiroğlu Mualla Hüseyin'in işlerinde çalışan yoksul bir köylü gençtir. Mualla Hüseyin'in davasını yaymakta ve ev işlerine bakmaktadır. Mualla Hüseyin, koruyup kollayacağı vaatleriyle Alo'yu her işe koşmakta ve kullanmaktadır. Ağa kapısındaki bu kullanılma, askere göndermeme konusunda sözlerin suya düşmesiyle sona erer. Alo, o güne kadar karın tokluğuna kendisini çalıştırıp, sözünü yerine getirmeyen Demiroğlu'na karşı kinlenmiş, hınçlaşmıştır. O güne kadar köyün mutlak hakimi olan Demiroğlu, bu gergin ortam içinde, bir koçunun kaybolmasını bahane ederek, Alo'nun anasını acımasızca cezalandırır. Demiroğlu'nun adamları önce Alo'nun anasına tecavüz eder, sonra da döve döve öldürürler. Demiroğlu, bu cezalandırmayla halka bir ibret dersi vermek isterken, halkın nefretini de iyice artırır. İşte bu acılı olay Alo'da sonsuz nefret duyguları yaratır ve onu dağa çıkartır. Alo, genç yaşta dağlardadır. Eşkiya gruplarına katılmıştır ve onlardan ders almaktadır. Aradan zaman geçtikçe, Alo'nun Kara Pano gibi namılı eşkiyalardan ders alarak zorlu bir eşkiya olduğu dilden dile, kuktan kulağa yayılır. Alo'nun tek amacı vardır; Köye kan ağlatan ve anasını acımasızca öldüren Demiroğlu'na gerekli dersi vermek. Onun yönetimle ya da kolluk kuvveti jandarmayla bir işi yoktur. Bu yüzden elinden geldiğince Jandarmayla karşı karşıya gelmek istemez. Türküde geçen "Hükümetle yoktur işim-Ben hasmımı bilirim" sözleri de bu tutumunu gösterir. Onun eşkiyalık ustası Kara Pano da bu düşüncededir. Çepel Dünyada, Alo'nun ve ustası Pano'nun bu eğilimi şöyle yansıtır: "... Dernircioğlu'nun jandarma getirip peşlerine takacağını, bir müddet için buralardan uzaklaşmalarının iyi olacağını söyledi. Jandarma ile karşılaşip işi alevlendirirnek istemiyorlardı. Hele Pano, hiç istemiyordu jandarmayla karşılaşmayı. On iki yıllık eşkiyalığında jandarmaya tek kurşun atmamıştı. "Jandarma emir kuludur. Ona verilen emri, o yerine getirmeye mecburdur. jandarmayı bekleyen anası, babası, avradı çoluğu-çocuğu var silada. Jandarmaya kurşun atmak namertliktir, diyordu". Alo, kendisiyle hesaplaşacağını açıktan Demiroğlu'na da bildirmiştir, hükümetle işi olmadığını da. Demiroğlu, başlangıçta öernsernez bu haberleri ve Alo'yu. En azından öyle görünür ve suçunu bildiği için sorunu sessizlikle çözmeye çalışır. Amacı sorunu büyütmeden, Alo'nun işini bitirmektir. İşin kolayı varken, başına yeni dertler açmaya gerek yoktur. Fakat zaman geçtikçe Alo'nun hiç de kolay kolay yutulmayacağını anlar. Çünkü Alo'yu yok etme konusundaki bütün planları boşa çıkar. Üstelik her defasında Alo'nun üstüne gönderdiği adamlarını kaybeder. Türküde geçen öldürme olayları, bu toplu girişimlerin başarısızlıkla sonuçlanmasını gösterir. Demiroğlu. Adamları aracılığıyla sorunu çözemeyince jandarmaya başvurur ve gücünü kullanarak Alo'nun akrabaları ve köydeki yandaşları üzerinde terör estirir. Köylüler karakollara taşınırlar aralıksız. Yakın akrabaları işkencelerden geçirilir. Fakat bir şey edilemez. Çünkü Alo arkadaşlarıyla Toroslara geçmiş, oradan da Çukurova topraklarına inmiştir. "Uçsuz bucaksız bir memleket Çukurova. Açlar orada, toklar orada, eşkiyalar kışın orada, hırsızlar, puştlar hepsi orada. Hem iyi hem de kötü insan ambarı Çukurova." Sonra Toros insanı eşkiyalarla iç içe yaşar. Eşkiyaların doğal barınağı gibidir Toroslardaki oymaklar. Çünkü buralardaki toplulukların yaşama yerleridir dağlar. Alo, ele geçmedikçe Demiroğlu'nun öfkesi, dolayısıyla köylüler üzerindeki baskısı da büyür. Jandarma baskısıyla yetinmez. Alo'ya yardımcı olduğundan kuşkulandığı evlere baskınlar düzenletir adamlarına. "Elif'i bir gece, herkesin uyuduğu bir sırada evini bastırıp adamlarına dövdürttü. Süleyman Çavuşu da dövdürttü bayıncaya kadar. (Elif yediği darbelerden halsizleşmiş, yataklara düşmüştü) Elif yataklarda yattığı müddetçe köylülerin gözünde büyüdü, kahramanlaştı, ilahlaştı adeta. Maniler söylendi Elif üstüne, türküler uyduruldu, iç paralayıcı, acı kokan, dert kokan, illet kokan türküler. Olaylar her geçen gün Alo'nun lehine gelişir. Alo, köylülerde bir "umut" haline gelir. Kahramanlaşır köylülerin gözünde. Günün birinde mutlaka

* (KOCA; 2008;221-224); (KEMAL;1997;s.235-237)

KANUN KAÇAĞI OLARAK ARANANLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

gelip, Demircioğlu'na layık olduğu dersi vereceğine inanıyorlardı. Köylüler bu inançla bağırklarına taş basıp bekliyorlardı. Derken beklenen gün gelip çatmıştı. Köyde kalmayı uygun bulmayan Demiroğlu Göksun'a yerleşmişti. Göksun'daki konağında adamlarını çevresine toplamış keyif yapıyordu. Bunu haber alan Alo, kılık değiştirerek konağa yönelir. Bir gölge bir sır olmuştur Alo. Demiroğlu'nun adamları farkına varmazlar birinin kapıya dayandığının... Alo Demiroğlu'nun oturduğu büyük odanın kapısına dayanmıştır bile. Silahının namlusuyla açar kapıyı: "Hazır ol Demiroğlu ben geldim!" der. Demiroğlu'nun korktuğu başına gelmiş, Alo yakalamıştı onu. Ve uzun ve acılı bir öykü burada noktalanır. Alo, hayfını almıştır. Üstelik Demiroğlu'nun saltanatını bitmiş, ama Alo, kahramanlaşmıştır. Halkın arasında. Üstüne türküler yakılmış, destanlar düzülmüştür. Sonradan jandarmalarca vurulduğu yolundaki sözlere de kimse inanmamıştır.

KANUN KAÇAĞI OLARAK ARANANLARI KONU EDİLEN
AĞITLAR

ALO'NUN TÜRKÜSÜ ❖

Alo olmuş İsmet Paşa
Hükmediyor dağa taşa
Yedisini birden vurdu
Kuzgun döner kanlı leşe

Molla Hüseyin vuruldu
Düşmanın beli kırıldı
Alo eşkıya olalı
Bulanık sular duruldu

Alo gezer üniyüen
Dere dolmuş kanyınan
Şimdi Ankara'ya vardı
Uğraşiyor valiyinen

Ünlü Ali Efendi'm ünlü
Tüfeğinin ucu kanlı
Yirmi iki kelle kesmiş
Düşmanına deve kinli (daha kinli)

Binboğ'a mevzi kazmış
Ben hayıfımı al'ım (alırım) diyor
Hükümetle yoktur işim
Ben hasmımı bili(bilirim) diyor

TRAFİK KAZASI SONUCU YAŞAMINI YİTİRENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

XVII-Trafik Kazası Sonucu Yaşamını Yitirenleri Konu Edinen Ağıtlar

HACELİ MUSA'NIN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Mustuk'un torunu Hacı'nın oğlu Musa, öksüz kalır. Bunlar fakir üç kardeştir. Musa, çobanlıkla yetişen bir köylümüzdür. 1963 yılında Kavşut köyünden dayısı Bayram Hasan'ın kızı Selbi ile evlenir; mutlu bir yuva kurar. On sekiz yıl mutlu yaşarlar. Bu arada bir oğlu, üç kızı olur. Nihayet kara kader bir gün onu kötü bir yerde yakalar. Köyümü halkından Bozotlu Hasan'ın motoruyla Göksun'a giderken Mahmutbey köyünün üstünde, dağın eteğinde kamyonla çarpışan motorun tekeri kopar. Kamyon altına alır, ecel yeter orada. Hacı Musa, Hakk'ın rahmetine kavuşur. Amcasının oğlu Kılı Murat YEMLİHA, Hacı Musa'ya şöyle bir ağıt söyler:

Kınamasın eller beni
Ben ağlarım dura dura
Taksi köy içine girmiş
Acı gorna vura vura

Gardaş güleşe soyundu
Kara bıyık büküm büküm
Yekin emmimoğlu yekin
Çocukların döküm döküm

Kınaman komşular beni
Emmimoğlu tatlıymış
Sabah günün burnuynan
Azrail atlıymış

Yekin emmimoğlu yekin
Mapını beline dakın
Düşman karşıdan gelirken
Kendini düşmandan sakın

Musa öldü deyince
Köylü susaya döküldü
Felek verdiği şükür
Kolum kökünden söküldü

Bu ağıt ve hikâyesi, Hacı Musa'nın amcasının oğlu Kılı Murat YEMLİHA ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008;25- 26)

TRAFİK KAZASI SONUCU YAŞAMINI YİTİRENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

DEMİRCİ HACI'NIN AĞIDI *

Kasabamız halkından Cuma Çavuş'un oğlu Demirci Hacı'ya ait bir ağıt. Demirci Hacı, 1932 doğumlu fakir bir vatandaşdır. Köyümüzde demircilikle uğraşır. Öküz, at, eşek nalbantlığı balta, nacak, kazma yül-emesi yapardı. Eskiden saban vardı. Öküz camuzlarla çift sürerdik. O, kara sabanın demirlerini yapardı köreldiği zaman. Demirci Hacı, Tufanbeyli'nin Gayırcık köyünden Memiş isminde bir vatandaşın Fadime isminde kızı ile evlenir. Fadime'den beş kızı, dört oğlu olur. Demirci Hacı biraz düzelince demirciliği bırakıp tüccarlık yapmaya başlar, mal alır satar. Bir gün, sığırı kamyona yükler, Kayseri Et Balık Kurumuna götürür, kestirmek için. Kayseri'de trafik kazası geçirir, ölür. Cenazesi evine gelince, büyük kızı Sevim; taze gelin, iki çocuk annesidir. Babasına şöyle bir ağıt söyler:

Aşağıda çatal bahçe
Kenarında selbi söğüt
Babam mahalle hocası
Cahillere verir öğüt

Yaz gelir de kar erirse
Benim gönlüm bulanıyor
Aşağıda çatal bahçe
Sahipsizce sulanıyor

Hazer gönlücüğüm hazer
Babam bahçesinde gezer
Yol üstüne yatırmışlar
Üstü yazar kanlı mezar

Ağlarım anam ağlarım
Gayrı bizim Hürü'yüen
Babam Kayseri'den gelmiş
Üstü yeşil sarıgınan

Yaz gelir de kar erirse
Babam sen de deli misin
Çarpınca tosunu yenmiş
Hazreti Ali misin

Kafir miydin kafir dölü
Senin gözün yok muyudu
Gurbet elde can verirken
Emin dayın yok muyudu

[Bu ağıt ve hikâyesi, Demirci Hacı'nın Kızı Sevim ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008; 37- 38)

TRAFİK KAZASI SONUCU YAŞAMINI YİTİRENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

GARACA HAÇÇE'NİN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Mehmet Çavuş'un kızı Hatice, 1932 doğumlu amcasının oğlu Kel Ümmet Mustafa ile evlenir. Küçükken tek kardeşini kaybeder. Kardeşi asker ocağında kalır. Hatice Hanım, dertli kederli bir kadındır. Bir kızı bir oğlu, olan Hatice Hanım 1962 yılında babasını, 1968 yılında annesini, 1983 yılında kocasını, 1988 senesinde hayali ile yaşadığı ve sevdiği kardeşinin oğlu Âşık Osman'ı kaybeder. Yanıp tutuşur, bülbüller gibi ötüp, susmak bilmeyen bir dille şöyle feryat edip, yanık yanık söyler ve ağlar. Hatice Hanım, tüm bu acıların ardından, trafik kazası geçirip Kayseri yolunda hakkın rahmetine kavuşur. Bu ölümü üzerine 14-15 yaşlarındaki torunu Elmas, ebesine şöyle bir ağıt söyler:

Gadanı alım Hatın Ebe'm
Dizin dizin ben dizlerim
Hürü Anama teller çekin
Almanya'dan yol gözlerim

Hazeli gönlüm hazeli
Gavaklar döker gazeli
Goska yürür benim ebem
Kendisi de Türkmen güzeli

Nerede bir gırık bulsa
Getirir içeri atar
Senin evin yok muydu
Ebem ekmeklikte yatar

[Bu ağıt ve hikâyesi, Garaca Hatice'nin torunu Elmas Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008; 39)

TRAFİK KAZASI SONUCU YAŞAMINI YİTİRENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

ALİBABA CUMA'NIN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından; Yağmurlar kabilesinden Alibaba Cuma'ya ait bir ağıt. Alibaba Cuma Kötüköy'den bir hanımla evlenir. Alibaba Cuma'nın Elif hanımından bir kızı olur. Cuma; ava çok meraklı, evinde hem tazı hem de kafeslerde keklık besleyen bir vatandaştır. Hanımı ile Maraş'a gitmek için tomruk yüklü bir kamyonu binerler. Eskiden böyle çok araba yoktu. Maraş'a giderken Göksun'u çıktuktan sonra kamyon Saraycık'ta devrilir. Alibaba Cuma tomrukların altında kalır, ölür. Hanımının beli kırılır. Yaralı alırlar, Elif'i. Cenazeyi Bozhüyük'e evine getirirler. Elif Hanım ölen kocasına şöyle bir ağıt söyler:

Üzüm verdi de almadım
Kırlasica ellerim
Baş doktora gedek dedim
Çürüyesice dillerim

Altmış çitten kazak ördüm
Bedenine dar geliyor
Bebek deyi gettiydik
Namıssıma ar geliyor

Saraycık'a vardımıdı
Ben oğlanı ettim kayıp
Bana gınama diyorlar
Gapım kitli malım seyip

Osman'a gurban olayım
Zombun arasından çekti
Anam da olursa olsun
Elin oğlu tatlı koktu

Ben oğlanı gayıp ettim
Ahmetçik'in garşısında
Elime para verdiler
Şu Göksün 'ün çarşısında

Açın bakın kapısını
Keklikleri yaşlı öter
Beş gat örtün yok muydu
Dudların dibinde yatar

Bana verin işliğini
Alamıyom dışliğımı
Güz zamanı gelin veririm
Kim goyucu haşliğini

* (KOCA; 2008; 55- 56)

TRAFİK KAZASI SONUCU YAŞAMINI YİTİRENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

Yalansınız yalansınız
Beni evden kovarsınız
Sahibimiz öldü galan
Künde bizi döversiniz

Gadanı allım Veli
Âdan giyer işliğini
Külhan bey gibi gezer
Hiç tüketmez haşlığını

Yaz gelir de kar erirse
Kekliğini öttürürüm
İzin versin Bekir Durdu
Goyununu sattırırım

Durdu aman gurban ollum
Beni evime getirdi
Saraycık'a vardımıldı
Oğlan başını yitirdi

[Bu ağıt ve hikâyesi, Alibaba Cuma'nın eşi Elif Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

TRAFİK KAZASI SONUCU YAŞAMINI YİTİRENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

VELİ'NİN MEMİLİ'NİN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Hacı Hasan'ın torunu, Veli'nin oğlu Memili'nin ağıdır. Memili normal geçimde, yağıyla kavrulan, malcılık ve çiftçilik yapan bir vatandaşdır. Bir gün evinden çıkar, malına yonca ot almak için Mahmutbey köyünü, Mehmetbey köyünü gezer. Çağlayan köyüne iner, orayı da gezer tekrar yola çıkar. Çağlayan Petrolü'nün orada, ana asfaltta otobüs vurur, ölür. Bunun üzerine hanımı Eşe şöyle bir ağıt söyler:

Hüs deme kele ana
Ben ağlayım dökük dökük
Yüzünü açıp baktydım
Kan yığılmış gölek gölek

Kınamasın eller beni
İçte ciğerim kavruluk
Yüzünü aştım baktydım
Beyin havaya savruluk

Atilla 'mı gösterin de
Koçtan ediçiyim kurban
Sanasın yatağı yok da
Üstüne örtmemiş yorgan

Sabsulaktan geldim idi
Münübüsler sıra sıra
Atilla'ya bayrak diktik
Uşaklar oynuyor tura

Kınamasın eller beni
Yandım korlanı korlanı
İkindin akşam arası
Devre verdiler haberi

[Bu ağıt ve hikâyesi, Memili'nin hanımı Eşe Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008; 71- 72)

TRAFİK KAZASI SONUCU YAŞAMINI YİTİRENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

DEMİRCİ HACI'NIN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Cuma Çavuş'un oğlu Demirci Hacı, geçimini bakır ve demircilikle sağlar demirciliği terk edip ticarete başlar, mal alıp satar. Günün birinde bir kamyon sığır yükler Kayseri Et Balık Kurumuna götürmek için. Kayseri'de trafik kazasına uğrayan Demirci Hacı ölür. Ölümü üzerine Âşık Osman şu ağıdı söyler:

Ne yapıp da hayfını almalı
Kimse bunu yapmadı ki alınan
Kısa günde kırk pazarı gezerdi
Bir tarafa gitti mola malınan

Büyük yara açtın ana bacıya
Gardaşların düştü büyük acıya
Ölüm yakışır mı Topak Hacı'ya
Kayseri'den getirdiler salınan

İşte zehir oldu ekmeğin aşın
Araba vurunca morarmış kaşın
Yarın bürgün duyar çifte kardeşin
Almanyadan getittirek teline

Ataş atmış Çolak Hasan özüne
Yazık oldu şu Memiş'in kızına
Nişan takamadın Bekir kuzuna
Düğün yapsak emmi dayı elinen

Çalışıp da bilirdin işini
Örttü kara toprak enni döşünü
Kör olası elma yedi başını
Tutkunudu köküyünen dalınan

Tam özünden tuttu ciyerin dağlar
Ölen öldü ama mekanı sağlar
Şimdi yiğitler durmadan ağlar
Bahçen yeşermiş konca gülünen

Çolak Hasan beter mi beter
Bacın bülbül olmuş başında öter
Çok aşırı getme bu kadar yeter
Yaşatmazlar nefesinen dilinen

Söyler Âşık Osman özünden yandım
Gülüyor cesetin ölmemiş sandım
Karlar ile yağdın buz ile dondun
Günün geçti bin bir türlü halınan

[Bu ağıt ve hikâyesi, Âşık Osman ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008; 75- 76)

TRAFİK KAZASI SONUCU YAŞAMINI YİTİRENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

CUMA ASLAN'IN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından Mulla Sülemen'in torunu Kurtkulak Mustafâ'nın Cuma isminde bir oğlu vardır, fakirlik nedeniyle Cuma, Mehmetbey köyünde davar çobanlığı yapar. Kahramanmaraş, Kayseri arası yol, yeni yapılmaktadır. Yollarda çalışma vardır. Davarı asfalt kenarında otlatırken, yola çıkar onları seyretmek için, Kum taşıyan bir kamyon bu genç delikanlıya vurur ve Cuma Aslan olduğu yerde ölür. Ölüm haberi hemen köyümüz olan Bozhüyük'e ulaşır. Babası, annesi, kardeşleri koşar gider. Babası, ölen oğlunun başında bülbül gibi öter, şöyle söyler:

Ahmet gardaş deyince
Vurdum dizime dizime
Ya neyleyim Kadir Mevlâm
Ateşler attın özüme

İkindin akşam arası
Çok mu Çerkez'in arası
Dizleyerek vardım da
Kafada kamyon yarası

Goyun güder gater gater
İş mi olur bundan beter
Yel yapalak vardım da
Azrail, döşünde yatar

Kamyon gelir gürül gürül
Ben yanarım harıl harıl
Çoban goyundan gelir
Kara kaşlar parıl parıl

Mezar da yoncaya yakın
Yel eser de gelir kokun
İbrahim izine geldi
Yekin çoban oğlum yekin

Yüce dağların gediği
Sah oldu elin dediği
Battaniyayı açtımdı
Sanasın camız boduğu

İlaha dilim çürüye
Acep sana darıldım mı
Halil'i salmadı diye
Cuma'm buna kırıldın mı

* (KOCA; 2008; 118- 119)

TRAFİK KAZASI SONUCU YAŞAMINI YİTİRENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

N'olaydı canım n'olaydı
N'ola malım hep öleydi
İt arkada davar önde
Ben çobanım göreydim

Elbistan'a yoz götürmüş
Gasaplar çekmiş maşallah
Yaz gelir koyun yürürse
Çobanım gelir inşallah

Mezarına bir taş diktim
Kendisinden daha büyük
Ben de buna ağlamayım mı
Gara gaşta gaytan bıyık

Koyun güder yazın güzün
Süzün oğlancığım süzün
Ya neyleyim Kadir Mevlâm
Çok ağladı bir tek kızım

Kenni oğlancığım kenni
Daha oğlum ileri yönü
Battaniyeye yatırmışlar
Ağzı burnu ala kanlı

[Bu ağıt ve hikâyesi, Cuma ASLAN'ın babası Kurtkulak Mustafa Bey ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

TRAFİK KAZASI SONUCU YAŞAMINI YİTİRENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

İSMAİL GÜRBÜZ'ÜN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından Abdullah'ın torunu, Abdullah Mustafa'nın oğlu İsmail'in ağıdı.
Abdullah İsmail, fakir bir vatandaşır. Köyümüzden Gurgur Durdu'nun kızı Şefre ile evlenir. Dört kızı, bir oğlu olur. Oğlunun sevincine, köyden Osmaniye'ye göçer. Tek oğlunun tadına doyamadan trafik kazasına uğrar, Osmaniye'de ölür. Ölüm nedeniyle gardaşı Hacı Süleyman şöyle bir ağıt söyler:

İsmail öldü deyince
Osmaniye eline gittim
Evini bozuk görünce
Şuurumu gayıp ettim

Öldüğü yere vardım
İki gün arda durdum
Gardaşa ölüğ diyorlar
Ali Gayası'nda gördüm

Eşyasını ben getirdim
Özüm tutup, bakamadım
Gızlar babam nêttin derler
Ben evine çıkamadım

[Bu ağıt ve hikâyesi, Bekir GÜRBÜZ'ün kardeşi Hacı Süleyman Bey ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008; 122)

DOĞAL AFETLER SONUCU YAŞAMINI YİTİRENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

XXIII- Doğal Afetler Sonucu Yaşamını Yitirenleri Konu Edinen Ağıtlar

GÜNDEŞ ALİ'NİN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Mustafa'nın oğlu Gündeş Ali'nin ağıdı. Gündeş Ali, çiftçilik ve malmalılıkla geçinir. Bir gün başına büyük bir bela gelir. Karşılıardan bir adam vurur. Hapis yatar çıkar, iki kızı bir oğlu olur. Oğluna vurduğu adamın ismini verir. Oğlu ilkokulu bitirme çağında iken, Gündeş Ali hastalanır. Kardeşi Dığış Durdu doktora götürür, Kahramanmaraş'a. Kurtulamaz Gündeş Ali, ölür. Kardeşi Dığış Durdu şöyle bir ağıt söyler:

Ali hasta deyince
Namazı böldüm yürüdüm
Hademeler yasak dedi
İkisin birden sürüdüm

Sakınmaz daldan budaktan
Gardaşım çatal yürekli
Horta atmıyom kör oluyum
Dosta düşmana gerekli

Beline silah takınır
Şerrinden âlem sakınır
Uruf çıkmış can veriyor
Daha da kurde çekilir

Günden yana kölge olurdu
Yelden yana dulda olurdu
Gardaşım gelmedi diye
Birken yoklasan nölurdu

Şaştı anamoğlu şaştı
Geldi de Maraş düştü
Elbistan mapısın yardı
Jandarmayı vurdu kaçtı

Hastaneye vardım da
Sabaha kadar ağladım
Düşman başına vermesin
Çenesini ben bağladım

Gökten düşse yarılmazdı
Dağlar aşsa yorulmazdı
Her dallardan sarılmazdı
Uçan kuştan can umuyor

Kopa kopa vardımıdı
Yalnızca orda yatar
Horta atmıyom kör oluyum
Çarpınca cereni tutar

[Bu ağıt ve hikâyesi, Ali'nin kardeşi Dığış Durdu ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008; 111-112)

DOĞAL AFETLER SONUCU YAŞAMINI YİTİRENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

ÖMERİN AĞIDI*

Bozhüyük kasabamız halkından Kel Hasan Hüseyin'in oğlu Ömer'in ağıdı. Ömer yazın yaylada çobanlık yaparken hava bulanır, bulutlar havayı kaplar. Ömer davarı kaldırır. Binboğa'nın eteğine doğru yollar. Kendisi de davarın peşinden yürür. Parlak kayada Binboğa'nın eteğinde Ömer'e yıldırım düşer. Ömer olduğu yerde ölür. Annesi Uzun Elif yaylada oğluna şöyle bir ağıt söyler:

Sabahınan kaktım ıdı
Tatlı gelir çanın sesi
Sal yukardan gelirken
Pınara düşmüş keçesi

Fadıma yanına varınca
Elini sokmuş goynuna
Muallim olanın adedi
Gırvat atar boynuna

Hamit görünme gözüme
Ateşler düştü özüme
Ömer diye çağırdım da
Töbe bakmadı yüzüme

Yıldırımlar düşünce
Aman anam dedi mola
Guşluk davarından gelmiş
Yemeğini yedi mola

[Bu ağıt ve hikâyesi, Ömer'in annesi Elif UZUN ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008; 133)

DOĞAL AFETLER SONUCU YAŞAMINI YİTİRENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

MÜRSEL KÖYÜNDEN HACİBEY KÖK'ÜN AĞIDI *

Mürsel köyünden olan Hacıbey Kök isimli şahıs geçim sıkıntılarını gidermek için gurbet ele düşer. Sonunda İstanbul'da bir tünel kazımı işi bulur. Bir süre çalıştıktan sonra iş yeri alanında bir göçük meydana gelir. Bu göçükte Hacıbey Kök ölür. Ölümünün ardından, eşi Emine Hanım ölen beyi için şöyle bir ağıt söyler:

Eşim İstanbul'dan gelir
Virajlardan döne döne
Kanlı kefine sarılmış
Sandıklara kona kona

Bir haber geldi de gittim
Hemen İstanbul'a ulaştım
Hele göreydiniz kele
Dayra (daire) dayra ben dolaştım

Gecenin de bir yarısı
İçim sızladı ayrılına (ölene)
Benim gibi olmuş mu var
Ben de ağladım kaderime

Şu odaya yerimi attım
Gecemi sahur ettim
Yedi tane kuzuynan
Amanınız ben ne tutum

Karşıda biber tarlası
Şöyle dönüp bakarmıyom
Kınamayın obalar
Ben kapıya çıkarmıyom

Ziyaretin çayırına
At örkledim bayırına
Dayılarım bana baksa
Başı gözü hayırına

Ne yokuşun başındayım
Ne enişin dibindeyim
Bana dulluk yakışır mı
Otuz iki yaşındayım

Şu karşıdan gelen kamyon
Eğlen bir haber alayım
Hiç aklıma gelmiyodu
Eşim gadanı alayım

* (KOCA; 2008; 163-164)

DOĞAL AFETLER SONUCU YAŞAMINI YİTİRENLERİ
KONU EDİLEN AĞITLAR

Eğer eşirn gelmez ise
Gider ekinimi biçerim
Komşularım darılırsa
Gider buradan göçerim

Gadanı alayım Gara
İçerimde azgın yara
Evimin hiç tadı yok
Git de kardeşini ara

Soyka tarlaya çıkınca
Oradan görünür mezar
Atif Karataş'a gitmiş
Sepetine koymuşlar kiraz

Eller baba dedikçe
Ali'm de ona yerinir
Ellerden isteme bir şey
Baban sana çok darılır

[Bu ağıt ve hikâyesi, Osman KARA tarafından derlenmiştir.]

İNTİHAR SONUCU HAYATINI KAYBEDENLERİ KONU
EDİNER AĞITLAR

XXIV- İntihar Sonucu Hayatını Kaybedenleri Konu Edinen Ağıtlar

LÜLLÜŞ CUMA'NIN KIZI EMİNE'NİN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından Halim Mehmet'in oğlu Halil Gül, on beş yaşlarında, amcası Lüllüş Cuma'nın kızı Emine'yle nişanlanır. Emine Kız da aynen on beşli yaşlardadır. Yalnız Emine Kız'ın kaderi karaymış. Talihsiz Emine, nedeni bilinmeyen bir sebeple ahıra girer, ipi merteğe atar, kendini asar. Ebesi sağa sola bakar Emine Kız'ı bulamaz. Ahıra bakar, ne görsün! Emine kız kendini ipe kurban vermiş. Fırlayıp dışarı çıkan ebesi bir figan eder: "Emine'm asılmış komşular!" diye. Duyan gelir, Emine Kız'ı ipten alırlar. Ölüm haberini duyan nişanlısı Halil Gül, Emine Kız'a şöyle bir ağıt söyler:

Hele feleğin işine
Âlemi derdin başına
Seninle ben de ölürüm
Tabanca sıkın döşüme

Arlıydın amcam kızı
Yoksa annen darıldı mı
Avradlar ceyiz döküyor
Düğünümüz kuruldu mu

Cicim yanıma geliyor
Benim yornumu alıcı
Atlar kapıya dayandı
Elleham gelin binici

Talaz bastırmış izini
Bir daha duymam sözünü
Kara toprak sarı yılan
Yer mi ola ela gözünü

Damımızın ardı tepe
Kulağında altın küpe
Nişanlın ölü deyince
Ben zorlattım kopa kopa

[Bu ağıt ve hikâyesi, Emine Hanım'ın nişanlısı Helim Mehmet Halil ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008; 135-136)

İNTİHAR SONUCU HAYATINI KAYBEDENLERİ KONU
EDİNER AĞITLAR

LÜLLÜŞ'ÜN KIZI EMİNE'NİN AĞIDI *

Bozhüyük kasabamız halkından kadersiz Emine'nin ağıdı. Lüllüş Cuma'nın kızı; Halim Mehmet'in gelinliği; Halil'in nişanlısı, kaderi kara Emine; on beş yaşlarında sebebi ne olduğu meçhul; ahıra girer kendisini ipe asar. Harmandan gelen babası, öküzleri bırakmak için ahıra girer bakar ki ne görsün; ceylan gibi biricik kızı asılıp ölmüş. Hemen dışarı çıkar, bağırır komşulara. Komşular gelir Emine'yi ipten alırlar, eve yatırır. Nişanlı olarak ölen kızına annesi Gamer Hanım şöyle bir ağıt söyler:

Yanıma gelin eder de
Varım fırlanı fırlanı
Kınamasın eller beni
Yandı gırlanı gırlanı

Damımızın ardı elma
Guş gelip dalına konma
Bu da benden adet kalsın
Al yaralı gelin salma

Üce galdırın salını
Getsin görünü görünü
Buna kimlerden derlerse
Helim Mehmet'in gelini

Gapımızın önü hayma
Gıyma Gadir Mevlam gıyma
Ellerin sözü çok olur derler
Uyma tekereğim uyma

Tekerek kızım tekerek
Suya giderdi sekerek
Kibiridi Ağ Eminem
Çocuk sevmezdi öperek

Geldiniz mi dayıları
Galdırayım bak boyuna
Dedeye banı kondum da
Kimse doymadı huyuna

Teneşire yatırmışlar
Ağ kolları salım salım
Gadan allım mor belikli
Sana yakışır mı ölüm

[Bu ağıt ve hikâyesi, Emine'nin annesi Gamer Hanım ile yapılan görüşmeden derlenmiştir.]

* (KOCA; 2008; 57-58)

TEŐEKKÖR

Dört ciltten oluŐan “Kahramanmaraş Yöresi Ağıtları” çalıŐmamızın birinci ve ikinci cildinin hazırlanmasında, Sn. Mehmet TEMİZ'in “Andırın (Kahramanmaraş)'dan Derleme Ağıtlar (İnceleme-Metin)-2001” adlı yüksek lisans tezinden ve Sn. Ramazan KOCA tarafından hazırlanan “Göksun Ağıtları” adıyla yayınlanan eserden istifade edilmiŐtir. Kendilerine, çalıŐmamıza desteklerinden dolayı teŐekkÖrlerimizi sunarız.

KAYNAKÇA

- KEMAL, Yaşar, (1997), "Ağıtlar", Adam Yayınları, İkinci Basım
KOCA, Ramazan, (2008),"Göksun Ağıtları", Göksun Belediyesi, Gün LTD.ŞTİ,-Ankara
TEMİZ, Mehmet (2005) "Andırın (Kahramanmaraş)'dan Derlenen Ağıtlar(İnceleme - Metin)",Fırat